

POETARUM SCOTORUM MUSÆ SACRÆ:

S I V E

PATRICII ADAMSONI, Sancti-Andreæ in
Scotia Archiepiscopi, Jobi, Threnorum-
que seu Lamentationum Jeremiæ, ac De-
calogi, Paraphrasis poëtica.

GULIELMI HOGÆI, Jobi atque Ecclesia-
stis Solomonis, & duorum Mosis Canti-
corum, Paraphrasis poëtica.

Poëticum Duellum: seu G. EGLISEMMI
cum G. BUCHANANO pro dignitate Para-
phraseos Psalmi CIV. Certamen.

Cui adnectuntur ejusdem Psalmi aliæ Paraphrases
poëticæ sex, Auctoribus totidem Scotis.

PARS ALTERA.

Summo quæque studio recognita, & ad fidem opti-
morum exemplariorum expressa.

EDINBURG I:

Apud THO. & WAL. RUDDIMANNOS.
M. DCC. XXXIX.

GRATIOT

1800

Reverendis. in Christo Patris, PATRICII ADAMSONI, Sancti-Andreae Archiepiscopi in Regno Scotiæ meritissimi, VITA.

Operâ Tho. Volaseni I. C. conscripta.

PATRICIUS ADAMSONUS, natione Scotus, cunctis naturæ dotibus insignitus, Parentibus ingenuis & stirpe honestâ natus, ad Taüm amnem amœnissimum, ac regni Scotiæ facile maximum, anno salutis Christianæ supra millelignum quingentesimo tricesimo sexto, circa Idus Martias, in urbe Perthi totius regni clarissimâ, & in ipso medio sitâ, adspectu atque situ multò jucundissimâ, propter aëris temperiem, prospectum undique amœnum, vallibus, fluvio navigabili & naviculis conspicuum, frugum, pecudis, salmonum, aliorumque piscium abundantiam accolis apprimè utilem; haud procul à Sconâ, Monasterio olim insigni, ubi sita fuit Cathedra marmorea, quâ Reges & nomen & Regum insignia accipere solebant. Is disciplinis liberalibus in scholis patrîs, primùm urbanis honorificè educatus, dein ad Fanum Reguli (quod posteritas Fanum Andreæ dici maluit) amandatus; parentum ac propinquorum omnium summâ ingenii spe de eo habitâ & conceptâ: ubi purioris literaturæ ac Philosophiæ studiis non sine summâ laude imbutus, exacto stadio Cathedram publicam Artium Liberalium magnâ omnium admiratione quotannis tenuit, donec Lutetiam, totius Galliæ eruditioñis ac Musarum matrem parentem & dominam, vocatus; ubi amici & Mecænatis sui amantissimi D. Jacobi Makgillæi, Regi ab archivis publicis, ac Senatoris summæ Curiæ, & Joannæ Adamsonæ conjugis suæ lectissimæ precibus flexus, D. Jacobum Makgillæum, filium parentum primogenitum in disciplinâ habuit, & quod Lutetiæ literarum rarius & delicatius sicut biennio toto decerpserit. Inde Pictaviam & Paduam contendens, Juris Civilis & Canonici studiis, ad Joannis Calvini exemplum, aliisque disciplinis liberalibus gnauerit incubuit, ibique tantum consumxit olei, ut nihil ei reduci legitimæ scientiæ deesse videretur. Is reditu Gene-

vam invisens, ac dilectissimi D. Theodori Bezæ collo-
quiis & jucundâ societate suaviter & familiariter usus, pu-
rioris Theologiæ doctrinam sincerè avidèque hausit. Ac
tandem septennio integro exacto Lutetiam reversus, in
ipsum belli civilis furorem & incendium incidit, ac rabie-
m Parisiensem devitans Biturigibus Gallorum septem
menses delituit: ubi maximas persecutiones perpeccus vir-
pius, & per omnes Galliarum ac Italiæ Provincias, qua-
si summus Papicolarum hostis, strictissimâ indagine inda-
gatus, indies extremo vitæ dispendio vixit. Is vix deci-
muin lapidem noctu clam urbe recedens, re notâ, hospes
septuagenarius in capitis discriminem vocatus, ac statim solo
hospiti reatu damnatus, è summitate turris suæ miserè de-
jectus, obiit: quod præ ceteris pium virum anxie tenuit.
Hic Jobi historiam præclaram, patientiæ & constantiæ i-
θότυπον, heroo carmine ornatissimo, piè quidem & erudi-
tè conscripsit, unâ cum tragœdia illius Herodis, qui ab
Angelo percussus teterimè exspiravit. Tandem fugâ sal-
vus, & Dei Opt. Max. faustissimis auspiciis liberatus, ac ad
suos revocatus, Fani Andreæ Archiepiscopatu insignitus
est, anno salutis nostræ millesimo quingentesimo septua-
gesimo sexto.

Hunc natura φιλόκαλον, hoc est, pulcri & honesti studi-
osum finxit; cui vera insidebat ἐρθύμη, animi scilicet tran-
quillitas; in quo virtutis omnis bractea & seminarium
quoddam, naturali suâ indole, medullitùs quidem (ut
Plautinâ voce utar) & divinitùs inhærebat: cunctis animi
& corporis dotibus prædictus, & juxta M. Tullium, natu-
ræ muneribus adeò ornatus, ut non natus sed à Deo fi-
lius videatur; & cui arte benignâ (ut fert Juvenalis) &
meliore luto finxit præcordia Titan: divinus Theologus,
linguæ sacræ sui temporis coriphæus, politioris omnis di-
sciplinæ & scientiæ thesaurus, summi acuminis & judicii,
humanitatis, pietatis & caritatis plenus; Orator sum-
mus, suadendo aptissimus, Poëta insignis, felix in eo ca-
lor, cultus non invisus, temperatum judicium, dictio can-
dida, numeri non affectati; usu rerum, prudentiâ & ex-
perientiâ plurimum pollens, ac quasi alter scientiarum &
linguarum orbis, nihil hominem latuit: imò quod omni-
um maximè mirum & rarum est, rei semel lectæ seu au-
ditæ obliviisci numquam potuit. O quæ profusissimæ la-
crimæ tantum literarum decus, gentis suæ illustrissimum
lumen,

lumen, tantam prudentiae affluentiam, morte in uno illo extinctam, satis dignè unquam deflere possunt! In quo ita certabat cum pietate doctrina, cum natura ars, cum disciplina usus, ut æternam sibi reliquerit in animis omnium memoriam. Obiit ad Fanum Andreae, bonorum omnium & doctorum summo luctu ac moerore, Regnique, Musarum & Reipub. literariæ ineffabili jaætura, uxore matronâ gravissimâ cum duobus liberis & tribus pullis orphanis, ex septena prole progenitâ relicta, circa Idus Martias, Salutis nostræ anno 1591, ætatis suæ anno quinquagesimo quarto, sanctè quiescens in pace, in gloriosum Servatoris adventum, cui cum Patre & Flamini sancto, Triuni JEHOVÆ cunctipotenti, sit omnis honos & gloria in æternum. *Amen.*

Eiusdem pientissimi ac doctissimi Præfulis moribus di apostrophe ad suam animam.

O Anima! assiduis vitæ jaætata procellis,
Exfilii pertæsa gravis, nunc lubrica tempus
Regna tibi, & mundi invisas contemnere fordes.
Quippe Parens rerum cæco te corpore clemens
Evocat, & verbi crucifixi gratia cœli
Pandit iter, patrioque beatam limine fistet.
Progenies Jovæ! quò te cœlestis origo
Invitat, felix perge, æternumque quiesce.
Exuvias carnis cognato in pulvere vocem
Angelicam exspectent, sonitu quo putre cadaver
Exsiliæ redivivum, & totum me tibi reddet.
Ecce beata dies! Nos Agni dextera ligno
Fulgentes crucis, & radiantes sanguine vivo
Excipiet: quām firma illic, quām certa capesses
Gaudia, felices inter novus incola cives!
Alme Deus! Deus aline! & non effabile Numen!
Ad te unum & trinum moribundo pectore anhelo.

*C. Viri Thomæ Voluseni de vita & morte ejusdem
Præfulis carmen.*

Naturâ Orator suadens, suavisque Poëta,
Mystica divini defungens munia verbis,

Sex & vicens annis, ac munere sacro
 Præfulis Andreiæ fani sacratus, in alti
 Immortale decus Jovæ, populique salutem.
 Multa hic perpeffus Christi sub Marte cruenta :
 Decubuit macerore animi : quique omnia pridem
 Pertulit invicto constantis robore sensus,
 Non tulit immites Myrtas : hinc lenta sequuta est
 Tabes, lethifico carpens præcordia mortu.
 Occidit : haud facile æqualem cui nostra tulerunt
 Secula, degeneri sensim evanentia prole.
 Agnoscunt docti jacturæ vulnus acerbæ,
 Præfulis & funus, proh incassum ! lumine lugent.

*Jacobi Laufonii V. D. M. in Patricii Adamsoni
 Latinam Catechismi versionem Carmen.*

SOL & Adamsonus perfundunt luce coruscæ
 Æquor, tellurem, sidereumque polum.
 Ignitâ Phœbus perlustrans lampade terras,
 Umbras corporibus pellit, at ille animis.
 Ergò mare & tellus, & quas tenet igneus orbis,
 Cœlestes animæ, & numina summa poli,
 Jam gaudete novum vobis lucessere solem,
 Quodque duos soles quos ferat orbis habet.

*Roberti Pontani V. D. M. in eamdem Catechismi
 versionem Carmen.*

Inventis facilè esse ferunt superaddere, rerum &
 Fundamenta semel jacta labore sequi.
 Utilis illa tamen sœpè est industria, notum
 Præsertim splendor si novus ornat opus.
 Ecce ! Catechæsis primus quam prodidit auctor
 CALVINUS, sacro magnus in eloquio.
 Hanc methodum ante alias, veræ pietatis amantum
 Concio Christiadum publica jure probat.
 Hinc variis variè visum est traducere, Græcè,
 Hebraicè, linguis innumerisque aliis.
 Hoc ex parte etiam tentarunt carmine fratres,
 Atque ego perfectè jam propè finieram.
 Vedit PATRICIUS cum Constantinus, opellæ
 Admovitque manum noster ADAMSONIUS :
 Omnia qui melius percurrent, penè retexit :
 Non invita dedit cui mea musa locum.

Quid.

Quidquid id est operæ, docilis pietate juventus !
Et nos, & studiis dedicat ille tuis.

De eodem Auctore.

CUneti olim Vates Scoto cessere Poëtae,
Scotia nunc palmam præripit ipsa sibi.

GULIELMI HOGÆI ad Lectorem de seipso
Carmen, Solomonis Ecclesiastis Parapbraſeoſ Po-
eticæ Editioni præfixum.

Si quis aves hujus, Le&tor ! de auctore libelli
Noscere, quis fuerit, quove sub axe latet :
Ex quo ter denos vidiſ mea vita Decembres,
Lanigerum reduci ter pede Phœbus adit.
GOREA me peperit, dein extera terra recepit,
Jam duo in Angligenūm Iuſtra pera&ta solo,
Hic licet infestis agitarer ſaepè procellis,
Hæc ſunt in mediis carmina facta malis :
Scilicet, ut de ſe cecinit Sulmonis alumnus,
Ut poſſem curas ſic relevare meas.

Ad Dominum Cæſar Scholarcham Croydoniensem
Gulielmus Hogæus, poſt publicatam ejus impen-
ſis Ecclesiastis Solomonis Parapbraſim Poëticam.

JUre tuum celebro, Cæſar generoſe ! favorem,
Et meritas grates jure libenter ago :
Hunc tu cùm preli donaris honore libellum,
Prædicat officium pagina lœta tuum.

Honorib⁹ laudi præfantifſimi Domini Gul. Hog-
gæi, Peripbrasim metricam edentis in Jobum, bis
pauculis litare debuit T. R.

Argos cum traheret, vel cum religaret Homerum
Smyrna ſibi, Salamis nec filuere Chios :
Cunctis

Cunctis majores famâ virtutis Athenæ
 Esse suum clamant, & Rhodos esse suum;
 De patria Vatis septem dum moenia certant,
 Penè fuit nullo natus in orbe pater.
 Usitiden Jobum similis fortuna manebat,
 Hunc & Afabs, Edom hunc arguit esse suum;
 At queisdam Gentilis ovat, de stirpe FIDELIS
 Est aliis: patria mox caruisset Job:
 Te nisi per vatem lis tanta direpta fuisset,
 Hogge! Caledonii lausque decusque soli:
 Nam dum verba facis Jobum resonare Latina,
 Quis civem Romanum inficietur Job?
 Quod magè tam nitidè, quam quod collapsa Poesis
 In lapsò Jobo, TE præunte micet.
 Quidquid enim Pelignus habet, vel Corduba pinguis,
 Bilbilis aut numerum, Mantua quidquid habet:
 Id tua tu totum nervosè ad plestra reducis,
 Atque jubes Arabes verba Latina loqui.
 Ergò Castalides cingant tua tempora lauro,
 Et meritas properent condecorare comas:
 Perpetuâ sic fronde mices, sic denique quidquid
 Seu Parnassus habet, mons Heliconve tene.

In Gulielmi Hogæi Scotti Parapbrafin Poëticam

ΕΤΚΟΜΙΑΣΤΙΚΟΝ.

ELoquar an fileam? Laudaret Zoilus ullus?
 At supra laudem est: siccine? tum fileam.
 GUL. RAMISEUS.

In Eumdem.

EN tibi Castalius fons, qui cupis esse Poeta
 Cœlestis, verax: Ito profane procul!
 Has sibi servat aquas divina Urania soli:
 Hoc in fonte pedes Angelus ipse lavet.
 Hic etenim, dederat quam sanctus Spiritus olim,
 Auctor materiam, verba Maronis habet:
 Hic res divinas tractat Maro, Naso, Catullus;
 Quos sine figuris, hic sine face legas.

Dignus

Dignus es, O Hogæe! senes quem frône verendâ,
Dignus quem juvenes, quem puerique terant.
Oppressi gravibus studiis relevamen habebunt,
Hinc morum juvenes & documenta pia.
Ingenio pueri nunc hinc datur esca, profani
Præter adulterium Mercurii atque Jovis.

RICH. DAVIS.

Amico suo D. Gulielmo Hogæo, dum Paraphrasin in
JOBUM Poëticam in lucem emitteret *.

C^Lara CALEDONIAE gens nulli cedit in orbe,
Moribus, ingenio, vi, pietate virûm.
Eximium cuius decus est hic doctus alumnus
Pieridum, cecinit qui modò digna cedro.
Mole licet parvum, magnum virtute volumen,
Cernitis hic juvenes, quin teritisque manu?
Romuleus vates passim laudatur abundè,
Quòd ducis Iliaci pinxerit acta stylo.
Davidicum corpus cultu quòd ritè Latino
Texit, honorandus sic Buchananus erit.
Hoc opus haud dubiè pariter celebrabitur olim,
O redivive Maro temporis, euge! tui.
Purpureis Jobum nudum tu vestibus ornas;
Ulcera nectareo putrida melle lavas.
Carmen Apollineum longæva in secla manebit,
Nec millena valent ora referre fatis.

JO. MINROE.

b

Cl. Vi-

* Idem Hogæus præter poëticas Jobi atque Ecclesiastæ,
quas hic publico exhibuimus, paraphrases, tria Joannis Miltoni
Angli, Poëtæ celeberrimi, sermone vernaculo conscripta po-
emata, nempe Paradisum amissum, Paradisum recuperat-
um, ac Samsonem etiam Agonistam, hortante præcipue
summo Musarum patrono, pietate ac literis juxta insigni,
viro clarissimo DANIEL COX, Medicinae Doctore
famigeratissimo, ac Regiæ Societatis Londinensis Socio, (cu-
jus prolixam in se benignitatem atque liberalitatem graphicè
patheticèque profectò, tum strictâ, tum solutâ oratione Ho-
gæus prosequitur) haud inscitè certè, ut antè dictum, pro-
ar-

*Cl. Viri, Thomæ Dempsteri Jcti de auctoribus
quibusdam in hoc nostro Poëtarum Scotorum de-
lectu, eorumque scriptis Testimonia, ex historia
sua Ecclesiastica Gentis Scotorum excerpta.*

De Patricio Adamsono Testimonium, lib. I. p. 50.

Patricius Adamsonus, vir incomparabilis in humanioris literaturæ eruditione, Græcè & Latinè doctissimus, utroque stylo facilis & elegans. Scriptis Catechismum versu; in Andream Melvinum declamationes; Epigrammata ac Poëmata, in quibus felicissimus calor.

De Andrea Melvino, lib. xii. p. 497.

Andreas Melvinus discipulus Georgii Buchananii, Poëtarum omnium nostrantium hoc ævo literatissimus, lauavissimus, diu in Galliis & Germaniis seu palæstra omnis virtutis decurrit, bonasque artes liberaliter profensus. Ad Scotos suos redux, ne Episcopi crearentur pro virili obstitit, eoque nomine Londinum citatus, facile ab Anglicano Concilio ad Scoticum Tribunal, mirâ libertate provocavit, sed conatu irrito: datus enim ad custodiâ ad D. Pauli Decano, indeque turri Londineni inclusus, et si omni favoris apud Regem spe præclusâ, tamen sui non est oblitus, & negatâ chartâ parieti tamen & lateribus cultissima Epigrammatia incidit, ut appareret liberum

argumenti difficultate, ante quinquaginta ferè annos Latinum carmine translulit. Ceterum, de eo certi quod adferam, que post diligentem satis indagationem, ultra nihil habent. Promisit quidem vir clarissimus Gulielmus Benson, (ea quæ viri humanissimi ad bene de re literaria merendum proposicio) sedulò se operam daturum, ut certa, si fieri posset, Hagiæ de vita ac morte ad nos brevi Londino (in ea enim ubi vivus ille ut plurimum diversabatur) transmitteret: sed nec ille, satis acrem post scrutationem habitam, certi quam aut scitu dignum investigare potuit, quod dolendè profectò. Porro, & eximiae pietatis fruisse eum, nec inussum ad hæc Poëtam credere omnino fas est.

liberum ingenium clauso corpore non potuisse coērceri: in eum tunc ignobiles quique, & muscæ aulicæ, gratiam à Rege inituræ, ineptissimis verbis stylum acuere. Inter alios non defuit, qui propudio literarum *Melvinum* qua-
fi *Milvum* inficitissimo frigore comminisceretur. Ejus sunt infinita, sed ego pauca vidi, in his *Gathelus*, poëma heroicum sublimi venâ de Scotorum in Albionem appul-
su, Melviniana superbia, lib. I. cui exordium,

*Scotorum, Anglorum, Gallorum à sanguine Regum,
Ille ego Melvinus.*

Declamationes in Pat. Adamsonum, Archiepisc. Sanct-
andream; contra Episcopos Epistolas ad Regem;
Epigrammata varia acutissima; in his in aræ Regiæ abu-
sum lusit ingeniosissimè, ut mihi videtur. Responderunt
plerique pro aulæ consuetudine, sed nullus apposite.
Obiit anno 1620. Carus Henrico Bulloniæ Duci, quò se
post custodiam Anglicanam contulerat, & jam in ultima
senectutis ingravescentis periodo dicitur Musas juvenili-
ter colere, vir bono rei literariæ natus.

[Arcturi Jonſtoni de eodem Melvino Carmen.

Cede Caledonio volucris Stheneleia cygno,
Quæ reliquas niveo corpore vincis aves.
Tu fugis, ille petit cœli commercia; tu fles
Perpetuò, fletum temperat ille jocis;
Tu foris, ille intus candorem possidet; unam
Tu Venerem, Veneres mille sed ille vehit.]

Eiusdem de Roberto Bodio testimonium, lib. II.
p. 128.

R Obertus Bodius Trochoregius, vir nobili loco natus,
& amœno ingenio, variam lectionem acerrimo ju-
dicio temperans: artes optimas & didicit feliciter, & glori-
osè in Galliis docuit. Ejus sunt multa; in his harmo-
nia Evangeliorum, orationes, epistolæ. Vivit in Scotia,
& literato domi otio fruitur, doctissimus ipse & doctorum
fautor, Regi ac Principibus carus.

De Georgio Eglisemmo, lib. v. p. 271.

Georgius Eglisemmius, Hamiltoniensis, bonas artes & didicit Lovanii in Belgio operosè, & docuit in Galliis gloriösè, Philosophiam Rothomagi primùm, mox & Lutetiæ summo auditorum applausu professus. Apud Cimbros & Batavos medicinam fecit, ut audio, felicissimè, nec Galeni osor, nec Chemiæ nimiūm addictus. Demum à Rege Magnæ Britanniæ inter domesticos Medicos adlectus, aliquod studiorum suorum præmium videtur consecutus, Græcè Latinèque doctissimus, versu bonus & prosâ, omnibus cultioribus artibus, sed maximè spagiricis instructus. Varia publicavit. Ego tantum vidi, Poëmata varia; Epigrammata varia; contra Worstium hæreticum; declamationes philosophicas; duellum poëticum cum Georgio Buchanano in versione Psalmi CII. [CIV. nostrâ supputatione;] quo opere vellem abstinuisse, non quod ingenium contemnam, sed quia felicius aliud argumentum, & minùs invidiosum eligere potuisset. Contra Thomam Reidum; Preparationes medicamentorum: vivit adhuc Londini, quam longè potest ab aulico tumultu Musis vacans, quas seriò sanè & bonâ fide colit. Hactenus ille. Publicavit præterea narrationem de morte Ludovici, Lenoxii & Richmondiæ Ducis, ejusque Fratris Marchionis Hamiltonii, & denique Regis Jacobi; in qua ostendit eorum mortem veneno acceleratam à perfido Buckingamio, à quo, mortuo Rege, aulâ exactus in Germaniam invidiæ devitandæ caussa concessit.

De Gulielmo Barclayo, lib. ii. p. 120.

Gulielmus Barclayus nobilissimo loco ortus, Baronis Tauui frater, generis magnitudinem ingenii felicitate depresso. Parisiis humaniores literas cum ingenti omnium admiratione professus est, quas Lovanii in schola Lipsii didicerat, cuius ad eum est epistola XXXIII. centuriæ III. Inde in Scotiam profectus aliquantis per substitit, donec peregrinè iterum abiit, atque in Galliis docere bonas artes sustinuit, Nanneti in Britannia minori. Ejus sunt multa, in his commentarius in vitam Julii Agricolæ Cornelij

nelii Taciti, genethliacon Jacobi Regis, orationes, declarations, epistolæ eloquentissimo stylo, de aquis Spandanis. Vivit adhuc in Scotia, & medicinam, ut aiunt, popularem exercet.

*De Davide Humio Theagrio, lib. viii. p. 362 *.*

David Humius nato ad Musas ingenio, cultissimus Poëta, scripsit multa, sed ad me venerunt pauca: in his sunt poëmata varia; laudes patriæ, versu; adventus Regis in Angliam, versu; contra Episcopos, vernaculè; apologia ministrorum Vasconum, vernaculè. Vivit adhuc in Scotia.

De Thoma Reido, lib. xvi. p. 576 †.

Thomas Reidus Aberdonensis, pueritiæ meæ & infans otii sub Thoma Cargillo collega, Lovanii literas in schola Lipsii seriò didicit, quas magno nomine in Germania docuit, carus Principibus. Londini diu in comitatu humanissimi ac clarissimi viri, Fulconis Grenvilli, Regii consiliarii interioris & Angliae proquæstoris egit: tum ad amicitiam Regis, eodem Fulcone deducente, elevatus, inter Palatinos admissus à literis Latinis Regi fuit, scripsit multa, ut est magnâ indole & variâ eruditione. Omnia Regis Jacobi VI. opera Latina fecit, & Londini publicavit. Ex aula se nuper sub annum 1618. proripuit, dum illi omnia festinati honoris augmenta singuli ominarentur: rumor postea fuit in aulam rediisse, & meritissimis honoribus redditum, sed numquam id consequetur quod virtus promeretur.

Tho-

* Hujus viri clarissimi poëmata in deliciis Poëtarum Scotorum prioris seculi illustrium exstant, loco profecto dignissima.

† Hujus in obitum Epicedium exstat elegantissimum Roberti Aytoni, viri literis ac dignitate clarissimi, in deliciis Poëtarum Scotorum, ubi & ipsius quoque poëmata, paucula quidem illa, sed venusta, sed elegancia comparent.

Thomæ Rhædo suo Gulielmus Barclayus S. P. D.

Cum induxissem animum proferre judicium meum de Paraphrasi G. Eglisemmi, quæ publicè edita circumferebatur: ostendit mihi quidam ejusdem Psalmi Paraphrasim tuam; quam cum etiam censorio animo & exacte legisset, arbitratus sum dignam quæ videtur ab omnibus, & propter elegantiam carminis, & propter expressam Prophetæ mentem non semel præ ceteris, & propter antiquitatis & doctrinæ non obscura argumenta. Satis scio te scire quæ dico; sed ut alii sciant promam exempla. Primum ipsum carmen pulcrum est, & splendet.

*Eia, age! divinos, mea mens! celebremus honores.
Et illud,*

*Tu gemmata tibi tendis conopea Cœlos.
Et illud,*

Pensilibusque hærere jubes cœnacula nimbis.

Quid potest dici argutius isto?

Ne concidat, in se

Undique nixa cadit.

Quod sequitur non limpidè solùm fluit, sed fluit ex fontibus Philosophiæ naturalis:

*Tu trabis illimes montana ab origine fontes,
Quos pecudes & prata bibant.*

Jam notemus Prophetam duobus versibus, 14 & 15 mentionem *panis* facere. Priore versu *panem* accipit pro omni cibo: hiñc Tremellius vertit, *ut depromant cibum de terra*. Altero versu, *panem* capit pro pane propriè dicit, ut opponitur obsonio; sic hos versus interpretatu Theodoretus, & alii. Utramque sententiam exprimis:

Et dulces genus omne cibos.

Paulo post,

Et gustata Ceres fessos corroborat artus.

Quis non suspicet reconditam eruditionem in illo verso?

Cuique piam credit sobolem crotalifolia, pinus.

Pia soboles, Latinè & propriè dicitur. Et crotalifolia convenit ciconiæ tam decorè, ut nihil suprà. Et elegans figurâ ponitur sine substantivo.

Amo hemistichium,

— Lictorque sacras ulciscitur iras.

Maro videtur dīctasse tibi umbram odoratam.

Cedrus odoratā Libanum qui protegit umbrā.

Qui ipse umbram amaraci vocaverat olim dulcem.

*Non dicam oppidō quām intimē penetraveris in sensuī
Prophetæ illo versu,*

Tu stata multiplici designas tempora lunā.

*Intueor astriferum illud peplum, admirans elegantiam
translationis:*

Ut verò astrifero texit nox omnia peplo.

His versibus quot figuræ lucent?

Plena tui tellus, rerum sator! æquora plena:

Æquora squamigerū domus ingens. —

*Servat & translationem & sententiam Prophetæ hoc
quod sequitur,*

Dum nova vernat humus, subitisque arridet alumnis.

*Denique viginti aliquot versibus brevior es utroque Pa-
raphraste. Fateor seriō & bonā fide, me non audere per
pudorem exprimere laudes, quas ego judico te mereri.*

*Sed, ne fraudetur lector tam exquisitè eleganti carmine,
subjiciam totum. Quæso te vel patriæ caussā, cui vi-
vimus, ne patiare venam illam tuam exarescere. Non
deest argumentum, cui est & materies & Mæcenas, JA-
COBUS MAGNUS. Vale.*

Incerti ad Thomam Rhædum Carmen.

AT periisse tibi tacitas si constat Amyclas,

Cur tibi Amycleo more perire placet?

Barbita si Phœbi taceant, quis barbita laudet?

Aut quis in iis usus, quidve leporis erit?

Si prædulce melos tacuisset Thracius Orpheus,

Nec fera, nec cœptum sisteret amnis iter.

Gemmatas nisi pandat avis Junonia pennas,

Incassūm tantas Argus haberet opes.

Tu quoque Pieridum si munera sacra recondas,

Munera Pieridum deperiisse puta.

*Cl. Viri Gulielmi Cumlnii, Philologiæ primō, po-
steaque Philosophiæ in Acad. Edinb. Professoris,
de Gulielmo Stuarte Ochiltro Testimonium.*

Thome

*Thomæ Bello, H. L. P. Gulielmus Cuminis S. **

Quos ad te, dilecte Frater, non ita pridem misi ver-
ficulos, raptim quidem illos & calente calamo fu-
sos, audio jam prelo subjici ; quod licet fieri necesse sit,
non sine aliquo meæ cujuscunque existimationis dispen-
dio, condonabo fortè, ut nihil non possum, perspectæ tua
in me voluntati & amicitia : tu videris ne de honestamen-
to sint potius quam ornamento insigni tuo operi, elogio-
rum ejusmodi non indigo, cum bono vino non opus sit
hederâ. Quo tamen minus gravatè feram facit, quod
subaudiam ipsos à severioribus criticorum calculis com-
muniri carmine verè heroico, vernantem auctoris geni-
um

* Tanta lingue Latine cognitione vir hic doctissimus
inclaruit, ut omnium Latinorum Poëtarum difficillimi, Auli
Persii prologum, carmen satis obscurum, liberiori parabra-
si Latinâ, quâ solutâ quâ legibus adstrictâ oratione, quater
ac decies variaret, adeoque Humaniorum literarum in Ara-
demia Edinburgena Professionem, publicæ disputationi
ante octoginta ferè annos subiectam, merito suo consequere-
tur, ceteris omnibus candidatis jure prælatus. Ceterum,
raram illorum temporum, quibus suus merito constabat bonus,
felicitatem satis admirari non queo. Atque utinam quidem
bodie eadem fierent : sed id fuit scilicet seculum anreum, bos
verò ferreum aut luteum, aut si quid his pejus. Sed ad rem.
Hujus porro doctissimi viri Gulielmi Cuminii, Joannis Do-
mini de Relugas in præfectura Moraviensi filii natu secundi,
Jacobi fratris natu maximi nepos, familie heres, vir reve-
rendus, D. Patricius Cuminus, verbi Divini apud Edin-
burgenses Minister dignissimus, doctissimusque in Academia
Edinburgena Theologiæ atque Historiæ Ecclesiastice Profes-
sor Reginus, ac Concionator cum primis facundus, munus ge-
minum summa cum dignitate ac secunda existimationis fama
sustinet. Idem vir clarissimus inter principes hujus libri E-
ditionis auctores atque procuratores, merito suo, serò sed se-
riò, grato animo beneficioque memore nobis hic commemo-
ratur.

um redolente, eximiae spei juvenis D. GULIELMI STUARTI OCHILTRII, qui in laborantibus & exspirationibus Poëtices incrementum, felice Mercurio, imo Numine propitio natus videtur. Quare tibi auctor sum, imo & supplex, ut opusculo tuo subjungas quam nuper expediti versionem novissimam Psalmi centesimi quarti, expleto nondum anno ætatis decimo quinto, ut vel inde patet, quantas spes faciat erectoris animi, & Poëticien ad supremum culmen etiamnum non fuisse perductam. Patriæ honori, almæque vestræ matris, quæ suo gremio tam genuinam & generosam sobolem fovet & complectitur, imo virtutis & literaturæ incitamento id non denegabis, neque importunitati votisque amicissimi tui,

Dabam Sterlini, 27. Decemb. 1672. GUL. CUMIN.

Eiusdem viri clarissimi Thomæ Belli de eodem Gulielmo Stuarto Ochiltrie Testimonium. †

Postquam nobilissimus hujus carminis auctor summam Phœbi industria ad Poësin factus & informatus, Musique propitiis natus, suâ sponte, aut nostro Præceptorum monitu, themata subinde multa præclarè tentaverat, ausus est tandem non sine Dñs animosus puer se rebus virisque magnis miscere, & in divinis Musarum choreis, ducente BUCHANANO, restem sequi ; quo successu, quâ ingenii laude, & spei effulgentis luce te arbitrum appello. Sunt hæc messis uberioris primitiæ, hæc victimæ polluctæ prima libamina, hoc operis, quod molitur, perfecti specimen antecedaneum. Deus Opt. Max. indulgentiâ largus pulcerri-

c

mum

† Exquisitæ hujus viri clarissimi, Philologicæ quoque in Academia Edinburgena Professoris olim dignissimi, eruditissimi luculentum exstat testimonium, liber ab eo compositus editusque, cui titulus Roma restituta: five Antiquitatum Romanarum Compendium absolutum: opus doctissimum, studiosaque juventuti utilissimum, tum in Scotia, tum apud alteras etiam regiones typis non semel commissum. Exstat videlicet ejusdem Gulielmi Stuarti Ochiltri carmen profecto non negligens, istius operis excellentiæ, suæque simul venæ poeticae haud obscurum argumentum, quod propter loco hic indicatum haud existimavimus.

mum sanguine & cognomento regio ornamentum, certissimum rei literariæ præsidium, suum Musis delicium, nobis, scholæque nostræ dulce rarumque decus diutissime conservet, melioribus uti fatis det, opibus mactet, prosperet.

T. B.

De eodem nobili juvene vaticinium.

NObilis hic juvenis, si vitæ stamina ducat,
Castalidasque colat, carmine clarus erit. J. A.

*In Thomæ Belli librum, cui titulus Roma restitu-
ta, Gulielmi Stuarti Ochiltrei carmen. **

MUSA stupet, trepidisque premit præcordia fibris,
Antiquum lustrare decus: seu bellicus ordo
Progreditur, molesve tumet speciosa theatri,
Sive triumphatis resonant Capitolia pompis.
Hæc oculos animosque tenent, ubi Roma resurgit
Auspiciis rediviva tuis; ubi fronte verendâ
Eruta fonte suo stat conspicienda vetustas.
Quantum Roma tibi, tantum tua gloria Romæ
Debuit, & quantum ducibus sua Roma vetustis
Contribuit virtute decus, tantum ardua Romæ
Cessit inexstinctis extincta potentia fastis.
Te poscit tua Roma, suum te Scotia civem
Vendicat: at fortis Decios, Mariosque potentes
Prædicat indomiti miratrix Roma Camilli.
His patriam tutari armis, patriæque decorem
Cura fuit: tu mersa suis monumenita tenebris
Eruis, antiquæ renovans primordia Romæ.
His patriæ tibi surgit honos, hæc sæva vetustas
Invidet arcanis non esse sepulta tenebris,
Nec mortis ditione premi: sed provida virtus,

An-

* Nobilissimus hic adolescens, summo bonorum atque docto-
rum omnium desiderio, die Februarii duodecimo, anno 1675.
in medio studiorum sub Professoribus Academia Edinburgene
curriculo, exacto nondum etatis anno decimo sexto, præma-
turâ morte præceptus est, præcocis admodum ingenii, Mus-
rumque studiis aptissimi, plurima specimina manifesta post
quam edidisset. Ceterum, cum hoc extincta est illuſtris a-
que antiquæ Ochiltrei & Stuartorum familiæ dignatio.

Annorum inconcussa minis, hæc laudis avitæ
Afferit æternis sibi consecranda trophæis.

In Thomæ Belli Romam restitutam Niniani Patersoni carmen. †

Martia Roma tibi stetit olim gloria bello,
Dum tremuit fasces axis uterque tuos.
Ardua quæ cœlo bello caput extulit olim,
Nunc cecidit bello, vix sit ut umbra sui.
Rei quæas dominæ rerum vix cernimus urbis,
In Roma Romam quærimus, urna sui est.
Utique olim cecidit bello, quæ condita bello,
BELLO eadem tantum restitui potuit.
Dumque animas urbis doctis simulacra figuris;
Debet Roma suum jam tibi, BELLE! decus.

R. viro, musicolæ venustissimo, D. Niniano Patersono Pastori Libertonensi, Thomas Bellus S.

Musa mihi studium nuper, tibi gratia cordi,
Utraque germano semine nata Jovis.
Alternis nunc facta animis, ac fede novatâ,
Musa benigna tibi, gratia blanda mihi.
Mutua quæ fuerant, communia commoda fiunt,
Gratia dat carmen, musaque grata vicem,
Sic coalescit amor, coeunt sic foedera rerum,
Ut ferat alterius qui sua sponte dedit.
Patrima bellipotens jubeat modò virgo, repente
Ipse paternus ero, tu mihi BELLUS eris.
Solvisti decimas, pius es: duodena tulisti,
Te ritu Herculeo copia macta beat.

T. BELLUS.

c 2

Joan-

† Glasguensis hic fuit, Verbiisque Divini ad Libbertonam, villam Edinburgo bina circiter millia passuum distantem, ante sexaginta fere annos Minister. Scripsit ediditque Epigrammatum libros octo, cum quinquaginta Psalmorum Davidicorum paraphrasi poetica: qui liber omnium jam manibus circumfertur passim, legiturque etiam non sine aliqua auctoris tum ab ingenii acumine, cum carminis elegancia approbatione.

x. *Joannes Baird de Newbaith Niniano Patersono s.*

Perlegi eximios oculis animoque libellos,
Ingenii admirans flumina sacra tui.
Judice me vigilem redolent operosa lucernam,
Sparsa & odoratis pictaque cuncta rosis.
Ut qui succedens doctis penetralibus hospes,
Aonidumque hortos, Hesperidumque putet.

*Joannes Andersonus D. Niniano Patersono, suo &
Musarum alumno, S.*

Sidera multa solo, cœloque micantia nostro,
Atque salo, rutilas spargebant aurea flamas,
Tempore quo nostri Buchanani buccina buccâ
Pieridum sonuit; quæ, dædala machina mundi
Donec erit, Latiam resonabit maxima terrâ,
Et spaio post hunc aliquanto tempore lapsò.
Proh dolor! ast ævo patiuntur lumina nostro
Et Phœbus Phœbeque foror: jam culmina Pindi
Rarus adit famulus Musarum; Aganippidos undæ
Rarus adit latices: paucos jam numine sacro
Delius inspirat, neque dantur præmia vati:
Ut meritò Naso studium sine fruge vocârit,
Quod comes est malesuada fames, & turpis egestas.
Sacra diu Clarii cum sic dispreta jacerent,
Ecce! **P A T E R S O N U S** soboles peramata camœnis
Exoritur, miseratus eas: & vindice dextrâ
Ac facili calamo, moribundas arcit ab orco.
Ne pudeat, Niniane! tui, sed maëste laboris,
Magna Panomphæi reseres mysteria quamvis:
Hoc itidem fecere olim non lumina pauca,
Quæ dum clara dies, seu numina clara nitebunt.
Nec pudeat natale solum quæ Glasca, cuius
Ubera suxisti roseis pergrata labellis.

Te quoque Castalidum se tanto jactet alumno
Nostra domus, tibi quæ Phœbi penetralia pandit.
Jamque vale, auspiciis currat felicibus opto
Quod meditaris opus: faveat, foveatque precamur,
Partus ingenii quicumque revolvet acuti.

D. Henrico Henrisono, Medico & Poëtæ celeberrimo, Ninianus Pater sonus V. D. M. S. *

HEnrisone! duplex cui circum tempora laurus
Floret, utrumque cui præstat Apollo decus.
Sive Machaoniam poscant contagia dextram,
Seu placet argutæ plectra movere lyræ.
Publica morborum requies, laus prima medentum,
Ægrorumque salus, præsidiumque cluis.
Et Buchananæis certat tua musa camœnis,
Aptat ut Isacidæ pleætra Latina lyræ.
Vatis Idumæos miscent stygiosque triumphos
Et medici, doctæ sic monumenta manus.
Si medicina artus, fanetve poëtica mentem,
Nulli equidem vitæ sanior usus erit.
Sic radient geminâ viventi tempora palmâ,
Claraque defuncto destinet astra Deus.

In obitum Archibaldi Pitcarnii Scotti, Medicorum
sui seculi facilè Principis, qui fatis concessit X.
Kalend. Novembris, anno æræ Christianæ vul-
garis MDCCXIII. Ætatis suæ LXI.

Quid frustra erepti fatis quæramus, amici,
Pitcarni meritis carmina digna dari?
Cum Musæ Charitesque omnes comitentur ademptum,
Et tantæ cladi se superesse negent.
Squalidus & vatuum genitor, Medicæque repertor,
Abnuat ipse suam Delius almus opem.
Sed neque jam doctas opus implorare sorores,
Irrita vel Clario fundere vota deo:
Te tua, Pitcarni, celebrant, te maxime vatuum,
Carmina Mæoniis æquiparanda modis;
Quæ te Pegaseâ tollunt super æthera pennâ,
Nec nisi cum mundi sunt peritura rogo.

Hæc

* Hujus viri clarissimi ex filia in nepotem, natalibus ag-
robitate juxta conspicuum, D. Joannem Clerk de Penny-
ook, Equitem, Regii Scaccarii ex Baronibus unum, eum-
que dignissimum, hereditario jure transfusa eruditio

Hæc licet insignis tibi laus, ac propria, magni
 Ingenii pars est quantula at illa tui?
 Namque sui natura parens penetralia regni,
 Et vasto pandens munera clausa sinu,
 Quæ priscos latuere Sophos, latuere recentes,
 Condi uno voluit pectore cuncta tuo.
 Cumque prius foedis vinclis Medicina jaceret
 Obruta, barbariem sœvaque fata gemens,
 Auspiciis rediviva tuis fastigia tollit
 Ardua, & excusso libera colla jugo.
 Ac velut Eois lotus modo Lucifer undis
 Cum ruit, aut niveis Cynthia vecta rotis,
 Destituit stellas alias sua lux; ita postquam
 Emicat ingenii flamma benigna tui,
 Amittit decus omne Cous, decus omne Galenus,
 Nec retinet faciem cetera turba suam:
 Cuique alii cessere omnes, Bellinius ingens,
 Jam minor, & primum dat tibi jure locum.
 Verùm O! immenso desunt sua verba dolori.
 Mortis iter solitus rumpere, morte cadis.
 Ergo vale, lux Scotigenum! Princepsque Medentum!
 Musarum columen deliciæque! vale.

THO. RUDDIMANNUS.

Ad Pitcarnium morientem.

Quid te, Pitcarni! juvat has nunc linquere terras,
 Atraque Tartareæ tecta subire domus?
 Nobis parce, precor; morienti parcere mundo
 Tunc velis? fugias: nemo superstes erit.
 Linquere nos si stat, ne sit mora longa precamur.
 Ast ah! ah! paucis fas revocare gradum,

Pitcarnius respondet.

Terras purgabam monstros: fatalia terris
 Monstra Erebi in sedes nunc domiturus eo.
 Me jugulante cadent immanis Cerberus, angues
 Atque Medusæ, nulla & Erinnys erit.
 Orpheus hîc silvas duxi, fluviosque moratus;
 Orpheus & manes voce lyrâque ciâm:

Sisyphus haud saxum versabit, & ociūs urnas
Belides abjicient, Æacus ipse suam.
Inde tropæa ferens, superas evectus ad auras,
Æthera conscendam: Juppiter æquus erit.
Dis mistus superis spumantia pocula ducam:
Junia Pitcarno fidere stella cluet.
Hinc Fergusiadas spectabo lumine lœto,
Atque Caledoniis usque favebo meis.

JO. KER.

Confessio fidei ejusdem Archibaldi Pitcarnii, die
25 Decembris, anno 1712. *

Hac Christus jussit se nostram sumere formam,
Ipse hominum rector, Filius ipse Dei.
Hac homines jussit mortales esse beatos,
Qui patris vellent, qui sua justa sequi;
Jussa sequi, queis ille Pater, queis Filius ille
Vos homines fecit, semideosque viros.
Atque alii voluit faciendum quod sibi vellet,
Atque numisima tui Cæsar is esse suum.
Hac te, Christe! die natus Pitcarnius olim
Auspice, Te coluit, Te colit, atque colet.

A. P.

Illatio ex confessione Pitcarnii.

Hæc tua, Pitcarni! fidei confessio Christi,
Viva fides fuerat, quod benefacta probant.

For-

* Hujus viri celeberrimi Psalmi CIV. paraphrasis poetica sub Gualteri Danistonii, Ludimagistri Musselburgensis nomine, ita volente tum Pitcarnio, ante quadraginta annos Edinburgi fuit impressa. Danistonii autem non fuisse, eiusdem paraphraseos exemplar accuratius (cui proinde postremam auctoris manum accessisse credibile est) inter selecta alia vatis cultissimi ante duodecim annos Edinburgi excusa poemata quod comparet, indicium præbet manifestum. Ceterum, scriptis suis eruditissimis per ora hominum toto orbe volitantes celebre adeo indeptus est nomen princeps ille medentum, plura de eo hic adjicere supervacaneum omnino sit.

Fortunis inopes, ægrosque levate medelâ
 Promtus eras, tristes aut hilarare jocis.
 Non sapis hæcce fides Arii, nec dogma Socini;
 Sanguinei praxin neve rebellis olet:
 Hæcce fide ductus didicisti Cæsari, & Iro,
 Et dare cuique suum, temnere & orbis opes.

Epitaphium.

Ecce! Mathematicum, Vatem, Medicumq; Sophumq;
 Pitcarnum magnum hæc urnula parva tenet.
 R. CALDER.

In obitum dolendum Archibaldi Pitcarnii, qui obiit Edinburgi 23. Octobris 1713, anno aetatis 61, Patre superstite.

Quantum jaçturæ fecit Medicina, Matthesis,
 Et Sophia, & Musæ, te moriente, noveim,
 OEnotrii narrent, Galli, tum Belgica tellus,
 Angli, Germani, & patria mœsta tua.
 Pythagoræ Samii plus certo dogma videtur,
 Corpore multæ animæ nam coière tuo.
 Geber & Euclides, Plato, Syracusius ille,
 Mæonides, Flaccus cum Cicerone, Maro:
 Hippocrates, Chiron, Podalirius atque Galenus,
 Convenere animæ centro habitare tuæ.
 Rimando magni & parvi penetralia mundi,
 Scrinia naturæ, te referante, patent.
 Tu conclamatas animas ex faucibus orci
 Cogebas proprias sæpè redire domos.
 Lassabas Lachelin nendo, Clothoque fororem
 Tu nova cogebas addere pensa colo.
 Hanc mortem gaudet durâ cervice rebellis,
 Atque Deum fictâ gens pietate colens.
 Sed vulgus, proceres, princeps & turba sophorum,
 Artes & linguæ, te moriente, dolent.
 Musa stupet, morbique vigent, mors atra rriumphat,
 Ex quo tu letho viætima grata cadis.
 Plura recludemus, vir ornatussime! de te,
 Astræa his terris quando redibit ovans.

D. D.

D. Davidi Drummondo, Edinb. 25. Decemb. 1713.

Natalis Christi, lux felicissima mundo,
Te cum Pitcarno protulit illa dies.
Nexus amicitiae vestræ, Drummonde! juvabit
Pitcarni manes hâc memorare die.
Multæ stylo obscuro Pitcarnus carmina scripsit,
Perspicuo calamo ast adserit ille fidem.

In mortem Archibaldi Pitcarnii, M. D.

Scotia te raptum dolet, æternumque dolebit,
Grande Sophon, Medicum, Castalidumque decus!

Insigne hoc elogium, quod alicubi Pitcarnio adscriptum animadvertis, de magno illo Medico coronidis loco hic adjicere baud absurdum visum est.

NEc ineptè de eo adfirmari potest, quod de alio Medico, his verbis: Salvete Parcæ! quæ parcè vitam Medico nevistis, ne parcere videremini. Nimio plus jam vixerat: sexagenarium opportunè de vita dejecisti: qui si vixisset diutiùs, sanitas mortalis propè immortalis fuisset. Invidebat scilicet manes Superis, Charonti naulum, Plutoni umbras, Libitinæ pompas, præficiis planetus, pollinctoribus unctiones, vespillonibus funera, sandapilaris feretra, designatoribus ordines, tibicinibus nenia. Reddidisti singula singulis, omnibus omnia. Nunc abeunte Medico, febris exsul redditura est, sanitas ægrotabit, jacebunt remedia, morbi in regno erunt, vita invitæ morientur. Salvete iterum Parcæ! quæ salutem vultis neminem: vobis de hoste spolia opima referre licet, nec jam Feretrio, sed feretro dedicare.

Hanc paraphrasin poëticam Psalmi CIV. clarissimæ viri D. Thomæ Hopæi de Craigball, Militis Baronetti, Advocati olim Regii serenissimi Britanniarum Monarchæ, CAROLI I. suo prætermis- sam loco, hic, alieniore licet, omnino quàm præter- vebere, exhibere satius visum est: lectorum sci- licet commodo atque voluptati consulentes. Ce-

terum, hæc paraphrasis excerpta est ex ejusdem
viri Cl. codice Psalmorum M. S. exarato sub
annum 1617. penes Bibl. Juridicam Edinb.
Serenissimo CAROLO, Scotiæ & Valliæ Principi,
Psalorum & Cantici Canticorum Dedicatio.

Maxime, in heroo, Princeps! cape carmine sacras
Jeffiadæ, Isacidum Regis Psaltisque, camœnas:
Hymnumque hymnorum, quo suavi ænigmate castos
Rex Jedidija canit sponsi sponsæque hymenæos:
Non phraseologiæ sub liberioris amictu,
(Quo genere à multis, quos inter SCOTIA palmam
Præripuit, venæ non post imitabilis æstro:)
Fontis at Hebrei purâ præeunte figurâ,
Hincque styli ad Latii strictam (quà quibat) amissim,
Absque peregrinæ fuco fastuve loquelæ.
Utereque his ergò quo fine exscripta, foveque
Jugiter; ut, Jovæ hîc versans sub lumine, postquam
Sis sceptro satiate brevi, potiare perenni.

Psalmi Davidis Regis CIV. paraphrasis poetica:
Auctore Cl. viro Thomâ Hopæo de Craigball *.

O Anima! elogiis mea Jovam tolle supremis.
Summe Deus! multâ es tu majestate verendus,
Teque decor, radiisque micans te gloria cingit.

Se

* Hic vir clarissimus non Poeta solum summus, quod Psalmorum Davidicorum, Canticique Solomonis carmine heroco elegantissimo paraphrasis poetica, luce projecto dignissima, luculentissime testatur, verum Jurisconsultus etiam eximus, prudentissimusque exstitit: cuius rei præter alia manifestum exstat indicium, in id argumenti ab eo olim conscriptus liber, nuperrimèque in lucem datus. Ceterum, Gallum hunc origine accepimus, quæ res à vero non ab ludere videtur; ejus siquidem posteri, in plures splendidissimas propagati familiæ (quas inter primas facile obtinet nobilissimus Hoptonia Come, inter Scotiæ Nobilitatis Heroes, tum ingenii tum divitiarum copiis haud postremi certè nominis) Gallicæ gentis civilitatis morumque elegantiæ tenacissimi, vividoque etiam ejusdem ingenii acutâ, in hunc usque diem, ad unum omnes predi-

Se roseæ Altitonans lucis vestivit amictu,
 Sidereumque velut velo diffudit olympum:
 Et sua cœruleis cœnacula fixit in undis,
 Ethereoque sedens vehitur per nubila curru,
 Ventique aëriis gradiens secat æthera pennis,
 Aligerisque suis dat diūm munere fungi
 Spirituum, & famulis sua jussa capessere flammis.
 Telluremque suâ libratam mole columnnis
 Adstruxit solidis, quæ nullo mobilis ævo est.
 Hancque, velut vestis, velo coperibat abyssus,
 Undæque excelsos superabant culmine colles.
 At simul increpitas fugiunt, vocemque tremendo
 Ut tonitru ingeminas, subito in sua septa facebunt:
 Vixique exerto se vertice tollere montes,
 Inque sibi fixam valles subsidere sedem.
 Pontoque imposuit, nequeat quas scandere, metas,
 Ne refluis iterum tellus stagnaret ab undis:
 Jussitque è vivis emergere flumina lymphis,
 Quæ, juga celsa inter, leni se murmure volvant:
 Hincque pecus babit omne, almis quod pascitur arvis,
 Hincque sitim filvis onagri, secus invia, sedant.
 Tum volucres, levibus quæ tranant aëra pennis,
 Hic sua per medias edunt modulamina frondes.
 Aëriosque rigat cœlesti flumine colles,
 Letaque multiplici satiatur semine tellus:
 Unde pecus carpit viridis nova pabula fœni,
 Atque olus humanos geniale adsurgit in usus,
 Eque solo prodit vitalem panis in escam,
 Poclaue jucundi recreantis pectora vini,
 Quique hilarat vultum fœcundi succus olivi,

Cor-

Psal-
 roico
 a, lu-
 mius,
 estum
 liber,
 inc o-
 ; ejus
 milias,
 Comes,
 tiarum
 silitatis
 iusdem
 prædi-

si conspicuique admodum visuntur. Porro, tam piâ doctâ
 que exercitatione, (quam otii benè impensi oblectamenta voci-
 tare ipse solebat) Psalmis nimirum Davidicis Latino carmi-
 ne vertendis, horas subsecivas idem vir præstantissimus quin
 optimè collocaverit, adeoque virorum etiam maximorum per-
 dignum imitatione exemplum posteris reliquerit, nemo, cre-
 do, sanus mortalium inficias iverit. In eum præterea cultissimum
 exstat Arcturi Jonstoni carmen, cuius initium, Ma-
 xime Phœbigenum! &c. quod antea exhibuimus. Deni-
 que, hoc ut obiter notem, haec est decima Psalmi CIV. Pa-
 rapraseis Poeticarum, quæ hoc nostro iu delectu exhibentur,
 totidem Scottis cinnuntæ.

Cordisque effetas renovantia munera vires.
 Jovæque arboribus genitalis copia succi
 Sufficitur: Libanumque cedris frondentibus ornat,
 Nidus ubi alitibus, latitatque ciconia densis
 Inclusa abietibus, suaque h̄ic tentoria figit.
 Suntque capris colles latebræ, rupesque cuniclis:
 Et stata sunt lunæ sua tempora, solque per orbem
 Vergit in occidas constanti tramite metas.
 Inde ruunt tenebræ, noxque atra incumbit olymbo,
 Prorepuntque feræ latebris, catulique leonum
 In prædam rugiunt, escamqne à numine poscunt,
 Moxque suas repetunt, exorto sole, cavernas.
 Inque vicem subeunt hominum cum luce labores,
 Incumbuntque operi, redeat dum vesper olymbo.
 O quām, Jova! tuæ sunt gesta ingentia dextræ!
 Quāmque hæc consilio sapienti cuncta creasti!
 Unde opibus satiata tuis stat terrea moles,
 Undeque laxa fluunt spatioſi murmura ponti:
 Turbae ubi squammigeræ natat innúmerosa propago,
 Parvaque ubi degunt immixta animantia magnis,
 Estque ubi veliferis cursus statioque carinis,
 Effinguntque suos ubi cete immania ludos.
 Omniaque à te uno pendent, teque omnia poscunt,
 Cuique ſuum proprio tribuas ut tempore viētum.
 Tuque ut das accepta ferunt, dextramque benignam
 Te pandente tuam, donis fatiantur abundè.
 Teque tuam rursus faciem condente, fatiscunt,
 Sublatâque ruunt animâ, in cineresque recurrent.
 At simul inspiras animam, rediviva resurgunt,
 Tellurisque iterum facies quæ prisca revertit.
 Summa sit ergò Deo laus cuncta in secla supremo!
 Inque suæ gestis dextræ Deus usque triumphet!
 Ab cuius vultu tellus pavefacta tremisicit,
 Tactique emittunt cum fumis fulgura montes.
 Ergò canam Domino, dum vitæ perfruar aurâ,
 Jovamque extollam, sim quamdiu in orbe superstes,
 Deque illo mea suavis erit meditatio valdè,
 Inque Deo exultim jugi lætabor ovatu.
 Peccatrixque ruet gens de tellure, nec ultra
 Impia subsistet rabies: at tu mea summum
 O anima! elogis fer Jovam in secla supremis,
 Omnesque excelsa canite hallelujah Jehovæ.

PARA

PARAPHRASIS

J O B I

POETICA:

*Auctore PATRICIO ADAMSONO,
Sancti Andreæ in Scotia Archiepiscopo.*

EDITIO ALTERA.

C A P. I.

Terra est, Uzæam prisci dixerunt parentes,
Cultor ubi recti, & vita degebat Iobus
Integer; ante oculos cuius, pietasque, metusque
Numinis, & sceleris malefundi serius horror.
Septem illi nati, dilecta pignora tædæ;
Femineæ tres fortis erant: Quid ruris honores
Commemorem? latis arimenta errantia campis;
Lanigeræ pecudes septenis millibus ibant;
Millia complebant robusti terna camelii,
Mille boves curvis solers jungebat aratris,
Lataque quingentæ carpebant pascua asellæ:
Crebri aderant famuli, nec quis possederat alter;
Latius, Eois quâ sol se porrigit oris.
Septem inter se fratres de more solebant
Exercere epulas, carasque ad festa forores
Poscere, & alternis mulcebant pectora mensis.

D d

At

At pater ut primū convivia mutua vidit
 Implevisse vices, misit qui protinus omnes
 Expieit, & mundæ lustret libamine lymphæ.
 Ipse autem primò supplex se manè ferebat
 Ante aras, sacrisadolens holocausta flammis,
 Pro numero sobolis: Nam, si mea forsitan, inquit,
 Progenies, interque epulas, interque lyæum,
 Quid temerè effudit, factove, aut voce Tonantem
 Læserit, offensi placabo numinis iras.
 Inque dies talem se matutinus agebat:
 Jamque aderat tempus, quo Jovæ celsa frequentes
 Atria cœlicolæ celebrant ante ora parentis.
 Ecce autem satanas: cui sic moderator olympi,
 Fare, age, tentator, quibus huc adveneris oris?
 Ille autem, magni circum pomœria mundi
 Erro fui, & vultæ peragravi jugera terræ;
 Pars orbis nulla est, nostri non plena laboris.
 Cui Pater omnipotens. Nusquamne inspectus Iobus
 Est tibi, vir nostri metuens, quo justior alter
 Non manet in terris, aut observantior æqui?
 Scilicet, ille pius, nullâ mercede Tonantem
 Suspicit, invicto circum munimine septus
 Undique, cui pleno demanat copia cornu
 Cælitùs, adversis nunquam tentata procellis:
 Verte vices rerum, fortunæ nixa beatæ
 Terga dabit pietas, inque os convicia fundet
 Libera, blasphemisque lacebat te maledictis.
 Talia tentator: cui mox immittit habenas
 Omnipotens, quidquidque bonus possedit Iobus,
 In satanæ dedit esse manu; tantum imperat, ipso
 Abstineat: non hæc hosti concessa potestas.
 His monitis sese subducens jussa capebat.

Et jam tempus erat, quo, natū primus Iobi
 Excepit fratres epulis, carasque sorores,
 Vinaque libabant læti, genioque favebant.
 Ecce autem, celeri accurrens velocius Euro
 Nuntius exclamat, populantes arva Sabæos,
 Intentos operique boves, asinasque per herbam
 Pascentes, cæsis ferro custodibus, omnes
 Diripiuisse; & se solum superesse furori,
 Qui Jobi tantam cladem perferret ad aures.
 Vix ea fatus erat, sese cùm nuntius alter

Intulit, è cœlo flammanti turbine tactos
 Esse greges, feso de tot pastoribus, unum
 Crudeli ereptum letho, qui vera referret
 Flammivori monumenta ignis; subit inde loquenti
 Tertius, & terno partitis agmine turmis
 Chaldæos, secum raptos egisse camelos
 Commemorat, eadem latè stragemque dedisse,
 Nec famulum superesse refert, se ex hostibus esse
 Elapsum, dominum clades ne tanta lateret.
 Jamque aderat quartus, qui verba loquentis ab ore
 Arripit, & mœstâ sic voce affatur Iobum:
 Dum nati natæque tuæ convivia læti
 Concelebrant, fratribusque sui subière penates
 Primævi, extremis deserti à finibus ingens
 Incubuit ventorum agmen, junctasque resolvit
 Compages, parte ex omni, concussaque sævo
 Turbine, teæta ruunt; subitâ, heu! tua pignora clade
 Strata jacent; misero soli mihi dura negarunt
 Fata necem, tanti ut luætûs tibi nuntius adsim.

Tum yerò exsurgit, vestemque à pectore Iobus
 Diripit, abraditque comam, tum numen adorat
 Pronus humi, ac infit: nudum me in luminis oras
 Edidit infantem genitrix, nudusque revertar
 In cineres, generis quondam primordia nostri.
 Jova mihi largitus opes, mihi rursus easdem
 Abstulit, ejus honos semper, laudesque manebunt.
 Sic fatur; nec vocem illi scelerata resolvit
 Impietas, numenye injusto murmure læsit,

C A P. II.

JAmque iterum Angelicæ præstò venere cohortes
 Ante Deum, summi exspectantes jussa parentis;
 Nec satanas aberat, fraudisque dolique magister:
 Cui pater omnipotens; dic quæ te, perdite, nobis
 Advexit regio, aut unde hæc ad limina tendis?
 Ille autem, vastæ linquo circundata terræ
 Mœnia, & ambitum variis erroribus orbem.
 Quem sic adfatur, nutu qui temperat axem,
 Vidistine, inquit, Jobum? cui nulla per orbem
 Par pietas, puram recto qui tramite vitam

Ingreditur, nostri metuens, fugiensque malorum?
 Haud ille abstinuit rectos insistere calles,
 Immeritum contra quamvis odia aspera frustrà
 Moveris, & verbis nos irritaris inquis,
 Perdere jam dives quidquid possedit Iobus.
 Tentator contrà, non hæc ego magna putarim
 Argumenta pii, quis enim se funere demens
 Servare alterius, quis opes, cunctasque pacisci
 Divitias, dulcis nollet pro munere vitæ?
 Sin tabo ipsius carnes, atque ossa medullis
 Contigeris, quantas contra te colliget iras?
 Tum Pater excelsas cœli qui condidit arces
 Lora manu demens, dilecti corpus Iobi
 Permittit satanæ, tantùm, inquit, stamina vitæ
 Nolo feces; vitæ, moneo, parcatur Iobi.
 Haud mora, pallenti pestes mox evocat orco
 Tentator, Stygiâque lue, en! liventia membra
 Inficit, & toto diffundit corpore virus.
 At constans, patiensque mali, degebat Iobus
 In cinere, & durâ radebat vulnera testâ.
 Quæ simulatque oculis conjunx percepit inquis,
 Siccinè, ait, moriens, & clade oppressus acerbâ,
 Integer es, Jovamque illum laudasque, colisque?
 At Jobus, muliebri, inquit, te more loquutam
 Arguit imprudens sermo, nos rebus opimis
 Ditati quandam divino munere, Numquid
 Adversos æquâ toleremus mente labores?
 Sic ait, & nullo temeravit crimine linguam.
 Et iam per cunctas rumor penetraverat urbes,
 Atque Themaniten Eliphan, Bildadque Suhiten,
 Et Naamathiten Sophoar, quos sanguis Iobo
 Junxerat, & miseri casus commovit amici,
 Evocat, ut rebus consolarentur in arctis.
 Quem procul ut cernunt oculis, ignotaque discunt
 Ora viri tandem, ruptam de pectore vestem
 Diripiunt, fœdantque suos in pulvere vultus,
 Prostratiique jacent, dum septima lumina Phœbus
 Perdit, & assiduo pascunt jejunia fletu,
 Nec voce appellant ullâ, sic improbus illum
 Urgebat dolor, & totos infederat artus.

C A P. III.

Tum Jobus emissâ sic voce silentia rumpit,
 Natalesque suos, & primos devovet ortus.
 O utinam, æthereas qui me produxit in oras,
 Ille dies, fœta quæque efformavit in alvo,
 Effinxitque marem, tantæ nox conscia cladis
 Dispereat! Lux illa, atris immersa tenebris,
 Ignoret sine fine diem, sit nulla supernè
 Cura Deo, nunquam Phœbæo splendeat ortu!
 Atra dies, tristi sed morte, & noctis opacæ
 Horrificis semper devota expalleat umbris!
 Nocti illi densus cæcâ caligine nimbus
 Incubet, infaustusque æternum obnubilet æther.
 Infelix, solisque vias, lunæque labores
 Perpetuò, & menses redeuntis nesciat anni.
 Sit desolata, illætabilis, undique luctu
 Perstrepant, ingratos vitæ quicunque labores
 Ingeinit, hæc illi nox exsecrabilis esto.
 Nec matutinos unquam ejus Lucifer ignes
 Induat, & toto pallescant sidera cœlo;
 Exspectentque diem, qui nullo mobilis ævo,
 Infortunatæ cupiat succedere nocti.
 Scilicet illa mihi miseræ primordia vitæ
 Attulit, atque usum lucis monstravit acerbæ.
 Ehū, cur nostros uterum patefecit in ortus,
 Nil sobolem miserata, parens! cur ubera suxi
 Lætea, cur genibus sedi, cur lumina vitæ
 Prima videns, plures auxi infelicitter annos!
 Me nunc alta quies tacitum sub nocte silenti
 Conderet, & magnis felix par regibus essem,
 Principibusque viris, qui solis ardua campis
 Tecta struunt, seclis olim monumenta futuris;
 Aut ubi tuta locent argenti pondera & auri:
 Menè mori miserum fœtâ genitricis in alvo
 Non potuisse, ipsovè animam hanc effundere in ortu?
 Sata ibi crudeles æquali forte tyrannos
 Auperibus miscent, nec iniquus creditor urget
 Cenora, nec famulos nexorum vincula terrent.
 Parvus magno, & captivis libera colla,

Æter.

Æternūm, nullo lethi discriminē, distant.
 Sed quorsum Pater omnipotens mortalib⁹ usum
 Largitur vitæ, quos semper dura malorum
 Exercet series, & mors optata quietem
 Invidet, & surdā clamantes despicit aure?
 Utque actis scrobibus defossum quæritur aurum,
 Haud aliter gens pressa malis, tellure sub imā,
 Scrutatur mortis foveas, gaudetque sepulcro.
 Cur, inquam, dat vitam homini, cui semita vitæ
 Nulla patet, cæcos obducunt nubila gressus?
 Ante cibum ex imo duxi suspiria corde,
 Aspiduos gémitus, qualis vis turbida aquarum
 Defluit, aut rabidos cernas rugire leones.
 Quippe istos metuit semper mens ægra dolores,
 Heu veri præsaga nimis! Menè ulla quietum
 Securumvè dies carpentem gaudia vidit?
 Advenit tamen, heu venit commotio grandis,
 Mœsta dies nobis, & incluetabile tempus!

C A P. IV.

MOx Eliphias Jobum tali est sermone sequutus;
 Non ingrata tuas si fortè accedit ad aures
 Vox mea, pauca tibi conabor dicere; sed quis
 Temperet à fando? tu qui sub pondere pressas
 Firmasti vires dextrā, & genua ægra trahentes
 Fulfisti auxilio: nunc primo in turbine rerum
 Gressibus incedis dubiis, & limine in ipso
 Das vietas sub fasce manus, ubi fortia quondam
 Pectora, & afflictis constans patientia rebus,
 Et pietas laudata, & mens sibi conscia recti?

Quia age perpetuos annorum evolve labores;
 Num justi periére unquam? sinceranè cuiquam
 Attulit exitium pietas? at perdita contrà
 Impietas, lætis quamvis concredita sulcis,
 Germinat in pœnas, tristesque educit aristas,
 Cultori ingratam messem; cum infrenduit ore
 Omnipotens, justasque animum commovit in iras.
 Cum rugiunt crudi fævā feritate leones,
 Accenditque fames rabiem, catulique minaces
 Prædæ inhiant, dentesque acuunt, gens impia frustis

Com.

Commolitur, perditque immanis bellua campi.
 Hæc equidem vidi, sed nondum cognita nobis
 Caussa fuit, donec rerum monstraverat auctor.
 Nam dum grata quies mortalia pectora somno
 Occupat, & placidæ sp̄.rant oblivia noctes,
 Ecce repentinus ventus pernicibus alis,
 Præsentis dat signa Dei, mihi protinus horror
 Incubuit, gelidosque tremor penetravit in artus.
 Tum non visa prius per noctem effulsa imago,
 Et venti posuere animos, mollique fusurro
 Aura levis tacitâ hæc nobis immurmurat aure:
 Num poterit quisquam mortali è semine cretus
 Justitiâ præstare Deo? rebusvè creatis
 Ille opifex cedat, qui factum temperat orbem?
 At non ipsi audent illo consistere coram
 Cœlicolæ, velatque suos gens conscia vultus.
 Quin quodam scelus ante alios immane parantes
 Nocte sub obscurâ dedit atra in Tartara quondam
 Præcipites; quisquamne igitur quem terrea cingit
 Congeries, putrisque exspectat blatta sepulcri,
 Audebit posthac tanto se attollere fastu?
 Nam vñluti verno surgunt qui germe flores,
 Quos matutinus tepido sol elicit ortu,
 Sole sub occiduo prima moriuntur in herba;
 Sic generi humano breve & irreparabile tempus
 Principium finemque adfert; vitæque caducæ
 Hora brevis multo turbarum fluctuat æstu.
 Et nisi divinæ clementia provida dextræ
 Obstaret, certè æternū sine fine perirent.
 Nec sapiens vitare ullus fatalia possit
 Tempora, cum mentis truncum vis vivida corpus
 Liquerit, & gelidis abit excellentia claustris.

C A P. V.

Quin tibi sectandos potius proponis, Iobe!
 Insignes pietate viros, justosque, probosque
 Consulis, an sancto quisquam dignetur in albo
 Respondere tibi? stultos si forte rogâris,
 Exemplarque illud placeat, divina repente
 Ira premet, zelusque, ac indignatio Jovæ.

Vidi

Vidi equidem quos nulla tenet reverentia summi
 Numinis, assiduo rerum ditescere luxu;
 Non aliter quam quæ lato se germine tollunt
 Pampineæ vites, & pleno palmitæ turgent.
 At subito exsecreta domus, devotaque diris
 Corruit infelix, nec spes super ulla salutis
 Adfulsit soboli, nullo quæ vindice pœnas
 In portis luit, & maturæ præmia messis
 Prædoni cessit rabido, nec culta labore
 Semina, nec gravidas autumno colligit uvas:
 Non hæc, crede mihi, cæco fortuna rotatu
 Advehit, aut casu quicquam sine numine nobis
 Evenisse potest, cultæve è pulvere terræ
 Proveniunt ærumnæ homini: sed Rector olympi
 Addidit has vitæ comites; & præmia culpæ
 Certa dedit, nec certa minus, quam pruna sub altum
 Scintillas vomit, & levibus petit aethera flammis.

Ergo erit ille mihi semper Deus, illius arctis
 Perpetuò in rebus numen nomenque vocârim.
 Innumera illius passim miranda per orbem
 Facta patent; pluviis, qui findens aethera nimbis,
 Fœcundat terræ gremium, cui divite venâ
 Flumina profiliunt latis errantia campis.
 Ille salutiferam miseris in tempore dextram
 Porrigit; atque humiles excelsâ in sede reponit.
 At quoties pravos coiens gens impia cœtus
 Infidias struit innocuis, scelerata coercet
 Consilia, & vanas reddit sine viribus artes
 Providus, ut propriis sese versutia technis
 Induat; & cæcis erret deprehensa tenebris.
 Non aliter luce in media, quam nocte profundâ
 Palpet, & incerto titubent vestigia gressu.
 At pater insontes cœlo miseratus ab alto
 Eripit omnipotens; non illis hosticus ensis,
 Aut vis ulla Oberit minitantis fæva tyranni.
 Spes illos nam certa fovet: Sed perdita contrâ
 Impietas, mutoque filet male conscius ore.

O fortunatos nimium, clemensque bonufque
 Quos Deus afflit! non illa afflictio, verum
 Dulce rudiumentum, & patriæ correptio dextræ;
 Non spernenda tibi, fævo te quippe dolore
 Sauciat, & doctâ rursum medicabitur arte:

Sex cladem patiēre vices, totidemque salutis
 Propitius monstrabit iter, sed septima nunquam
 Innocuæ ærumnis turbabit tempora vitæ.
 Nec tibi sœva famis rabies, nec Martius ardor
 Adferet exitium: nec portentosa timebis
 Omina, nec fœdæ metues convicia linguaꝝ.
 Sed cùm damnârint steriles jejunia campos,
 Ubertim largo pascet te copia luxu;
 Nec lapidi plantam impinges, nec bestia lædet
 Noxia, sed stabili conjunges fœdere agrorum
 Saxa tibi, tutamque colet fera bestia pacem;
 Pacem, inquam, domui, ventura in secula perennem;
 Perpetuamque tuꝝ; quæ tu spectacula latus,
 Seposito tecum quondam mirabere fastu;
 Instabilisque viam recti, callesque beatos
 Justitiæ, sanctoque premes vestigia gressu.
 Utque vides gratos flores sub vere tepenti
 Gammantes passim latis herbescere campis,
 Sic tua progenies in secula sera nepotum
 Felici crescat serie, & longæva senectus
 Effeto ostendet numerosæ gaudia prolis.
 Utque suas messor segetes spem colligit anni,
 Et gravidis flavam cererem componit acervis:
 Exfaturatum annis, sic te expletumque dierum
 Excipiet tumulo tellus, gremioque fovebit.
 Certa quidem sunt hæc, usuque edocta magistro:
 Quæ si forte sapis memori sub mente repones.

C A P. VI.

Tuñ Jobus, ò trutinæ si quis moderamina rectas
 Sustineat, questusque meos, sœvosque dolores
 Quos patior, judex æquato examine penset!
 Namque mea levior plagâ vasti esset arena
 Oceanii, & totis pelagi præponderet arvis:
 Nec verbis æquare queo; mortalia quippe
 Sollicitum me nulla tenent, sed tela veneno
 Imbuit, & siccas exhaustit sanguine venas
 Omnipotens, trepidisque infert terroribus arma,
 Conglomeratque aciem, & multo me turbine vexat.
 Anne rudit teneris onager benè pastus in agris?

Aut bos mansuetus plena ad præsepio mugit?
 Cui placitura albugo, salis si copia desit?
 Me cum dira lues tabo consumat inertis,
 Ingratumque cibum præstent languorque, dolorque,
 Mirum est transversam rapias si à cardine mentem?
 Quis dabit, ut, voti compos, cœlestibus armis
 Obruas, &, posito mitis solamine dextræ,
 Irarum laxis in me graffetur habenis
 Omnipotens, tantos ut mors extrema labores
 Finiat? O nobis, inquam, mors ultima rerum
 Optatâ, ventura, die, dum lingua recusat
 Nostra nefas, vitæque mihi benè conscius actæ
 Celarim nunquam divinæ encomia laudis!

Sed cui tam validæ superant in corpore vires
 Hæc ut ferre queat? non sic adamantina nobis
 Ferro corda rigent, nec duro pectora aheno,
 Ut valeam tantos tolerando æquare labores.
 Num mihi nulla meæ supereft defensio cauissæ?
 Num penitus fugit ratio, mentemque reliquit?
 Nec quisquam est, adeò pietas mortalia liquit
 Pectora, qui miseri casus soletur amici?
 Namque ut præcipiti torrens delabitur alvæo,
 Sic noti subito, & cuncti fugere propinquai.
 Ac tanquam tellus hyberno tempore multas
 Sudat aquas, cœlo supra quam, plurimus imber
 Irrigat, ut passim vastis exæstuet agris,
 Nix tegit, & pigro torpescunt marmore fossæ.
 At qui Sabbææ fessus sitientis arenas,
 Siccaque Themaneæ peragrat deserta viator,
 Flumineos haustus, sævi sub fidere Cancri,
 Faucibus exspectat siccis, tamen arida potum
 Unda negat, calidisque exhausti solibus amnes:
 Haud aliter subitæ tacti formidine, vanam
 Ostentastis opem, & me spe lusistis inani.

Cur quæso vos terror habet? num munere vestro,
 Pauperiemque gravem, duræque incommoda vita
 Solari volui, num collo hostilia vincla
 Excutere, immitisve jugum exitiale tyranni?
 Quin potius rectum, si quo me devius error
 Abripuit, monstratis iter? nec vera loquentem
 Arguite, aut fictis ultra contendite verbis?
 O quam acris, fundoque animum mihi verberet imo

Sana salutiferam spirans reprehensio vocem!
 Cur technas struitis proli genitore carenti?
 Et foveam insonti nequicquam aptatis amico?
 At nunc quæso isthæc animis atque auribus æquis
 Accipite, haud nostro sermo manabit ab ore
 Futilis, & nostras iterumque iterumque querelas
 Conversi justâ tandem perpendite lance;
 Non injusta peto: numquid vox impia linguam
 Polluit? insipidumve palatum infecit amaror,
 Ut nequeam sano ærumnas discernere gustu?

C A P. VII.

STat sua cuique dies, & meta extrema laborum,
 Nec semper trepidis miles Mavortia campis
 Bella fremit, placidisque subit pax aurea pennis.
 Atque æstum fugiens servus se recreat umbrâ,
 Et pretio, & gratâ solatur nocte laborem.
 At mihi amara dies, & noctis amarior umbra,
 Mutua sollicitis producunt tempora curis.
 Nox ubi pallenti cingit caligine terras,
 Sic aio, feros segnis cur Phosphorus ignes
 Occulit? at niveo postquam jubar extulit orbe
 Excrucior, donec sero decedat olymbo.
 Est furtim nobis lento durantia tabo
 Viscera, fordescitque imo sub pectore, virus,
 Dissolvitque cutem, & putri carnem ulcere findit.
 Non citius cuiquam radiis decurrit acutis
 Trama levis, nostræ quam spes deperdita vitæ.
 Sis meinor, ut nobis fugitivi flaminis auram
 Indideris, rerum Genitor! si lumina vertas,
 Illicò succendent tenebræ, nec tecta subibo
 Terrea, nec caris ultra spectabor amicis.
 Sed veluti nubes celeris vis concita venti
 Diffipat; haud aliter supremo tempore nobis
 Vita perit, non hos iterum invisura penates.

Ergo ego cur parcam vocique, iræque, dolorique,
 Ampliùs, afflictive premam sub pectore questus?
 Neve putas pelago, tanto quem turbine perfles
 Affimilem; videorve immanis bellua ponti
 Esse tibi, ut tali custode, & carcere frenes?

Forsitan afflictos lectus mihi mollet artus,
 Quum dixi, tacitam portenta objecta quietem
 Terrificant, dirisque agitant insomnia monstros,
 Fessaque mens toto suspirat pectore lethum.
 Ne me afflige, precor, qui non in secula curem
 Vivere, sed vanæ detestor tædia lucis.

Sed quæ laus hominis miseri, quæ gloria tanta est,
 Ut Pater omnipotens semper mortalia corda,
 Aurorâ monstrante diem, exploresque, probesque,
 Et fragilis vitæ inquiras momenta per horas.
 Quin finis humentem saltem absorbere salivam.
 Non ego me immunem culpæ, & sine crimine vitæ
 Profiteor, sed quâ culpam mercede piabo,
 O hominum custos! cur tot me hostiliter armis
 Aggrederis, nullusque inimica finis in ira est?
 Quin potius scelus omne aufers, & crima deles
 Nostra, Deus! tutum ut cognato in pulvere somnum
 Edormire queam, plagarum expersque metusque?

C A P. VIII.

His diëtis Bildad solvens mox ora Suhites,
 Siccine, ait, trepidi tanquam vis concita venti,
 Verba amens studio semper jaëtabis inani?
 Num Pater omnipotens, celsi qui flammæ olympi
 Templa colit, justisque orbem moderatur habenis,
 Judicio coeli solium fædabit iniquo?
 Quid? tua cum nuper nec opinâ pignora clade
 Perdidit, & Ietho natos involvit acerbo,
 Immeritas numquid vindex exarsit in iras?
 Sin tu cum primos aurora infecerit ortus,
 Integras supplex tendens ad fidera palmas,
 Voce humili fidens poscas in vota Tonantem,
 Audiet exemplò, & pleno tibi copia cornu
 Affluet, & firmis stabunt tua testa columnis,
 Justitiæ fundata manu: tibi gloria surget
 Inclita, & è parvis tollet se prospera rebus.
 Quin ævi tecum recolis monumenta prioris,
 Majoresque tuos, & priscos consulis annos?
 Non sic immissis trepidant à solibus umbræ,
 Quàm vitæ brevis hora fugit, momentaque parva

Nos

Nos planè expertes rerum, ignarosque relinquunt.
 Plurima sed nobis prudens exempla vetustas,
 Sugeret, & docto te sic affabitur ore.
 Juncus ut humenti crescens uligine turget,
 Et carex elegit aquas, tamen utraque marcat
 Ante alias, primâque arens flaccescit in herbâ:
 Talis erit quicunque Dei præcepta monentis
 Spreverit, aut fictâ pietatem ostenderit arte.
 Non citius telam, quam pendula texit Arachne,
 Ævolus aduersi proturbat murmure cauri,
 Quàm perit impuræ spes & fiducia gentis.
 Quid struit incassum? subitâ inclinata ruina
 Corruet, & nullis stabit domus impia fulcris.
 At tanquam pigris quæ primùm innascitur arvis,
 Et duro damnata solo, cui noxia fibras
 Saxa premunt, lapidosa inter vix rudera surgit;
 Ast illam postquam prudens solertia docti
 Agricolæ, terrâ imbutam meliore recondit,
 Tollitur in cœlum ramis felicibus, arbos;
 Nec soles curat, medio nec deficit æstu,
 Miratur fontes, & amœni jugera campi,
 Et subeunt sterilis gaudentem oblivia glebæ:
 Sic Pater omnipotens humiles è paupere tecto
 Erget, & multo pietatem ornabit honore.
 At contrâ impietas, sese male conscia nunquam
 Tollet humo, nunquam divinæ munera dextræ
 Sentiet, ut lapsò possit consurgere gressu.
 Tuque adeo lœtam solves in gaudia mentem
 Et labra; & largo satiabis pectora risu,
 Osores, hostesque tuos cum dedecus atrum
 Induerit, tetroque horrens infamia vultu,
 Et cernes dejecta imo tentoria fundo
 Impia, ne eversis restent vestigia tectis.

C A P. IX.

QUæ postquam effatus, filuit; respondit Iobus.
 Non obtuso adeo, Bildad, me pectora finxit
 Omnipotens, quemquam ut polluto è semine cretum
 Justitiâ credam perfectâ æquare Tonantem.
 Quippe homini patrata, Deus, si crimina mille

Imputes,

Imputet, an quisquam sese purgaverit uno?
 Illi cor prudens, & fortis robora dextræ,
 Non illi injustus quisquam se impunè rebellem
 Præbuerit, montes qui imis radicibus altos
 Verrit, nec modicæ appetet tamen impetus iræ.
 Qui labefacta manu trepidæ fundamina terræ
 Concutit, & simul ac celsi de vertice olympi
 Annuerit, cæcis Titan caput occulit umbris,
 Et fraudat splendore diem, signataque claudit
 Sidera, qui nitidi solus tentoria cœli
 Explicat, & tumidas sicco pede permeat undas.
 Arcturum, paribus somnum qui dividat horis
 Atque diem, gelidæ rursum sub tempora bruma,
 Imbriferi madidos pluviosque Orionis ignes,
 Vere renascentis gratam spem Pleiadas anni,
 Evocat actutum, septem ornamenta trionis,
 Et quæcunque alter nobis intercipit orbis
 Australi distincta polo: tam grandia facta
 Exsuperant laudum cumulos, mirandaque virtus
 Illius haud numero poterit nec fine teneri.
 Non illum celeri quum præterlabitur aurâ
 Cernere fas, & cum pigro se tramite silit
 Consilii quisquam nôrit secreta latentis?
 Num prædam eripiet quisquam? Num poscere caussa
 Audeat? Iratum contra subsistere numen
 Num vis ulla potest? Forti sub pondere tanto
 Genua labant, fractisque superbo corde tyrannis.
 Quid mihi tum misero verbis contendere frustrâ
 Proderit, aut numen dictis incessere amaris?
 Quod si pura mihi, nullique obnoxia culpæ
 Vita foret, supplex tamen ante advolverer ora
 Judicis, & quamvis leni bonus annuat aure,
 Haud equidem credam vocem exaudisse precantis.
 Quippe atro cæcæ correptum turbine noctis
 Implicit tenebris, pronusque in vulnera nostra
 Immeritas cumulat clades, nec mollia novit
 Intervalla furor, lite in finire duello
 Quî potero invalidus? dicam illi, ut polleat armis,
 Jure diem quis tam audaci præfiniet ore?
 Si me sinceræ veitigia carpere vitæ
 Profitear, proprio damnatus protinus ore,
 Non alio sub teste cadam, sin vita vacaret

Crimine, non ausim tamen hoc inducere mentem
Ignaram, & miseræ spernentem tædia vitæ.

Unum id me torquet, quonam discrime justos,
Injustosque viros mundi distinxerit auctor?

Utraque nonne vides paribus gens quomodo pœnis
Fungimur, & similis patimur compendia lethi.

Utque suâ omnipotens Rector securus ab arce
Innocuæ ridens speetet tentamina vitæ?

Nonne orbis dedit immani feritate tyrannis
Frena manu, & mundi passim præfecit habenis

Artifices scelerum? quorum velamine vultus
Obtegit, ut cæco titubent per devia gressu,

Ignorentque æqui leges turba infacia recti;

Hæc Deus, annè alias quisquam præfiniit auctor?

Non citius summas qui vix pede lædit arenas
Cursor abit, ventove ratis delata secundo,

Aut pavidas aquila in campis seftata columbas,
Quàm nostri fugere dies, nec gaudia vitæ

Carpimus, aut miseri lætis indulsimus annis.

Sæpe mei, dico, venient oblia luætûs,

Atque iræ statuam finem, positoque furore

Mulcebunt placidam tandem solatia mentem.

Sed dirus circum ærumnarum exæstuat horror,

Percellitque animum, nec tu me crimine mundum

Decernes: Quorsum vana hæc me cura fatigat?

Quòd mihi si niveo candor certaret olori,

Involvet cœno, & lutulentos protinus artus

Polluet, & nullo sordes celabit amictu.

Nec nostri est similis, cum quo contendere possim,

Omnipotens, nobis nec se interponere quisquam

Audeat, arbitrio litem qui terminet æquo.

Virgam aufer, Deus alme! & me terroribus istis

Exime, tum vitæ farer benè conscius actæ

Intrepidus, timido nec me sermone tuerer.

C A P. X.

AT nunc, invisæ quoniam me tædia vitæ
Sollicitant, sævo juvat indulgere dolori.
Ne me condennes, quæso, verùm ede roganti,
Judicio mecum cur experiaris iniquo?

Siccine

Siccine cura tibi est, ambages nectere fraudum
 Immocuo, propriæque effectum munere dextræ
 Perdere opus, pravosque inter tibi nobile cœtus
 Nomen, & egregias hoc pacto acquirere laudes?
 Num tibi quæ humanas obducunt nubila mentes,
 Mortales hebetant oculos? num tempora vitæ,
 Atque tui fluxis decurrunt mensibus anni,
 In nostram ut vitam, & peccata inquirere pergas
 Sedulus, & pœnis insontem affigere tentes?
 Non ignota tibi est pietas mea, nec tamen usquam
 Apparet, tantam vindex qui averterit iram.
 Cur me disperdis, propriæ plantaria dextræ,
 Quemque tuæ quondam mirâ feliciter arte
 Undique perfecere manus? quin mente revolvis
 Ut generi humano limosæ è pulvere terræ
 Corpora limasti, utque iterum collapsa redibunt
 In cineres, generis quondam primordia nostri?
 Num me ceu nivei libamina mollia lactis
 Fudisti in matris gremium? num caseus ut fit
 Musteus, haud aliter tepidâ concrevimus alvo?
 Num superinductam per te cutis arida carnem
 Vestiit, & toto distentos corpore nervos,
 Ossaque formâsti solidas firmantia vires?
 Æthereosque haustus corpus, ne informe jaceret,
 Naribus accepit generosæ semina vitæ?
 Quod vivo, & vegetus quod spiritus hos regit artus,
 Sola tua est bonitas, Domine! & clementia sola.

Interea, tantos occulto corde dolores
 Celaſti tecum, nec me sententia fallit.
 Num quoties pecco, memori mea crimina semper
 Mente notas, nec me delicto absolvere curas?
 Væ mihi, si vitæ fuero perversa sequutus,
 Non impunè feram: fin ipso tramite recti
 Ingrediar, non ullam ausim sperare salutem,
 Me mala tanta premunt, tot vexant undique clades.
 Nam veluti rabidus pecora inter inertia fœvit,
 Ingluvie stimulante, leo; sic irruis in me
 Hostili, Deus! ense ferox, & vulnera victor
 Congeminas, semperque novas insurgis in iras.
 Cur eduxisti miserum genitricis ab alvo
 Servatum in pœnas, nec nobis fata subire
 Ante diem, & letho licuit prævertere lucem?

C A P. XI.

225

Ecce mihi subito miseri mors terminus ævi
 Advolat, interea sœvâ paulisper ab irâ
 Define, dum modico recreem solamine mentem.
 Parva mora est, cæci subeam quin limina Ditis
 Non iterum calcanda mihi, caligine regna
 Æternisque horrent tenebris; quæ semper opacat
 Terrificâ mors atra umbrâ, nox incubat illic
 Perpetuò, nusquam se ordo, nec lucida monstrant
 Sidera, sed tristis pallor, sed livida squaleret
 Effigies, cæcumque æternum obnubilat antrum.

C A P. XI.

Tum Naamathites Sophoar sic ora resolvens,
 Siccine, ait, quisquam patientem accommodet aurem
 Spermologo, tua nec prudens mendacia fando
 Arguat, & nugas solers confutet inanes?
 Scilicet illa tua, ut jaætas, oratio munda est
 Ante Deum, vel te tua garrula reddet, Iobe!
 Lingua pium, culpâque vacas & crimine vitæ?
 Aut utinam arcanos genitor recludere fontes
 Consilii velit omnipotens, & tollere nubem
 Mortales hebetantem oculos, ut conscia cernas
 Pectora néquitiae, & duplo majora mereri
 Supplicia, inque tuis numen mitescere pœnis!
 Sed quæ te tandem regio in penetralia ducet,
 Secretosque adytus, & magna arcana Tonantis?
 Ille etenim immenso longè spatiösior orbe est,
 Latior oceani campis, supra ardua cœli
 Eminet, infernoque patet declivius antro.
 Ille simul jubeat, totius machina mundi est
 In priscum redditura chaos; nutuque monentis
 Ex nihilo rursumque novus coalesceret orbis.
 Nec quisquam impedit, nec faëta immensa moretur;
 Nec nostra impietas divinos fallit ocellos.
 Qualis enim solis natus lalifio campis;
 Brutum animal, stolidum, indocile, indomitumque, feruinq;
 Talis homo, nisi; naturâ rationis egenus;
 Cordatus fiat divino munere, rectè
 Incipiat sapere, & cœli mysteria discat.
 Quin tu igitur mentem sacros accingis in usus,

F f

Ex filio

Ecc.

Exilioque scelus damnas, & crimine tehdis
 Ablutas in vota manus? tunc integer ore
 Sublimi erectos tolles ad sidera vultus,
 Firmaque securo figes veltigia gressu
 Intrepidus, nusquam facies adversa laborum
 Immemori occurret, rapidi sed fluminis instar;
 Sic tibi præteritos condent oblia lu&tu:
 Sol tibi sublimis medio fulgebit olymbo,
 Restituetque diem, tuque almæ lucis amictu
 Splendidus, auroræ gratos imitabere vultus,
 Et tibi firma dabit fiducia nixa Tonanti,
 Securos habitare lares, expersque pericli
 Nil metuens dulces carpes in gramine somnos:
 Quippe hostis tibi nullus erit, sed plurima supplex
 Turba fidem dextramque tuam implorabit egenis
 Rebus, & ut tuto se committet asylo.
 At contrâ impicias speratam tempore nullo
 Sentit opem, nullo finit sua tædia lu&tu.

C A P . XII.

TUm Jobus, nec vos solos prudentia rerum
 Erudiit, nec me stolidum, & rationis egentem
 Obscurâ involvit cæca ignorantia nocte,
 Nec vobis cedo, nec vulgo ignota refertis.
 Sed simplex quoniam studium me detinet æqui,
 Et recti sincerus amor, ludibria mente
 Volvitis, & fannis misero insultatis amico,
 Qui Dominum inclamat, facilem qui cominodat aurem
 Sic lampas, quæ nutantes in paupere gressus
 Dirigit, & modicâ solatur luce tenebras,
 Divitibus sordet: multo hæc gens ebria luxu
 Vi potitur rapto, ac opibus confisa superbis,
 Pauperiem, & tenuis rident incommoda vitæ:
 Quos lentas Domini patientia servat ad iras.
 Nec tamen, ut spero, cuiquam tam cornea fibra est,
 Condita quin olim cœlesti secula dextrâ
 Noverit, & vastam mundi subsistere molem.
 Hinc pecudes, armenta, viri, genus omne ferarum,
 Quæque secant liquidum stridentibus aëra pennis,
 Et quæ marmoreo spirant sub gurgite ponti,

Plante

Plantæque, & duris nascentia robora silvis,
Arcessunt tenuis genitalia semina vitæ.
Nos equidem fidam tantum dimissa per aurem
Percipimus, sani vel gustu experta palati,
Aut quæ canicies provectis attulit annis.
At rerum genitor, fortis, prudensque, bonusque,
Cuncta potest, novitque simul, nutuque gubernat.

Eruit ille arces, fundoque exterminat imo
Heroum monumenta, & stringit compede fontes,
Nec reparare iterum fas, aut recludere cuiquam:
Ille simul jubeat vacuos subsistere fontes,
Protinus exhaustum tellus absorbeat æquor.
Et nisi vim ponti modicâ compescat arenâ,
Effusis terram videas immergier undis.

Nam Pater omnipotens æternæ robore dextræ
Confilioque valet, prudentique omnia secum
Expendit trutinâ, & justo moderamine frenat.
Ille malos vates, sua qui deliria spargant,
Excitat, auscultatores erroribus afflans.

Judicibus sanam mentem prudentibus aufert,
Confiliisque inopes, & inertia pectora reddit.
Quin ipsis rerum dominis regalia sceptrâ
Eripit, & famulis præcingit colla catenis.
Insignes spoliis satrapas prædator opimis
Exuit, & valido subvertit robore fortis.

Et quos commendat fandi vis aurea, balbos
Efficit, ut comitis discedat gratia labris.

Et quos prudentes seris facit usus ab annis,
Deliros reddit senio, crudosque tyrannos
Excutit è folio, quos turpis dedecus ævi
Insequitur, tetroque horrens infamia vultu.

Quid memorem ut solus tenebris immersa profundis
Eruat, & cæca sub nocte, & morte reposta

Proferat in lucem, & patulas educat in auras?

Utque auget numero populos, auctosque repente
Hostili metat ense ferox, fœcundaque rursum
Suppeditet sobolis redditusæ semina genti.

Dat fatuos populo reges, & sceptræ rebelli
Impia, qui summo turbati culmine rerum,
Per loca senta situ, nostroque impervia cultu,
Errabunda legunt vestigia, perque tenebras

Cimmerias palpat, solisque & lucis egeni
Incerto titubant, tanquam gens ebria, gressu.

C A P. XIII.

HAUD ignota loquor, sed visa, auditaque tantum,
Et longo nobis usu comperta recordor,
Nil vestrum inferior quoquam, nunc voce Tonantem
Aggregiar, summoque Deo certare juvabit.
Non ego vobiscum vanæ certamina linguae
Instituam, quippe impuræ mendacia fronte
Fingitis, & medicas frustrâ prætenditis artes.
Quin potius præbete aures, atque ore silenti,
Quæ dicam, accipite, ut vobis prudentia honorem
Conciliet, quoniam hoc ambiçis nomine laudem.
Argutâ nunquid sese vult fraude tueri
Omnipotens, fictosve innoxia caussâ patronos
Postulat, ambages nequant qui & retia fraudem?
Siccine vobiscum, ut sub iniquo judice, regnat
Gratia, personamque Dei spectare lubebit?
Siccine tentatis numen? vobisve putatis
Utile, si vestras investigaverit artes,
Nil homini similis, pro quo mendacia fingi
Expediat? num ficta animi secreta latentis
Proferet in lucem, sceleratosque arguet ausus?
An nullâ trepidas vobis formidine mentes
Territat, æterno qui temperat omnia nutu?
O modò limosæ fragilis de pulvere terræ
Progenies! quo te vexat vesania fastu?
Vos lingue cohibete nefas, sed nostra filere
Lingua nequit, de me rerum providerit auctor.
Cur laniata cutis, putri caro rancida verme,
Exosam horrentes dentes invitat in escam?
Affiduoque animam lethi discrimine vexat?
Me licet occidat, non desperabo, nec ipsa
Discedet nobis unquam fiducia morte:
Speque salutiferâ plenus, si in morte recumbam,
Illa mihi victâ statuet de morte triumphum.
Interea viæ recolo delicta peractæ;
Nam cur dissimulem? Num judicis ante tribunal
Impietas ausit sceleratos sistere vultus?

Arrigit

Arrigate, hic surdas sermo non postulat, aures:
 Non ego judicio cuiquam certare recuso,
 Nec quin absolvatur dubito, laudemque reportem
 Justitiae; sed quis mecum contendere porrò
 Audeat, emoriar justam quam liquero caussam,
 Ora premens, mutoque filens male conscius ore.
 Tu tantum, Pater omnipotens! ne territa turbes
 Pectora, & affiduo fñem largire dolori,
 Non ego tum metuam fidens, actorve, reusve
 Esse velis, cedo nobis quo criminè vitæ,
 Quo numero, merui tantas exsolvere poenas?
 Cur faciem celat, cur me sibi comparat hostem
 Omnipotens? laudem egregiam & spolia ampla parabis
 Scilicet, attrito folio, quod turbine cæco
 Aura levis rapidis torquet ludibria ventis,
 Ergò dicam nobis cur sic inscribis acerbam?
 Et memor oblitæ recolis delicta juventæ?
 Duraque conclusis circundas vincula plantis?
 Inculpisque tui pedibus vestigia cippi?
 Ne quoquam aufugiam, nec spes soletur eundi.
 Sed quis ego vilis, qui sum putredine trunci
 Villor, & veteri, quam rodit tinea, veste?

C A P. XIV.

Gens humana equidem duris obnoxia fatis
Inascimur, ac natos brevis infornitia vitæ
 Excipiunt, tanquam verno flos germine lætam;
 Pingit humum, tenero primùm qui carpitur ortu.
 Non citius pereunt umbræ, quam futilis ævi
 Flabra silent; & te tantâ mortalia curâ
 Sollicitant? hominesque tuis dignaris ocellis
 Scilicet, & miserum tot me in certamina poscis?
 Quis, primos semen patrium cui polluit ortus,
 Expertem reddet sceleris? si stamina vitæ
 Dimensis currunt spatiis, vitæque necisque
 Arbitrium à te uno pendet, moderare furori
 Paulisper, miseros donec mors finiat annos;
 Mors optata diu, mercesque extrema laborum.
 Ecce arbos succisa novis se frondibus ornat,
 Et veteri quamvis putris radice senescat,

Læta

Læta tamen rursum redivivo germine surgit
 Stillanti perfusa polo, ramisque superbit :
 At pereunt, ipsaque velut radice revulsi
 Intereunt homines, & ubi post funera degunt ?
 Utque neget si fortè suas in flumina vires
 Oceanus, fontesque undâ recreare perenni
 Negligat, arenti disparet gurgite torrens :
 Sic hominis tenues vita evanescit in auras,
 Et longos gelido dormit sub marmore somnos,
 Experrecturus nunquam, dum tecta noventur
 Cœlica, & istius facies mutabitur orbis.

O utinam Jovæ donec pertranseat ira,
 Securam tumuli carpam sub mole quietem,
 Præscribatque diem, nostri nec desinat ille
 Esse memor, clemensque in me sua lumina vertat !
 Sed num mortalis vivet post funera quisquam ?
 Illam sollicitâ semper mihi peccus anhelat
 Mente diem, quâ me supremâ voce ciebis
 E tumulo, dextramque dabis, promtusque vocantis
 Parebo imperio, & nictu immutabor ocelli.
 Interea sævo ne quâ via ducat ab hoste,
 Dinumeras gressus, nec parvo tempore differs
 Supplicium, memorique tenes signata libello
 Fasciculisque meæ compacta volumina culpæ.
 Ac veluti rupe excelsâ, cum fragmina magna
 Præcipitaça cadunt, & celsos fluminis iræ
 Irruerint montes, atque ardua culmina pulsant ;
 Aut cum vorticibus rapidis se spumeus amnis
 Explicat, & tumido depascit littora fluctu,
 Saxa cavans, volvensque sinu latè obvia cuncta :
 Sic homines perdis, sic spem immortalibus aufers
 Fortior, & validæ metuendus robore dextræ :
 Mutabitque illis tristes mors lurida vultus.
 Haud illos tanget viventis cura nepotis,
 Seu felix degat, miserosve inglorius annos
 Exigat, istius tanta est oblivio secli.
 At caro putrescens ingenti afflicta dolore
 Ingemit, & magno mens se mærore fatigat,
 Dum collit infirmos moribundi corporis artus.

C A P. XV.

A St Eliphias, illi objurgantia verba retorquens,
 A Tene, inquit, frustra prudentem dicere quisquam
 Audeat, Æoliis turgent cui pectora ventis,
 Vanaque mendaci fundis convicia linguâ ?
 Nec satis est læsisse homines, ipsumque Tonantem
 Voce petis, nec te summi reverentia tangit
 Numinis, & sacro decet auscultare timori.
 Non ego nunc testis, Jobe ! in tua crimina veni ;
 Sat linguæ impietas, & subdola labra profanum
 Evincunt, damnantque : rudi num primus in orbe
 Exstiteras, cernens facti incunabula mundi ?
 Scilicet afferor fueras, cum surgere montes
 Jusserat, & patulis valles subsidere campis ?
 Secretosque aditus calles, arcana Tonantis ?
 Aut alit occultas in te prudentia vires ?
 Num paucis tecum prudentia canuit annis ?
 Nos longo rerum fatui stultescimus usu ?
 Nam tuus haud nobis genitor certaverit ævo.
 Cur sic divinæ spernis folamina vocis ?
 Quid tibi transversam rapuit de cardine mentem ?
 Cur fastum signant oculi, nutuque rebelli
 In Dominum ferris, blasphemaque polluis ora ?
 Scilicet est quisquam peccati adspergine liber,
 Mortali exceptus gremio ? non incola cœli
 Immunis degit sceleris, nec tegmina mundi
 Labe carent, quâm fœda & detestabilis ergo
 Colluvies impuri hominis ? namque arida tellus
 Ceu bibit humentes undas, sic semina culpæ
 Sugimus, & totos penitus perfundimur artus.
 Pauca tibi fabor, memorem si adverteris aurem,
 A priscis accepta atavis, qui regna tenebant
 Justitiæ studio, queis rectas figere leges
 Cura fuit, populosque æquis adsuescere sceptris,
 Nec quisquam externis pacem violaverat armis.
 Ut cruciata diu, multoque enixa dolore
 Femina, perpetuò tali sub forte laborat
 Impietas, vitæque tremit malè conscius aetæ,
 Ignorantque diem subitæ quæ nuntia cladis

Adyolat

Advolat, ut nequeant ultrà s̄evire tyranni.
 Horrida vox illis trepidas circumsonat aures,
 Vastatorque repentinus nil tale timentes
 Exitio premet, & subitā clade obruet hostis.
 Perpetuas metuet tenebras, lucemque, diemque
 Oderit, ut strictus semper si impendeat ensis,
 Emendicabit victum, caligine tectus
 Cimmeriā, & tristis semper vexabit Erynnis.
 Ac veluti firmā regem stipante coronā,
 Clifica cūm bello insonquēre, globoque cohortes
 Confertæ junctas acuunt in prælia vires :
 Sic illos vallo, fossāque, ac aggere circum,
 Et metus, & cingit trepidis angustia curis.
 Utque Deo forti toto conamine bellum
 Indixēre, illis fraetā cervice vicissim
 Irruet in collum, & quā pars densissima parvæ est,
 Per clypei jaculum figet septemplicis oras.
 Ecce nitet multā splendens pinguedine vultus,
 Et lateri fallax arvina incumbit obeso,
 Magnificasque urbes vacuis instaurat in agris.
 At subitō labentur opes, pejusque peribunt
 Parta malè, instabili tandem devota ruinæ.
 Nec fibras aget impurus radicibus altas,
 Nec primo veris gemmantes tempore ramos
 Proferet in lucem, quippe ejus germina carpet
 Flamma vorax, flatuque Dei spirante peribit,
 Perpetuas palpans cæca sub nocte tenebras.

At vix vana tamen (sic vanus fascinat orbis)
 Luxus opum, & nostros sic ludit gloria sensus)
 Esse putat ; donec serò vana omnia tandem
 Senserit, & fluxis discat diffidere rebus.
 Ante diem subitō, nec opinā morte peribit,
 Nec patulā virides frondebunt arbore rami.
 Ac veluti sterilis viti sua germina ventus
 Invidet, ac Euro mites nudantur olivæ,
 Flos cadit, & nullo sequitur vindemia fructu :
 Sic jacet impietas, sic spe frustratur inani,
 Et desolatas deserta per avia terras
 Incolet, & vastus latè populab' tur ignis
 Impuras arces, summa ad fastigia tecti ;
 Restingui in reliquis poterit nec flamma favillis.
 Nulla illis æqui ratio, jura omnia vendunt

Doto.

Dorophagi, produntque bonam pro munere caussam,
Parturiuntque dolos, & fraudem in pectore versant.

C A P. XVI.

TAlia jactantem Jobus sic ore repressit ;
Frustrâ istis nostræ surdescunt vocibus aures,
Nec toties repetita placent : sempernè molestos
Esse juvat, vanæ nec frena imponere linguæ ?
Quid vobis tales animum firmavit in ausus ?
O mihi si liceat vel parvi temporis usu
Vobiscum mutare vices ! convicia numquid
Eloquerer, quateremve caput probrisque, minisque ?
At vobis nostro robur manaret ab ore,
Augeremque animi vires, morbumque furentem
Lenirem, & grato plagas sermone levarem.
Nunc mihi seu taceam, tacitâ jactata quiete
Membra carent, & cùm fandi me ceperit ardor,
Nulla quies, sic me cunctorum lerna malorum
Exagit, fractosque dolor sic dissipat artus ;
Obducitque cutem macies, nec corpore succus
Ullus inest, rugæque in me testantur inanes.
Me Pater omnipotens, infestæ more leænæ,
Dilaniat, sequiturque odiis, frendetque minaci
Dente ferox, oculosque truces scintillat in iras.
Heu quibus opprobriis petimur, quæ vulnera lingua ?
Exacuant, certantque meis impingere malis
Dedecus, & magnâ pergunt comitante catervâ !
Me Deus impuro sternendum tradidit hosti,
Avertitque meos recto de tramite gressus.
Fortunatæ olim carpenti gaudia vitæ
Prosperitas mihi grata fuit, nunc rebus acerbis
Pressus humili jaceo, nunc me cervice reflexâ
Conterit imbellem, & validis circumdedit armis.
Ac veluti jaculis freti, qui figere metis
Signa solent, sic ætherei moderator olympi
Contortis in me direxit brachia telis,
Perque mihi renes atque ilia venit arundo,
Effusique bibit fellis terra atra cruentem.
Quin etiam insultat misero, fortisque, potensque,

G g

Vul.

Vulnera vulneribus cumulat, meque obruit armis,
 At non his aëto furiis mihi corda rebellem
 Nostræ unquam sumsere animum, sed corpora vili
 Præcinxi sacco, summoque à vertice crines
 Adspersi cinere, & fœdatos pulvere vultus
 Immerui limo, lacrimisque humentia lavi
 Lumina, palpebrasque ipsa sub morte natantes.
 Quid puras servasse manus cœloque supinas
 Proderit, innocuae si sunt hæc præmia vitæ?
 Ne nostrum tellus celes ingrata cruxrem,
 Quæque ob vindictam justorum ad sidera clamans,
 Ne fileas, si forte mihi malè conscius erro.
 Utque neget tellus, celsi qui culmina cœli
 Possidet, & summâ tellurem despicit arce,
 Testis erit cordisque, & vitæ haud inscius aëta.
 Vos socii comtæ deleat gratia linguae,
 Sannisque & probris miserum irridetis amicum.
 At mea perpetuis decurrunt lumina rivis,
 Assiduoque madent iuctu, lacrimisque profusis
 Quæsivere Deum, ut clementi exaudiat aure.
 O mihi fas fuerit, rerum certare parenti
 Ut socio, liceatque æquâ contendere lege!
 Nam brevis advenit fugitiivi terminus ævi,
 Atque iter ingrediar mox irremeabile lethi.

C A P. XVII.

JAmque adeò tenues noster rarescit in auras
 Spiritus, & rigidæ nobis nent fila forores,
 Extrema sub parte colli, spes sola sepulcri
 Permanet, ut busto summos solvamus honores:
 At vos infontem interea ridetis amicum,
 Qui sannis gemit assiduò irritatus acerbis.
 Quis mihi sponsor erit pro te, quo pignore nobis
 Obstringis, Deus alme! fidem, qui nescia veri
 Istorum nunc corda facis, nec tollis honore,
 Qui socio blandæ tendunt venabula dextræ,
 Inque ipsos vindex punis delicta nepotes?
 Ipse ego nil equidem meritus jam fabula vulgi
 Constituor, gemituque meo obscurata fatiscunt
 Lumina, & affecto marcent in corpore vires,

Umbræ instar, primo Titan quam territat ortu.
 Res miranda piis, cùm pravis prospera cedant
 Omnia, quæque illos sanctas accendat in iras.
 At non hæc quæcumque piis sunt tædia vitæ,
 Justitiae nobis studium, & virtutis amorem
 Ex animis delere queunt : sed ficta labascit
 Impietas, agitata malis, fiducia contrà
 Justorum assiduis crescit firmata procellis.
 Non equidem vestrum cuiquam prudentia curæ est,
 Huc aures ergo & memores convertite mentes.
 Jam vitæ exegi spatum, præcordiaque imis
 Deficiunt fibris, extremaque munera claræ
 Lucis habent oculos, mox atro vellere mortis
 Induar, & tristi pallens circundabor umbrâ.
 Si mihi spes restat solius certa sepulcri,
 Et lectum sternam tenebroso mortis in antro,
 Ac foveæ dicam, genitor dulcissime rerum !
 Et vermi, soror, & mater carissima, salve !
 Tum quorsum promissa cadent, quæ maxima nobis
 Fingitis, & mundi spes ostentatis inanes ?
 Cum mors cuncta simul lethali vulnere sternet.

C A P. XVIII.

Tunc his offensus Bildad sibi proxima fandi
 Jura capit ; nunquamne tibi jactantia finem
 Inveniet, monitusque sacros sub pectore figes
 Indocili, & caris aurem præbebis amicis ?
 Cur ceu bruta tibi pronas spectantia terras
 Delpicimur, vilisque instar fordescimus algæ ?
 Fare, quis indomitas tantus furor excitat iras ?
 Num solido impellas stabilem fundamine terram ?
 Et firma poteris rupes è sede movere ?
 Et cœlum terræ, & terram miscebis olympo ?
 Lux impuri hominis, multo si splendeat igne,
 Mox extinguetur, tenuis sine lumine flamma,
 Lux sese in tenebras vertet : nec lampadis usus
 Illus erit, cæcæque tegent tentoria noctes.
 Deficit robur, nec mens improvida cernet
 Exitium, propriâque cadet, quam texuit, arte,
 Retibus impediet timidæ vestigia plantæ,

G g 2

Nec

Nec sese expediet, laqueisque & casse doloso
 Excipient pedicæ, & validus multo impete prædo.
 Decipulæ tellure latent, callesque per omnes
 Funiculi, nervoque pedem fallente tenentur.
 Undique pulsabit terror, subitamque capesset
 Erro fugam, pedibusque inerit spes nulla salutis.
 Absumetque fames robur, laterique recumbet
 Pernicies, nec mors parcer fævissima membris,
 Depascetque artus, firmasque in pectore vèctes,
 Robora spesque domûs multo terrore labascent,
 Horrificique ipsum deducet ad ora tyranni.
 Quòd si fortè sua tutus videatur in arce,
 (Sed quid dico suâ, quam jam terrorque metusque
 Incolit?) ambustis subitò consumta favillis
 Corruet, excipietque avidis incendia venis
 Adspersum sulphur, non ipsâ condita radix
 Tellure effugiet flamas, ramosque per omnes
 Fructusque & frondes vulcania fæviet ira.
 Perpetua ingratum tenebris oblivio nomen
 Obruert, & splendore procul, procul orbe repulsus
 Exsul erit, cæcæ æternùm sub tegmine mortis.
 Nullus ei natus, nulli post fata nepotes :
 Nec reliquus quisquam desertos incoleat agros.
 Hæc olim pavidi memorabunt fata nepotes,
 Adque hæc attoniti stupeant spectacula vivi.
 En tibi quo miseras tandem gens impia terras
 Fine colat, monitus spernens secura Tonantis !

C A P. XIX.

AT non hæc tacito passus convicia Jobus
 Ore infit, non sat, credo, me magna malorum
 Exercet series, nisi nostra in vulnera amici
 Arma ferant, fævæque acuant opprobria lingua,
 Jam decies posito perfrictâ fronte pudore.
 Si vitam addixi sceleri, me pœna merentem
 Digna manet, verbis non exagitanda superbis ;
 Namque Deus solus nobis hæc vulnera fecit.
 Me Pater omnipotens fallacibus undique cingit
 Retibus, & nostras aversâ negligit aure
 Judicio cessante preces, cœlestia quamvis

Atria perpetuo supplex clamore fatigem.
 Ille iter, ut nusquam nobis loca tuta relinquat,
 Septit inaccessum tenebris, capitique coronam
 Abstulit, ut degam reliquos inglorius annos.
 Destruxitque ferox, tanquam radicibus arbos
 Vulsa jacet, steriles deflens sine pondere ramos.
 Quin etiam hostili contra me incanduit ira,
 Turmatimque suas cogens in bella cohortes,
 Undique metatur castra, & tentoria circum
 Nolra fremit pugnas, & firmis obsidet armis.
 Ecce mihi caros, quondam solatia, fratres
 Reddidit infestos animis, notosque removit,
 Ne quisquam mihi ferret opem, nec sancta propinquai
 Jura colunt, fictique adverso tempore amici
 Potavere simul lethaei oblia fontis.
 Nec vernæ auscultant domino, nec jussa parati
 Accipiunt famuli; servum si forte rogaro,
 Conticet, & tacitus jus deditur herile.
 Ipsa uxor miserum spernitque, ac horret anhelæ
 Vocis iter, putri fætor sic defluit ore,
 Nec sobolis curat conjunx communis amorem,
 Me pariter risu excipiunt juvenesque, senesque,
 Confilii pars magna mei; quosque ordine primq;
 Præciuos inter quondam amplectebat amicos.
 Jam caro diriguit macie, vixque ossibus hæret
 Pelvis, & arenti dependent in cute dentes.
 Vos, si qua est pietas, miserandi casus amici
 Commoveat, qui nunc divinæ subjacet iræ.
 Cur plagas inferre novas, affligere fortis
 More Dei, nostrasque placet depascere carnes,
 Nec satiari esu, nec crudo parcere denti?
 O utinam eductum plumbo mea verba volumen
 Erato excipiat calamo, sculptorque peritus
 Quæ dicam, nunquam perituro in marmore figat!
 Credo equidem sine fine perennem degere vitam
 Servatorem orbis, qui me de pulvere tandem
 Eruet, ut latus redivivo germine surgam.
 Ipse ego, cùm caries renovatos liquerit artus,
 His oculis cernam Dominum, propriaque videbo
 Carne Deum, quamvis defecto corpore renes
 Putrefacta nobis, certæ spes illa salutis
 Haud dubium monstrabit iter, sæuosque dolores

Leniet,

Leniet, & victa statuet de morte triumphum.

Ergo hæc vobiscum; cur insectamur Iobum,
Cui radix pietatis inest, quæ germina tandem
Proferet, & foliis tellurem umbrabit opacis?

Nunc autem vobis acri à mucrone cavendum est,
Et ferri metuenda acies, nam fervidus ensis
In scelera & vindex divinæ stringitur iræ.

Ut vobis constare queat, justum esse tribunal
Judicis, & recto ferri libramine mundum.

C A P. XX.

Vix ea fatus erat, vocem cùm Sophoar ultrò
Præcipitat. Cui sic gelido sub pectore torpens
Sanguis hebet, tacito ut ferat hæc convicia vultu?
Quin animo tecum memori momenta revolvis
Alta vetustatis, postquam concessa creato
Est tellus habitanda homini, num perdita semper
Impietas, primis scelerum defecerit ausis?
Utque petat cœlum, & caput inter nubila condat,
Immundas feriet resupino pondere terras:
Stercoris instar erit, quod fœdâ excreverit alvo;
Quique illum rebus quondam vidêre secundis,
Dicent, quo tanto deceffit gloria luxu?
Utque intempestâ volitant insomnia nocte,
Quæque graves somno turbant phantasmatâ sensus:
Sic spes tota ejus tenues vanescet in auras,
Nec cernept oculi, nec tecta antiqua videbunt.
Fraude pater cœficit, patrio dat criminè pœnas
Natus, & injuncto reparat vi rapta parenti.
Indulget vitiis juvenis, penitusque medullas
Est tapes, non ossa prius putredo relinquet,
Quàm simul extremo carpant in pulvere somnum.
Ac veluti linguæ medicatum melle venenum
Dulcè sapit, cupidisque tenet lethalia labris
Toxica, quæ gratâ fallunt dulcedine gustum:
At cibus ut stomaçho primùm descendit hianti,
Vertitur in virus, sœvæ fel dixeris esse
Aspidis, & subitâ turgent præcordia morte:
Talis dives opum, quem mundi blanda voluptas
Fascinat, & fervor sceleratus vexat habendi.

Nulla

Nulla illi satias, plenoque absorbuit ore
 Divitias, avidusque aurum sub viscera condit:
 At miseri subito turbatum nausea pectus
 Agreditur, vomit ille ingrato gutture quidquid
 Haust opum, fortisque illi Deus ilia pulsat.
 Mortiferæ infelix lethalia pocula fuget
 Alpidis, ardenteque extinguet vipera morsu.
 Butyri haud rivos, nec flumina euntia melle
 Cernet, & affiduo bullantes nectare fontes.
 Reddet opes raptas, alieno parta labore
 Restituet, quisquam nec deglutisse putaret
 Quæ citò cùm rebus prædo mutarit egenis.
 Nam trivit tenues, miserosque è paupere tecto
 Exxit, haud stabiles instauraturus in ædes.
 Nulla quies ventri, optatis fraudabitur alvus
 Deliciis, nullaque famem medicaverit escâ.
 Nec reliquus cibus ullus erit, viëtum vigor omnis
 Deseret, utque illi non desit copia rerum,
 Pauper erit, spoliis prædo potietur inquis.
 Cumque ineat latus festæ convivia mensæ,
 Numinis offensi trepidis furor irruet armis.
 Cominus ense cadet, ferratoque eminus arcu
 Tela venenata spirabunt cuspede mortem.
 Invadet terror, splendescens spicula felle:
 Quacunque ingreditur per claustra occulta viarum,
 Occurrent tenebræ, vel missus cælitus ignis
 Saviet, ut tanta nemo de clade supersit.
 Sentiet hostiles cœlos, inimicaque tellus
 Nequitiam tribulo & sterili ulciscetur avena;
 Et fortuna domus celeri ceu flumina cursu
 Defluet, irati sic stat sententia Jovæ.
 Hæc fors impuri est hominis, hæc portio pravis
 Convenit, haud aliud nequam possederit heres.

C A P. XXI.

Q Uæ contra, non hoc, inquit, solamine Jobus
 Tempus eget, præbete aures, solaminis instar
 Illud erit, justam fannis nec lædere caussam
 Pergit, dum verum patienti admittitis aure.
 Non ego mortali vanæ certamina linguae

Institui

Institui, mundi mentem mihi territat auctor.
 Quin mea perspicitis nunc infortunia cæci,
 Et stupidi dextras taciturno apponitis ori?
 Nam quoties memini, totos exterritor artus,
 Horrescuntque pili, & trepidanti carne tremisco.
 Cur rerum assiduo superat gens impia luxu,
 Prospexitque illis ferros arridet ad annos?
 Grata illis colitur tellus, atque ubere crescit
 Gleba solo, steriles succo nec fraudat aristas.
 Læta domus nunquam adversis obnoxia fatis.
 Non vaccæ abjiciunt foetus, armentaque campos
 Plena terunt, sibolisque suæ fœcunda propago
 Exsultat cytharis, numerosaque tympana pulsat.
 Cumque diu ærumnis vacuum transfererit ævum,
 Momento optatâ claudit sua lumina morte:
 Impia sed tamen hæc gens imo in pectore iussat,
 Omnipotens! procul à nostrâ secede cohorte,
 Nobis nulla tuos cura est cognoscere calles,
 An frustra ignotum numen dignemur honore?
 Fundamusque preces ad surda altaria nostras?
 Odi equidem impuras voces, procul illa facestant
 Consilia, haud stabili quicquam gens impia dextrâ
 Possidet: ah! quoties extinctâ lampade noctem
 Ingemit, instantem ignarus vitare ruinam?
 Aut Pater omnipotens, paleæque & pulveris instar,
 Turbineque, & rapidis ventorum dissipat alis.
 Sæpe luunt nati pravi delicta parentis,
 Agnoscitque Deum, cum pocula plena furoris
 Ebbit, & Domini accensâ se proluit irâ.
 Scilicet extinctus victuri damna nepotis
 Ulla timet, curatve suos post fata nepotes?
 Quis tua, summe Deus! tacitis arcana tenebris
 Eruet, humanæ non unquam pervia menti?
 Hic opibus dives felicis munere vitæ
 Fungitur, & pleno despumant ubera lacte,
 Irriguisque madent semper solida ossa medullis.
 Ast ille in luctu miserando carmine mortem
 Sollicitat, tristisque exosus luminis usum,
 Gaudia nulla capit mœstas solantia curas.
 Et tamen æqua pari tandem mors funere utrumque
 Mergit, & erosam proponit vermbus escam.

Non me allata quidem nuper, quæ captio vestra est.

Argu

Argumenta latent, ubi nunc excelsa tyratini
Mœnia? magnificis ubi nunc domus inclita teatris?
His aliquis melius reddet responsa viator,
Hæc documenta notans. Sed sese subtrahit iræ
Impius, & sæuos evitat saepe furores.
Quis scelus objicit, quis reddet digna tyranno
Supplicia, & pœnas crudelibus exigat ausis?
Illum dedit per amœnæ semita vitæ
Ad tumulum, assiduoque illa sub mole quiescit.
Dulcis ei vallis; dulces in pulvere glebæ,
Innumeræ post se gentes, atque agmina ducet,
Innumeræ gentes atque agmina præcesserunt.
Cur ergo vanæ instruitis folamina linguae?
Vester iners fœdis putet nam sermo cavillis.

C A P. XXII.

MOx Eliphaz linguae Themanites claustra resolvit:
Num Jovæ quisquam forti, multumque potenti
Mortalis prodesse queat? si tramite reeto
Sinceram carpis vitam, num justior inde
Omnipotens? pravos si contrâ insistere calles
Eligis, an justas metuet deposcere pœnas?
At tu, ne simulem, non ullo fine ruebas
In facinus, durum sub iniquo pignore fœnus
Fratribus extorquens, & nudos vestibus artus
Dispolians, non te pauper miserante ferocem
Ore famem pepulit, nec grato munere quisquam
Tædia longa viæ modicis compescuit undis.
Quinetiam insigni tellus captiva tyranno
Colla dedit, nunquam cauissâ, te judice, dives
Succubuit, nunquam viduæ, nunquam orphanus infans
Liquerunt tua gaudenti subfellia vultu.
Et mirum est, si te terror, si retia cingant
Cæca pedes, tenebræque, & præceps fluminis ira
Ante oculos Furias & sævam sistat Erynnin?
Nec tamen interea credis mortalia quemquam
Procurare Deum, tenet alti culmina cœli
Scilicet, & summis nequicquam præsidet astris.
Neve acie terras possit spectare patentes,
Impediunt nebulae, & chaos ætheris interfusum.

H h

In

In gyrum, vacuasque poli circumambulat oras.
 Sicne exempla tibi statuis sectanda prioris
 Nequitiæ? sic trita placet tibi semita mundi?
 Nec memor es quando effuso luit æquore pœnas
 Tellus, & gravidi vastarunt æthera nimbis?
 Gens secura Dei, rebusque elata secundis,
 Ante diem, procul hinc, procul hinc, discede, ferebant,
 Omnipotens! nec enim nos verba minacia terrent
 Deliri vatis, nec tali à clade timemus.
 A tam perverbis semper mihi pectus abhorret
 Consiliis, gaudentque ista ad spectacula justi,
 Et sancto rident zelo, dum futura cernunt
 Impia, dum præceps quidquid non læserat unda,
 Flammivoro justus judex consumit hiatu.
 Qualis erat quondam Sodome, cum sulphure cœlum
 Depluit, atque ignis miserias exhauserat urbes.
 Judicii interea justos spes certa supremi
 Sustinet, ac alæ divinæ protegit umbra.

Ergò, si ulla tuæ tangit te cura salutis,
 Promtus adi Dominum; pacem, veniamque precatus.
 Disce Iubens sacræ perfecta oracula vocis,
 Et memori præcepta ejus sub pectore versa.
 Ille simul videat versæ penetralia mentis,
 Sufficiet vires soboli, scelerisque nefandi
 Illuviem arcebis tectis, arxque aurea surget
 Protinus, haud flavis Ophiræ cessura caminis.
 Instar rupis erit valido fundamine turris,
 Argenti ac auri cumulis, quos India mittet
 Dives opum, nec opem celsi moderator olympi
 Abstrahet, argentoque auroque ut pulvere replens.
 Solus deliciæ, suavis tua sola voluptas
 Jova erit, erectoque coles hæc numina vultu,
 Orabisque Deum, patulâque exaudiet aure,
 Votaque persolves, succendent omnia rectè
 Quæ statues, gressus semper tibi prævia lampas
 Diriget, & clarâ fulgebit semita luce.
 Nec mala te tantum duris pressere periclis
 Elatum, tumidumque animo; quem tollet honore
 Jova, humiles oculos, demissaque lumina cernens.
 Nec sese servat solum, qui tramite recto
 Ingreditur, sæpe illi & noxia turba salutem
 Debet, & innocuæ servatur munere dextræ.

C A P. XXIII.

Jobus ad hæc, tristi defixus pectora curâ,
 Non ulla adfulget requies, majoraque sumit
 Incrementa dolor non enarrabilis ulli.
 O utinam liceat me judicis ante tribunal
 Sistere, & innocuæ rationem reddere caussæ!
 Non tamen ille velim toto conamine vires
 Exserat, & justum nobis in prælia robur
 Suppeditet, qualis suevit, quantusque videri
 Cum claris vitæ merito & pietate decoris
 Jus reddit clemens, & inquis liberat ausis.
 Ast ego quas cingam solers indagine terras?
 Vertar ad Eoi redeuntia lumina Phœbi?
 Nusquam est, occiduis nec quâ sol cingitur undis,
 Nec Boreæ in campis, nec quâ sol fervidus axem
 Induit in flamas, & solis æstuat arvis.
 Non illi, qui cuncta videt, nostræ orbita vitæ
 Displicuit, quippe erecto vestigia calle
 Institui, nec me carpentem devia vidit
 Ulla dies, sacræve oblitum oracula legis,
 Utque aurum multâ purgant fornace recoctum,
 Adversis me sic explorat Jova cæminis,
 Exam ut è flamma obrizo purgatior auro.
 Ille ferox in me solum sua spicula torquet,
 Quis tela avertet? quisnam illius irrita fraudet
 Consilia, & vanas reddet sine viribus iras?
 De me perfecit quidquid decreverat olim,
 Et forsitan graviora manent, (arcana Tonantis
 Quippe latent homines,) hinc illius horreo vultus
 Adspicere, & multus vexat mihi pectora terror.
 Et mihi ceu ferrum diurno molliit ictu
 Corda Deus, repletque sui tremefacta pavore.
 Menè mori miseram tam diras ante tenebras
 Non potuisse, nec hos letho prævertere lucitus!

C A P. XXIV.

A P Cur series rerum, mundi cur tempora nôrit
 Jova, suis non hæc servis mysteria pandens?

H h 2

Cer.

Cernimus ut sœvis mundus det colla tyrannis,
 Qui neque legitimè divisos limite campos
 Esse volunt, adeò latè discriminè nullo
 Omnia vi complent: aliena armenta gregesque
 Diripiunt, patulis nec cessant pascere campis.
 Pupilloque asinum, & tenuis folamina vitæ
 Abducunt vaccam viduæ, quam pignore servent,
 Obvius haud prodit pauper; per devia tutum
 Carpit iter, cæcisque abdit se hæc turba latebris.
 Utque onager dubiæ exspectans confinia lucis
 Invigilat prædæ, desertos bellua campos
 Incolit, ad crudum adsuescitque laetatio victum:
 Sic inhiant illi rapto, natisque, sibique
 Prospiciunt, multaque exercent strage rapinas.
 Seminaque alterius frustrâ sudata labore
 Falce metit, nunquamque suâ se proluit uvâ
 Impius, ac prædo injustos vindemiat agros.
 Nec vestem linquit miseris, dum frigore bruma
 Sævit, & effusis humoribus ingemit æther,
 Diluviique metu per montis summa vagantur:
 Pignora diripiunt inopi, non orphana pubes
 Tuta latet, pendens lactantis ab ubere mammæ,
 Quique famem raras post messem ut pellat aristas
 Colligit, ereptis luget sine pane maniplis.
 Quique oleum prælis, & torcularia calcat
 Affiduò, haud æstum modicâ leniverit uvâ,
 Sedabitve sitim, quamvis labor improbus illum
 Urgeat, & plenis spumet vindemia labris.
 At miseri interea replent clamoribus urbes,
 Et luctu ingenti cœli convexa fatigant
 Atria nequicquam; innocuoque imbuta cruce
 Ætherium frustrâ tellus implorat olympum.
 Et tamen impietas umbrâ se noctis opacæ
 Occulit, accensæque odit confinia lucis.
 Manè latro jugulat, sub lucem occidit egenos;
 Luce notat quas fur sub noctem perforet ædes;
 Se furvis credens tenebris, his mollis adulter
 Verbitur ad facinus, vicinaque lumina mortis
 Instar habens, foedum in tenebris delibat amorem,
 Mox ubi res patuit, fugit illicet ocior undâ
 Præcipiti trepidans, inultaque sentibus arva
 Occupat, errantem passim vestigia terrent

Omni

Omnia, quā multo purgatur vinea cultu,
 Ac tanquam gelidus canis in montibus humor
 Liquitur, & calidos metuens nix frigida soles
 Terra bibt sitiens, avidēque ingurgitat undas;
 Carnea sic subito putres se gleba resolvit
 In cineres, vires præstant peccata sepulcro.
 Nec memor est ejus genitrix, obliavia cunctos
 Alta tenent, gratā pascunt dulcedine vermes.
 Frangitur & putris tanquam succiditur arbos,
 Ille etenim affligit steriles, viduasque relinquit
 Parcus opis, fortique viro, multumque potentius
 Instruit exitium, si quis consistere contrā
 Audeat, hunc propriæ cogit diffidere vitæ,
 Illum fidem Iovis indulgentia reddit.
 Qui tamen assiduo perversos lumine gressus
 Perspicit, intentisque vias perlustrat ocellis,
 Sublimes tollit subito, subitoque premuntur
 Exitio, sicuti summis qui culmen aristis
 Demetit, & gravidas succidit arundine spicas.
 Quis me mentiri, quis verbis dicere contrā
 Audeat, aut sese tam justæ opponere causæ?

C A P. XXV.

Jamque adeò vocem vacuo collegerat ore
 Bildad, & hæc infit: superi quem cernimus orbis
 Concentum numquid constanti pace ligavit
 Omnipotens, rerum soli cui summa potestas?
 Num quæ ejus cingunt solium, laudantque cohortes
 Angelicæ, conitant numero? num lumina mundo
 Perspicuæ solus fundit radiantia luce?
 Et tamen impuro quisquam de semine cretus,
 Justitiæ audebit sese conferre Tonanti?
 Tanta est humanae fiducia turgida mentis!
 O scelus infandum, non illi candida Phœbe
 Luceat, aut rutilis pallescant ignibus astra!
 Et quæ laus hominis miseri, quem dicere vermem
 Possum, & vilis pollutum reptile terræ,

C A P. XXVI.

Finierat, quem mox alterno exceptit Iobus
Alloquio; quānam pressas sub pondere vires
Arte levas Bildad? quis te secreta magistro
Ardua, & immensi discat miracula mundi?
Semina sub terris redivivo germine surgunt,
Squamigerique greges, & valdè immaxia cete
Æquorei solum nōrunt cunabula ponti.
At rerum æternus genitor, Cocytia latè
Regna videt, nullis tenebrarum impervia velis.
Ille sui per inane altum tentoria cœli
Explicit, solidæque appendens pondera terræ
In medio, nullis docuit subsistere fulcris.
Ille etiam liquido suspensas fornice lymphas
Comprimit, effuso vastent ne gurgite terras,
Flammiferumque arcet nebulis volitantibus æstum.
Neve suâ Nereus turgesceret altius undâ,
Præscripto rabiem ponti compescuit alveo,
Altaque vel nutu solo concussa tremiscunt
Atria, & attonitæ cœlo titubante columnæ.
Nunc sese attollit, jactatque ad fidera fluctus,
Et mox horrisono subsidit murmure pontus,
Tanta Dei virtus mundi se corpore miscet.
Quin & mirando cœlos sua tecta decore
Imbuit, & tortum stellas formavit in anguem.
Ille inter geminas ursas septem implicat orbes,
Et spiras septem, & sinuosa volumina torquet,
In gyrumque ursæ circumdat signa minoris,
Et caudâ sese à majori separat ursa,
Ornamentum insigne poli: quis cætera fando
Explicit, aut Jovæ exhorrenda tonitrua pandat?
Ad nos vix horum tenuis perlabilis aura.

C A P. XXVII.

Conticuit, ruptoque hæc insuper addidit ore;
Ut vivit Deus, utque ejus nunc numina testor,
Qui me judicio miserum circumdat iniquo,

Nec

Nec nostros ullo dignatur fine labores,
 Æthere dum vescar, dum spiritus hos reget artus,
 Injusto nunquam temerabo crimine linguam.
 Abit ut à recto declinans tramite, vestrum
 Ingrediar peritus iter! sunt conscia nobis
 Pectora justitiae, diro nec mollia vinci
 Hortatu scelerum, & pravis impervia telis.
 Sit, quicunque in me dictis insurgit inquis
 Impius, & pravus quicunque invaserit hostis.
 At quæ spes homini nequam, si copia rerum
 Adsuat, erupta subito de corpore vitâ?
 Nam nec preffa malis sceleratæ faetio turbæ
 Ad Jovam sua vota; facit, nec victa procellis
 Speciat opeim cœli; nec, si fe voce fatigent,
 Omnipotens illis rebus succurreret arctis.
 Me contrâ, quis sim divinæ tempore plagæ,
 Cernitis, & planâ non cesso voce fateri.
 Vosque hortor vanis ultra desistere verbis.
 Namque hæc injustis fors est præscripta tyrannis,
 Heredi hæc patrio succedit portio jure.
 Illis si fuerit sobolis numerofa propago,
 Crudeli cunctos cernas occumbere ferro,
 Aut rabies inopes consumet tabida edendi,
 Aut ipso lethi jugulo sub morte sepultos
 Haud unquam viduo deflebit nænia cantu.
 Quod si larga beet pœtæ vestis & auri
 Copia, quâm multæ oceano numerantur arenæ;
 Utraque justitiae cedent, partisque fruetur
 Inocuus, rerumque pio ditabitur usu.
 Ille suas ædes, ævo sua tecta perenni
 Exfruit, & seclis sperat monumenta futuris:
 Non aliter quâm quæ decussâ tinea veste
 Decidit, aut arvis condit mappalia pastor,
 Aut quæ maturos servant umbracula fructus.
 Nocte cubat dives, non illi copia major
 Affuxisse potest, deterso pollice somno
 Indiget, horrorumque atris circumdatur umbris.
 Divinæ præcepis tempestas ingruit iræ,
 Abripit turbo, & violentior irruet Eurus,
 Turbabitque loco, concussaque murmure tellus
 Ejicit de sede virum, plagasque repente

Ingetminans, justi rector non parcet olympi.
 Ille fugam, si quæ possit vitare, capessens,
 Divinæ nunquam vindictam effugerit iræ.
 Quis non applaudat, cernit cùm tale tyranni
 Exitium, exsertâ illudit cui fannio lingua?

C A P. XXVIII.

FErri, æris, fulvique auri, argenteaque metalla
 Scindimus è terræ venis, doctasque sequuntur
 Artificis liquefacta manus, arcanaque pandit
 Naturæ secreta labor, lucemque revisunt
 Ætheream, infernis altè subducta cavernis.
 Exundat torrens, terræque illapsa meatus
 Præbet iter tutum, sed subterranea limpha
 Ingenio cedit, doctaque educitur arte.
 Est ubi flava Ceres excultis nascitur arvis,
 Sulphureis subtus spirans incendia venis.
 Ilic sapphirus lapis est, ramentaque flava
 Suppeditat pulvis, generosum ut disparet aurum.
 Non illas volutri quæ fulcant æthera pennâ
 Cognovere vias, nec solis vulturis arvis
 Sentit iter, rabido tellus ignota leoni,
 Et quæcunque terit desertos ungula campos.
 Quinetiam montes ima à radice revellit,
 Subvertitque ferox, durisque è cautibus amnes
 Elicit, & silicum prorumpunt flumina venis,
 Et cohibet ripis, & fontibus obligat ora.
 Ille videt quidquid pretioso occultâ reservat
 Terra finu, ac imis Acherontia regna lacunis.
 Sed quibus in terris ejus prudentia fixit
 Ignotas homini sedes, quo comparet illam
 Mercator pretio, quæ non has incolit oras?
 Quæris abyssum ubi sit, se se novisse negabit,
 Ignorant alto demersi gurgite campi,
 Nusquam ejus venalis honos, argentea fordent
 Pondera, nec flavis Ophyre confisa caminis
 Jaçtat opes, non hanc Sapphiro aut Onyche quisquam
 Crystallove paret, puro est præstantior auro,
 Sardius haud æquet, non ipsa est unio tanti,
 Nec qui perspicuo splendet Carbunculus igne,

Nec se Smaragdus, non ipse Topazius æquet
 Æthiopum, nec quod gemmarum maximus orbis
 Illacrimat, Tethysve suis irrorat arenis.
 Ast ubi secretas fixit prudentia sedes,
 Ignorat quidquid mortali carpitur aurâ,
 Nescit iter, levibus cœlo quæ remigat alis,
 Perditio, & mors ipsa imis defossa latebris,
 Famâ, aiunt, nostras tantum pervenit ad aures :
 At Pater omnipotens, rerum cui summa potestas,
 Secretos novit calles, arcanaque tecta.
 Namque illi totum Nereus quâ personat orbem,
 Et cœli convexa patent, qui pondera nimbis
 Ventorumque alis statuit, libramine justo
 Mensus aquas, superâ seu pendent fornice lymphæ,
 Seu pelagus vastum conclusis æstuet undis.
 Cumque suas pluviæ, fulgur, tonitruque tremendum
 Acciperent leges, illic prudentia visa est ;
 Exseruit vires, factas res ordine cunctas
 Omnibus aptavit numeris, penitusque reposta
 Consilia, atque aditus per vestigaverat imos :
 Ast hæc scire hominem voluit ; sapientia summa est
 Ex animo metuisse Deum, & prudentia prima
 A vitio fugere, & rectos insistere calles.

C A P. XXIX.

Perrexit Jobus, linguæ sic claustra resolvens.
 O mihi præteritæ referat si tempora vitæ
 Omnipotens, qualis primæ sub flore juventæ
 Numinis auxilio fueram, cum prævia lampas
 Dirigeret certos nobis per inhospita gressus !
 Non ejus nostros tum dedignata penates
 Cura fuit, numerosâ mihi cum luderet aula
 Progenies, oleoque meæ vestigia plantæ
 Abluerem, & rupes succos stillaret olivæ :
 Cumque urbis peterem portas, solioque vocatis
 Jura darem populis, tunc inconsulta juventus
 Condere se latebris, adsurgere cana senectus
 Sueverat, intenti proceres tacita ora tenebant,
 Nec quisquam solvit nocitaram in murmura linguam.
 Me, quicunque aderant, uno simul ore ferebant

Ad cœlos, quoniam pauper me judice tutam
Sensit opem, & nullo pubes defensa patrono
Patris egens, linguis nobis animisque favebant
Afficti, & vidui deflentes tædia lecti.

Undique conspicuum circumradiabat amictus
Justitiæ, & recti cinctus diademate vertex.

Pro pedibus claudis fueram, pro lumine cæcis,
Atque orbis genitore parens; mihi sedula cura
Adfuit ignotas studio perquirere lites.

Cumque inopes tererent disperfos ore molares
Illisi, & fracto prædam de dente recepi.

Tum mihi felicis promisi secula vitæ,
Extremumque diem fati, ceu fessa feneclam
Morte novat Phœnix terris oriente remotis.

Ac veluti irriguæ quæ consita margine ripæ est
Arbor ero fœcunda diu, cœlique perenni
Rore fruar, nomenque meum, laudesque manebunt
Perpetuò, nullis fortunæ obnoxia telis.

Accrescent firmæ renovato robore vires.

Parebat populus, cupidâque exceperat aure
Dicta mea, & muti me consultante filebant;
Nec mea prudentum quisquam responsa refellit:
Interea totus nostro pendebat ab ore,
Dura siti tanquam tellus, cui roscida stillat
Unda poli, & lymphis arentia temperat arva.
Si me forte joci caperent & gaudia risu,
Vix me credebant vultus liquisse severos,
Offensæ timidi: semper primaria sedes
Cœtibus in mediis cessit mihi, regius uni
Est delatus honos, ceu rex, cingente coronâ,
Solatur luctum verbis, & pectora mulcit.

C A P. XXX.

Nunc me ludibrio juvenes, vilisque popelli
Quisquiliæ excipiunt, quorum vix antè parentes
Dignatus catulis fueram præponere nostris,
Aut armenta sequi, fordes, & inertia terræ
Pondera, quos malesuada fames, & turpis egestas
Damnatos sceleris procul in spelæa ferarum
Compulit, affiduo terras ubi vomere nunquam

Tau

Taurus arat, nullos damnant sua vota colonos:
 Sed vitam urticis tolerant, spinosaque carpunt
 Arbuta, vulcanumque fovent in stipite raro
 Juniperi: medias si forte intraverit urbes,
 Ut furem exsibilant, coguntque excedere portis.
 Ille subit fossas alto torrente cavernas,
 Et scopulos vepreta inter, frigusque fameisque
 Ingeminat, rabidos credas rugire leones.
 Fax vulgi, genus impurum, ignavoque parente
 Progenitum, limi ac telluris inutile germen,
 In me decantant satyras, ac carmina dicunt.
 Elongant sese, & laivo procul omine vitant,
 Nec cessant foedare suo mea tempora sputo.
 Quippe Deus nostri nervum jam discidit arcus,
 Affixitque malis, & frenum his depulit ore.
 Insurgunt in me pueri, dextraque juventus
 Irruit, impellitque pedes, vestigia calcat
 Exitii, tritoque premor, ceu semita, calle:
 Diruta nostra via est, quamvis nil hostibus ista
 Profuerint, ruptoque hostiles tramite turmæ
 Irumpunt castra, & victâ statione triumphant.
 Undique circumdat terror, ventique ruentes
 Abripunt animam: ceu concita turbine nubes
 Fracta salus periit totis emarcida nervis.
 Nec mihi nox curas minuit, jactataque vastat
 Offsa dolor, foedum virus mihi fordida vestis
 Imbuit, & cingit polluto tegmine corpus
 Infectum triviis, & multo pulvere imersum.

Tu tamen interea cœlestis conditor aulæ
 Nusquam ades afflito, sed multâ voce rogatus
 Vota finis levibus ventorum errare procellis:
 Ipse quoque hostiles animos, inimicaque spiras
 Pectora, & infestis contra me accingeris armis,
 Sublimemque altis ventorum subvehis alis,
 Diffuat ut tenuis consumto corpore vita.
 Non equidem ignoro tandem quin debita fatis
 Persolvenda mihi, sed numquid meta laborum
 Certa manet vitâ functum, vel vindicis ira
 Sævet in mortem, & cineres affliget inertes?
 Lugebitque suis cæca sub mole querelis?
 Menè unquam siccis quisquam conspexit ocellis,
 Cùm gemeret pauper, rebusque attritus egenis

Suspiraret opem? sed me tum prospera cuncta
 Sperantem adversa excipiunt, lucemque tenebrae
 Eripiunt, regnatque imo sub pectori, nullo
 Fine, dolor: nigrum solis non reddit ardor.
 Auscultat magna clamantem concio voce,
 Miraturque novas voces, lamenta draconis,
 Aut quales vacuos terret cum struthio campos:
 Decolor ecce caro est, calidoque exæstuat intus
 Ardens ore vapor, cytharæque & nablia cantum
 Mutârunt lacrimis, & fletu pectora pulsant.

C A P. XXXI.

IPse ego cum propriis quondam sum pactus ocellis,
 Accepique fidem, ne me ureret ulla videndo
 Femina, & arcanum virgo spiraret amorem:
 Nam quæ spes nobis superis restaret in oris,
 Si vitii sectarer iter, quod tramite vasto
 Dicit ad infernas, pallentia regna, tenebras?
 Ante oculos, pater alme! tuos nostræ orbita vita
 Tota patet, binas æquato examini lanceas
 Sume manu, quo se sceleris contagio nostri
 Deprimat, innocuae vergant quo pondera vita.
 Si me perversos calles, oculique sequutum
 Illecebras patulæ maculârunt munera dextræ:
 Tunc quæcunque seges nostris adolescit aristis
 Me fugiat, cedatque novis transcripta colonis.
 Si cuiquam insidiis obsedi limen amatæ
 Conjugis, aut castas violavi criminè tædas,
 Crimine quo nullum favas magè concitat iras
 Judicis, atque imâ populatur sede penates:
 Per me nulla mora est, nostri quin foedera leæti
 Polluat, & mollis stupro se jactet adulter.
 Non ego judicio famulos crudelis acerbo
 Oppressi, memor ut fragilis conceperit ulva
 Haimanain effigiem, & timilis primordia vita:
 Sic se propitium summi clementia patris
 Præbeat, excelsâ cum majestate tribunal
 Judicis ingressus trutinæ moderamine rectæ
 Urgebitque hominum vitas, & præmia ponet.
 Si fera pauperies, nostram indignata repulsam,

Ingemuit, viduisve averti quæstibus aurem:
 Si sine pupillis cerealia munera fessus
 Indulsi genio, teneris nam primitùs annis
 Accrevit mecum, & sensit gens orba parentem:
 Si mihi despectus pauper sub frigore quisquam
 Veltis inops jacuit, nostræ nec vellere lanæ
 Cessit hiems tergo, & nobis bona multa precatus
 Cinxerat exsultans; si me sub judice iniquo
 Orphana succubuit pubes, luxata lacertis
 Brachia, & attritis marcescant ossa medullis.
 Quippe imo semper sedit mihi pectori terror
 Numinis, & celsæ metui fastigia dextræ.
 Si mihi mentem unquam fulvi fiducia nummi
 Extulit, aggesisti quamvis superaverat auri
 Congeries; si me illexit Titania Phœbe
 Accensum radiis, vel qui sol temperat orbem;
 Oscula si j[n]xi dextræ, per sidera jurans,
 Infandum scelus & justâ mercede piandum,
 Quodque nefas Jovam gentili more negâsssem;
 Si mihi cum fractis hostis diffideret armis,
 Gaudia tentarunt mentem; si vindice lingua
 Impuras ultus voces maledicta rep[ro]endi;
 Si non abstinui famulum, cum nomine nostro
 Exigeret pœnas, odio irritatus acerbo:
 Hospitiis mihi cura fuit, ne clausa viator
 Limina, & obstruætas defleret cardine portas:
 Si quando ocului commissæ crima culpa,
 Et tacui vano nostri occæcatus amore,
 Qualis Adam, primi suxit cùm mala veneni,
 Silvarum densâ sese caligine texit;
 Posterior sequitur tristis malè conscia culpa,
 Quòd si forte fuit, populo turbante, coorta
 Seditio, impavidum medio me concio cœtu
 Vidi pacificis mulcentem pectora dictis.
 Nulli vim feci, nec læsi ignobile vulgus,
 Sed justæ patulo resonabant cardine portæ.
 O mihi si liceat justo sub judice caussam
 Dicere, si calamo vitæ momenta peractæ
 Digerat, & dicam nobis inscriberet hostis!
 Illa meis monumenta humeris, & vertice celso
 Obvia gestarem cunctis, & principis instar
 Ingredenerer tali fulgens sublimis amictu.

Si

Si mea lugenti tellus deflevit aratro,
 Si fulcis gemuere mei, si dura coloni
 Conditio nulla Cererem mercede ministrat:
 Tum generosa licet committam semina terræ,
 Carduus & spinis surgat paliurus acutis.
 Hæc Jobus, & factò sic tandem fine, quievit.

C A P. XXXII.

AT tres non ultrà pergunt contendere amici,
 Quod sese nullo maculatum crimine vita
 Crederet, idque ultrò verbis jactaret Iobus.
 Quæ postquam Elihu vidit, Barachelia proles,
 Qui Buzen numerabat avum, Ramitide clarâ
 Stirpe fatus, calidos irarum concipit æstus.
 Hinc indigna virum jactantia movit Iobi,
 Qui sese auderet rerum præferre parenti.
 Illinc ardebat furiis, quod muta tenerent
 Ora omnes, & quem firmâ ratione nequibant
 Vincere damnantes, animos auxisse superbos.
 Non tamen indulxit linguae, veritusque senectam,
 Canitiem merito prudens adfecit honore.
 Sed cùm nulla illis pulsarent murmura linguas,
 Iratus tales diffudit ab ore loquelas:
 Hac me nostra tenus primæ lanugo juventæ
 Terruit, auderem canæ ne nostra senectæ
 Senfa loqui, namque attritis prudentia ab annis
 Visa mihi seroque usu pendere magistro.
 At Pater omnipotens sacri spiramine flatus
 Imbuit humanos animos, & cœlica pandit
 Dona viris: sapiunt divino munere parvi,
 Desipiunt multi, queis spargunt tempora cani.
 Audite, expendi vestræ certamina vocis,
 Alternasque vices fandi, nec victor Iobum
 Arguit, aut rectâ quisquam ratione refellit.
 Nam ratio vobis hæc prudentissima visa est;
 Non illum mortale aliquid, sed concita terret
 Ira Dei, justisque luit sua crimina pœnis.
 Ipse illum, quoniam potior sub pectore nobis
 Sermo sedet, prior aggrediar, justèque movebo.
 Terror habet reliquos, tacitâque silentia signant

Ora manu, mutæque hærent in gutture voces.
 Quid moror? ipse meo promam de pectore verba,
 Pectore quod multo jamdudum murmure claustris
 Astuat, & patulas certat proferre sub auras:
 Non aliter conclusa cadis bullantibus undis
 Muſta gemunt intus, ſpumat vis ignea Bacchi.
 Ergo iter expediam linguæ, gradioque levabo
 Faſce animum, nec personam, aut diſcrimina vultus
 Reſpiciam, nec me mutato nomine quemquam
 Compellare juvat, fictis præfatio verbis
 Diſplicet; utenteim, ſubitā me morte Creator
 Perderet, & trifti æternū consumerer igne.

C A P. XXXIII.

Nunc his, quæ dicam memorem te advertere mentem
 Jobe precor, puro quoniam de pectore ducam
 Sinceram nullo fucatam crimine vocem.
 Me facer effinxit fragilis de pulvere limi
 Flatus, & accendit vegetam ſpiramine vitam.
 Responde, & promtis contra me accingere verbis.
 Quid metuis? quin noſtra vides interritus ora?
 Fiſtementum mortale times? non aspera nobis
 Verba ſonant, quamvis meritus ſis aspera verba.
 Annon iſta meas nuper vox perculit aures?
 Immunem ſceleris vitam ſine labe peregi,
 Oppugnat me fraude Deus, Mavortia frendens
 Ora ferox, nervoque pedem, atque obſeffa viarum
 Clauſtra tenet, nonne agnoscis veſtigia vocis
 Injuſtæ? quid enim divina potentia cedet,
 Jobe! tibi, tollesque animos, cœlumque laceſſes,
 Si tecum omnipotens verbis certare recuſet?
 Sed quibus ille modis humanas, accipe, mentes
 Erudiāt; nam vel ſeſe ſub nocte ſilentī,
 Cūm tacitos volvit Phœbe Titania currus,
 Exhibet, inquè ſonum ſinuofas explicat aures,
 Informatque animum monitiſ, quid quemque ſequi fas,
 Quæ via declinet recto, quām dira rebelles
 Poena manet, tum quā poſſint ratione ſupremum
 Exitium, ferrique acris vitare furorem.
 Aut quatit adfectos labefactis oſſibus artus,

Immit-

Immittitque luem, non illum pocula Bacchi
 Ulla juvant, sordet Cereris genialis arundo.
 Carnea marcescit moles, flacacetque medullis
 Omnis honos, supereft mortis nisi nomen inane.

Tum si quis pietate valens, cui pectore Suada
 Infidet, interpres divini & nuncius oris,
 Justitiæ pandat calles, veniamque precatus,
 Vota ferat Jovæ: afflicti miserere, Redemtor!
 Interitu serva, spes in te fola recumbit:
 Propitium nobis Christi te vicima reddat,
 Restituet primæ quondam ceu flore juvenæ;
 Ille colet Jovam supplex, & pectore toto
 Diliget, & vultu lætus gaudebit amœno.
 Gratuito reddet miseratus Jova favore
 Justitiam, tunc ille altâ per compita voce,
 Peccavi miser, & recto de tramite flexi
 Infelix, iter; haud istos insistere calles
 Profuit, heu nostræ sensi infortunia culpæ!
 Ille meam mediis animam de faucibus orci
 Eruit, atque novâ dignatur luce Redemtor.
 Hæc fortis sunt facta Dei, bis terque monentis,
 Qui servat foveâ, qui vivâ lampade lustrat.
 Ausculta, attentas hic sermo postulat aures.
 Si quid habes dignum profer: sed, Jobe! filere
 Profuerit, nostro prudentia manat ab ore,
 Servandi mihi namque tui primaria cura est.

C A P. XXXIV.

Conticuere alii, ruptoque hæc insuper ore
 Addidit Elihu; vos ò quibus abdita rerum
 Scire datum, rectique vias callere latentes!
 Huc adhibete animos: studio explorata fideli
 Eloquar, occultasque æqui tentabo latebras.
 Auris sermonis judex, gustusque palatum est.
 Immunem sceleris seſe proponit Iobus,
 Injustas clades, & iniquas numinis iras
 Arguit, afflictamque omni fine crimine vitam.
 Mentiar haud, inquit, quum sim fine crimine, telis
 Obrutus, & spirent lethalia spicula mortem.
 Num par impietas Stygio seſe extulit antro?

Inven

Inventusque Jobo similis, ludibria tanta
 Qui voret, innocuae ceu dulcia munera lymphæ?
 Seque illis addit socium, quos nulla Tonantis
 Cura tenet, nullis virtus compescit habenis?
 Quorū, inquit, studio quisquam ducatur inani,
 Et gratam curet Jovæ traducere vitam?
 Vos, ò cordati! appello; scelerata faceſſant
 Verba procul, nec enim novit cœleſte tribunal
 Flagitium, arbitrio mundum quod temperat æquo,
 Et poenas sceleri, & virtuti præmia ponit.
 Anne alium quemquam terræ præfecit habenis?
 Immensove præſt alter, quem condidit, orbi?
 Ille ſimul flatum vasti quo machina mundi
 Tota agitur, ſpirantque iſtis animantia terris,
 Evocet ad ſeſe, ſubitò exanimata fatiſcent
 Omnia, & informi ſolvet ſe tabe cadaver
 In cineres, generis quondam primordia noſtri.
 Da mihi te facilem, fi quid tibi mentis, Jobe!
 Reſtat adhuc, tantumne tuo ſcelus excidit ore,
 Æternum rerum Dominum, cœlique perennem
 Regnatorem, odiſſe pios; indicere bellum
 Iuſtitiae, & ſanctum maculari labe tribunal?
 At non hæc impunè ſinit patrare per orbem
 Injustosque duces populi, regesque ſuperbos,
 Magnatesque, inopesque æquo diſcrimine pensat.
 Cumque furor vulgi fæcem populatur inertis,
 Nulla à clade tegent injustos ſceptra tyrannos,
 Sed fine vi pereunt mediæ ſub tempora noctis.
 Ille etenim intentis orbem perlustrat ocellis,
 Observatque vias hominum, tenebroſa profundæ
 Mortis clauſtra ſubit, ne quo ſe condat in antro
 Impietas, fidatve ullis occulta latebris.
 Nec tamen immeritā quemquam juſtissimus ultor
 Clade petit, fortesque viros, multumque potentes
 Conterit, ut ſolio justus ſuccedat iniquo.
 Facta injuſta patent; nam noctis protinus umbras
 Diſcutit, & clarâ reſplendent omnia luce.
 Ac veluti inflatos quisquam comploriferit utres,
 Sic ille in propria tumidus ſtatione peribit:
 Namque Dei ſprevit leges, & noluit ejus
 Paeta ſequi, gemitusque inopes, & triftia verba
 Pauperis, excelsas Jovæ deduxit ad aures.

K k

Ille

Ille simul pacem dederit, quis territa turbet
 Pectora? quis vultus rursum condente serenos
 Pandat opem miseris? an non offensus iniquo
 Dat fatuos reges populo, rursumque rebelli
 Immites frenat populo turbante tyrannos?
 Ergo Deum implora fortē, cui parcere cordi
 Infidet, invitus sese convertit ad iras.
 Quod video, scelus agnosco, me crimina tecta
 Instrue, nam posthac semper peccare recusem;
 Ex animo hæc numquid profers? clemensque rependet
 Jova tibi, sed si porrò contendere pergas,
 Elige, nam talem nequaquam elegero sortem;
 Quin loqueris, quæ fert animus? prudentia posco
 Pectora, num stolidis violarit vocibus aures
 Jobus, & indigno fœdarit crimine linguam?
 Alme parens! priùs his Jobuim ne defere pœnis,
 Quam vietas dedat palmas pro talibus aufis,
 Ne scelus accumulet sceleri, ludibria jactet
 In socios, ipsi indicat certamen olympos.

C A P. XXXV.

Promit adhuc tales Elihu de pectoro voces,
 Siccine te vanæ tollit fiducia mentis,
 Ut pietate parem credas non esse Tonantem?
 Quid mihi profuerit, dices, quod talia passus
 Supplicia, & tantas exsolvo corpore pœnas?
 At te nunc, Jobe! admoneo, sociosque per orbem
 Quos hic error habet, sinuosi tegmina cœli
 Adspice, suspensasque alta sub fornice lymphas.
 Si sceleri indulges, numquid nocitura Tonanti
 Arma geris? contrà, si recto tramite vitam
 Dirigis, an poteris quidquam prodesse Tonanti?
 At tua te servat pietas, vicinia tota
 Sentit opem, sceleris contrà contagio latè
 Serpit in exitium, luctuque involvit acerbo.
 At dices, gemit assiduo plebs multa tyranni
 Fraœta jugo, & largo ducit suspiria luctu,
 Nec tamen attingunt inopum Cœlestia curæ.
 Haud equidem inferior, sed non ea turba potentem
 Ritè vocat Dominum, Deus δ mihi conditor adsis!

Ut te nocte canam: nam sunt mihi plurima laudis
 Argumenta tuæ, pronas spectantia terras
 Bruta fugit ratio, nec avis quæ præpete pennâ
 Ingreditur didicit prudentis dogmata vitæ.
 Sed quonam vanas paëto vocesque, precesque
 Audiat, auscultetve tibi, qui cernere summum
 Nec contemplari credis mortalia Jovam?
 Jobe hanc expendas, ipso te judice, caussam,
 Exspectesque Deum; nam quod neglexeris illa,
 Ignorans quâm munificus, clemensque, bonusque,
 Quanta illi largo distillet gratia fonte,
 Hinc plagæ, & tantas Jovæ furor induit iras.
 At tu dilatas sceleratis ora querelis,
 Nec facinus cessas verbis augere superbis.

C A P. XXXVI.

Accipe quæ dicam, non longa silentia posco,
 Nec mihi vox deerit, caussam quæ judicis æqui
 Afferat, ipsa suos pandet prudentia fontes.
 Non equidem omnipotens, fortis qui robore dextræ
 Praeplet, affictos rebus despectat egenis:
 Propitiumve videt sceleratæ factio turbæ;
 Aut quoquam à justo flectit sua lumina cœtu:
 Sed tandem extollit soliis, & regibus æquat.
 Quod si compedibus vincit, strictraque ligati
 Pauperie fuerint, illis commissa repente
 Indicat, & caussas divinæ nunciat iræ.
 Hortatur retro à vitiis vestigia flectant.
 Si corde inducat Jovæ parere monenti,
 Num tarda dies numerantem gaudia vitæ
 Imponet tumulo; sed si parere recuset,
 Non aciem ferri, aut mortem vitabit acerbam.
 Nam fallax animi, & pœnis gens nescia flecti
 Tresnauros iræ cumulat: primâque juventâ
 Ceumbet, viles inter, sua scorta, cynædos.
 Et pater insontes & opis miseratur egenos
 Omnipotens, nec te, si certa in vota vocaris,
 Espiciet, trepidique erectum è faucibus orci,
 Auxilicis lætum faciet discumbere mensis.
 Tu judicio es totus repletus iniquo,

Pervertisque æqui leges, quibus omnia fulcit.
 Hinc iras spirat, te fævi verbere flagri.
 Auferet, & nullo servabis munere vitam.
 Quid tibi divitiæ, quid fulvum proderit aurum?
 Quid vires? ne mortem opta sub nocte silenti,
 Innumeræ cujus clauduntur tegmine gentes,
 Nec mentem addicas sceleri, quo te effera ducit
 Paupertas, suadetque suis afflictio telis.

Ecce Deus cunctis virtute & robore præstat!
 Illi quis doctor similis, præscribere leges
 Qui recti queat, & Jovam incusabit iniqui?

Sis memor, ut magni miracula plurima mundi
 Facta Dei, nostros circumfulgentia sensus,
 Magnificis verbis & multâ laude celebres.
 At Jovam imminensum qui cuncta hæc condidit auctor
 Vix novisse datum est, æternæ tempora vitæ
 Quis numeret, nôritque dies, annosque perennes?
 Ille simul calido evectos à sole vapores
 Colligit in pansas tanquam tentoria nubes,
 Et facit aënti discurrere nubila vento,
 Aut lavat æthereo demersos gurgite campos.
 Franguntur nubes, multo terrore resultant
 Fulmina, collucent accensâ lampade campi;
 Mox piceâ nubes pontum caligine celat.
 His modò terra luit pœnas, modò pascua rura
 Irrugis saturantur aquis, modò lumina soli
 Obtegit, & currus Phœbæos invidet orbi.
 Hoc intercedunt divini tempore vates,
 Placaturque Deus, folioque exaudit ab alto.

C A P. XXXVII.

Ipsæ animi, quoties rerum admiratio versat,
 Destituo, quatiorque imis terroribus artus,
 Mugitu tonat horrendo, vis ignea flammæ
 Emicat, ingenti miscetur murmure cœlum,
 Voce boans Domini, mista cum grandine nimbus
 Insequitur, fugit omne genus pecudumque, hominumque
 Attonitique imis subeunt sua tecta cavernis,
 Turbine perlantur campi, sata læta tepenti
 Excipiunt lymphas gremio, stat marmore pigro

Vim

Vincta palus, Boreæ horrificis calcata pruinis.
 Facta equidem miranda Dei, qui temperat orbes
 Æthereos, totumque regit liberrimus axem.
 Seu placidas vultu terras prospexit amœno,
 Seu sævam immittit meritis mortalibus iram :
 Arripe nunc aures, & mundi arcana patentis
 Disce lubens; num te comitem sibi legit, Iobe ?
 Cùm statuit legem vacuo, cùm figeret arcum
 Qui bibit innumeros adverso sole colores ?
 Num caluit quondam tepefacto vestis ab Austro,
 Austro quo ponunt sedati turbine venti ?
 Adfuerasne illi, celsi cùm tegmina cœli
 Explicuit, solido tamquam conflata metallo ?
 Nos equidem obruimur tenebris, tu si quid, Iobe !
 Provida mens alto secum sub pectore versat ;
 Pande mihi rerum caußas, cur nubila cœlo
 Nunc solem impediunt, Boreæ nunc flabra minacis
 Diffugiant, redeatque iterum lux aurea mundo :
 Scilicet hæc rerum solus sibi vendicat auctor,
 Justitiæ, virtute potens, & robore multo
 Conspicuus ; quales non ulla afflœtio vires
 Vel sentit, vel ferre queat, penetralia mentis
 Novit, nec dubiis opus est inquirere rebus :
 Nec sibi qui sapiunt, cordatique esse videntur,
 Respicit, aut dignos prudentum nomine censet.

C A P. XXXVIII.

AT Pater omnipotens rapido de turbine Jobum
 Appellans, capiant, inquit, certamina tandem
 Vestræ modum, & promtis contra me accingite lumbis.
 Quæ te habuit regio, solidæ fundamina terræ
 Cùm jacerem, & primus mundi consurgeret axis ?
 Quis rexit rubricam oculis, orbisque profundum
 Mensus iter, statuit suspensiæ pondera terræ
 In medio, aëreis tantum suffulta columnis ?
 Quis cœli convexa procul tentoria flammis
 Imbuit, æternumque melos, laudesque parentis
 Ætherii angelicis docuit decurrere plectris ?
 Quis rabiem ponti, rudibus quum ferveret undis,
 Continuit, mulcens animos ? retinacula furenti

Quis

Quis dedit, & certas vetuit transcendere metas?
 Annè umquam roseum linquens aurora cubile
 Est monitus experta tuos, ut lampade terras
 Viseret, alternis iterum observanda tenebris?
 Tempore quo impietas densis sese occulit umbris,
 Brachia frangunturque elati fæva tyranni.
 Dic si mensus iter pelagi es, quo gurgite Nereus
 Altior, ima petens lethæos misceat amnes?
 Vidistine domos Ditis, regna invia luci?
 Quàm longa est tellus, quàm largo in Tartara clivo
 Præcipitat, quanto circus se colligit orbe?
 Sin te scire vias rerum, momentaque mundi
 Nosse putas, paucis ne designare rogantem.
 Quas habitant terras tenebræ, quo limine lumen
 Exeat, unde atrâ rediens nox palleat umbrâ?
 Utque hæc cognôris, numquid primordia vitæ
 Cœperunt tum prima tuæ? num cana senectus
 Adscribit tibi tot numeratis messibus annos?
 Copia quanta nivis, quàm largo militat æther
 Grandine, quo sese tollunt è tramite venti,
 Fulguraque, & duras motura tonitrua mentes?
 Ecquis fœcundos gravidis è nubibus imbres
 Dividit in terras, ne desolata querantur
 Arva sitim, & lætis tellus arrideat herbis.
 Quis pluviam genuit, rorem, canamque pruinam,
 Horrentemque gelu glaciem, quâ turbida aquæ vis
 Sistitur, & pigro torpescunt marmore fluëtus?
 Quis super alta poli flammantia temperat astra?
 Arcturum, pluviasque hyadas, sidusque Orionis,
 Vergiliasque suâ virtute, atque ordine pandit?
 Num simul increpitet tua vox, è nubibus altis
 Præcipitem dabit unda gradum, num fulgura parent
 Imperio subjecta tuo? quis tanta repente
 Scire dedit, sophiamque animis accenderat auctor?
 Quis nubes docuit sapphiri ritè colorem
 Exprimere, & sudo volitantia vellera cœlo?
 Utque utres alto suspenfas æthere lymphas
 Diffluere in terras, sparsus per compita pulvis
 Cogitur in glebas, fœcundaque recreat arva.

C A P. XXXIX.

Sed quorsum ætherii curas speculamur olympi?
 Fare mihi solùm, quo docta leæna magistro
 Infidias struit, ut catulos soletur hiantes?
 Unde cibus manat corvis, cùm flebilè pulli
 Ingeminant, poscuntque suo clamore Tonantem?
 Nostin' rupicapræ, & cervæ quo tempore primùm
 Concipiant, quotus absumat fastidia mensis?
 Illæ vi multâ partum nituntur in auras
 Edere, qui pinguis detondens pabula campi
 Luxuriat, missâque colit deserta parente.
 Vincula quis solvit? qui sunt qui libera colla
 Restituere onagro? folus campestria jussi
 Tecta coiat, sterilesque agros, desertaque falsa;
 Delicias urbis ridet, vocemque tyranni
 Non metuit, montana illi sunt pascua, gramen
 Sectatur viride, incultis per inhospita terris.
 Rhinocerosnè ulli domitus sub pondere aratri
 Ingemet, aut rastro glebas perfringet inertes,
 Sulcabitvè viam Cereri, aut spem colliget anni
 Plausta ferens dorso? num hos robustus in usus
 Ornasti pavonem alis, quibus ille superbit?
 Aut tibi depictis decorata ciconia pennis?
 Aut struthius pansis nequaquam inglorius alis;
 Hæc fatua est volucris, mediis sua negligit arvis
 Ova, nec incertus metuit ne fortè viator
 Conterat, aut vacuos depascens ungula campos:
 Ova mihi curæ, calidoque foventur ab æstu:
 Dura illa est genitrix; sed rerum providus auctor
 Noluit esse piam; voluit cùm surgeret alis
 Temnere equum cursu, & volucres sessoris habenas.
 Sed quis equo robur tribuit, qui hinnitibus auras
 Territat? accendunt rabidæ spiramina nares,
 Insurgitque jubis, vastum quatit ungula campum,
 Voce ciens Martem: non illum spicula terrent
 Gnoſia, nec rutilis ardens mucronibus ensis,
 Exardetque animis, & Martia concipit arma
 Terribilis clangore tubæ; num fecit Iobus
 Accipiter calidos ut cursu invaderet austros,

Et rabidos aquilæ auderent contemnere soles ?
 Ille super celsas deserta cacumina rupes
 Ardua tecta colit, notasque cadaveris auras
 Haurit, & intentis prædam speculatur ocellis,
 Jamdudum crudos affuescens sanguine natos.
 Et Dominus Jobo, hæc illum fecisse necesse est,
 Qui dubio mecum fubeat certamine Martem.
 At Jobus, nimium, fateor, temeraria nobis
 Lingua fuit, tacitus posthac tua jussa verebor.

C A P. XL.

AT Pater omnipotens vocem de turbine pandit;
 Tune es quem studium commendat amabile recti.
 Nos vitio intenti pollutum degimus ævum ?
 Num tibi stant æquæ firmo sub pectore vires,
 Aut tali vox ore tonat ? Sume ardua, quæso,
 Sceptra manu, auricomis plaudat tibi gloria pennis.
 Undique cingat honos solium, dent sæva superbi
 Supplicia, afflictis jaceat gens impia terris.
 Non ibo inficias, propriæ quin munere dextræ
 Servari, innocuamque queas producere vitam.
 Ecce tibi Behemoth, nostri pars una laboris,
 Tondeat ut fœnum campis, fortissima lumbis
 Robora habet, virtus magna insidet umbillico.
 Cauda instar cedri est, nervoso tegmine testes
 Occulit, adsurgunt validis firmata medullis
 Offa, velut ferri rigidis conflata caminis.
 Excellens opus est Jovæ, nec ferrea desunt
 Arma illi, gladium proboscis & arma ministrat.
 Et tamen innocuis Elephas sua pabula campis
 Carpit, & alludunt lætas armenta per herbas.
 Illa sub umbroso producit tegmine somnos,
 Et salicum quærit latebras, subsistere credas
 Flumina cum mediis ingens fæse abluit undis,
 Quod si forte sitim sedet, non ebria, quamvis
 Jordanem vacuum totis absorbeat undis.
 Ast illi validæ tendens venabula dextræ
 Omnipotens, laqueis nares præfigit acutis.
 Num balæna tibi fallaci pendeat hamo,
 Ore trahens funem, maxillasque ære rigentes

C A P. XLI.

265

Perfodies spinæ stimulo, monstrumque domabis
 Indocile, iratum verbis ut leniat hostem ?
 An tibi perpetuâ tradet se lege ministram
 Servitii subitura jugum, vel passeris instar
 Delicias faciet pueris, convivaque mensæ
 Appositæ libabit opeſ, cautusve redemptor
 Dividet in partes ? non harpagonibus uti
 Piscanti prodeſt, nec acuto fufcina dente.
 Sille manum, durâ bellum nam forte capeſſis :
 Spes capiendi ejus mendax, terrorque repente
 Deſicit, tantis quis non fruſtrabitur ausis ?

C A P. XLI.

Illa ſoporifero cùm dat ſua membra cubili,
 Quis levet è ſomno, quiſ ſeſe opponere nobis ?
 Audeat, invicta eſt cui magna potentia ſoli ?
 Omnia cui parent ? ſed paucis ora reſolvam.
 Quum decus & firmis ornet compagibus artus,
 Num vefis quiſquam ſtrictæ patēfecerit oras,
 Et docili freno patulos conſtrinxit hiatus,
 Nil veritus multā ſævos forimidine dentes ?
 At veluti juncto irrumpunt umbone phalanges,
 Sic ſeſe impediunt ſquamæ clypeique teguntur
 In morem, & tutos arcent à cuſpide morsus.
 Nec tenues ullo penetrant ſpiramine venti.
 Naribus eructat ſparsæ vaga lumina flammæ ;
 Purpurei radiant oculi, vulcania tædas
 Ora vomunt, ſumus flagrantibus æſtuat auris,
 Ardua colla jubis, quæcumque immania verrit
 Äquora, crudelis latè coimitatur egestas.
 Stat ſolidâ compage caro, ſub peſtore cautes
 Poſſidet, obductoque rigent præcordia ferro.
 Illa immane ſimul tumidis caput extulit undis,
 Diffugint omnes trepidi, queis gloria laudem
 Conciliat bello, nec enim ſubſiſtere contrâ
 Ferri acies, thoraxe potest ex ære rigenti.
 Mucro instar paleæ eſt, glacies ceu fuliſis æta
 Diffiliunt, fundæ ridet balearis habenas.
 Nec catus arcitenenis, nec ſtridula terret arundo :
 Lancea cùm multo vibratur robore ridet.

L I

Fec.

Fervescit velut olfa undis bullantibus æquor,
Spumea quæ graditur canescit seinita ponto ;
Non illi vastis viget æqua potentia terris,
Terrorisque metusque expers, cui rector olympi
Imperium tribuit supra genus omne ferarum.

C A P. XLII.

TUM Job respondens converso pectori dixit ;
Non equidem ignoro tandem, quin summa potestas
Sit, pater alme ! tibi, motus quem corda latentes
Non fugiunt : fateor, cæcæ mea pectora nocte
Caligâsse diu, fateorque ignota fuisse
Et neglecta mihi facta excellentia Jovæ.
Cœlestes crebrò monitus his auribus hausi,
Audivique lubens divinæ oracula vocis :
At non ante datum manifesto in lumine Jovam
Perlustrâsse oculis : nunc me & mea putida facta
Detestorque, odique, & abominor, undique nobis
Luctus erit, testesque mihi foccusque cinisque,
Et fœdum multo conspersum pulvere corpus.

Tunc sic Jova Eliphæ ; calidâ mens æstuat irâ
In te Eliphæ, contraque duos fervescit amicos :
Non etenim puro vobis de pectori sermo
Processit, qualisque meo manavit Iobo.
Nunc grege de toto taurorum corpora septem,
Balantes totidem numero, maëstare repente
Profuerit, scelus hæc vobis holocausta piabunt
Immensum, ipse meas Jobus projectus ad aras
Vota simul, veniamque feret : nec tetricus aures
Dilecti potero precibus divertere servi.
Haud mora, festinant omnes, & jussâ capessunt.
Nec duro clemens vultu respexit lobum
Omnipotens, auxilque bonis, fortunaque risit
Blandiùs, & duplâ lætum cumulavit opum vi.
Quæ simulac rumor vicinis attulit arvis,
Accurrunt subito fratres, & læta sororum
Concio, nec paucis epulæ celebrantur amicis.
Munus quisque suum, cultoque monilia collo
Attulit, & verbis animum solantur amicis.
Interea pleno diffusa est copia cornu

A Jova, duplice accrevit gloria luxu.
 Et jam bis septem balantes millibus ibant,
 Nec juga mille boum deerant; sex mille camelis,
 Mille asinæ errabant campis, septemque beatæ
 Fulcra domus genuit natos, ternasque propagat
 Femineæ sortis; quarum quæ maxima natu,
 Jemima nomen habet; quæ proxima, Kezia dicta est;
 Clara Kerenhappuch postremo est edita nixu:
 Præstanti nymphæ formâ, nec talia vidit
 Corpora, quâ latum radiis sol temperat orbem;
 Illas jure pater voluit cum fratribus æquo
 Sortiri, quæcumque sibi post fata manerent.
 Ipseque post cladem centum superaddidit annos,
 Et bis vicos: tandem matura senectus
 Exsaturata annis, seriem mirata nepotum
 Lumina composuit, tumuloque excepit avito.

F I N I S.

L 1 2

T H R E-

THRENORUM,
 SIVE
Jeremiæ Prophetæ
LAMENTATIONUM,
 PARAPHRASIS Poetica:

Eodem PATRICIO ADAMSONO, Sancti Andreæ in Scotia Archiepiscopo, Auctore.

Editio itidem altera.

C A P. I.

Quomodo sola feder, tot nuper civibus orba
 Urbs, inter cunctas quæ populosa fuit?
 Ut quæ tristè gemit defuncto conjugè conjunx,
 Et vidui deflet tempora mœsta tori.
 Quomodo quæ gentes supra caput extulit omnes,
 Victa, tributorum fert patienter onus?
 Nec luctum minuunt cæcâ sub nocte tenebræ,
 Et grando madidas depluit imbre genas.
 Nec quisquam ex priscis miseram solatur amicis,
 Bellaque crudeli sæviūs hoste gerunt.

Quo

Quomodo sic patriis migrat de finibus exsul
 Juda, sui fugiens limina cara soli?
 Nec spes est inter gentes jucunda quietis,
 Angustumque atrox obsidet hostis iter.
 Quomodo moesta Sion deserto tramite luget?
 Et populus regni sabbata rara colit?
 Et desolatae deflent sine judice portae?
 Et vacua à mystis atria sola gemunt?
 Squalida virginitas tundit sua pectora palmis,
 Nec sibi amara umquam definit esse Sion.
 Nam rerum potitur, miserescere nescius, hostis,
 Laetaque tranquillâ gaudia pace colit:
 Scilicet ardescens offensi numinis ira
 Artifici scelerum tristia fata tulit.
 Hinc captiva phalanx juvenilibus exsulat annis;
 Eximium amisit nata Sione decus.
 Territa nobilitas nullo discrimine belli
 Venit in hostiles ditione manus.
 Utque volant trepidi campis per pascua cervi,
 Sic illi, cervi more fugacis, eunt.
 O Solyme! deflens inimicæ vulnera dextræ,
 Num subeunt animum gaudia prisca tuum?
 Cum populi turmas hostilis demetat ensis,
 Et torvo festos rideat ore dies.
 Peccavit Solyme, impuris ceu mensibus uxor
 Abstinet à casti foedere sola tori;
 Nuda sinus, lata ostentat fimbria fordes
 Vilis, amatori despicienda suo.
 Ingeminat luctum, tristemque aversa dolorem,
 Mercedem hanc sceleris vix memor esse sui.
 Nec cum corruerit, mirando perdita casu,
 Solamen miseræ qui ferat ullus adest.
 Adsis ò mihi, Jova! favens; nam turgida cristas
 Tollit, & hostilis colla superba furor.
 Prædantur gentes pretiosa, & sancta profanant
 Atria, barbarico non adeunda choro:
 Affiduo populus pascit jejunia fletu,
 Nec modicam pellit res pretiosa famem.
 Alme parens! miseram clementi respice vultu,
 Nec vilis servi despice vota, Deus!
 Huc adverte animum, transis quicunque viator,
 Esse pari quidquam posse dolore putas?

Jova furens in me ferventi exæstuat irâ,
 Ossaque dejecto cœlitùs igne coquit.
 Intendit pedibus cæcâ venabula fraude,
 Ne possim tortos arte cavere dolos.
 Transversum me retro agitat, terræque supinum
 Alligat, & totos langueo sola dies.
 Utque gemunt fortis torto sub vimine tauri;
 Sic juga me scelerum crimine texta premunt.
 Nec superant vires, nec fracto in corpore virtus,
 Nec disiecta iterum tollere membra licet.
 Conculcat pedibus præstantem robore pubem,
 Et cecidit validâ fracta juventa manu.
 Atque ut torcular maturas exprimit uyas;
 Sic virgo Judæ filia triqa fuit.
 Hinc mihi perpetuis decurrunt lumina rivis,
 Et madidi ex oculis flumina roris eunt.
 Nec spes affulget redivivæ parva salutis,
 Pignoraque hostiles diripuere manus.
 Mæla Sion tendit pansas ad sidera palmas,
 Suppetias nusquam, qui ferat, ullus adest.
 Finitimos omnes, sunt hæc præcepta Tonantis,
 Jussit Jacobo bella ciere suo.
 Immunda est Solyme, & justus sine crimine vindex
 In mea crudeli criminis Marte furit.
 Huc oculos populi, & nostras advertite clades,
 Quas capti juvenes, quas mea virgo luit.
 Cùm posco auxilium, spes me frustratur amantum,
 Enecuit mysteriis cum seniore famæ.
 Me conclamatis tandem, Jova! adspice rebus,
 Cor mihi ceu medio fluctuat unda mari,
 Et tamquam pelagi tumidis vexata procellis,
 Viscera sunt crasso turbida nostra luto.
 Deflexi, fateor, nec parcit poena rebelli,
 Ense foris pereo, mors mihi certa domi est.
 Nec cum lugubri resonant mea pectora planctu,
 Quisquam est qui molli leniat ore malum.
 Interea festis celebrant Pæana choreis,
 Lætaque fit plagis gens inimica meis.
 Quin, Deus! à sanctis olim prædicta prophetis,
 Vertis in hostiles tristia tela greges?
 Conspectum subeant inimicæ criminis gentis,
 Parque pari crimen conditione iuant.

Me fcelus affixit, pavido cor pectore languet,
Solvit & in luctus squalida membra dolor.

C A P. II.

Quomodo nata Sion piceâ caligine tecta est?

Sublimisque ruit de statione poli?

Nec memor est scamni, (sic fervens æstuat ira).

Quod pedibus suberat, motus Iova, suis.

Quomodo munitas Judæ fundo eruit arces,

Ne reliquas habitet gens Jacobæa domos?

Abjecit regnumque simul, proceresque potentes,

Et cum principibus, sceptra profana suis?

Quomodo divino periit sic impete robur,

Visque Israëlis tota repente ruit?

Et retrahit dextram, dextram ne conserat hosti,

Flamma Jacobæas undique pascit opes:

Quomodo more hostis, tensoque minaciter arcu,

Dirigitur celeri certa sagitta manu?

Electos perimit populi lethalis arundo;

Ignis edax vastæ tecta Sionis habet.

Quomodo sic vultus hostiles vertit in iras,

Nec firmas arces, nec loca culta finit?

Et multo Judæ confecta est filia luctu,

Tristia perpetuo lumina rore lavat.

Utque hortus, rupto firmæ munimine sepis,

Contra silvestres non habet arma feras.

Conventus spernit, vilesunt Sabbathæ, Regem:

Despicit, Antistes sentit abesse Deum.

Quomodo rejicit sacris altaria flammis?

Respuit & templi tecta verenda sui?

Ac urbis muros, & celsas occupat arces,

In Jovæ & resonat gens inimica domo?

Quomodo disruptis admota est linea muris,

Ac æquata solo mœnia celsa ruunt?

Languescunt firmæ circum pomœria turres,

Nec retrahit dextræ vulnera Jova suæ.

Quomodo, convulsis, miserandum! vectibus, alto

Sublimes portæ sic cecidere loco?

Vates, Rex, Princeps, peregrinis gentibus errant,

Hi sine lege, illum visio nulla monet.

Quo^d

Quomodo cana cohors seniorum ætate verendâ,
 Et cinere, & sacco corpora strata silent!
Demissio graditur Solyme tua lumine virgo,
 Nec lacrimas oculi suppeditare queunt.
Viscera sunt lutulenta, & putri turbida ēōno,
 Ex jecore immensi sanguinis unda fluit.
Me tristes populi casus, nil conscius infans,
 Et mediâ lactens obrutus urbe movent.
Appellant pueri dulces cognomine matres,
 Sed nulla est vini copia, nulla cibi.
Mors triviis regnat, genitrix miserabilis artus
 Excipit, & gremio tabida membra fovet.
Quos testes tibi, nata Sion! quæ exempla requiram,
 Ut te consoler, par tibi qualis erit?
Non pelagus tumido Boreas cum turbine perflat,
 Tanta procellosis verbena sentit aquis?
Quis medicam præstabit opem cum futile vates
 Somniet, & vano te gravet ore furens?
Nec reducem, ut par est, peregrinis evocat oris,
 Sed nova captivæ semina gentis alit.
Complodit manibus, lævo caput omne quassat,
 Sibilat hoc gradiens quisque viator iter.
Hæccine ait cunctas inter præcelluit urbes,
 Caussaque lætitiae gentibus una fuit?
Effundunt hostes torvo convicia rictu,
 Dentibus infrendit turba profana suis.
Hæc optata dies, albo signanda lapillo,
 Hæc, aiunt nostri meta laboris erit.
Jova olim priscis à se decreta diebus,
 Consilii præstat firma statuta sui.
Quod te destruxit, quod cornu crexerit hosti,
 Ejus solius dextera sola fuit:
Interea tumido turgent præcordia fastu,
 Clamat & in Jovam gens inimica nefas.
Nata Sion! fac ut muris nova flumina currant,
 Et rivi ex oculis nocte dieque fluant.
Nox precibus sit parva tuis, confinia lucis
 Testentur vigiles in pia vota manus.
Nec te cor pudeat, liquidæ & libamina lymphæ,
 Fudisse in Jovæ pectora nuda sinum.
Respice, Jova! meos clemens mea pignora natos,
 Tabida quos mediâ conficit urbe famæs.

Respic

Respic palmares pueros, quos languida matet
 Cogitur ingratis matidere deliciis.
 Siccine, qui lacris optahtur mystica templis?
 Et cadet ante aras ipse propheta tuas?
 Nec virgo, patvusque puer, juvenesque, senesque;
 Evadunt ensis vulnera crudæ tui.
 Conciliunt vocitas; passim terforque metusque
 Advolat, & cogens agmina multa pavor?
 Nec quisquam est reliquus qui tanta è clade supersit;
 Barbarico lactens conticidit ense puer.

C A P. III.

Illi ego sum, tanto qui sic discrimine vexor;
 Edidit in quem iræ tot documenta suæ.
 Involvit tenebris, cæcâ caligine mersit,
 Nec lux est oculis illâ relicta meis.
 Intar me adversum crudi se comparat hostis;
 Ingeminans iræ fulmina fæva suæ.
 Osse quatit frangitque imis concussa medullis,
 Trita caro est, marcens & sine carne cutis.
 Extinxit vallum, fossaque ac aggente cinxit,
 Obsidet & castris dira cicuta suis.
 Utique colunt tenebras vicâque & lumine cassi;
 Sic me mortiferâ nox tegit atra domo.
 Undique me sepsit, ne spes mihi restet eundi,
 In laqueosque chalybs ingeniosus erat.
 Inclamò numen, levibus sed vota procellis
 Creditur, & turdâ negligit aure preces.
 Invia facta via est cæsi munitione saxi,
 Per salebrosa meum devia flectit iter.
 Infidias, tristisque initat crudique leonis;
 Comparat, ut lacetum vexat ovile feræ.
 Contra me tensò torquet sua spicula cornu;
 Lethalis renes transit arundo' meos.
 Me rident gentemque meam, me pascit armator,
 Illita lethifero pocula felle bibo.
 Deprimit in cineres, fractos in rudera dentes
 Evomo, pax animæ nulla relicta meæ est.
 Penè omnis Lethæa boni me oblivio cepit,
 Et dixi, robur, spes mea tota perit:

M m

Cùm

Cum plaga recole, planetus, absynthia; mentem
 Lurida cum subeunt toxica pota meam.
 At postquam haec alto rursum sub pectore verso,
 Spes rursum nobis pectora moesta foveat.
 Summa Dei est bonitas, summa est clementia Iovæ,
 Quod supereft nostri gratia sola fuit.
 Certa fides dictis, factis constantia summa est,
 Solis ut Eco qui vehit axe diem.
 In te, Iova! mihi fiducia tota recumbit,
 Esque animæ tu fors illa beata meæ.
 Iova bonus, si quis spe non confidat inani,
 Abque salutifera pendeat ejus ope.
 Felix ò nimium teneris qui assueverit annis,
 Sub ferula Domini sustinuisse jugum!
 Felix qui tacitus lævo fine murmure perfert,
 Ora gerens tristi pulverulenta situ!
 Felix qui foedæ patitur convicia linguae,
 Et plagiæ læto porrigit ore genas!
 Scilicet exspectant Dominum, qui tempora signans,
 Auxilio numquam desinit esse suis.
 Mœstitia affecit, sed qui modo vulnera fecit,
 Ille idem medicam mox tibi reddet opem.
 Invitus, fateor, tales se accinxit in iras,
 Nec propriâ quemquam sponte perire cupit.
 Quod calcant inopes crudi juga sæva tyranni,
 Juraque pervertunt infidiosa piis:
 Quod nulli est æqui ratio, fletitque tribunal
 Gratia vel munus; num probat ista Deus?
 Unde haec sunt dices, si Iova haud fecerit auctor?
 Num bona, nonne ejus prodit ab ore malum?
 Cur contra Jovam dictis insurgit inquis,
 Qui pro peccatis vix leve sentit onus?
 Quin nosmet potius trutinæ moderamine reditæ
 Pendimus, & verso fundimus ore preces?
 Alme Deus! qui templa colis procul ardua olympi,
 Respice nunc panfas in pia vota manus.
 Nos, eheu! curvos sequimur per devia gressus,
 Externæ procul hinc orbita legis abest.
 Defectrix gens nostra fuit populusque rebellis,
 Non impunè tamen res scelerata tulit.
 Persequeris nos more hostis, atque obtegis ira,
 Nec finem clavis bellicus enis habet.

Te, Jova! interea nube & caligine velas,
 Ne nostræ penetrant in tua vela preces.
 Nos viles animas, fœdæ ut purgamina terræ,
 In medio istius gentis inesse finis.
 Dilatant patulis contra nos rictibus ora,
 Nec mors, nec clades, nec pavor ullus abest.
 Hinc lacrimæ largis humerant lumina rivis,
 Maxima de parvis fontibus unda fluit.
 Nec prius arescent flentes in flumina venæ,
 Vulnera quām clemens viderit ista Deus.
 Afficiunt oculi turbatam in pectora mentem;
 Nata Sion! caussâ pectora moesta tui.
 Immeritò me contra hostis venabula tendit,
 Ut solet immites qui capit arte feras.
 En jacint lapides, & faxa minantia torquent!
 In foveam subitò mors truculenta rapit.
 Supra me exundant multis vaga flumina rivis,
 Ut me nil aliud quām periisse putem?
 Inclamo numen, lacco me Jova profundo
 Audiit, atque omnem jussit abesse metum.
 Jova mihi patronus erit, quo vindice fretus,
 Vita mihi in mediis est mea tuta malis.
 Cerne, Deus, judexque! æquo moderamine libra,
 Quæ mala pertulerim, quanta ferenda mihi.
 Non te quæ tacito secum sub pectora missat,
 Nec fugit illa oculos ultio fæva tuos.
 Probra audis, nostique animi secreta latentis,
 Cognita, quæ dicunt, quæ meditantur, habes.
 Seusurgunt, placidove locant sua membra cubili,
 De me perpetuò quod modulentur habent.
 Redde vices, meritasque luat gens impia poenas,
 Et referant factis præmia digna suis.
 Tu defende pios, & forti protege dextrâ,
 His animi invigilet cura benigna tui.
 Ast illos diræ, & crudelis vexet Erynnis,
 Atque ardens furiis torva Megæra suis.
 Quantum irâque odioque potes, tot concipe flamas,
 Ne videant cœli tegmina celsa tui.

C A P. IV.

Quomodo fordescit rutilis fulgoribus aurum,
 Et templi lapides compita cuncta teruunt?
Nata Sion, quondam obriso pretiosior auro,
 Facta est ut vilis terrea testa luti.
Ecce! phocæ lactant catulos atque ubere pascunt;
 Nata Sion duræ cor struthionis habet.
Quomodo adhærescit lactentis lingua palato,
 Nec datur infanti quâ levet eisca famem?
Quomodo deliciisque fluens, vestitaque cocco
 Gens inter cineres stercore foeda jacet?
Nec subito Sodome flagrans à sulfure pœnas,
 Quam longo Solyme fracta furore dedit.
Non lac candidius, nec nix est pulchrior alba,
 Formosus quondam quam Nazareus erat.
Non sic effulget rubeo carbunculus igne,
 Pulcraque sapphiros vincere forma potest.
Quomodo nunc nigrâ vultus fuligine pallet?
 In yicis faciem lurida membra negant,
Utque arens lignum, sic imis ossa medullis,
 Carne carens tenuis vix tegit ossa cutis.
Quomodo, quos rabies consumit tabida edendi,
 Hostili cupiunt oppetiisse manu?
Et satius ducunt effusam in vulnera vitam,
 Quam yictum sterilis prata negare soli.
Quomodo maternos genitrix oblita favores,
 Sic sua funesta pignora clade vorat?
Jova furens laxas irarum effudit habenas,
 Nata Sion avido funditus igne perit.
Quis regum Solymam, quis totius incola terræ,
 Vastatam hostili crederet esse manu?
Sic yates peccata luunt, delicta sacerdos,
 Et gens innocuo sanguine tincta manus:
Cum cæci plateis errant, adspergine vestis
 Sanguinis & fluido tincta cruore madet.
Hinc tañen impuri clamant procul este profani,
 Ne tangas tetro foeda crux, cave.
Interea celeres sparsis in gentibus errant,
 Exsiliis dicunt patya futura mora est.

C A P. V.

277

Quos facies Jovæ peregrinis expulit oris,
 Quos vultu non est intuitura suo.
 Cum nequé trux senibus nec myltis parserit hostis,
 Momento Solymem posse redire putas?
 Interè auxilii nos spe laetamur inani,
 Ægypti frustrà cùm speculamur opem.
 Impediunt, quacunque imus, venabula gressus;
 Mæsta dies, summus jam mihi finis adest.
 Pernices superant aquilas, hostesque sequuntur;
 Aërios montes, seu loca sola petunt.
 Spes quæ sola fuit, quâ vitæ traximus auram,
 Quæque inter gentes lætior umbra foret;
 Jovæ uncus, sacrâque caput perfusus olivâ,
 Nunc etiam hostiles incidit in foveas.
 Gaudet Hutzi tellus! plaudens læteris Idume!
 Pocula lethifero mutua felle bibes.
 Ebria eris, discincta sinus, nudataque corpus,
 Vix mentis compos terra futura tuæ.
 Cum tua Jova, Sion! tandem delicta piârit,
 Tunc postliminii jus habitura tui es.
 At te cum patriis, Edom! rejecerit oris,
 Nulla dies longi meta doloris erit.

C A P. V.

Jova! memor nostri, tristes adverte querelas,
 Quæque ferunt hostes probra pudenda vide.
 Ecce peregrinus nostras novus advena sedes
 Occupat, & culti jugera lata soli!
 Pupilli suimus, & soboles orbata parente,
 Et viduæ mater tædia fortis habet.
 Nec gratis fruimur currentis munere lymphæ,
 Inque focum gratis cädere ligna nefas.
 Incumbit collo qui nobis insidet hostis,
 Et veluti indomiti terga fatigat equi.
 Cum panem supplex posco, nos accola Nili
 Neglit, Assyrius nil mea vota facit.
 In tua peccârunt nostri mandata parentes,
 Nos iræ luimus fulmina sœva tuæ:
 Imperium patimur crudi servile tyranni,
 Sed quis servili liberet imperio?

Pauxil-

278 **THR ENI JEREMIA**

Pauxillum victus multo discriminé vitæ
 Quærimus, & sterilis non caret ense locus,
 Atra cutis calido ceu furni obduruit antro,
 Præstaret dicas enecuisse fame,
 Vim patitur virgo, nec foedis abstinet ausis,
 Invita impurum femina passa nefas.
 Suspendunt teretis proceres ex arbore trunci,
 Canities illos nil reverenda movet.
 Deduntur juvenesque molæ, pistrinaque versant;
 Succumbunt pueri, sic grave vexat onus,
 In portis legesque silent, cessatque senatus,
 Lugubri juvenes carmina voce fremunt.
 Nec ludunt choreis, nec ducunt ordine saltus;
 Heu capiti cecidit læta corona meo !
 Væ peccasse mihi, scelere irritasse Tonantem !
 Hinc oculis tenebræ, languida corda pavent,
 O mihi cara Sion, non parvi es caussa doloris !
 Cùm vulpes habitent per sacra templa feræ.
 Tu, Jova ! alterni vicibus non subderis ævi ;
 Qui fueras, idem tu quoque semper eris,
 Tu judex æquis orbem moderaris habenis ;
 Fixaque sunt solii juraque fasque tui.
 Redde iterum me, Jova ! tibi, ut mea pectora vertam ;
 Et renova nostros, ceu fuit antè, dies.
 Num nos omnino spernes, sic concitus æstu es ?
 Æternum ut nullo sæviat ira modo,

F I N I S.

GVL.

GULIELMI HOGÆI
PARAPHRASIS
J O B I
POETICA.

C A P. I.

Terra olim, rosei surgunt ubi lumina Phœbi,
(Cum jam cœruleo manè exit in æthera lecto;
Præcipitesque fugat stellas, nocturnaque pellit
Lumina, fidreas abigens ex æthere turmas)

Uzza vocabatur : Post secula plurima tandem

Magnificum Heroem (tantis natalibus una

Nobilitata fuit) sanctum produxit Iobum.

Illi animi purâ Dominum pietate colebat,
Semper & innocuum fine labe exegerat ævum;
Flagitium & sceleris fœdi contagia vitans
Affiduè, coetusque malos fontesque malorum.

2 Masculeos genuit viridanti robore natos
Septem, tres numero formâ præstante puellas.

3 Illi blanda quies tranquillæque otia pacis
Cuncta ministrabant jucundæ commoda vitæ :
Namque ovium, tenero campi quæ gramina rostro
Ad fluvios salientis aquæ crescentia tondent,
Millia septem habuit, magnos ter mille camelos;
Nec non quingentas asinino è semine matres :
Ac valido totidem juga dorso appensa trahentes,

Affidu

Affidue glebas ferro frangente tentaces
 Vasta laboriferi subigebant arva juvenci;
 Et domus auratis latè radiata tapetis
 Innumeros habuit per amœna palatia servos.
 Usque adeo in tertiis longe fuit ille supremus;
 Manè novo radiis rutilus quas tundit Eois
 Phœbus, ut æquoreis nitidum caput exserit undis:

4 Ergò alacres certis epulas struxere diebus;
 Inque vicem læti convivia lauta parabant,
 Aedibus in propriis habitantes, mascula proles;
 Tres quoque participes pariter fecere sorores:

5 Jamque dies festis epulis cùm addicta veniret,
 Formosam sobolis seriem collegit in unum;
 Aeternaque patrem lacrimis vultuque supino
 Sollicitat, geminas tendens ad sidera palmas;
 Effunditque preces: aliisque sopore solutis;
 Ante jubar folis somnos discussit inertes,
 Atque torum liquit, juxtaque altaria cædens
 Corpora sacrificis animantium exurere flammis
 Dat, consanguineam numero referentia turbam:
 Namque meo, dixit, generata è sanguine proles
 Rebus erit nimium nimiumque elata secundis,
 Labeturque Dei ex animis reverentia vanis,
 Forsitan & laxas sceleri permettit habens.
 Nec satis esse putat sehel hunc præstare laborem;

Sed quoties alacres repetunt convivia nati,
 Hos toties ad facta vocat: tum pectore puro
 Auxilium cœlestē petit, numenque supernum
 Cæde laboriferi colit imploratque juvenci.
 Panditur interea limen radiantis olympi;
 Protinus Angelicæ volitant simul agmina turbæ
 Sidereum in sedem, satanasque intervenit audax:
 Quem sic aggreditur superi Regnator olympi:
 Tu quibus hic tandem veniens te fistis ab oris?
 Ille refert, sceleris quasi nil sibi conscientis atri,
 Innumeræ constante vias errore replebam,
 Sæpe agili varias solitus pede carpere terras.

8 Tum Deus afcanæ certiens penetralia mentis:
 Ergone ferventi studio confaris Iobo
 Stulte veneniferas odii jaçtare sagittas,
 Qui semper mea jura colit legesque verendas;
 Qui scelerum genus omne fugit; quem vincere confit
 Insigne

Infignes pietate viros, quoscumque capacis
Terrarum immensus gremio complectitur orbis?

9 Nonne, inquit satanas, caussis ingentibus ille
Incitus usque animo recipit tua jussa betigno?

10 Nonne ita conservas ipsumque toruinque larcinique,
Ut, licet à dextra trepidet pariterque sinistra;

Tutus ab ambigui maneat discrimine fati?

Auspice te quamcunque animo spem nutrit avaro
Fit citò, & innumeros finis beat alma labores.

Auspice te magnos sibi colligit æris acervos;
Crescit opum; crescit pecudum fœcunda propago.

11 At vastas semel aufer opes modò; sic tibi certè
In faciem rabidum cito conspuet ille venenum.

12 Rettulit omnipotens nutu quit*ti* cuncta gubernat:
En! tibi committo quidquid sibi vendicat ille;

Dirue, dede neci; fistat tamen ista furoris

Præcipitem tibi meta gradum: crudelis int*i* ipsum

Ne sis: hæc furias ego lege coerces vestras:

Ille Dei adspectum fugiens volat ocior Euro,
Horridus, acer, atrox; spirans bellum, arma, ruinæ:

13 Fortè d'es aderat soboles quâ tota cōibat

Ædibus in fratrib*s*, natu qui maximus; illuc

Viscera manducant pecudum, atque imposta canistris
Dona laboratæ segetis, vinoque redundant.

14 Interea cessante domi genitore propinquat

Nuncius, & dominum miserandā voce salutat;

Ecce boves duras terræ jam vomere glebas

Versabant, juxtaque afinis carpentibus herbam;

15 Protinus indomiti rapuere utrosque Sabæi;

Et famulos necuere tuos: sine parte pericli

Solus ego fugiens tibi fata hæc tristia narrò:

16 Vix bene desierat, subito venit alter & inquit:

Æthereo delapsa polo vaga flamma repente

Uffit öves, uffit famulos: sine parte pericli

Solus ego fugiens tibi fata hæc tristia narrò:

17 Vix bene desierat, subito venit alter & inquit:

Agmina Chaldæi tria collegere feroces

Fortia, & ingentes secum rapuere camelos,

Et famulos necuere tuos: sine parte pericli

Solus ego fugiens tibi fata hæc tristia narrò.

18 Vix bene desierat, subito venit alter & inquit:

Fortè tuo cuncti juvenes de semine nati

Fraternam subière domum, lætique sedebant,
Dulciaque appositis comedebant fercula mensis,
Et multo in primis hilarant convivia vino.

19 Ecce Eurus rapidus deserta per avia spirat,
Inque domum volitans flabris agitare tremendis
Incipit ille ferox, eversisque undique fulcris
Quailla domus subitâ cecidit miseranda ruinâ,
Et natos natasque tuas mox obruit omnes
Una strage simul subito : sine parte pericli
Solus ego fugiens tibi fata hæc tristia narro.

20 Hæc simul attonitas fama horrida venit ad aures
De nece natorum, ferro radiante capillos
Dissecuit, vestemque suam laceravit, humique

21. Procubuit, supplexque Deo mox ora resolvit,
Effundens humilem sedato pectori vocem,
Incurvansque caput lacrimis ita fatur obortis :
Olim ego communis luteo de ventre parentis
Nudus eram egressus, nudusque revertar in illum;
Dona dedit Dominus ; mihi qui dedit, abstulit idem:
Semper honor nomenque Dei laudesque manebunt.

22 Usque adeo quamquam toties vexatus Iobus,
Numquam laxa dedit rabidae retinacula linguae,
Nec Domino stolidis maledixerat ille labellis.

C A P. II.

P Anditur interea domus omnipotentis olympi,
Conciliumque vocat mundi Pater atq; hominum Re:
Sidereum in sedem, satanasque intervenit audax,
Nec metuit sanctæ comitem se adjungere turbæ.

2 Tum Pater ætherei graviter sic fatur olympi :
Tu quibus hic tandem veniens te fistis ab oris?
Ille refert, sceleris tamquam haud sibi conscius atri,
Innumeras constante vias errore replebam,
Ingentem celeri solitus pede cingere terram.

3 Tum Deus arcanae cernens penetralia mentis:
Ergo ne ferventi studio conaris Iobo
Stulte veneniferas odii jaetare sagittas,
Qui semper mea jura colit legesque verendas,
Qui scelerum genus omne fugit, quem vincere constat
Insignes pietate viros, quoscumque capaci

Ter.

Terrarum immensus gremio complectitur orbis ?
 Ante illum pietas decoraverat aurea, nec jam
 Præcipitat dubium transversa per avia gressum :
 Sed veri rectique colit servatque tenorem
 Antiquum, nec fata virum tam tristia mutant
 Afflictum pressumque gravi sua corda dolore :
 Illi etenim variis agitarem ut corda procellis,
 Non animum movere meum scelera impia quorum
 Mens pia non maculis fuerat spurcata pudendis,
 Non animum movere meum scelera impia ; verum
 Ut tecum in dubia durum luctamen arena
 Exsuperans tandem & victoria signa reportans
 Victor magnificos ageret post bella triumphos.

4 Sed neque jam satanas operâ studioque nocendi
 Fessus erat, damnis cumulat damna horrida, luctus
 Luctibus insequitur, miserumque dolore dolorem,
 Ergo acies iterum renovat, rerumque potentem
 Talibus irritat Dominum : seque suosque
 Objicit variis quisquam, mihi crede, periclis,
 Dummodo non propriæ subeat discrimina vitæ.

5 Vulneribus pateat corpus modò : sic tibi certè
 In faciem rabidum rabido vomet ore venenum.

6. Rettulit Omnipotens nutu qui cupeta gubernat ;
 En! tibi permitto illius pulcerrima membra
 Arbitrio cruciare tuo, & transfundere morbos ;
 Scinde, seca, lacera : fistat tamen ista ruenti
 Præcipitem tibi meta gradum ; ne exscindito vitam :

7 Hæc saltem furias ego lege coerco vestras.
 Ille Dei adspectum fugiens volat ocior Euro,
 Atque hominem ulceribus figit mox undique densis ;
 Undique, nam talos à vertice plenus ad imos
 Totus erat, toto cruciatus corpore morbis :
 Morbis, ille quibus miserè exagitatus in horas
 Indoluit magis atque magis, crescente dolore.

8 Genua labant, trepidæ nequeunt consistere plantæ ;
 Ergo miser discumbit humi ; mox fragmine testæ
 Ulcera dura fricat, aliquâ relevare laborans
 Ulcera, sanguineo passim manantia tabo.

9 Hæc uxor lacrimosa videns laxata profanis
 Frena dedit variis, stolidisque ita vocibus infit ;
 Usque adeo prorsus remanent expertia mentis
 Corda tibi, ut cupias animo spes fingere vanas,

Eventumque optare bonum, licet aetus inquis
Casibus & dubiis, minitanti sorte, procellis?
Funde preces: maculas cæcæ lacrimare pudendas
Nequitiæ: * hoc factò subitam tibi dextera cædem
Acceleret, miseræ spatium citò contrahe vitæ.

10 Ille refert merita graviter succensus ab ira,
† Nunc pro consilio sano tibi debo grates
Femina, tu vestri longe stolidissima sexus
Femina! Quid? cum tanta Deus mihi dona dedisset,
Non etiam exspectem genitorem posse minari,
Æquo animo horriferæ patiens fera flabra procellæ?
Usque adeo quamquam toties vexatus Iobus
Non umquam rabidae laxat retinacula lingue.

11 Quam primum attonitas hæc fama adyenit ad aures
Horrida; tres illi sociali foedere juneti
Antiqui comites Eliphazus gente Temanus,
Et Suchitarum Bildadus origine natus,
Atque Namathites Zopharus sua linquere tecta,
Et pede gernici patriis discedere ab qris:
Atque ita conventi terram petiere feracei,
Hesperiæ diversa plagæ quæ subjacet Euris.

12 Ergo procul comitem simul ac videre jacentem
Ulceribus densis uno tamquam ulcere toto
Corpore conspersum, ah! quantum distabat ab illo
Qui nuper multis præclarus honoribus ingens
Laude ferebatur, tetigit quoque vertice cœlum;
Quique vocabatur patriæ laus maxima terræ,
Et populi tutela sui quos vixerat inter,
Hunc simul ac videre, comam sibi pulvere spargunt
Et flentes laceras traxeræ à pectore vestes.

13 Cumque propè accedunt, lacrimantes squalida terra
Corpora projiciunt. Septem sine murmure noctes
Sederunt totidemque dies, nec verba loquuntur
Dulcia, vitantes strepitumque sonumque loquendi,
Ne cumulenit miserum cupidij releyare dolorem.

C A P. III.

T' Andem ora Jobus in quercas solverat
Dolore longo languidus, nec propriis

* Sic Beza locum hunc interpretatur. † Ironia.

Malè ominari abhorruit natalibus.

2 Sic ergò vocem tollit ille lugubrem,

Mæltisque pulsat ætherem ejulatibus.

3 Lux illa pereat quā creatus sum miser:

Nox illa pereat, nuncium quā venerit

Proles in orbem venerit quod mascula.

4 Lux illa nigris sit tenebris obsita,

Rerumque nulla conditori cura sit,

Gratoque cunctis lumine haud resplendeat.

5 Imago mortis illam obumbret tetrica,

Densaque tota nube lateat obruta:

Illam nigredo reddat horrendam omnibus,

Quicumque fines ultimos terræ colunt,

Quoscumque clarâ percutit sol cuspidé.

6 Nox illa nigris sit tenebris nigrior,

Numquamque sociis juncta fit posthac suis,

In mensiamque calculum non prodeat:

7 Planèque fiat illa solitaria,

Mæstoque penitus horreat silentio.

8 Quos torquet angor atque lamentabilis

Dolor, suæque ignobilis vitæ piget,

Sortem querentes flebilem, atrocissimis

Hanc exsecrentur execrationibus.

9 Ejusque quando accesserit crepusculum,

Caligo stellas universas obtegat:

Lucem diurnam exspectet ulque languida,

Fallatur autem atque inde tristis mōreat.

Nec ejus oculis dulcis auroræ jubar

Appareat nec splendeat gratissimum.

10 Cur non in illam congeram diras preces,

Quæ matris uteri claustra referavit meæ,

Nec me futuri miseriis subtraxerat?

11 Cur non in auras vita nostra evanuit,

Et in sepulcro sum repente conditus,

Quando parentis primum ab alvo prodii?

12 Quare papillas blanda nutrix obtulit

Mihi? finique condidit? vel aëris

Injurioso ab impetu defenderat,

Cunis in ipsis fasciis circumPLICANS?

13 Nam sic cubâssem protinus feliciter

Exsors laboris & doloris anxii,

Consors quietis & perennis otii.

14 Cum regibus qui regna terræ rexerant,
 Magnatibusque, qui sepulcrorum sibi
 Struxere moles maximas, ditissimas
 Pulcrèque pictas in locis silvestribus:
 Quorum leones sæpe terram permeant,
 Quorum volucres sæpe ramos pervolant,
 Sed destituti sunt virorum cœtibus.

15 Aut cum caterva principum potentium,
 Qui possidebant aureis & æreis
 Argenteisque fulgidas vasos domos,
 In orbe donec vixerant feliciter.

16 Aut more foetūs, non adhuc qui particeps
 Vitalis auræ carpserat lumen, forem,

17 Hic sœva cessat improborum injuria,
 Carpunt quietem hic languidi laboribus:

18 Incarcerati hic liberi sunt carcere,
 Nec se virorum pertiment prementium
 Vocem tremendam & rauca vocis murmur,

19 Plebeia stirps hic atque stemma regium,
 Servusque herusque nil habent quo discrepent.

20 Cur vivit ille, qui procellis turbidi
 Vexatur animi, nec quieta littora
 A fluctuumque flaminumque viribus
 Jam spectat, aut spectare sperat postmodo?

21 Qui felle vitam amariorem judicat,
 Sed melle mortem dulciorem judicat,
 Flavisque nummis sub solo reconditis

22 Hanc anteponit; qui resultat gaudio
 Tumulo reperto, in quo recumbat mortuus?

23 Cur vivit ille, quem Deus doloribus
 Circumplicavit undiquaque tristibus?

24 Mihi profecto vita sola est emori:
 Mensa parata lacrimarum flumina
 Mensam antecedunt, luctus & suspiria.

25 Nam quod loco omni, omni verebar tempore,
 Quod pertimebam corde trepido palpitans,
 Hoc prorsus ipsum contigit mihi & meis.

26 Noctes diesque me pavor circumstetit,
 Nec blandienti spe fovebar: attamen
 Ingens dolorum nunc tumultus obruit.

C A P. IV.

Tunc Eliphazus præcipuus trium
 Honore, & ævi tempore maximus,
 Has fervidus voces profudit,
 Cæci animi latebras recludens.
 Forsan dolores accumulabimus
 Si colloquemur paucula, sed tamen
 An justus ullus jure possit
 Frena suæ retinere linguæ?
 En ipse nutantes animos tuo
 Sermone firmasti & trepidas manus:
 Multosque verbis roborasti
 Poplite succiduo labantes.
 At nunc iniquis fors Aquilonibus
 Movet procellas: hinc tibi pectora
 Vexata singultum remittunt,
 Et gelidus notat ora pallor.
 An mentis ergo hæc integra puritas?
 Hæc spes vocanda est? hic Domini timor?
 An cuncta tandem evanuere, &
 Cum rapidis abidere ventis?
 Ab usque primis omnia seculis
 Exempla tecum collige sedulo:
 A stirpe cæsos non videbis
 Innocuos animique puros.
 Quicumque semen nequitiae serunt,
 Fruges acerbas nequitiae metunt:
 Afflatus hos magni Tonantis
 In cinerem minuit solutos.
 Sic improborum vel senio gravis
 Ætas, vel ipso in robore perditur:
 Sic foeda stirps puellorum
 Flagitiis maculosa fœdis:
 Qui semper atro dente ferociunt,
 Qui dira rauco murmure proferunt,
 Tamquam leones & leænæ,
 Et catuli rabidi leonum.
 Clam forte acutis auribus imbibit
 Paucos susurros nocte sub algida,

- 13 Ut membra torpor alligabat
Implacidis relevata curis.
- 14 Mox terror ingens & penetrat tr̄emor
In ossa cuncta, & protinus artibus
Horrore tanto dissolutis,
Conſtiterant rigidi capilli.
- 15 Namque ante vultus transfierat meos
Demiffus ad me flammifer Angelus;
Demiffus, ut sanctam doceret
Justitiam Domino placentem.
- 16 Mox ille gressum fiftit, imaginem
Quandam videbam: non tamen illius
Forinam notabam, quæ nequibat
Corporeis oculis notari.
- Tandem ille rupto pauca silentio
- 17 Levi fufurrat murmure: num Deo
Se justiorem quis putabit
Stirpe hominum fragili creatus?
- 18 Non ille sanctis nititur Angelis,
Quos ala pennis evehit aureis,
Delirio captasque ridet
Cœlituum celebres choreas.
- 19 Quales videntur ante oculos Dei,
Qui terram inertem & pulvereas domos
Tenent coloni, & mox vorantur
Vermiculis avidisque blattis?
- 20 Hos Phœbus alto ut surgit ab æquore
Mors raptat atris unguibus, usque quo
Laboribus fessas diurnis
Currit in Hesperium profundum:
Raptosque nemo respicit omnium
Quos terra gestat, nec nisi subdolis
Unus vel alter forte mutam
Prosequitur lacrimis favillam.
- 21 O pompa mundi, gloria, vanitas,
Laus, fama, splendor, magnificentia!
O quam repente ab his volatis
Vos rapidis fugitiva pennis!
Ad regna Averni tristia confluunt:
Sanare nullis scilicet artibus
Novere sese, cum propinquat
Mors gravis impatiens medela:

C A P. V.

Nunc voce stellas percute flammeas,
 Nunc voce valles percute concavas,
 Ut ista vocalis remittat
 Aura tibi sonitum loquacem:
 An ullus oris orbis in ultimis
 Sic te dolentem commiserabitur?
 An turba justorum querelis
 His faciles adhibebit aures?
 Vir mentis impos rebus in asperis
 Spem ponit omnem, & frena dat impiorum
 Furoribus, gressuque currit
 Præcipiti temere in ruinam.
 Vidi ipse talem sæpè ego floridum
 Frondosæ latè brachia pandere,
 Radice fultum nil timenti
 Horriteræ fremitum procellæ:
 Vidi, sed alti ut vox tonuit Dei,
 Ætherque sœvis increpuit minis,
 A stirpe mox vulsus tremendum
 Lapsus humi ingeminat fragorem.
 Proles periclis obvia plurimis
 Infausta latè cingitur, orphanos
 Aperta vis graffata natos
 Præsidii viduos lacescit.
 Dumos repostas inter & arbutos
 Messes latronum diripiunt manus,
 Ædesque perfringunt, & aurum
 Et nitidos populant lapillos.
 Non terra curas, non parit asperos
 Pulvis dolores: gens hominum tamen
 Ad hæc ferenda est nata, tamquam
 Alta petunt calidæ favillæ.
 Fortuna * si me lubrica sterneret,
 Deum rogarem mox prece supplice;

O o

Deum

* Id est, Sors vel conditio vita.

- Deum fatigarem querelis
Usque meis miseroque planctu:
9 Qui mira promit signa potentiae,
Quorum profundam nemo voraginem.
A summo ad imum emetietur,
Nec numero reputata certo
10 Comprendet: amplis qui rigat imbris;
Versata duris arva ligonibus;
Ut rideat blandè colonis
Fulta seges stipulis decoris:
11 Qui saepe tollit ex humili loco
Pressos inquis corda doloribus,
Inter togatas aulicorum
Ut fedeant hilares catervas:
12 Qui callidorum consilia obruit,
Et vana reddit prorsus & irrita:
13 Qui fraudulentos jure captos
Fraude suâ super astra ridet;
14 Et mentis illis lumine fulgidum
Perfundit atris sic tenebris diem,
Ut ambulans gressumque firmans
Cæca ruat chaos in profundum.
15 At impotentes munificus trahit
A vi potentum & fraudibus impiis;
16 Ne pauperum spes obruatur,
Impietasve animos resumat.
17 O ter beatum! quem pater optimus
Curâ paternâ criminis arguens
Castringat, haud a stirpe vulsum
In barathri tenebras relegat:
Fac ergo vanos ne foveas metus,
Mærore torpens pectora marcido;
Priscam reducet sanitatem
Omnipotens tibi rector orbis.
18 Infligit idem vulnera corpori,
Idem repellit vulnera sedulus;
Unâque morbum saepe dextrâ,
Et placidum medicamen adfert.
19 Ut cunque cinctus mille periculis
Dextrâ, sinistrâ mille periculis,
Tu turbidæ frustrâ procellæ
Terrificos trepidabis æstus.

- 20 Tellure cultâ vota colentium
 Fallente, numquam lethiferâ fame
 Perdere, numquam pertimebis
 Horriteri fremitum duelli.
 21 Clades, ruina, incendia, vastitas
 Ventura mentem non quatent tuam:
 Tu liber à linguae flagello
 Sub Domini latitabis umbra;
 22 Tu vastitatem, incendia, prælia
 Ridebis, ipsam & lethiferam famem;
 Nec te ferarum infesta turba
 Prædam avido laniabit ore.
 23 Quin bruta tecum fœdera fancient,
 Et saxa tecum fœdera fancient;
 Ne vomerem hæc lædant, vel illa
 Dente terant segetum catervas.
 24 Ædes beabit candida pax tuas:
 Quies penates incolet aureos:
 Faustosque successus habebis;
 Ex animo tibi vota cedent.
 25 Semen videbis tam numerabile,
 Quam nata campis gramina floridis,
 Quos rara fœcundat pruina
 In liquidas glomerata gemmas.
 26 Videsne messem rusticus ut suam
 Serò reclusum volvat in horreum?
 In ultima sic tu senecta
 Ad placidum venies sepulcrum.
 27 Hæc oscitanti non studio mihi
 Quæsita tandem vera reperta sunt:
 Amplectere ergò veritatem
 Hanc geminis violenter ulnis,

C A P. VI.

- A** St hunc Iobus talibus mox excipit,
 Acri dolore percitus:
 2 O si quis adsit æstimator candidus!
 Qui lance justâ penderet
 Nostros dolores altera in trutina locans,
 Gravidamque arenam in altera;

O o 2

3 Quam

3 Quām jure trutinam confiteretur meam
Longē elevare proximam?

Immane pectus degravat pondus meum
Rabidi doloris; hinc mihi

Lassus fatiscit spiritus, gemitum gravem
Lento trahens a gutture,
Ac vix anhelis graviter obluctans valet
Vox egredi pulmonibus.

4 Rerum creator jaetat in me spicula
Sævo veneno fervida;

Sævo veneno, quod vigorem corporis
Animique prorsus ebibit:

Et undiquaque me tremendis obsitum
Circumdedicit phalangibus.

5 An voce aselli conqueruntur rancidâ
Per prata late florida?

Aut an querelam fuscitat famelicam
Taurus boatu languido,

Herbosâ latè dum pererrat jugera,
Et grata tondet gramina?

Aut membra fessus explicat languentia,
Rivi fluentis ad latus?

6 Ecquem saporis penitus expertem cibum
Gustaveris, nisi hic sale

Sic condiatur ut novus redeat sapor,
Novamque gratiam adferat?

Talem videmus esse partem candidam,
Flavum tenello tegmine

Ovi implicantem, quam nisi adspersam sale
Comesse quis non deneget?

7 Sic jam palato cuncta sordeicunt meo
Sapore casso, scilicet

Me morbus ulceruin hinc & hiunc scatentium
Fœtore suffocat gravi:

Quæ fœditatis ne manus quidquam auferat
Quondam abnuebam tangere,

8 O si benignus vota concedat Deus!
Nec aure surdâ respuat!

9 O morte sub'to perdat! Ó dextram exserens
Vitam enecet miserrimam!

Vitam usque duris obrutam molestiis:
10 Namque aspero sic suavitè

- Metas dolori poneret ; sic arduas
 Evincerem molestias :
 Ne parcat animam segregare à corpore ;
 Nam segregata à corpore
 Volabit altum in ætherem : Quid ? quod meis
 Sermonibusque & moribus
 Divina populis omnibus mysteria
 Legesque sanctas prodidi ?
 Quæ roboris mī stulta confidentia
 Ad blandiendo suadeat
 Optare vitam longiorem ? quæ mihi
 Mentem incitet vesania
 Sperare, tanta post malorum flumina,
 Ævum beatum degere ?
 An me creavit ferreum rerum Parenſ
 Aut faxeum, tot languidi
 Perferre morbos corporisque, & turbidos
 Animi dolores anxi ?
 An ſpes opis vel ulla jam reſtat mihi ?
 Aut arte doctā ab anxiis
 Feliciter me subtraham doloribus,
 Priscum reducens gaudium ?
 Adversa cum fors intonat, fraternitas
 Fratrem levare fratribus
 Sævis doloris innatantem fluctibus
 Suaderet atque impelleret :
 At cæteris vappa iſte cum balatronibus
 Dei timorem negligit.
 Vicini, amici, & quos mihi firmiffimis
 Necesſitudo vinculis
 Junxit, relinquunt deſtitutum ab omnibus
 Rebus laborantem in malis :
 Cunctorum in auras avolat favor leves,
 Torrentis instar fluminis :
 Torrentis atro bruma quem stringit gelu,
 Nives superfusæ tegunt.
 At cum teponem fol reducit aureus,
 Æstu rigorem temperans,
 Repente rivos in liquentes solvitur.
 Hi varia transcurrunt loca
 Latè, nec ullis finibus coerciti
 Altum ſonanti murmure ;

Dispersa

- Dispersa donec hinc & illinc agmina
Spestantium oculos fugerint.
- 19 Ad hos Temani principes olim, & simul
Lectis Sabæi copiis,
Labore & æstu languidi gressum trahunt,
Pedesque fessos incitant,
Laboriosas ampla spes levat vias.
- 20 Optata ventum est ad loca,
Quærunt laboris præmium, liquidas aquas
Sitim levare torridam ;
Hinc inde quærunt, nec reperiunt uspiam ;
Redière sanguinario
Rubore vultus denotante consciōs
Laboris haudquaquam utilis.
- 21 Sic nostra vestri spes favoris credula
Dilapsa prorsum est in nihil ;
Dum nunc videtis perfidi caput meum
Rapidis procellis obrutum :
Cor palpitatis, ora pallor inficit,
Et alligat sensus stupor.
- 22 Num vos rogavi voce lamentabili ?
Aut ora solvi talibus ?
O arduis adferte opem periculis !
Et me laboris anxii
Onere levatum liberate arctissimis
Queis implicor jam angustiis ;
Q vos amici damna fortis asperæ
Lenite, & amissas opes
Gazasque larga porridentes munera
Meas mihi reducite !
- 23 Nam nunc feroci deprimit me dexterâ
Dira impotentûm audacia.
- 24 Quis noster ergo nunc sit error edoce ?
Mox frena pertinaciæ
Addam : severum haud veritatis vindicem
Rectè monentem respuam.
- 25 Quantum decoris ponderisque & gratiæ
Aptis adhæret vocibus !
Sed nil leporis verba comitatur tua ;
Nullum salis vestigium.
- 26 Cur asperis me vocibus lacefſitiς
Effutientem inania ;

- Dum nunc minacem dirigit mors cuspidem?
 Namque hinc mea verba transvolant
 Auræ volucris instar absque pondere,
 Magno licet cum murmure.
 27 En! vos amico incogitanti conditis
 Præceps lacunam ut irruam:
 Pupillum & inopem frangitis conviciis,
 Animumque turbidum angitis:
 Et si qua nobis spes supersit funditus
 Subitâ ruinâ sternitis.
 28 Huc mentis aciem intendite; & videbitis
 Num lingua falsum effutiat.
 29 Mutate mentem, opinionem vertite,
 Nam verba vera diximus:
 Mutate mentem, damna perpeſſi aspera
 Justas querelas fudimus.
 30 An sum locutus impia? an prudentiae
 Me plane inanem creditis?
 Adeoque sensu destitutum, ut non queam
 Fandum & nefandum cernere?

C . A . P. VII.

- N**onne præscripsit Dominus fugacis
 Terminos vitæ? posuitque metas,
 Quas valet nemo superare vastæ
 Incola terræ?
 Nonne conductos imitamus ære
 Servulos omnes, ubi vel recenti
 Manè sol profert caput, aut recondit
 Vespare nigro?
 2 Servus obscuras tenebras anhelat
 Noctis, ut merces veniat laborum,
 Utque tranquillum requieta carpant
 Membra soporem.
 3 Sic ego mortem cupio, dolores
 Quæ mihi mœstos levet, & labores
 Finiat longos, rapiatque in alti
 Culmina cœli:
 4 Nam rotas fessū ut Pyroentis æquor
 Lavit, in stratis requietis expers

De-

- Deprecor noctem, roseamque lucem
Sæpè reposco :
Nam meos artus agitatus omnes
Usque constanti crucior tenore,
Donec autoræ jubar antevertat
Lucifer almæ.
- 5 Obsidet carnem fera turba nostram
Vermium; glebis cutis obvoluta
Pulveris cunctos propius tuentum
Terret ocellos.
- 6 Blanda fors quovis radio avolavit
Ocius densam peragrante telam ;
Ulla nec jam sunt mihi post priorem
Gaudia vitam.
- 7 Ah ! potens rerum genitor, memento
Flabra gens nostra est animæ fugacis,
Quæ pigræ nobis vegetat movetque
Pondera molis :
Illa cum fugit tenues in auras,
Nil sumus præter gelidum cadaver,
Putridis escam gregibus futuram
Vermiculorum.
- 8 Nullus in mundo faciem videbit
Postea (nec tu Deus ipse) nostram,
Mors ut obscuro moribunda membra
Condidit antro.
- 9 Nam velut nubes, modò quæ tegebant
Solis aurati radios decòros,
Prorsus in fumos citò dissoluta
Transit inanes :
Unicus finis manet, una vitæ
Meta mundanos sequitur colonos,
Scilicet cæcis tenebrosa condent
Antra cavernis.
- 10 Hic jacent longis tenebris sepulti,
Nec domum rursus veterem subire
Fas ; nec antiquam gelido sub antro
Ducere vitam.
- 11 Ergò nec justas reprimam querelas,
Quas miser fundo lacrimis profusis :
Certa nec nostris adhibebo cautus
Frena labellis.

12 Tune me tantum, Pater alme! finxti
 Quantus est pontus? tumidive ponti
 Monstra, tam duris clypeata squamis
 Grandia cete?

Sin minus, quare, Pater! actiones
 Perspicis cunctas oculo fagaci?
 Nec tibi quidquid malè perpetravi
 Transit inultum?

13 Atra nox furvis simulatque pennis
 Induens cœli faciem sereni,
 Obruit gentes sub utroque mundi
 Axe jacentes:
 Lectulus curas relevabit, inquam,
 Lectulus dulcem referet soporem,
 Et mihi blandâ requie dolores
 Leniet ægros.

14 At mihi, somno redeunte, mentem
 Territant diris simulacra formis:
 Atque monstrosis animum figuris
 Somnia vexant.

15 Ah! piget vitæ miserum fugacis:
 Ah! magis nobis repto beatos,
 Quos tegit faxum gelidæ repostos
 Viscere terræ.

16 Non enim viyus remanebo semper:
 Tempus annorum subitò meorum
 Tranivolans levem Zephyrum citatis
 Deserit alis.

17 Quantula est nostræ sobolis propago,
 Hanc ut illustri jubeas honore
 Splendidam claræ radiis decoris
 Fulgere famæ?

18 Quantula est nostræ sobolis propago,
 Hanc ut expendas trutinâ severâ
 Indies, justis scelerata pensans
 Crimina pœnis?

19 Hinc precor paullum removeto gressum:
 Ore concedas spatum quietis,
 Donec arentem libeto salivam
 Guttare siccō:

20 Sum reus: verum tibi quid rependam?
 Gentis humanæ venerande custos!

Cur mihi semper misero sagittas
Dirigis atras?

Dirigis fævas odii sagittas:
Ipse sum pondus mihi non ferendum,
Dum fero tantos animo dolores,
Corpore morbos.

21 Cur mihi numquam sceleris tenaces
Abluis fordes? oculisque culpæ
Semper intentis facies oberrat
Fœda vetustæ?

Mox enim nigri tenebris sepulcri
Obrutus longum capiam soporem:
Me superfulæ tumulus recondet
Ater arenæ.

Ipse me fato, Pater alme! functum
Quæreres frustrâ: fugitiva nunquam
Umbra post mortem gelidos redibit
Rursus in artus.

C A P. VIII.

JAm, donec reliqui tacent, Iobum:
Statim talibus excipit furentem
Bildadus, parili furore fævus.

2 Tandem define, define impudenter
Vanæ murmura jaætitare linguæ:
Tandem reprime verba, quæ rapaci
Euro ter citius volant, in alto
Qui vexat rapidis rates procellis,

3 An qui legibus administrat orbem
Leges sperneret? aut an æquitatem
Ipse everteret æquitatis auctor?

4 Si proles scelus horridum patravit,
Et poenas sceleri reportat æquas:

5 Tu tamen Domino manus supinas
Tollens supplicibus precare verbis:

6 Nil faeti tibi conscius nefandi:
Hoc si feceris, ille ceu sopore
Excusso, stabilem tibi salutem
Præstans, incolumes beabit ædes.

- 7 Et fors principio favens in ipso
Ridebit tibi termino senectæ,
Vultu blandior elegantiorque.
- 8 Quin patrum studio sagace cunctas
Ætates animo tuo revolvas :
- 9 Nam nos nil benè possimus notare,
Hesternâ modò luce procreati :
Vita umbratilis est in orbe nostra.
- 10 An non secula te priora planis
Te verum poterunt docere verbis ?
- 11 An non in media virens palude
Juncus crescit, & inde sustinetur ?
An non & mediis virens in undis
Vimen crescit, & inde sustinetur ?
- 12 Non semper tamen inde sustinetur :
Quid? quod in media virens juventa
Quavis ociùs arefiet herbâ.
- 13 Tales sunt quibus excidit supremi
Regis mentio mentibus profani :
Qui coram Domini colunt probantque,
Sed secum veneranda jussa rident.
- 14 Horum spes, veluti securis iætu
Postquam trajicitur cadit cupressus
Horrendo quatiens humum sonore,
Planè à stirpe recisa decidet mox :
Horum spes domus est aranearum.
- 15 Hac dum permanet in domo jacentes
Ponent corpora molliter, sed illa
Labetur subito repente casu :
Hanc binis humeris domum labantem
Tentabunt stabilire, sed repente
Convulsa horrificam trahet ruinam.
- 16 Auratæ facis igne procreati
Tangent sidera vertice, & per hortum
Pandent brachia frondibus decora.
- 17 Radices quoque firmiter locatæ,
Spectabunt lapides procul latentes
In terræ medio sinu profundæ.
- 18 Divini tamen ut sonat furoris
Procella horrida, stirpitùs revulsi
Nullis post oculis videntur umquam :
Et qui tam benè floridos videbant

- Visos fortiter esse pernegabunt.
- 19 Hanc spem scilicet esse constat horum
Cunctorum, quibus excidit supremi
Regis mentio mentibus profanis :
Qui coram Domini colunt probantque,
Sed secum veneranda iussa rident;
Horum divitias, opes, honores
Exsurgens herus alter occupabit.
- 20 Ecce hæc ! secula quæ priora monstrant ;
Curas omnipotens videt suorum ;
Sed se consiliis negat nefandis.
- 21 Tu nostras vigilanter ergo voces
Observa : tibi rector orbis æquus
Tanto pectora gaudio replebit,
Tanto ut non valeas tenere linguam,
Quin risu ferias polum sonoro,
Quin plausu ferias polum canoro,
- 22 Et quisquis tibi parturit dolorem,
Spargetur subito rubore vultum :
Hostilesque domos polo minantes
Lapsas adspicies, solo jacentes.

C A P. IX.

- I**Obus ergo quæ comes inclitus
Recte inonebat plurima comprobat ;
Sed stat querelis, atque tenaciter
Caussam tueatur (nil titubans) suam.
- 2 Certè ista nostris splendida veritas
Clarum refundit luminibus jubat ;
Verum Tonantis judicis æquitas
Horrone mentei concutit anxiam.
- 3 Quis ad tribunal judicis illius
Se sistet omni criminè liberum ?
Quâ fronte, quamvis millia millium
Objecet illi, deneget unicum ?
- 4 Pollet potentiæ robore dexteræ,
Pollet sagacis mentis acumine :
Quis, ejus arnis qui caput obtulit,
Pulcrâ refulget clarus adoreâ ?
- Quis ejus iram provocat igneiam,

Et pace blanda perfruietur tamen?
 Vitamque grato degit in otio?
 Et vota faustum dicit ad exitum?
 Ad cuius iram robora montium
 Convulsa pronam præcipitant fugam;
 Rupeisque vastæ funditus obrutæ,
 Si frena laxat quando furoribus.
 Ad cuius iram protinus undique
 Confixa firmis terra repagulis,
 Concussa motu terrifico tremit,
 Tremensque cunctos territat incolas;
 Qui lege certâ nocte sub algida
 Phœbi coërcet lumina splendidi;
 Qui luce versâ rursus amabili
 Vetal minores fulgere lampades,
 Illius altis undique brachiis
 Panis, ab Euris Hesperium ad latus,
 Phœbi latebras, fornice concavo
 Convexa cœli regia panditur:
 Ponti profundo in gurgite, qui suo
 Fluxu & refluxu perpetuo solet
 Latè perennes volveat vortices,
 Stat, nec pes undis tingitur arduis,
 Arcturon alto fixit in æthere,
 Qui prata largis irrigat imbribus,
 Matura mittens flumina, quæ seges
 Aurata siccis faucibus imbibit:
 Orioneinque qui nitet aureo
 Stellata cinctus pectora balteo,
 Qui stagna velans marmore vitreo
 Imponit undis frena rapacibus:
 Ac mitiores Plœiadum greges,
 Quæ dura campi jugera frigidi
 Vernis resolvunt imbribus, & plagam
 Austri tepentem cum cane torrido,
 Ostendit oris orbis in ultimis
 Stupenda vastæ signa potentiaæ,
 Quæ verba vincunt omnia, quæ suo
 Splendore mentis lumina nubilant.
 Hæc ecce gressum dirigit ambulans,
 Hæc ille transit spiritus igneus:
 Mortalium sed grex hominum tamen

Nec

- Nec cernimus, nec cernere possumus,
- 12 Aufert beatæ pignora conjugis,
Aufert laboris præmia seduli,
Aufert honoris nomina splendidi,
Et destitutos undique deserit:
At ista donec vi Dominus suâ
Passim per urbes regnaque perpetrat,
Quis increpabit talibus? heus! rotam
Sævi furoris siste volubilem.
- 13 Frustrà dolores jam comes inclitus
Sedare, fruстрà nititur anxiam
Levare sortem, Rex hominum Deus
Si freна laxat quando furoribus.
- 14 Egone stultus, debilis, impotens
In jus vocabo justitiam Dei?
Ac dira linguæ toxica garrulæ
In astra cœli turgidus evomam?
- 15 Si sanctitatis forsan opinio
Me blanda tollat, num rabies tamen
Propellet usque huc, criminis ut reus
Ipsum notarem crimine judicem?
Quin ture sacris imposito foci,
Taurumque juxta altaria dividens,
Illum rogarem mox prece supplice,
Fluente nostras imbre super genas.
- 16 Si supplicant præbuerat mihi
Aures benignas, dum mihi carbasa
Distenderat fors flamine prospero,
Hanc rem esse fictam prorsus imaginor.
- 17 Nam nunc severæ justitiae licet
Et puritatis sim mihi conscius,
Fractum procellis contudit asperis,
Densoque totum vulnere fauciatur:
- 18 Duroque sic me pondere deprimit,
Urgetque pressum ut non valeam miser
Ex corde mœstos turbido anhelitus
Haurire, nedum verba profundere.
- 19 Si fata vellem tristia vincere,
Quisnam repugnet viribus illius?
Si judicari, quis Domino ac Deo
In jus eundi præstituat diem?
- 20 Si sanctitatem non sibi consonis

- Et puritatem jactito vocibus,
 Mox ipsa dirâ inflata superbiâ
 Me lingua mendax jure coarguet.
 11 Quamvis beato sanctior Angelo,
 Quamvis beato purior Angelo
 Vixissem in orbe, vivere longius
 Sperare nulla insomnia cogerent.
 12 Declamat ipsum hoc experientia
 Ex antea cætis eruta seculis:
 Ad busta semper morte pari probos
 Rector severus raptat & improbos:
 13 Belloque, peste & lethiferâ fame
 Gentem piorum depopulantibus,
 Curas suorum negligit anxias,
 Nec hos periclis tristibus eximit.
 14 Et regna mundi regibus impiis
 Regenda tradit, tradita protegit,
 Secura firmans præsidio suo:
 Sin ille non hæc, da, precor, alterum.
 15 En usque puram flagitiis manum
 Qamvis tenebam, sors volucris naihi
 Fugit citatis curribus ocior,
 Diesque fausti præteriere jam.
 16 Prænavigârunt veliferas rates
 Vento tumentes linteal prospero,
 Et avolârunt accipitre ocious,
 Qui prædæ avaris unguibus imminet.
 17 Quòd si relictis ergò doloribus
 Gaudere toto peccatore cœperim?
 Quòd si querelis jam positis meis
 Lætis ferirem fidera vocibus?
 18 Formido ne me Cœlituum Pater,
 Qui frenat æquis omnia legibus,
 Stultis foventem peccatora gaudiis
 Mox duplicatis cladibus obruat.
 19 Si mente totâ & corpore criminum
 Contaminatus fordibus impleor,
 Cur ergò vanis ipse laboribus
 Me lafso noctes semper & indies?
 20 O juste rerum rector & arbiter!
 Si me lavem undis usque nivalibus,
 Ornemque cura non sine sedula

- Candore palmas marmoreo meas;
- 31 Tu me profundo iustitia tua
Mersum barathro mox ita tingeres,
Ut ipsa posset palla viderier
Corpus vereri tangere putridum.
- 32 Interque nostras nemo supervenit
Causas severi examinis arbiter,
Utramque pensans qui trutinâ pari
Nos turbulentis litibus eximat:
Homunculorum, ô arbiter optime!
Insana tu subsellia despicias,
Hic me ergò tecum sistere neutiquam
Fas: id clientûm disparitas vetat.
- 33 Interque nostram nemo supervenit
Litem benignus qui dirimat fide-
Jussor, Deumque conciliet viro,
Utrumque prendens pacificâ manu.
- 34 O tolle duram, Rex bone! dexteram
Me deprimentem suppicio gravi:
Exsolve curis pectora turbidis,
Horrore mentei nec crucia meam.
- 35 Sic alloquar te: sic vacuus metu
Sermone tecum plurima differam:
Sed vota vana hæc: non ita sors favet,
Non sic benignis vultibus adspicit.

C A P. X.

- N**UNC mors an dubitas stamina scindere
Vitæ continuis fluctibus obrutæ?
Nunc lingua an dubitas murmure lugubri
Implere & miseris æthera questibus?
- 2 Rerum sancte parens! cœtibus impiis
Tu numquam famulum connumera tuum:
Monstra, quæ ratio est, quod mihi litiges?
Unde hæc ira suam traxit originem?
- 3 Cur tu nequitiæ viribus improbae
Sanctorum sobolem nunc finis opprimi?
Cur tu nunc famulum negligis anxium,
Qui semper studio te sequitur pio?
Sed qui sub tacito pectora concoquunt,

Et cōcocta patrant facta nefaria;
 Horum cœpta, licet principio aspero;
 Successu recreas omnia prospero?
 4 Num tu corporeo spiritus igneus
 Sicut gens hominum lumine respicis?
 5 Num certos tibi dant secula terminos,
 Ævi per brevibus clausa recursibus?
 6 Ergo, juste Deus! desine, desine
 Errores oculis cernere lynceis:
 7 Numquam sum sceleris (quod neque te latet)
 Horrendi illecebribus captus inanibus;
 Sed nec sancta fides nec pietas tamen
 Curarum agminibus subtrahit obvium.
 8 Per te, summe opifex! corporis undique
 Ficta est Dedalea machina dexteræ;
 Tu perdis tamen, & luctibus asperis
 Luctus adjiciens acceleras necem.
 9 O numquam ex animo decidat hoc tuo;
 Quod me de luteo pulvere finxeris:
 Et vis (nec dubito) more parentium
 Me rursum in luteum solvere pulverem.
 10 En! tamquam in calathum lac ubi funditur
 In maternum uterum me modo fuderis;
 Illic me assiduis sic manibus premens
 Ac fingens, mulier rustica uti solet
 Compressum manibus fingere caseum.
 11 Me carnis tenero tegmine, me cutis
 Post hac indueras; undique fulcias
 Me fulcris validis ossium & artuum,
 Compagem reliquam quæ mihi sustinent,
 Ne casu subito machina corruat.
 12 His factis, animam protinus igneam
 Inflasti calidis corporis artibus;
 Hanc donis variis accumulaveras,
 Hanc seva procul à morte reduxeras:
 13 Sed tandem rapidis me æstibus obrui
 Curarum, innumeris atque doloribus;
 Tecum hæc mens latuit sub tacito sinu,
 In cæcis animi clausa recessibus.
 14 Si quidquam sceleris perpetro, si malis
 Aurem consiliis præbeo, si pedem
 A recto dubium tramite distraho,

- Tu me mox sequeris vindice dexterâ.
15 Sed nec si pietas, spes, amor & fides,
 Et candor maculis purus ab omnibus,
 Stellato decorent me diadema;
 Delusus stolidâ spe mala perferam:
 Errorum usque adeo Cimmerium chaos
 Offusum tenebris me tegit horridis:
 Nec certâ datur insistere semitâ,
 Nec plantas stabili ponere tramite:
 O clemens genitor! nunc ope subleva
 Afflustum, & placidus respice servulum:
 En! pâne innumeris fluctibus obruor;
16 Et curæ accumulant se magis indies.
 Me vindex faceras prævalidâ manu,
 Ceu fævis leo prædam unguibus involans:
 Mirisque exagitas prætrepidum modis,
 Prodens mirificæ signa potentiae.
17 Addis lethifero vulnera vulneri,
 Et semper furiis tristis es asperis:
 Meque exosa bonis mentibus horrida
 clangoris quatunt murmura bellici.
18 Ah! matris tumido cur utero ex meæ
 Infans prodieram? proh! pater optime!
 Cur non nulli hominum ex semine cognitus
 In ventos tenues protinus iveram?
 Cùm primum genitrix ubera præbuit,
 Infantem placido suscipiens sinu,
 Involvens calidis corpora fasciis?
19 Hæc, si contigerat, fors foret æquior:
 Nam sic, visceribus matris ab intimis
 Egressus, tumuli pulvere conderer;
 Et si lætitiae non fieret capax
 Mens, curis fieret libera tristibus.
20 An non nostra citò clepsydra labitur?
 Parce ergo, genitor! parce, mihi brevem
 Nunc faltem requiem da precor, antequam
21 Me fatum trahat ad regna nigrantia,
 Umbris & tenebris obliita nubilis:
22 Umbris & tenebris, quæ roseum diem,
 Si vellet radios spargere lucidos,
 Pennis obruerent undique luridis.

C A P. XI.

Mox illum Zopharus furens adortus,
 Iras ponere lugubresque questus
 Suadet, nec veterem sequi tenorem,
 Sed vita melioris institutum.
 2 Annon copia verbolorum inanis
 Refellenda videtur esse vobis?
 An qui plurima garrulus loquetur
 Fœdi criminis arguetur insons?
 3 An linguam tibi nullus obserabit
 Qui mendacia fingis ore falso,
 Nec tibi salibus jocanti ineptis
 Tingit purpureo rubore malas?
 4 Tu dixti modò, semita solebam
 In recta stabiles locare plantas:
 Nostra sanguine pura mens manusque est,
 Nec vixi sceleris patronus atri.
 5 O si jam Deus, arbiter severus,
 Mox linguæ retinaculum resolvat!
 6 O si jam tibi pandat ille sacrum
 Oraculum sapientiæ profundæ!
 Non tibi nimios (scies) dolores
 Infligi Pater orbis exigebat:
 Pœnas te invenies pati minores
 Ingens quam tua culpa commerebat.
 7 An magnum potes assequi Tonantem,
 Qui sceptrum in solio quatit tremendo
 Stellarum globulis nitente claris?
 An mens impia, vana, stulta, fallax,
 Divinæ sapientiæ, æquitatis
 Amplæ, justitiæ, potentiaque,
 Immensum penetrabit in profundum?
 8 Forsan sidera celsa permeabis,
 Et cœlo caput inseres; sed illum,
 Qui cœlum regit arduasque stellas,
 An summum attigeris? vel in profundæ
 Si fundum penetraveris gehennæ,
 Divini tibi pervenire fas est
 Ad plantam pedis? ingenive curto

- Metiri modulo tui valebis
Immensam Domini perennitatem?
- 9 Longinquam Deitas beata terram,
Et latum mare terminat: sed ipsa
Nullis undique terminata metis.
- 10 Seu quem fors rabidis premat procellis,
Seu blanda leve murmuret susurro,
Quis mundi prohibere conditorem,
Mortali generatus à parente,
Audebit rabidas tumens in iras?
- 11 Humanæ sobolis probè tenorem
Callet, vanaque cogitata mentis
Cernit lumine cuncta perspicaci:
Non ergò sceleris redibit ulti?
- 12 Humanæ sobolis sibi propago
Prudens & sapiens cupit videri,
Quamvis progeneratur illa stulti
Onagri ratione nasciturque;
Onagri arboreas colentis umbras,
Qui per prata protervitate lata
Insultans varias agit choreas.
- 13 Ergò criminis ergò cordis aulam
Expurga maculisque fodiibusque,
Attollens Domino manus supinas.
- 14 Et facti male pœnitens rubentem
Ingresso roseo colore vultum,
Horrendam scelerum omnium catervam
Hinc hinc ad Stygias remitte lymphas.
- 15 Sic tolles faciem Deo serenam,
Turpidine, labé, sorde puram:
Sic firmus remanebis atque constans,
Ab omni vacuu timore prorsus:
- 16 Prorsus immemor omnium dolorum,
Qui absurrent subito repente lapsu,
In morem fluvii imbris creati,
Currentis violentia feroci.
- 17 Sic & fors placido reversa vultu,
Auroræ radiabit instar almæ,
Quando purpureas recens habenas
Quassans æquore surgit ex Eoo,
Fulgens clarior usque clariusque,
Pum Phœbit medium tenentis arcem

Stellati ætheris aureumque culmen
 Exæquet radios nitore claros,
 Curarum nebulis procul fugatis.
 Sic te candida puritas fidesque
 Securum statuent periculorum :
 Sic ædes simul extrues decoras,
 Exstructasque habitabis, & quietem
 Carpes undique tutus ipse tutam.
 Et nox ut tenebris opaca cæcis
 Terras & mare condidit polumque ;
 Tu mox in placido toro recumbes :
 Non maris neque Martis æstuosi,
 Non flammæ neque flaminis procellæ,
 Abrumpent tibi turbidum soporem :
 Quin longâ quoque purpurâ decerum
 Te fasces reverenter antecedent :
 Turba te miserabilis clientum
 Exposcent facilem sibi patronum.
 Sed qui nequitiam sequuntur atram,
 Hos tristis manet exitus, nec unquam
 Poenas effugient satis severas ;
 Horum spes velut umbra mortuorum
 Dilapsa in tenues abibit auras,

C A P. XII.

Q Uestibus hinc variis aditum patefecit Iobus,
 Singultu medios impediente sonos :
 Scilicet in vestro sapientia sola cerebro
 Permanet ? & solium collocat illa suum ?
 Vestraque cum tumulo condentur membra sub alto,
 Ipsa quoque in tumulum lapsa repente cadet.
 Ergone concedam laudes ego jure priores,
 Doctrinâ, ingenio, cognitione, fide ?
 Omnia quæ vobis adeo admiranda videntur,
 Magnificis adeo concelebrata sonis :
 Ecquis in immenso non hæc sciat omnia mundo,
 Cuicunque humanæ mentis acumen inest ?
 En! ego qui mœstas tollens ad fidera palmas,
 Imploro æthereum supplice voce Deum :
 Quique meam viiiis mentemque manumque pudendis

Abstie-

- Abstineo noctes abstineoque dies;
 En! miser oblitis jaceo desertus amicis,
 Opprobrium sociis ludibriumque meis:
 Scilicet ut lampas tenebroso in tempore noctis
 Non oculis grata est lumine cassa tuis;
 Sic mihi cum tenebris lucem sors obruit atris,
 Me miserum comites deseruere mei:
 Qui struit infidias dubiarum ambage viarum,
 Incautos rabida dilaceratque manu.
 6 Qui scelerum genus omne fovet gremioque recondit
 Contemnens magni iusta verenda Dei;
 Illorum anxiferis domus undique libera curis
 Floret, divitiis facta superba suis.
 7 Quin age pennigeram stultissime consule turbam,
 Consule terribiles ungue rigente feras:
 8 Consule fœcundam quæ parturit omnia terram,
 Quique sub æquoreis piscis abundat aquis.
 9 Cuncta fidem faciunt numquam sine lege Tonant
 Fortunæ ancipitem se variare rotam:
 10 Cujus ab arbitrio vivit moriturque supremo
 Gens hominum, & quidquid terra vel unda crea
 11 Nonne cibos lapidum distinguit ritè palatum?
 Nonne probat varios auris acuta sonos?
 12 Vos quia jam niveos imitantur tempora cygnos,
 Judicio reliquos exsuperare decet.
 13 Robore consilioque valet Regnator olympi,
 Cunctaque ad arbitrium dirigit ille suum.
 14 Diruit, ædificat loca diruta, claudit ahenis;
 Exsolvit libitu carceribusque suo.
 15 Æquora limitibus modò continet, & modò rursus
 Tota latet vitreis abdita terra vadis.
 16 Robore consilioque valet Regnator olympi;
 Fraus illi pariter simplicitasque patet.
 17 Gentibus externis jubet inservire potentes,
 Duraque purpuream jura subire togam.
 18 Carceris exēmis iterum squalore tyrannis,
 Tradit magnifica sceptra tenere manu:
 19 Atque iterum, quocumque libet sibi tempore, mag
 Regibus auratum dejicit ille thronum.
 20 Cum libet argutæ periit facundia linguae,
 Nulla patrocínio fit bona causa bono:
 Cum libet extrema periit sapientia vita;

- Orbaque judicio est ipsa senecta suo,
 11 Sæpè tuum tenebris splendorem involvit opacis,
 Et minuit vires, Rex venerande ! tuas.
 12 Sæpè etiam latebris mysteria clausa recludit,
 Hinc atque hinc umbris, Hespere ! tecta tuis.
 13 Ille facit populos numerosa prole beatos ;
 Rursus dat celeri pignora cara neci :
 14 Ille facit populos latè sua tendere regna ;
 Rursus & ad spatum contrahit illa suum.
 15 Subtrahit ille animum sapientibus, inque recessu
 Silvarum dubias cogit inire vias :
 16 Perque nigras tenebras, perque avia longa viarum,
 Purpureo titubant ceu stimulante mero.

C A P. XIII.

- CUnda olim hæc oculis nostris atque auribus hausit,
 Olim animi hæc latebris delituere mei.
 1 Ergone concedam laudes ego jure priores,
 Doctrinæ, ingenio, cognitione, fide ?
 2 O pater omnipotens nostram si expendere caussam
 Nunc velit, & vitæ facta probare mea !
 3 Sed vos vaniloquæ mendacia fingitis ore,
 Nec misero medicam ferre potestis opem.
 4 Contrahit, & comites ! vanæ retinacula linguae,
 Si fapitis ; lucro lingua retenta foret.
 5 O ! mihi nunc animos certatim advertite vestros,
 Dum penitus caussam labe resolvo meam.
 6 Ergone larvati pietatis tegmine vultis
 Pro Domino contra jusque piumque loqui ?
 7 Oreque falsidico laudem, decus, inclita facta,
 Numen veridici concelebrare Dei ?
 8 Est igitur cordi vobis lustrare profundi
 Hunc face justitiæ peitoris antra suæ ?
 9 Siccine speratis Dominum vos fallere rerum,
 Ut si quis socium falleret ipse suum ?
 10 An sua corrumpi blandis dat pectora verbis,
 Si tacitæ cæcos texitis arte dolos ?
 11 Nonne Dei æterni majeblas, gloria, splendor,
 Perstringent radius lumina vestra suis ?
 12 Vos præter cineres estis nihil, inque sepulcrum

Cor.

- Corpora pulvereum pulvere facta cadent.
 13 Nunc me pauca precor taciturni audite loquentem
 Dummodo sic in me maxima poena ruat.
 14 Cur fragilem teneo vitam quasi dente tenaci,
 Vel quasi conclusa ne volet illa manu?
 15 Quamlibet omnipotens vita mihi stamina scindat,
 Hinc spes, hinc animae vita salusque mea.
 16 Illius ante thronum veniens mea facta probabo,
 Nec subitus veniet nostra per ora pudor:
 Ille erit ille unus regibus mihi turris in arctis,
 Nam solet in cæca mente probare pios:
 Quique illum ore tenus tantum reverenter adorant,
 His pudor infamem spargit in ora notam.
 17 Ponite paullisper rabidae fera jurgia linguæ,
 Et pateat monitis pervia porta meis.
 18 Ecce meas tenui partes ego fortiter audax:
 Nec dubito, Domino vindice, victor ero.
 19 O aliquis Domino mecum si vindice certet!
 Mox moriar linguam si retinebo meam.
 20 Tu modò, summe Deus! duplarem concede favorem
 Sic numquam latebras coget inire pudor.
 21 Hinc remove gravidam dextram, miseriisque figuris
 Desine quæso animum discruciare meum.
 22 Tunc vel promptus ero tibi respondere petenti,
 Vel me responsus redde petente tuos.
 23 Heu quanta est numero vitiorum turba meorum!
 Tu mihi judicium quanta sit ede tuum.
 24 Cur dulcem calida vultum mihi cordis in ira?
 Cur mihi terribilis sic fine fine manes?
 25 Tune levem stipulam foliumque agitare caducum
 Et ventis odii vis lacerare tui?
 26 Plurima sunt in me memori tibi scripta libello;
 Quæ juvenis merui senior hora luit:
 Sera redundavit sceleris vindicta vetusti,
 Distat & ab meriti tempore poena fui.
 27 Me vinclis retines, longæ vestigia vita
 Dinumeras, calces stigmatibusque nota.
 28 Tabidus interea morbis & edacibus æger
 Absumor, veluti res cariosa, miser:
 Paullatim absumor veluti quæ pascit avaris
 Vermiculis rapidam vestis adepta gulam.

C A P. XIV.

SEmine quicumque est nostro satus, ilicet illi
 Vita brevis variis est cumulata malis.
 1 Provenit ex utero velut è tellure creantur
 Gramina, quem subito mors truculenta metit:
 Non manet in terris, sed mens citò membra relinquens
 Ut levis, inductis nubibus, umbra fugit.
 3 Cur me ergò trutinâ pendis, Pater alme! severâ?
 Cur oculos in me dirigis usque tuos?
 4 Ecquis enim in mundo poterit rem fingere puram
 Sordibus impuris? nullus opinor erit.
 5 Quando ita restringis spatiis mea tempora certis,
 Quæ nullis hominum transiliisse licet:
 6 Jam requiem concede brevem, desiste parumper,
 Dum pactum perago servus ut ipse diem.
 7 Arbor enim spes est dura licet icta securi
 Quod ramos iterum sit paritura suos:
 8 Quamlibet in gremio terræ cariosa jaceret,
 Quamlibet annorum dente peresa foret:
 9 Florescit liquidas venis simul imbibit undas,
 Fixa velut madido planta novella sole.
 10 At subito gens nostra perit, gens nostra per auras
 Avolat; atque ubi tunc quoive sub axe latet?
 11 Sicut aqua oceanum, Phœbo absorbente, relinquit;
 Verfaque in æquoreos non redit illa lacus:
 Utque perit rapidum sensim siccata per æstum,
 Nec veterem repetit fluminis unda locum:
 12 Sic homo perpetuum carpit sub pulvere somnum,
 Donec supremus misceat astra dies.
 13 Sancte parens! gelido tumuli me conde sub antro,
 Dum tua cum tepidis avolet ira Notis:
 Immemor irarum tandem memor esto precantis;
 Et reparat laetæ naufraga membra ratis.
 14 Si quem lethiferâ rapuit mors horrida dextrâ,
 An rursum antiquo vivere more potest?
 Ergo vigil semper maneo, semperque manebo;
 Intentus studiis nocte dieque piis:
 Ultima lux donec volitantem à corpore mentem
 Terreno ad patrum ducat ab orbe polum.

- 15 Sæpè tibi fundam, genitor bone ! vota precesque;
 Sæpè mihi facilis vota precesque dabis :
 Vota precesque dabis : tibi non spernetur in ævum
 Facta tibi artifici fabrica pulcra manu.
- 16 Tu mea comprehendis numero vestigia certo,
 Observans oculis criminâ cunctâ tuis.
- 17 Cunctâ velut tumido condis mea criminâ sacco;
 Sacco, qui nulla ex parte foramen habet.
- 18 Mons ingens simulatque cadit, præruptaque rupes
 In cinerem & lapides undique sparsa redit.
- 19 Unda cavat lapidem, plantam eluit unda feracem:
 Sic tu spes hominis votaque vana facis.
- 20 Perdis eum, & teneræ succidis stamina vitæ,
 Tunc perit in rosee qui fuit ore color.
- 21 Tunc quoque, seu soboles rebus sublata secundis,
 Sive fit adversis subdita, nescit iners.
- 22 Ipse tamen miseris cruciabitur undique membris;
 Sentiet ipse animo tristia multa suo.

C A P. XV.

- T**unc Eliphazus eximiam viri
 Felicitatem prædicat integri,
 Atque impiorum inauspicatum
 Vota docet retudisse finem.
- 2 An vir sagaci mentis acumine
 Ventosa frustrâ verba profunderet,
- 3 Quæ nec loquentem aut audientem
 Auxilio relevare possunt ?
- 4 Securus, omni seposito metu,
 Rerum parentem tu prece supplice
 Non invocas, in rebus arctis
 Præsidium & miseris asylum.
- 5 Vox ipsa prodit nequitiam tuam,
 Vox ipsa fraudes prædicat impias :
- 6 Te teste linguâ detegente,
 Teste alio nihil indigemus.
- 7 An tu creatus primus es omnium ?
 Aut ante montes factus es arduos,
 Qui saxeas præbent latebras
 Vertice graminibus comantes ?

¶ Tibine rerum conditor omnium
 Arcana mentis prodidit? & tibi
 Spectare concessit perennis
 Consilii tacitos recessus?
 Unumque blando lumine te videt?
 Unoque gaudet te sapientia?
 Mortalium ex cœtu virorum
 Te solum sibi legit unum?
 Quid intueris lumine lynceo
 Vel sanctitatis vel sapientiæ,
 Quod non videmus cernimusque
 Nos acie quoque perspicaci?
 Jam tecta canis tempora crinibus
 Sunt nostra: nobis jam tremor occupat
 Artus seniles, qui parentem
 Nempe tuum senio præimus.
 Dei potentiis nomen amabile,
 Numenque sanctum num tibi spernitur?
 Num jura legum sacrosancta
 Sub pedibus, furibunde! calcas?
 Quas volvis artes pectori subdolo,
 Fraudesque versutas male callidus?
 Cur ipse tete sic procacem
 Esse probas oculo loquaci?
 Cur in Deum sic inveheris furens?
 Cur dira linguæ toxica garrulæ
 Ipsum profundis in Tonantem? &
 Ore vomis rabido venenum?
 Quid procreata ex femine putrido
 Propago stulta est? partaque feminis
 Impura gens, ut assequatur
 Justitiam studiosa puram?
 Non ille sanctis nititur Angelis,
 Quos ala pennis evehit aureis:
 Quin tempa cœlorum serena
 Fœda etiam videantur illi.
 Considerato hæc: qualis habebitur
 Gens nostra, fœdam quæ scelerum omnium
 Turbam imbibitque ingurgitatque,
 Ceu liquidas avido ore lymphas.
 Arrectus aures nunc mihi ferveas:
 Oracula pandam nunc sapientiæ;

- Oracula, quæ multos per annos
Ipse meis oculis videbam:
- 28 Oracula primis prodita patribus,
Transmissa seris usque nepotibus,
- 19 Soli incolæ, non inquilini;
Cum tacitas habuere terras.
- 20 Per tota vitæ tempora lubricæ
Sævos dolores parturit improbus:
Et præda semper impiorum
Corripitur manibus latronum.
- 21 Quocunque lætus tempore vixerit,
Murmur tremendum territus audiet:
Rebusque florenteū secundis
Pernicies nec opina perdet.
- 22 Spem ponit omnem rebus in asperis,
Exire cæco de barathri specu:
Ejusque pectus turbulentum
Mucro petit gladii cruentum.
- 23 Huc errat illuc undique queritans
Miser prementem quo satiet famem:
Diem tenebris obvolutam
Esse sibi meminit propinquam.
- 24 Terror tremorque & lueticus dolor
Illum obsidebunt undique, rex velut
Stipatus ingenti catervâ,
Sanguineo radiante ferro.
- 25 Contra potenter cœlitum Patrem
Fidens inani robore dimicat:
Contra ætheris Regem supremum
Sæva movet truculentus arma:
- 26 At Rex supremus quam citè prodit
Adversus illum, tam citè concidit:
Nec squameo ferri nitore
Se miserum radians tuetur:
- 27 Ejusque vultus lethiferâ manu,
Malasque rubro sanguine fulgidas
Deformat, & carnem revellit
Poplitibus timidoque tergo.
- 28 Tunc tæsqua terrarum incoleat arida,
Domosque nullis gentibus hospitas:
Domos, columnis quæ minantur
Succiduis subitam ruinam,

- 29 Nec parta cæcis recula fraudibus,
 Nec parta sœvis recula viribus
 Florebit, aut præstabit umquam
 Perpetuum stabilis tenorem.
 30 Tellure quamvis consitus humidâ
 Frondosa late brachia porrigat,
 Arescit æstu, & eruetur
 Horriferis Boreæ flagellis:
 Semel tenebris obrutus horridis,
 Et tectus umbris undique nubilis;
 Numquam è tenebris ille & umbris
 Terrificis iterum redibit.
 31 Ne blanda stultum fallat opinio
 Qui vanitatem pectore diligit;
 Nam vanitatis tandem ad illum
 Perveniet numerosa merces.
 32 Ance institutum perveniet diem,
 Ejusque terræ ramulus insitus
 Nec tollet altam sese in æthram,
 Nec viridem rapiet colorem.
 33 Brumæ rigores sentiet asperos,
 Cancri calores sentiet aridos,
 Uvasque ritu pampinorum
 Discutiens oleæque frondes.
 34 Cui melle vox est subdola suavior,
 Sed felle mens est intus amarior;
 Qui judicum ad se corda flectit
 Muneribus labefacta magnis:
 Uterque poenas sustinet asperas,
 Utique clades imminet, imminet
 Horrenda: mox prolem domumque
 In cinerem fera flamma solvet.
 35 Nam machinantur nequitiam, intimo
 Et machinati pectore perpetrant:
 Et fraus eorum cara semper
 In gremio soboles foveatur.

C A P. XVI.

HÆc Eliphazo jam locuto vocibus
 Acerrimè mordacibus,

Jobus

Iobus irâ concitatus asperâ

Mœstam querelam suscitat.

2 Quousque linguæ tendet hæc procacitas?
Medici dolorum improvidi!

Eheu! cicatricem imperiti luridam
Prope coeuntem scinditis.

3 Plagâ recenti ecquando me conviciis
Vexare tandem desines?

Quæ cauſſa te? quod calcar urget asperis
Me vocibus laceſſere?

4 Procella nobis fracta ſi proſterneret
Fluctus tumentis impetus,

Vobisque ſolitâ jam vicifſitudine
Blandum ſerenum nubibus

Confunderetque, & fluctibus tumentibus
Trepidam carinam attolleret:

Quaffare poſſem verticem, & ludibria
Voce asperare ludicrâ.

5 Aſt ego doloris anxiī ſolatium
Vobis pararem dulcibus

Verbis; loquela noſtra vos perſunderet
Suavis liquore balsami,

Quò perferatis fortis adverſæ graves
Forti procellas pectore.

6 Cur me rogatis ſemper ut silentio
Alto loquelaſ ſupprimam?

Nam nec loquendo, aut frena linguæ comprimens,
Rabidos dolores lenio.

7 Rerum creator degravat me ingentibus
Nunc obrutum tumultibus:

Et nunc amicis, nunc propinquis omnibus;
Et liberis & conjugis

Sum deſtitutus atque ſolitarius.

8 Ruga en ſenilis exarat

Frontem juventæ limen ingressam ſuæ
Ævi in vigore floridi!

Genas macilentas pallidasque & ſqualidas
Imago mortis occupat:

Teſtantur hæc & illa contemplantibus
Quæ cura pectus excoquat

Renesque cæcis delitens præcordiis.

9 En! quisquis implacabili

Fervescit

- Fervescit odio, probra jaetat impia
 Furiis acerbus asperis:
 Orisque proni in contumelias graves
 Lacerat flagello saucium:
 Dentes fatigat dentibusque, & horridum
 Ignita fulgent lumina.
 10 Scurra & balatro sese in unum colligunt;
 Et ora hiatu libero
 Laxata diras ingerunt columnias,
 Et propalam convicia.
 11 O sancte rerum conditor! me deseris
 Prædam impiæ tyrannidi;
 Prædam lacerandam dentibus erudelibus,
 Avidaque cædis dexterâ.
 12 Nuper quietem liber à doloribus
 Dulcem undiquaque carpseram;
 E: sic sereno navigabat æquore
 Euros adepta prosperos
 Carina nostra; at illa nunc ingentibus
 Illisa scopulis frangitur:
 Tu me prehensum genitor à cervicibus
 Validâ rotasti dexterâ:
 Hinc artuumque & ossium compagibus
 Jacent solutis corpora:
 Tu me sagittis transigendum & spiculis
 Opponis ut metam tuis.
 13 Comitum tuorum turba me stridentibus
 Cinctum sagittis appetit;
 Hinc ergo renes diffecor tot ictibus
 Foraminosos: hinc humi
 Fel eliquatum effunditurque, & gutture
 Telluris absorptum latet.
 14 Tu me gigantis instar atrocis manu
 Sævâ prehendis irruens:
 Et membra nostra fracta mille partibus
 Discerpis irâ turgidus.
 15 Nunc ergo faccis velo me squalentibus,
 Comam obvolutus pulvere.
 16 Vultusque lacrimis irrigo, atque oculis meis
 Imago mortis insidet.
 17 Hæc cuncta quamvis perpeti coegerat
 Fortuna læva, non tamen

Persolvo

- Persolvo pœnas criminis : rerum parens
 Facit mei periculum :
- Nam scelere puram semper abstinui manum,
 Precesque fudi supplices
- A corde puro, corde fraudis infcio.
- 18** O terra ! te testem advoco,
 Si nostra falsos lingua concinnat dolos,
 Si vana frustra jaætitat,
 Ne nos querentes facilis intuere, sed
 Aurem severam denega :
- Nec scelera, cædes, furta, fraudes impias
 Nostras tenebris obruas.
- 19** Sed cur in orbe & cœtibus mortalium
 Integritatis inclitæ
 Testes vocarem ? testis est rerum parens
 Qui fiderum palatia
 Flaminis decora fulgidis perambulat.
- 20** Cur ergo curem quamlibet
 Rident amici me procellis obrutum ?
 Quin rideant, at interim
 Ego profusis lacrimisque & fletibus
 Numen supernum supplico.
- 21** O si liceret conditoris optimi
 Thronum verendum & arduum
 Sic invocare ! ut invocamus judices
 Nostro creatos semine,
- 22** Dum vita restat. Namque spatio perbrevi
 Tenues in auras avolans
 Transfibit anima, reditus unde non patet,
 Mortis per atræ limina.

C A P. XVII.

- J**Am noster putridum spiritus halitum
 Fundit, jam spatum temporis invidi
 Transcurrit citò, jam mors penetrabilem
 Tendit lurida cuspidem.
- 2** Non tu nunc salibus me petis asperis,
 O quondam comitum turba fidelium !
 His ipse his oculis omnia conspicor
 Quæ coram opprobria ingeris.

3 Quia

- 3 Quin ante ætherium si libeat thronum
Sistis, propositam quā venias diem
Tu? vel quis comitum spondeat optimum
 Mecum accedere judicem?
- 4 O Rex omnipotens! ante tuum thronum
Si caussam inciperent sistere; tu citō
Illos dejicies, nec super æthera
 Frontem conspicuam ferent.
- 5 Nam secum tacitè qui scelus excoquit,
Dum blando loquitur mollia murmure,
Cum tota serie funditus erues
 Illum lethiferā fame.
- 6 Eheu! fæx populi (nec prohibes) mei
Me coram opprobrium multiplicant næum,
Me cuius fuerat mentio nominis
 Ceu blandæ sonitus lyræ
- 7 Aures illiciens: lumina lacrimis
Torpent: assimulat jam cutis arida,
Quam pictis tabulæ frontibus exhibent,
 Diram mortis imaginem.
- 8 Exemplo monitus justus & innocens
Nostro nequitiam vitet, & omnibus
Præstet dissimilem qui sceleri suo
 Prætendunt faciem bonam.
- 9 Justus justitiæ carpere tramitem
Semper perpetuum pergit, & innocens
Vires accumulat quotidie novas,
 Florens robore vivido.
- 10 Nunc mentes igitur vertite: vos ego
Rectis justitiæ moribus instruam;
Nam vestro solidæ vix sapientiæ
 Quidquam in pectore comperi.
- 11 Eheu! jam celeres præcipiti gradu
Transivere diæ votaque inania,
Nostra & spes nimium credula prospero
 Jam truncabitur exitu.
- 12 En! atris tenebris lurida nox venit,
Noster sol radios deproperat suos,
Mox vasto oceano flaminiferum caput
 Ævi perpetui teget.
- 13 Ut vivam ulterius, mors fore destinat
Nobis perpetuam sub tumulo domum.

Et clausa in feretro pulvereo mihi
 Condet membra sub aggere:
 His me depositum nempe cibilibus
 Somnum constituit carpere ferreum;
 Somnum quem minime rumpere quam libet
 Horrendi strepitus valent.

14 Non ergo merito nomino pulverem
 Patrem? Et vos pariter, pulveris incolæ!
 Matrem ritè voco, examina vermium,
 Et consanguineos meos.

15 Ah! quò spes abiit nunc mihi credula?
 Quò pennis inibi spes avolat aureis,
 Et me nunc miserum protinus orphanum
 Rebus linquit in asperis.

16 Humanæ generis mortua scilicet
 Claustro mors inhibet corpora ferreo:
 Post fatum cinerum gens hominum jacet
 Atro in viscere putrum.

C A P. XVIII.

Tunc responsa ferox aspera vocibus
 Bildadus referens liberioribus,
 Felle acri furiosæ
 Linguæ spicula collinit.

2 Quò jam garrulitas se rapit improba?
 Jam tu stultiæ præcipitem tuæ
 Cursum siste parumper:
 Da verbis aditum meis.

3 Quid tecum in tacito pectore murmuras,
 Laxans vaniloquæ frena superbiæ?
 Cur nos lumine spernis,
 Tamquam quadrupedes vagas?

4 Si vultum laceras unguibus asperis,
 Et crines manibus, si lapidi caput
 Illidis, miserandis
 Proclamans ululatibus:

5 An tellus ideo sedibus eruta
 Transversim faliet? vastaque montibus
 Saxa evulsa vetustis
 Lapsu præcipiti ruent?

- 6 Candelæ nitidum lumen, & impio
Splendentem radiis lampada lucidis
Densis nox tegit umbris,
Et nigris tenebris premet:
Horror concutiet, concutiet tremor
Ædes Cimmeriis nubibus obsitas:
Nec fax uila refulgens
Lucem reddet amabilem.
7 Incautus gradiens illaqueabitur,
Fraudis fraude opifex illaqueabitur:
8 Et quam struxerat ipse
Præceps in foveam ruet.
9 Prendetur tacitis pes quoque cassibus
Quos latro in mediis explicuit viis;
Per deserta ferarum
Fumosis procul urbibus.
10 Et præsens oculis conspiciet suis
Terrorum innumeras undique copias:
Veloci pede fretus
Nequidquam rapiet fugam.
11 Illi dira fames corpora tabida
Siccabit macie & robora deteret,
A dextra atque sinistra
Horrendum exitium imminet.
12 Illi dira fames robora deteret,
Et vultus rosei floricomum decus,
Viresque atque vigorem
Mortis falx fera demetet.
13 Ac vana in mediis destituet malis
Spes illum, indomitâ cum tulerit manu
In cæcum barathrum, Rex
Terrorum arduus omnium,
14 Mors: cum magnificas ille reliquerit
Ædes fraude malâ & viribus improbis
Per stragem viduarum &
Orborum patre conditas.
15 Tunc ignes Dominus sulphure flammeo
Mixtos terrifico murmure depluet,
Pomposaque sequaci
Flammâ ædes populabitur:
16 Mox, collapsa cadent icta bipennibus,
Illi purpureis brachia frondibus

- Efflorentia, truncus
Arefbet citò putridus.
- 16 Et splendor, decus, & gloria nominis,
Laus & magnificæ pompa superbiæ
Sub terra latitabunt,
Saxo marmoreo abdita.
- 17 Gazas divitias atque potentiam
Ingentem soboles postera nesciet:
Æternisque tenebris
Longa oblivia diluent.
- 18 Nec dum perpetuis secula seculis
Se volvent, patrias accipient opes
Stirps longæva nepotum,
Tam fœdi soboles patris.
- 19 Totius series pulcra propaginis,
Totiusque domus dædala machina
Unâ clade peribunt,
Memento simul unico.
- 20 Quæ præsens oculis viderit hæc suis,
Quæ post hæc avidis auribus hauserit
Ætas, jure stupebunt
Terrore ac trepido metu.
- 21 Sic est: pernicies obruit impiis
Rem, prolemque simul, funditus & domum
Assuetis venerandas
Leges spernere numinis.

C A P. XIX.

- J**Am ferè curis variis Iobus.
Obratus, mœstas duplicat querelas:
Spe tamen fretus medio in dolorum
Flumine gestit.
- 2 Ergò non umquam mihi desinetis
Turbidam verbis cruciare mentem?
Et venenatae jaculis acutis
Pungere linguæ?
- 3 Ecce! jam probriæ decies pudendis
Invicem vos me modò vulnerastis,
Quamlibet nostræ videatis omnes
Facta ruinæ.

- Si viam rectam dubius reliquit
Et per anfractus abiit recurvos.
Pes, & erroris remanet reatus
Nunc quoque nostri :
- An mihi vestrum tamen inde quisquam
Ausit insultare, meosque casus
Aggravet, priscam repetens procaci
Murimure culpam ?
- En! caput nostrum pater ille mundi
Obruit saevis penitus procellis :
Me suo incautum subito implicavit
Casse prehensum.
- En! miser clamo lacrimasque fundo :
Ille neglectam sinit ire culpam,
Nec sequi curat scelus impiorum
Vindice poenâ.
- Et mihi cunctos aditus viarum
Clausit à dextra simul & sinistra;
Et pedes lapsu instabiles tenebris
Terret opacis.
- Sustulit læto capiti coronam
Gemmeam, sceptrum manibus verendum ;
Sustulit membris Tyro nitentem
Murice vestem.
- Nunc meam pessum dedit ille vistam ;
Nunc opes, laudes, decus ac honores,
Spem quoque amovit procul usque ab ima
Stirpe revulsam.
- Horridâ fervet violentus irâ :
Induit vultus grayiter minantes,
Nunc ut hostilem videatur in me
Sumere mentem.
- Ejus ad nutum veniunt cohortes
Ære fulgentes, habitaculique
Ambiunt pressis latus omne nostri
Undique turmis.
- Jam genus patrum propiorque sanguis,
Jam comes longo sociatus usu
Spernit afflictum, veteremque plane ob-
litus amicum est.
- Nesciunt priscum socii sodalem:
Perfidì fratres procul abstitere,

Quo;

- Quos mihi vinclo propiore nectunt
Stemmata gentis :
- 15 Quique sub nostro jacuere tecto
Me peregrinâ facie intuentur ;
Me vel ancillæ velut inquilinum
Fronte protervæ.
- 16 Servus ad nutum mihi promptus olim
Erigit cristas mihi jam superbas ;
Meque contemnit sibi supplicantem
Ore modesto.
- 17 Ipsa, quæ quondam face nuptiali
Se mihi in cunctos sociavit annos,
Horret exhalantem & abominatur
Oris odorem :
Dura persistit, misero marito
Dura, ceu gestet rigido metallo
Cor, nec extinætas renovant amoris
Pignora flamas.
- 18 En ! mihi illudunt titubante lingua
Lacte vix pulsi puer & puella,
Meque proscindunt salibus protervis
Probraque jactant.
- 19 Omnis arcani mihi testis, omnis
Quem favor longo sociavit usu,
Odit antiqui penitusque spernit
Nomen amici.
- 20 En ! dolor lento jecur igne torret,
Et coquit nostras penitus medullas,
Vix cutem nobis tenuem reliquit
Offa tegentem.
- 21 O manum fesso date nunc benignam !
O manum fesso date nunc amici !
Namque divinæ jaceo ulceratus
Vulnere dextræ.
- 22 Vosne divino socias furori
Subditis flamas ? neque profluente
Ulcerum tabo mihi commoventur
Ferrea corda ?
- 23 O meas voces, mea verba si quis
Digna nil vermes metuente cedro
Scriberet velox calamo sequaci in
Cortice fido !

4 O meas voces utinam tenerent

Saxa cælatas adâmante duro!

Saxa non umquam peritura longæ

Dente senectæ.

5 Nam (scio) nostræ genitor salutis

Vivit, & terras super ille stabit,

Cum chaos priscum referet suprema

Protinus hora :

6 Quamlibet vermis rapidus tenellam

Et cutim & carnem penitus vorârit;

Hunc ego cernam propriis ocellis,

Non alienis.

7 Quamlibet curâ miserisque morbis

Viscera & renes mihi deteruntur;

Hunc ego cernam propriis ocellis,

Non alienis.

8 Sic loqui certè, comites! deceret;

Cur virum frustra cruciamus ægrum,

Cui jacet semen pietatis imo

Cordis in arvo?

9 Quisque jam vestrum caveat, tremendus

Imminet vobis gladius Tonantis,

Qui genus totum scelerum retundit

Dente trisulco.

C A P. XX.

A ST illum furiis turgidus asperis

Confestim Zopharus duriter increpat,

Ac iræ immodecæ jam retinacula

Jussit currere libera.

1 Nunc mens indomitis fluctuat æstibus

Irarum, & tacito denegat in sinu

Concludi, cupiens protinus egredi,

Non magno fine murmure.

2 Nunc linguæ innumeris undique spiculis

Sese cor tenerum non finit amplius

Compungi, reserans & pharetram suam,

Ut tela exferat aspera.

3 Nonne hæc à patribus cognita veritas

Est semper, reliquis prodata posteris,

- Ex quo gens hominum pulvere condit,
Gratæ duxit anhelitus
¶ Alternos animæ? scilicet impius
Qui coram Dominum diligit & colit,
Sed clam nequitiam peccore concoquit,
Parvo tempore gestiet:
Curru victor eat dux licet aureo,
Scepstrum magnificâ concutiens manu,
Momentum tenebris obruet unicum
Pompamque & decus inclitum.
¶ Quamvis eximia fidera gloria,
Quamvis conspicuo nubila vertice
Altus contigerit, quam subito tamen
Ceu stercus putridum interit?
¶ Clamabunt homines quod vaga gloria,
Quod laus & decus hinc illius, illius,
Qui multis viguit clarus honoribus,
Pennâ præcipite avolat?
¶ Nam cursu celeri diffugiet levis,
Ut pennis tacite cum sopor humidis
Fert quæ ludificant vesperæ turido
Mentes somnia credulas.
¶ Cunctorum ille oculis se rapiet citio;
Nec lecti sociam, nec sua viscera
Dulcis conjugii pignora, nec domum
Rufus viser amabilem.
¶ Illius soboles orba erit omnibus
Patris divitiis, partaque fraudibus
Infandis rabida vel violentia
Reddet debita pauperi.
¶ Lascivis etiam quæ juvenum in choris
Fecit luxuriæ deditus impiæ,
Hæc illum comitant in tumulo cavo
Dilapsum in cineres putres.
¶ Quamvis omne scelus foedaque criminis
Sub lingua jaceant grata recondita,
¶ Tandem ore humido dum liquefacta jam
Sponte in guttura defluant.
¶ At postquam cupidus ventre recunditur,
Mel in fel subito degenerans gradu,
Disrumpet tumido viscera pharmaco,
Quod serpens vomit horridus.

- 15 Gazas quas avido gutture devorat
 Cunctas mox madidos despuit in sinus ;
 Illi continuas nam Deus inficit
 Miscens hippomane dapes.
 16 Illi Gorgoneis pocula temperat
 Linguae vipereæ tincta liquoribus ;
 Ac os spumiferum quod vomit aspidis
 Virus lethiferum bibet:
 17 Nec cornu facilis divite copia
 Largè mellifluos sufficiet favos ;
 Nec vitam in placido transiget otio,
 Curis liber edacibus.
 18 Longum divitiis nec fructus suis,
 Congestisque opibus per scelus impium,
 Per fas atque nefas, nullaque propriis
 Linquet prædia posteris.
 19 Nam semper tenues opprimit orphantos,
 Et tectum tugurii pauperis aridis
 Obsessum stipulis funditus obruit
 Horrendis furiis ferox.
 20 Quin vastus stomachus nec satiabitur
 Ullis deliciis : hinc rabies gulæ
 Dira absumet opes, pauperies gravis
 Deprensam sobolem premet.
 21 Ac dum conspicuis fulget honoribus,
 Blanditur stolidis dum sibi somniis,
 Incauto tacitis dedita fraudibus
 Latronis manus imminet.
 22 Diram deliciis dum satiat gulam,
 Laxans indomitæ frena licentiae,
 Tunc Rex omnipotens in medias dapes
 Iram depluet horridam.
 23 Pilis dum trepidâ terga dabit fugâ,
 Defiget jaculis terga sequacibus
 Arcus, queis aditus fiet ad intima
 Fibrarum penetralia.
 24 Ferro sanguineo viscera mox petet,
 Ac in visceribus deferet, hostium
 Cruelis manus : hinc inde ferocibus
 Pungetur latus ensibus.
 25 Ejus tota domus lurida tristibus
 Squallebit tenebris : tota vorabitur

T t

Flanimis;

- Flammis, vae miseris ni citò fugerint !
 Væ bis terque domesticis !
- 27 Cœli testis erit regia criminum,
 Quæcumque illa oculis viderat aureis :
 Tellus testis erit Dædala criminum,
 Quæ monstrum hoc parit unicum.
- 28 Quas vastis cumulat cumque laboribus
 Gazas, divitias, magnificentiam,
 In ventos tenues vanida transvolant
 Iræ vindicis impetu.
- 29 Hæc merces operum redditur impiis,
 Hæc illis Dominus digna laboribus
 Præbet continuis præmia, semina
 Pro semente legentibus.

C A P. XXI.

- A**T sic Iobus mox comitem suum
 Sermone suavi molliter increpat,
 Et improbis monstrat probisque
 Ancipitem variare sortem.
- 2 Advertite aures, ora tenete, dum
 Profundo verba dulcia, melleo
 Lepore concinnata, dumque
 Pauca loquor Charitum labellis.
- 3 Solamen ipso cùm gravius malo
 Vos applicetis vulneribus meis,
 Tenete linguas, sic ferocem
 Fas fuerit relevare morbum :
 Quas ore voces nunc ego proferam,
 Audite primùm : tunc velut antea
 Sermone finito misellum
 Ludibriis onerate sœvis.
- 4 Ego querelis non onero meis
 Mortalium de semine quempiam,
 Audire nullum in orbe posco
 Mente meos patiente questus :
 Quòd si benignis fortè sodalibus
 Sortem dolerem cum lacrimis meam ;
 Non jus & æquum, non decorum,
 Non pietas prohiberet illud.

- 5 Hæc in latebris pectoris intimi
Quæ dico vobis quæso recondite;
Manete dum promo latentes
Attoniti tacitique cauffas.
- 6 Hæc me volutantem in tacito sinu
Miraculorum millia millium
Circumstrepunt terror pavorque,
Et miseris quatunt figuris.
- 7 Cur ad sene&lam sæpius ultimam
*Fata improborum tempora protrahunt?
Cur plebe stipantur clientum,
Innumeris opibus potentes?
- 8 Pulcram perenni stirpe propaginem
Florere cernunt: atque videntibus,
Vigentibusque æterna crescit
Fertilium series nepotum.
- 9 Non est medullas luctificus dolor,
Nec corda pungunt sollicitudines:
Nec morbus in portas eorum
Lethiferis venit ullus alis.
- 10 Ut vacca tergo sustinuit suo
Taurum salacem, mox uterus tumet
Fœtu tenello, nec laborat
Hunc studio pariendi inani.
- 11 Grex liberorum progreditur foras,
Lætisque pulsat sidera cantibus,
Terramque tundit, multiformes
In numeros agitans choreas,
- 12 Et cum canoris organa tympanis
Pulsare docto pollice gestiunt,
Mœstamque curis degravatam
Deliciis releyare mentem.
- 13 Tam laxa tradunt frena libidini,
Tam blanda degunt molliter otia,
Ut longa momento sene&tæ
Tempora vel breviora credant,
- 14 Idcirco dicunt: hinc procul, ò Deus!
Faceſſe, nostris define mentibus
Inferre vim, legumque duris
Circumagens inhibere frenis.

T t 2

15 Quid

¶ Per Fata hic intellige providentiam divinam.

- 15 Quid est perennis conditor omnium,
Qui regna mundi numine temperat?
Quid proderit si forsan illi
Fuderimus miserias querelas?
- 16 En! corde pravum concipiunt scelus,
Dextrâque pravum perficiunt scelus:
Furore mentes concitantur,
Et rabida stimulantur ira.
- 17 Quâm sâpe rerum rector ab impiis
Aufert lucernæ lumina splendidæ!
Quâm sâpe compulsus furore
Præcipites agit in ruinam!
- 18 Ut huc & illuc turbinis impetu
Pulvis recurrit, vel stipulae leves;
Sic ille consuevit profanos
Continuis cruciare curis.
- 19 Duro severus suppicio Deus
In prole sera puniet impium;
Sed ipse certè duriores
Nequitias iuet ipse poenas.
- 20 Suam videbit luminibus suis
Stragem, furorem numinis horridum
Potabit, hic potus veneno
Delicias vitiabit omnes.
- 21 Mors ut senectæ stamina discidit,
Ecquid penates, progeniem, torum
Curabit? an lætâ peractam
Mente queat reputare vitam?
- 22 Celsi creatorem ætheris optimum
Ecquis docebit? arbitrio suo
Qui principum foedat superbos
Et lacrimis maculat triumphos.
- 23 Est quem cruentâ mors fera dexterâ
Tollit juventæ in robore floridæ;
- 24 Cui lacte pectus & medullis
Humidulis recreantur ossa:
- 25 Est quem cruentâ mors fera dexterâ
Tollit, molestis usque doloribus
Qui subjacet, languore mœstam
Tabifico comitante mensam:
- 26 Ambo tegentur pulvere sordido,
Ambosque vermis pulveris incola

C A P. XXII.

333

- Depascet atrox, indiesque
Dentibus affiduis vorabit.
27 En vos recessu cordis in intimo
Quæ cogitatis, sunt mihi cognita?
En certa constant quæ putatis
In tacitis animi latebris!
28 Luxu paratas magnifico domos
An diruerunt fulmina funditus?
An nunc (rogatis) regis ædes
In tenues abiēre ventos?
29 Quin transeuntes poscitis hospites,
Qui regna visunt extera gentium?
Hi vos ab exemplis, opinor,
Conspicuis, stolidi! docebunt:
30 Vacare pravum vindice liberum,
Adusque lucem quâ Deus Angelis
Hinc inde stipatus redibit,
Flammiferâ specie coruscus.
31 Quis digna reddet præmia? quis dabit
Abominandis æqua laboribus?
Nemo universo in orbe; namque
Intrepidusque animique fortis.
32 Cunctos procaci spernere lumine
Dum vivit ausit; membraque sp̄iritus
Ut liquit, ille expers pericli
In tumuli remanebit antro.
33 Amœna propter flumina mortuus
Ponetur; ingens & comitantum
Turba antecedet & sequetur
Busta alaci decorata pompa.
34 Cur ergò vanis æthera vocibus
Impletis omnem? meque miserrimum
Solaminis prætextu, amici!
Dejicitis falibus protervis?

C A P. XXII.

- T**unc ora, facto cæteris silentio,
Sic Eliphazus solverat.
35 Quis in remotis orbis oris nascitur
Mortalium de semine,

Qui

- Qui sanctitate aut puritate Cœlitum
Magno parenti profuit?
- Quamquam ipse sanctus voce sanctâ & pectorè
Et dexterâ se juverit.
- 3 Si dextra tibi sit pura scelerum ac fôrdium,
Deo hinc voluptas affluet?
- Aut si sequaris recti & æqui regulam,
Quid ei redundat commodi?
- 4 Tene ille verbis reprehendet mollibus
Rerum creator omnium?
- Plagamque veritus duriorem infligere,
Non reprimet ferociam
- Tuam flagellis, sed suavi blandiens
Sermone linguae melleæ?
- 5 Quàm foeda facies est tuorum criminum?
Quanta est eorum ratio,
Quæ nulla lingua calculare noverit,
Nec ulla mens comprehendere?
- 6 Nam tu creatos propriis parentibus
Pessum dedisti fœnore,
Et vestibus tu pauperem squalentibus
Sæpe exuisti & orphanum.
- 7 Nec sole fessum & arduis laboribus
Haurire flumen passus es:
Nec durus umquam pauperi famelico
Manum tuam porrexeras.
- 8 Sed quisquis opibus polluit potentibus,
Multâ decorus gloriâ,
Illi, sed illi semper unico, tuæ
Portæ patebant regiæ.
- 9 Nec tu benignâ sublevasti dexterâ
Viduas maritis feminas;
- 10 Nec patre cassos filios: hinc undique
Terror tremorque luridis
Circumdedere te paventem umbraculis:
Hinc palpitat cor anxium.
- 11 Hinc te tenèbris nox opacis obsidet,
Lucem serenam obnubilans:
Hinc æquor undis æstuans tumentibus
Caput resorbet obrutum.
- 12 Felicitatis somniq; dum indulseras,
Rebus secundis insolens,

- 13 Sic ipse tecum dixerat: Rerum parens
 Fandum & nefandum neglit:
 Nam quomodo ille nube densâ conditus
 Mortalium res cerneret?
 14 Illius oculos inter & mortalium
 Res atra nox prætenditur:
 Campos profundos ætheris perambulat,
 Queis nubium subtexitur
 Fornix opacus: ergo numquam lumine
 Terras jacentes respicit.
 15 An perspicacitate cautus lynceâ
 Tu rite circumspexeras
 Vitæ tenorem quem tenebant impii?
 16 Queis ante tempus atra mors
 Injectit unguis tam repente fluminum
 Vasto voratis gurgite.
 17 Qui sic profano muslitabant murmure,
 Effuentes impia:
 O magne rerum conditor! pedem abstrahē
 A sede nostri pectoris:
 Vanos labores cur teramus indies,
 Tuo obsequentes numini?
 18 Quum tu resolvas ora stulta talibus:
 Qui cogitabant impii,
 Et cogitata abominanda fecerant,
 Ædes eorum copia
 Cornu beavit undiquaque divite:
 Sed me timentem numinis
 Hinc inde inquis obrutum molestiis
 Fortuna lœva deprimit.
 19 En! (crede ocellis, crede saltem propriis)
 En! jure nobis omnibus
 Queis sola vitæ meta, sola regula est
 Lex sacrosancta numinis,
 Ridet benignis fors secunda vultibus:
 20 At quidquid illis omnibus
 Restabat, ædes gemmâ & auro divites,
 Cum splendida propagine,
 Flammis anhelis æstuosi ignis furor
 In pulverem redegerat:
 Hæc cuncta justus impiis contingere
 Læto intuetur lumine,

- Et hoc beatum lætus ad spectaculum
Altum cachinnum suscitat.
- 21 Ergo ad parentem Cœlitum revertere;
Manusque tolle supplices;
Illi propinquo adjunge te confortio,
Sceleris nefandi pœnitens;
Sic blanda sese pax tibi comitem dabit,
Et vota reddet prospera.
- 22 Quasq; ore voces ille cumque fuderit;
Has aure lætus imbibe.
- 23 Sic te ipse summi Dominus & rector poli
Cunctis beabit commodis.
- 24 Sic tu manipulis more densi pulveris
Sinum replebis aureis:
Aurum, caminis ex Eois profluens,
Tamquam lapillos colliges.
- 25 Tibique rerum rector in rebus malis
Asylum erit tutissimum:
Nec larga deerit æris unquam copia,
Quæ spem reducat anxio.
- 26 Tunc ipse certâ numinis fiduciâ
Fretus, valebis fortiter
Coram tremendo Regis æterni throno
Vultus tuos attollere.
- 27 Tunc supplicabis voce lamentabili;
Advertet ille supplici;
Tunc ad secundos vota duces exitus;
Nec spes inanes nutries.
- 28 Quamcumque mente statueris sententiam,
Eventu læta sentiet:
Meridiano ut clariores lumine
Tuæ actiones fulgeant.
- 29 Dextrâ, sinistrâ, lætus intueberis
Tot obrutos molestiis
Hinc inde duris; liber ipse & integer
Uno in Deo spem collocans:
Qui jure vanâ turgidos superbiâ
Premit, obsequentes erigit.
- 30 Qui civitates fulloit omnes robore,
Quæ scelere puram continent
Mentem manumque; tam bonis placabilis,
Tam mitis ac amabilis.

C A P. XXIII.

- 1 Rgò mox sœvâ violentus irâ;
 2 Atque perfusus lacrimis Iobus
 Clamat, effundens miseros ab imo
 Pectore questus.
 3 Nunc meo, en! æther gemitu remugit
 Pulsus, & mœstis resonat querelis,
 Nec tamen verbis rabidos ad unguem
 Pingit dolores.
 4 O mihi si nunc liceat videre
 Quo quatit sceptrum folio verendum!
 Quam Pater mundi posuit colendam
 Numine fedem!
 5 Hanc ego nullum sceleris pudorem
 Fronte testatus peterem rubenti,
 Nec metu poenæ trepido resultans
 Corda tumultu.
 6 Hic meam firmâ ratione caussam
 Judicis coram facie tenerem :
 7 Is meam vitam meritò probaret
 Puriter ætam.
 8 Mene dejectum à folio tremendo
 Truderet? non sic violentus esset:
 Quin mihi infirmos valido novaret
 Robore nervos.
 9 Sic super stellas radiis decoras
 Tolleret nostram Deus æquitatem:
 Sic reportarem numerosa sanctæ
 Præmia vitæ.
 10 Ecce! defigo radios ocelli
 Antè, tum flectens aciem retrorsum
 Dirigo, sed se Dominus tenebris
 Vestit opacis.
 11 Nec satis: dextram pede perfinaci
 Hinc peto, rursusque peto sinistram;
 Sed mihi densas Deus h̄c & illuc
 Objicit umbras.
 12 At mihi certè benè providebit;
 Rebus angustis magis enitescam,

U u

Ad

- Ad modum flavi decies recogiti
Igne metalli.
- 11 Namque constanti stabilis tenore
Illius legem colui verendam:
Nec meos fecit titubare gressus
Nubilus error.
- 12 Nec vias liquit pietatis umquam:
Mens levis capta illecebris caducis;
Et Dei sermo fuit usque nostrâ
Gratior escâ.
- 13 Sed tamen rerum Pater atque Rector,
Quidquid in cæcis animi latebris
Cogitat, tandem validæ patrabit
Robore dextræ:
Nam quis in mundo prohiberet illum,
Qui polum nutu regit universum?
Ejus unius ratio voluntas
Digna putatur.
- 14 Ergo de me quod statuebat olim,
Seu bonum sive id securus esse vellet,
Fiet: hoc illi latitat sub alta
Mente repostum.
- 15 Hinc stupor sensus tenet alligatos,
Hinc salit pectus; penetratque in ossa
Terror, & nostros tremor undiquaque
Concutit artus.
- 16 Nam Deus nostram sine fine mentem
Turbidam longis cruciare curis
Perstat, & longo mea mens liqueficit
Fracta dolore:
Jam liquet longo mea mens dolore
- 17 Fracta: cur me non cita mors ademit,
Sors mihi ut vultu fugitiva risit
Blanda sereno?
Antequam nigris penitus sub umbris
Texerat nomen tenebrosa nostrum:
Antequam vastis decus atque pompa
Obruit undis.

C A P. XXIV.

- S**i Deus mundum regit universum,
Morte nunc raptans celeri juventam,
Nunc seni claudens lacrimosa tardo
Lumina fato:
Unde qui legum pia jussa ridet
Impius vitam peragit beatam,
Donec ad longos tremulæ senectæ
Pervenit annos?
Quum volutabro scelerum in profundo
Corporis vires, animi vigorem
Mergat, & semper violenta patret
Crimina pernix.
2 Sæpè qui limes, genitor quietis,
Arva sejungit sociis ab arvis,
Vi trahit secum, & pecudes amœna
Prata vorantes.
3 Sæpè cassorum genitore asellos,
Qui super campos saliunt virentes,
Et bovem caro viduæ marito
Raptat avarus.
4 Pauperem fastu premit arroganti,
Atque secretos fugere in recessus
Cogit, ut tuitus maneat profundo
Conditus antro.
5 En! velut silvas onager feroceſ
Qui colit, mollem fugat ille ſomnum,
Antequam Titan radios Eois
Exferat undis:
Tunc locoſ currens per inhospitales,
Unguibus prædam lacerat cruentis;
Hâc fit illius ratione proles
Impia pinguis.
6 Falce diſiectos violenter agros
Nudat auratis nitidos aristis:
Pampinos uvâ vacuos in ampla
Vite relinquit.
7 Detrahit vefteſ inopi, facitque
Nudus ut noctem peragat ſoporam,

U u 2

Bruma

- Bruma dum cunctos vitreo coërcet
Marmore rivos :
- 8 Utque per montes gelidos vagetur,
Grandine in nudos humeros cadente,
Inque saxosis tremebunda condat
Membra latebris.
- 9 Quin & infantem, tumidas papillas
Qui premit binis ayidè labellis,
Orphanum tollit gremio parentis
Impete fævo :
- Fœnore injusto tenuem & pusillum
10 Perdit; & nudum facit ire semper,
Bruma dum cunctos vitreo coërcet
Marmore rivos :
- Fruge demessâ, simul atque pauper
Pauculas dextrâ segetes caducas
Colligit, lectasque domum reducit
Pectore læto :
- Instat exemplò furibundus ille,
Pauperem dextrâ spoliat rapaci,
Atque mercedem assidui laboris
Subtrahit omnem.
- 11 Pauper, autumno veniente, fructum
Discutit pingue ex oleis, & uvam
Pampiniſ, verùm rapido latroni
Servit utrumque.
- 12 Hinc sonant mœstis plateæ querelis,
Terra longinquo resonat boatu :
Nec Pater mundi scelerâ hæc retundit
Vindice dextrâ.
- 13 Quisquis hunc vitæ sequitur tenorem,
Lumen exosus tacitè precatur,
Nox ut obscuris rediens obumbret
Æthera pennis.
- 14 Dulcis auroræ jubar antevertit,
Ut premat ferro tenues cruento,
Dexteram quisquis maculare gaudet
Sanguine justo :
Phœbus ut sese in thalamos recondit
Tethyos curis vacuus diurnis,
Ille furtivis hominem innocentem
Cœdibus aufert.

C A P. XXIV.

341

15 Sic & intentis oculis adulter
Vesperem serum, sceleris latebras,
Lætus exspectat, faciemque falso

Velat amictu:

16 Quâ domo pulcræ faciem puellæ
Vidit, & visam tacite cupivit
Sole fulgenti, petit hanc soporæ

Tempore lunæ:

Tunc rotas lunæ cupit esse tardas,
Et gradu lento peragrare cœlum :

17 Clara lux illi tenebrosa mortis

Umbra videtur:

Namque si quisquam sua facta sciret
Conscius, terror subitus tremorque
Turbidos artus quateret, comæque in
Fronte rigerent.

18 More torrentis subiti per auras
Impius transit tenues, nec illi
Vineas largum pluvio beabit
Agmine cœlum.

19 Cana nix languet medio sub æstu,
Quam babit partim radiis decoris
Phœbus, & partim bibulæ voratur

Gutturæ terræ:

Sic & horrendi sceleris minister
Per gradus tandem in nihilum redibit,
Cum semel longum capiet soporem,
Marimore teñus.

20 Et patri, matri & reliquis propinquis
Excidet, longis tenebris sepultus:
Vermis impuram cupido vorabit

Gutturæ carnem:

Illius laus, & decus, atque splendor
Clarus obscurum cadet in sepulcrum,
Sicut in terram recubat cypressus,
Icta securi.

21 Dente lascivo lacerat carentes
Prole fœcunda thalamos: nec umquam
Subleyat tristes viduas, malorum

Pondere fractas.

22 Sub jugum dites trahit & potentes;
Et thronum adscendens, ratione nulli

Sontis,

Sontis, infontis, rigidam securim
Cæde cruentat.

23 Quamlibet carpat placidam quietem,
Illi vitam Pater orbis æquâ
Lance perpendit, meritisque plectet
Crimina poenis.

24 Quamlibet nomen, radiis nitescens
Aureis, cunctas volitet per oras,
Et poli tangat nitidi cacumen
Vertice celso :

Ast opes, pompam, decus, ac honores,
Dira mors tandem subitâ recidet
Falce, maturis radiata tamquam
Jugera granis.

25 Fortè mentiri videor : quid ergo ?
Quilibet mecum petat hîc arenam,
Meque facundæ superare tentet
Fulmine lingue,

C A P. XXV.

Bildadus ergò terribilem Dei
Justâ efferebat laude potentiam,
Præclara rerum conditoris

Facta poli super astra tollens,

2 Rerum ille summus rector & arbiter
Et regna terræ, & spumea cœrula,
Et verticis nutu tremendi

Sidereum moderatur orbem :

Quæ lingua nomen prædicet illius ?

Quæ musa numen concinat illius ?

Abusque formidandum Eois

Gentibus Hesperios ad Indos.

3 Quis mente vel comprehendere languidâ,
Vel curiosis subdere calculis
Magno Tonanti inservientes

Angelicas valeat catervas ?

Quæ terra Phœbum nesciat aureum,

Late coruscis qui radiis nitet,

Qui Persiam telis decoris

Percutit, occiduasque Gades ?

4 Quis ergò eretus semine putrido
 Se jactitabit criminè liberum ?
 5 Quis gente natus femininâ
 Justitiam sibi vindicabit ?
 En sordet illi Cynthia, quamlibet
 Se copulatis cornibus alliget !
 En lampades sordent minores,
 Flaminiferis radiis comantes !
 6 Quantilla nostræ est ergò propaginis
 Stirps, ævi iniquis obvia dentibus ?
 Quam parvulis nil interesse
 Vermiculis tineisque constat :
 Vitalis auræ lumen amabile
 Utrique carpunt, vitaque debilis
 Utrisque vanescit per auras,
 Debilibus sociata membris.

C A P. XXVI.

Ergò miser miseros questus duplicavit Iobus ;
 Verbaque jam dederat liberiora dolor :
 Quàm benè defectis instauras robora membris ?
 Et relevas animi vulnera dura mei ?
 Quàm benè tristitiæ pellis mihi nubila mœstæ ?
 Quæque doces misero fit medicina viro ?
 Cur adeò nostros juvat exagitare dolores ?
 Unde animi rabies provenit ista tui ?
 Omnipotens rerum genitor, qui cuncta creavit,
 Qui regit arbitrio cuncta creatæ suo :
 Ille sub æquoreis animavit monstra lacunis,
 Quæ scopulos inter vastaque faxa latent.
 Illius ante oculos patet atræ janua mortis ;
 Ille videt tenebras, orce profunde ! tuas.
 Perpetuos sua templæ Deus convolvit in orbes
 Cærula, purpureis undique piæta globis :
 Templa, super vacuum latè pendentia cœlum ;
 Æthereos vacuum fundat inane polos :
 Et circumfuso suspendit in aëre terram,
 Quæ jacet in medio, pondere pressa suo.
 Alligat æthereas nebularum in tegmine lymphas,
 Nec nebula hæc gravidis rupta liquefecit aquis.

9 Sapd

- 9 Sæpè oculis aufert stellata palatia nostris;
Subtexens nitido nubila nigra polo.
- 10 Æquora propositas jussit sua claudere metas,
Dum lucem tenebræ, lux tenebrasque fugit.
- 11 Quamprimum horrendo tonitru facit ille fragorem,
Concutit æthereos, orbe tremente, globos.
- 12 Scindit in innumeræ vastum mare protinus undas,
Altaque spumiferum tollit ad astra salum:
Si fibi quis vanos avidè congescit honores,
Dejicit & valido deprimit ille pede.
- 13 Sparsit in astriferis paßlim miracula cœlis,
Ceruleum varia pinxit ab arte polum:
Quique tuam caudam finuosos fleetis in orbes,
Artifici finxit te, basilisce! manu.
- 14 Cernimus ecce oculis lippis hæc paucula! verum
Quantilla est magni portio nota Dei?
Adspice, cum crepitum dederunt vaga fulmina raucum,
Quis non humano vivus in orbe stupet?

C A P. XXVII.

- S**Ed nondum miseros questus finivit Jobus;
Progreditur, lacrimas continuatque suas:
- 2 Per Dominum, æthereos nutu qui temperat orbes,
Juro; per æterni numina magna Dei:
Numina, quæ nostros cumulant irata dolores,
Judiciumque animi surripuere mei:
- 3 Dum trahit alternas animæ mihi spiritus auras,
Dum luteam retinet mens generosa domum:
- 4 Nulla ego fallaci pingam mendacia fuso,
Nec fit et ex labiis fraus malefana meis:
- 5 Nec vesana sequar stolidæ deliria linguae;
Ceu foret hæc vitæ norma tenenda meæ:
Justitiæ dare terga meæ, dare vela furori,
Nulla valent animum cogere verba meum.
- 6 Nil conscire mihi, nullâ pallescere culpâ,
Hæc mihi perpetuò ferrea turris erit.
- 7 Novi equidem injustos vastam exspectare ruinam:
Hostibus eveniant talia fata meis!
- 8 Ecce virum niveo morum candore nitentem,
Qui scelera in tacito pectore dira coquit!

Qu

Quò tandem illius, quò spes malè credula tandem,
 Tristia cùm celerem fata tulere necem ?
 An Deus in rebus clamantem exaudiet arctis ?
 Et sacro ex adyto signa secunda dabit ?
 An semper mandata Dei veneranda revolvet ?
 An semper miserias fundet in astra preces ?
 En vobis miranda fero, memoranda recludo !
 Nec taceo laudes, conditor alme ! tuas :
 Imò patent oculis jamdudum hæc omnia vestris :
 Cur igitur stolido sic juvat ore loqui ?
 Impius horrendas patitur pro crimine poenas ;
 Illi Rex hominum præmia digna dabit :
 Hic scopus, hæc miseræ meta est extrema senectæ,
 Hoc regit infastam semper in orbe rotam.
 Si supereft illi sobolis numerosa propago,
 Blandaque posteritas rura paterna tenet :
 Trajicitur medias, ferro referante, medullas ;
 Membraque sanguineo vulnere secta cadunt :
 Aut mortem, stimulante fame, properare morantem
 Exoptat longis attenuata moris.
 Quos habuit socios usquam vel sanguine junctos,
 Hos gremio impositos alta tenebit humus :
 Et si qui fuerant comites carique propinquui,
 Rejicient animo nomen inane suo :
 Nec conjux viduata virum deflebit ademtum ;
 Nec lacrimis faciet strata madere suis.
 Haud secus ac cineres cumulet vasti æris acervos ;
 Et tunicas avidè comparet usque novas :
 Comparet, ast illas recipit pia turba gerendas ;
 Et coacervatas jure reportat opes :
 Adspicis infirmam quam necit aranea telam,
 Visceribus vacuans pectora parva suis ?
 Adspicis alternæ geminata ut gloria silvæ
 Protegat arboreis languida membra comis ?
 Instabilem sic ille domum fulcire laborat,
 Quæ subito Zephyri flamine pulsa ruet.
 Impius ecce opibus pollens, numeroque clientūm,
 Fortunæ instabiles sentiet ipse vices !
 Ante, retrò, tendenti oculos, dextrâ atque sinistrâ,
 Nemo dabit placidam, forte premente, manum :
 Nemo temporibus lapsum relevabit in arctis.
 Lauridus indomitis obruet horror aquis ;

- Et citò per mediæ tenebrosa silentia lunæ,
Hunc rapiet subiti vis furibunda Noti :
- 21 Vis furibunda Noti rapiet sub nocte sopora,
Et procul à laribus subtrahet illa suis.
- 22 Inque caput miserum Dominus librata repente
Terrifico jaciet fulmina sœva sono :
Fulminibus trepidos laniabit corporis artus ;
Neu fugiat mediâ comprimet usque manu.
- 23 Totaque gens hominum plaudens super omnia, mittent
Sibila de labiis stridula sœpè suis.

C A P. XXVIII.

- N**onne tenet gremio tellus fœcunda benigno
Argentum, fulvi divitiasque Tagi ?
- 2 **Æ**ra liquata fluunt faxis ex igne perustis ;
Effoditur solido ferrea massa solo.
- 3 Cuncta oculis hominum tenebris inclusa recludit
Rector in ætherei qui sedet arce poli :
Nulla latent mortale genus tellure sub ima,
Non procul inferno sint licet illa lacu.
- 4 Per loca perrumpent pedibus planè invia nostris,
Sub terræ tacito flumina clausa finu :
Attamen hæc rapidos latè volventia lapsus
Artifices constat posse fugare manus.
- 5 Flavam terra parit segetem ; parit æmula flammis
Terra sub omnifero saxa reposta finu.
- 6 Pulvereis rutilum glebis intermicat aurum,
Splendidaque eximio gemma colore nitens.
- 7 Est via lethæis latitans obscura sub umbris,
Ad quam non avium turba canora volat :
- 8 Ad quam non oculis penetrat lynx acer acutis ;
Non leo, non soboles dira leonis adit.
- 9 Hanc tamen Omnipotens oculis dat cernere nostris ;
Hanc tenebris pulsis exhibet ille palam :
Si quid enim obscuræ latet imo in viscere terræ,
Si quid in abstrusis & sine luce locis :
Exæquat planis viridantia culmina campis,
Dejiciens validâ saxa profunda manu :
Deque finu lapidum fluvios jubet ire loquaces,
Et varios latè pervolitare locos.

- 10 Detegit in mediis altè conclusa cavernis,
 Et Stygium penetrat luminis orbe lacum.
 11 Flumina propositis tenet exundantia metis,
 Constringit spatiis æquora fæva suis :
 Sic si qua in gremio terræ sint clausa profundo,
 Præfert illustrem prævius ipse facem.
 12 At sibi quem divina thronum sapientia fecit?
 In qua dignatur ponere sede pedem?
 13 Gentibus humanis non illa agnoscitur usquam,
 Nec sibi terreno legit in orbe locum.
 14 Nec videt hanc liquidis revolubile marmor in undis,
 Quod refugo plangit littora lata sinu.
 15 Hæc equidem est ipso longè pretiosior auro,
 Hanc apud argenti gloria visa levis.
 16 Sed nec Ophyræum valet hanc æquare metallum,
 Nec cyanus viridis, nec pretiosus onyx.
 17 Non aurum, Pariusve lapis circumdatus auro,
 Hanc poterunt meritis æquiparare suis :
 Non magnes rigidum gestit quem accurrere ferrum,
 Quaque licet lateri continuare latus.
 18 Te quoque, coralium ! densis absconde tenebris,
 Quæque irim vario, gemma ! colore refers :
 Vincit enim nitidos sapientia dia pyropos,
 Quos parit externi dives arena sali.
 19 Hæc est eximio longè anteferenda topazo,
 Æthiopum calido qui venit axe lapis :
 Purior hæc auro est, cui sordes funditus omnes
 Edomuit rapidi septima flamma rogi.
 20 Jam sibi quem divina thronum sapientia fecit?
 In qua dignatur ponere sede pedem?
 21 Non illam tellus, non illam conspicit æquor,
 Penna nec aëreas quæ secat alta vias.
 22 Illius attonitas resonat mihi fama per aures,
 Dicit Avernalis turba colona lacūs.
 23 Solus at Omnipotens hanc lumine cernit acuto,
 Hanc animo solus concipit ille suo.
 24 Ille oculi radios latè diffundit in orbem,
 Cunctaque stelligero subdita regna throno.
 25 Pondera ventorum, tumidi quoque pondera ponti,
 Olim perpendit ritè bilance pari.
 26 Fecit & Oleniæ fidus pluviale capellæ,
 Constituit certam fulminibusque domum.

27 Tunc argumentis homini monstravit apertis,
Quid foret, ac in quo degeret illa loco.

28 Nempe timor Domini summa est sapientia summi:
Hæc meritò summum dicitur esse bonum.

C A P. XXIX.

- S**ed neque jam miseros questus finivit Iobus;
Progreditur, lacrimas continuatque suas.
- 2 O mihi si redeat veterum sors prisca dierum,
Qualis erat paucis mensibus antè mihi!
Cùm Pater omnipotens me per salebrofa viarum
Securum placidâ duxerat ipse manu.
- 3 Cùm penitus fuscas clarâ face dispulit umbras,
Quæ mihi Cimmerium luce retexit iter:
Prælustrique procul coram splendore coruscans,
Certa erat ambiguæ duxque comesque viæ.
- 4 Talis eram teneræ jucundo in flore juventæ,
Cùm domus æterni est hospita facta Dei:
Cùm mihi securam statuens Deus undique sedem,
Signa animi ostendit non dubitanda sui.
- 5 Talis eram pulcrâ sobolis stipante catervâ,
Cùm favor æthereus prospera cuncta dedit.
- 6 Balsama sudabant, gressus quacumque ferebam;
Balsama visceribus faxa tulere suis.
- 7 Nostra domus simul ac portas patefecit eburnas,
Et traxit lentum planta verenda gradum:
Jamque propè accessi iudex subsellia, jamque
Sedem seposuit sedula turba meam:
- 8 Protinus en! juvenes latebras petiere paventes,
Et tenebris vultus occuluere suos.
- 9 Surrexere senes longævâ ætate verendi,
Magnates linguam continuere suam:
- 10 Non aliter tenuere suam sine murure linguam,
Quam foret ad fauces illa ligata suas.
- 11 Me vaga tam vastum celebravit fama per orbem;
Me digitus, quoquid præteritus eram.
- 12 Semper enim tenues, inopes, & patre carentes,
Dura per auxilium fata tulere meum.
- 13 Qui penè innumeris curarum erat obrutus undis,
Quæ jacuit viduo sola relicta toro;

- Ille salutiferum me portum, ast illa maritum,
 Officium variè fensit uterque meum:
 Jure igitur meritas grates referebat uterque,
 Talibus: O tibi sint omnia fausta precor!
- 14 Regia vestis erat pietas sincera fidesque:
 Simplicitas animi regia vestis erat.
- 15 Me duce non oculis cæcus caruisse dolebat,
 Officio mutilus nec caruisse pedum.
- 16 Me patris expertes blandè dixere parentem:
 Usque adē innumeris usibus usus eram.
- 17 Quæque fuit tacitis miserorum caussa tenebris
 Mersa, fuit studio sæpè reperta meo:
 Faucibus injusti ruptis, ego jure revulsi
 Quam tenuit prædam dentibus ille ferox.
- 18 Tunc ego sic mecum: jam me pax blanda fovebit,
 Jam venient vitæ tempora longa meæ:
 Tempora, quæ numeret, si quis numerare valebit
 Quotquot littoreus corpora pulvis habet.
- 19 Stirps mea fœcundas fudit prope flumina fibras,
 Sedet in irriguis nocte pruina comis.
- 20 Fama mihi occultum crevit veneranda per ævum,
 Fama procul jaculi, Mome! timore tui:
 Nam regum populique favor, laus, splendor, honores,
 Implent pharetram prospera tela meam:
 Sic citò lethiferas tulit in sua viscera pennas,
 Direxit cupidâ qui mihi tela manu.
- 21 Et cùm doctiloquo sermone silentia rupi,
 Plebs cupida attentâ ferbuit aure mihi.
- 22 Voces illa meas avidâ sic aure bibebat,
 Terra velut pluvias sicca resorbet aquas:
- 23 Terra sub autumnum velut imbribus ora relaxat,
 Cùm seges auratos florea pingit agros.
- 24 Si sibi sustuleram tremulos ego fortè cachinnos,
 O quâm grata mei signa favoris erant!
 Si sibi sustuleram placido mea lumina vultu,
 Non radios oculi spreverat illa mei.
- 25 Sede super celsa medio Rex agmine sedi,
 Sola salus trepidis præsidiumque reis.

C A P. XXX.

- A**T mihi nunc, eheu! misero jam illudere certant,
Ipsa etiam in tenero flore juventa virens:
Quorum ego non patres catuli dignabar honore,
Qui servat sparsos lata per arva greges.
- 2 Horum namque manu nullam fuit usus in artem,
Quae fati tacta est ultima meta sui:
3 Qui, durâ stimulante fame, deserta petebant
Arida, & insolitos incoluere locos.
4 Delicias dumos dixerâ stirpe revulsos:
Juniperi radix grata alimenta dedit.
5 Urbibus extorres tacitos petiere recessus,
Ut latro cùm trepidæ dat sua terga fugæ.
6 Antra domos fecere suas, terræque cavernas;
Solaque montanis hospita faxa feris.
7 In mediis dumis asinorum more rudebant,
Sentibus in mediis constituere choros.
8 Pauperibus nata est patribus pauperrima proles:
Sordidior luteâ forde fedebat humi.
9 Hæc nunc ludibriis coram me exponit apertis,
Jaçtat & in medio nunc mea probra foro.
10 Me spectat trepidoque procul fugit illa timore,
Et spuit in faciem plena furore meam.
11 Nunc quoniam Omnipotens laxat mihi frena doloris;
Laxarunt furii hi quoque frena suis.
12 Me pedibus calcant juvenes hinc inde protervis,
Quâ poterant, tardam concelerantque necem.
13 Per loca detorquent animum declivia nostrum;
Nec requies, nec spes ulla salutis adeit:
Accumulant lacrimas lacrimis, luctumque dolori;
Interea subitam fert mihi nullus opem.
14 En! tamquam fluvialis aquæ ruit impetus ingens,
In mea jam parili corpora more ruunt:
Ecce! meâ nutante domo & minitante ruinam,
Ut lapides in me vastaque faxa cadunt!
15 Luridus horrendis terror me jam obsidet umbris,
Affiduèque mihi tristia corda premit:
Et procul ex animo, procul omnia læta fugavit,
Ut nebula Æoliis quæ fugit acta minis:

- 16 Jam volat in tenues mihi vita evanida ventos;
Interitumque trahunt fata citata meum.
- 17 Noctu versati cruciantur corporis artus,
Membra nec in tacito sunt requieta toro.
- 18 Ulcera tinixerunt tunicam saniosa fluentem,
Jamque alium à veteri versa colore refert:
Ulcera me adstringunt totis, en! undique membris;
Colla velut tunicæ stringor ab ore meæ.
- 19 In media stratus jaceo nunc, ecce! palude;
Pulvereâ nitidas forde tegente comas.
- 20 Te, rerum Pater alme! voco: Pater alme! salutem
Te rogo, tu miseras respuis aure preces.
- 21 Tu me disjectum truculento vulnere sternis;
Tu rabidâ laceras pectora nostra manu:
- 22 Me venti super astra poli violentibus alis
Tollis, & aërium carpere cogis iter:
Hic me perpetuo crucias sine fine rotatu;
Hinc versa in cineres corpora nostra fluunt.
- 23 Quicumque auricomos Phœbi videt undique vultus,
In tumulo extremam debet habere domum:
Nunc igitur miserere mei, miserere meorum;
Da placidam feslo nunc, Pater alme! manum.
- 24 Siquis enim obscuro tumuli semel abditur antro,
Non iterum antiquo vivet in orbe modo:
Mortuus ille jacet gelidi sub mole sepulcri;
Nec fletu aut lacrimis fata novare licet:
Quamlibet innumeras fratrum pia turba querelas
Fundat, & æthereum verberet ore polum.
- 25 O quoties flevi miserorum fata virorum!
Imbre super madidas usque cadente genas.
- 26 Speravi bona multa mihi, mala nulla: fed en jam
Fronte riget tetricis fors nebulosa minis!
- 27 Viscera ferrebant trepido decocta pavore;
Cordaque sollicitus quassit anhela tremor:
Omnia tentabam queis fata repellere possem
Dura, sed excidium lux tulit una meum.
- 28 Nunc fleo, nec mihi lux blandè solamina præbet;
Nec lacrimas minuit fax radiata meas:
Nunc gemitus fundo populo spectante profusos,
Et resonat miseris aura recussa sonis.
- 29 Haud aliter mœsto lacrimat cum murmure bubo;
Haud alios fremitus ora draconis habent.

- 30 Ulcera ferventi torserunt ossa calore,
Æthiopas simulat nostra perusta cutis:
31 Nunc lyra, nunc cessant numeris resonantia blandis
Organa, nunc lacrimis omnia plena meis.

C A P. XXXI.

- O** Quoties mecum taciturnum fœdus inivi,
Ne scelerent oculos virginis ora meos!
2 Hoc nisi fecisset, superi Regnator olympi
Nonne daret meritis præmia digna meis?
3 Nonne manet subitæ cunctos certa hora ruinæ,
Qui dant nequitia libera frena suæ?
4 Nonne oculis Dominus vestigia cernit acutis,
Affiduè gressus dinumeratque meos?
5 Si me mendaci resplendens gloria fuco
Cepit, & illecebris fraus malesana suis:
6 Me modò jam trutinâ pendat Deus ipse severa;
Ut vitæ integritas sit manifesta meæ.
7 Si dubium furibunda pedem violentia traxit
In labyrinthæas & sine lege vias:
Si mea mens luxum blandè dilexit inertem,
Sive manus scelerum labe notata fuit.
8 Arva teram rastris, sed arenæ semina mandem;
Opprimat & sobolem vasta ruina meam.
9 Si me femineæ pellexit gratia formæ,
Ante fores socii procubuique mei:
10 Alterius thalamos conjux mea replete orbos;
Currat in alterius sic violata torum.
11 Hoc scelus horrendum est, meritòque infligeret illi
Horiida supplicium judicis ira suum.
12 Hoc mihi divitias subitò quoque verteret omnes
In cinerem, Ætnæi sæviùs igne rogi.
13 Non ego despexi famulum famulamve monentem
Recta; mihi nam sic ipse locutus eram:
14 Quid facerem, si jam subitò rerum arbiter æquus
Cogeret ante suum fortè venire thronum?
15 Una manus treinula finxit nos matris in alvo,
Atque animam nobis indidit una manus.
16 Non ego largam inopi dextram præbere refugi,
Qui nostram miserâ voce petebat opem:

- Non ego sum viduam tenuem macrescere passus,
Nec duram hanc lentè depopulare famem.
- 17 Non ego delicias carpebam solus amœnas,
Sed socia hīc soboles orba parentis erat:
- 18 Illa igitur tenero patrem me dixit ab ævo,
Altera patronum, ast utraque vera, suum.
- 19 Si quis erat rigidæ gelido sub sidere brumæ
Nudus, & occlusas frigidus ante fores:
- 20 Ille meis lumbos gregibus vestitus abivit,
Et calido placidæ vellere tectus ovis:
Ille abiit lœtis testans sua gaudia verbis,
Et faustas pro me fudit ab ore preces.
- 21 Nec dum fors tenuem pressit miseranda clientem,
Subtraxi auxilium, quā data caussa, meum:
Cūmque fatiscebat gravidæ sub mole ruinæ,
Non mea tunc celerem dextra negavit opem.
- 22 Quòd si fortè tamen mendacia fingere nitar,
Et tacitè falsos dissimulare dolos:
Ipsa mihi in medio frangantur brachia nodo,
Et scapula ex humeris decidat ipsa meis:
- 23 Nam Patris ætherei, rerum qui frenat habenas,
Ante oculos semper stabat imago meos:
Ante oculos Domini præsentia numina semper
A vitiis animum continuere meum.
- 24 Nec mea mens tacitè, flavo confisa metallo,
Dixit, tu vitæ es caussa salusque meæ.
- 25 Nec mihi divitiæ multo sudore coactæ,
Reculaque assiduæ parta labore manūs,
Lœtitia replere animum potuere, nec umquam
Cæcarunt stolido peccatus amore meum.
- 26 Nec sol cùm nitidum radiis lustravit olympum,
Cærulei peragrans culmina celsa poli;
Nec vaga cùm cœlo fulgebat luna sereno,
Astrorum in vitreas exspatiata plagas:
- 27 Basia jaætabam stolidis libata labellis;
Nec deus obsequio hic nec dea culta meo:
Nec mihi persuasit tam splendor amabilis illos
Propterea veros esse putare deos.
- 28 Hoc etiam scelus est, meritòque infligeret illi
Horrida supplicium judicis ira suum:
Nam sic esse Deum vesania nostra negaret,
Qui regit æterni fidera summa poli.

X y

29 Nec

- 29 Nec nimirum gavisus eram, cum sterneret hostem
Sors formidandis fronte coacta minis :
- 30 Nec dederam rabidae retinacula libera linguae,
Exagitans miseri fata sinistra viri :
- 31 Cum tamen interea famulorum turba meorum
Concordi dederint talia dicta fono :
O sceleratam utinam liceat discerpere carnem !
Nulla, nisi haec sequitur, poena severa sat est.
- 32 Nec volui in vacuo peregrinum sternere cœlo,
Sed patuit nostræ janua laxa domus.
- 33 Mens mea cum sceleris sibi conscientia palluit atri,
Et vitiis in se commaculata suis,
Non velum obtendi, veteris non instar Adami,
In tacito occlusi crimina nostra finu.
- 34 Tantane me stolidæ cepit reverentia plebis ?
Et populum fuerat tantus adire timor ?
Ut neque prodirem foribus, planèque faterer,
Quæ tenuere animi claustra profunda mei.
- 35 O si quis nostris adhiberet vocibus aures !
O mihi si ætherium fas sit adire thronum !
O mihi si responsa meus jam redderet hostis !
Perpetuo infereret si sua verba libro !
- 36 Iste liber, liber iste humeris annexus adesset,
Et fieret capiti grata corona meo.
- 37 Huic enarrarem longæ vestigia vitæ,
Trajicerem hunc linguæ fulminibusque meæ :
Magnanimi virtute ducis ferventior instans,
Dum victum stratus se fateatur humi.
- 38 Ecquis agros frustrâ nostros versavit ? & ecquis
Officii pretium non retulisse dolet ?
- 39 Non avido segetes alienas dente voravi,
Nec rapui à dominis arva beata suis :
Raptaque possedi, dominosque in fata coegi,
Aut laqueo tristem aut ense ferente necem.
- 40 Quod si fortè tamen mendacia fingere nitar,
Et tacite falsos dissimulare dolos :
Pro stipula granoque bono consurgat avena,
Undique per medios & paliurus agros :
Has voces, haec verba furens expressit Iobus ;
Hic finem questus jussit habere suos.

C A P. XXXII.

- T**unc tres amici tam feroceſ antea
 Animis, procaceſ vultibusque & vocibus,
 Os reprimunt, & exitum verbiſ negant:
 Nam ſeſe Jobus vocibus necasperiſ,
 Sermone blando nec volebat corrigi,
 Suæ ipſe plaudens ſuaviter prudentiæ.
2 Tunc Barachelis procreatus ſemine,
 Buzita gente natus, ac origine
 Ramita, Elichus arſit irâ turbiduſ,
 Adversuſ iſpuſ exarſit irâ turbiduſ
 Iobuſ, iniquiſ qui Dei calumniiſ
 Suam tueri nixuſ innocentiam eſt.
3 Adversuſ iſpoſ arſit irâ turbiduſ
 Hos treſ amicoſ, ſic Iobuſ jugiter
 Calumniatoſ, nec tamen cauſam ſuam
 Fulcire laſpiſ ſuſtinenteſ viribuſ.
4 Elichus ergo manſit uſque ad ultimaſ
 Voces Iobi, infirmitatiſ conſciuſ,
 Quæ junioruſ ſæpè mentes occupat.
5 At cum obſeraffeſt clauſtra linguaſ fervidaſ
 Hi treſ amici, jam fuore perciuſ
 Suam ipſe tandem protulit ſententiā.
6 Jam, Barachelis procreatus ſemine,
 Buzita, Elichus ſolvit ora talibuſ:
 Ego juventaſ limen ingredior meaſ,
 At vos ſenectaſ contigiftis ultimam:
 Hinc corde pauiduſ, hinc timore palliduſ,
 Meaſ latebraſ opinioneſ obrui,
 Nec propalatam protuli ſententiā.
7 Senecta, dixi, cana, cycniſ æmula,
 Promat latebraſ veritatiſ intimaſ,
 Edocta longiſ temporuſ decurſibuſ.
8 Dixi, ſed hic me credulum error abſtulit:
 Divina peccuſ incolit mortalium
 Mens, quam perenniſ omnium rerum parens
 Inflat vigore flammeo, quo concita
 Prudenter omnes actioneſ dirigit,
 Cernitque ſanctaſ recti & æqui regulam.

- 9 Non mente semper pollet ætas ultima:
 Non quisquis annis semper & prudentiâ
 Præcellit alios, perspicaci lumine
 Cernens probique & improbi discrimina,
- 10 Nunc ergò quæso, nunc favete vocibus
 Meis, mihique differenti attendite :
 Meas latebrâ opiniones exferam,
 Et antè clausam proferam sententiam.
- 11 En! ipse nulla ab ore fundens murmura
 Mutus remansí, dum studetis interim
 Responsa, tacito corde dum perpenditis.
- 12 En! cuncta frustrâ, cuncta frustrâ machinor :
 Non est Iobum qui sciat reprehendere,
 Aptisque ritè vocibus redarguat.
- 13 Non ille inquis in homines injuriis,
 Sed pertinaci offensione numinis,
 Repentè pœnas tam severas reddidit :
 Hoc ergò jam vos esse præmonitos velim,
 Ventosa ne vos elevet superbia,
 Pennisque vanis ulteriùs æquo evehat.
- 14 Non ille foedas ingerit columnias
 In me, nec illuin more vestro criminum
 Falsorum inquis arguam sententiis.
- 15 Obmutuerunt ultimum silentio,
 Stupore sensus alligante marcido :
 Mens horruit, vox hæsit ipsis faucibus.
- 16 Exspecto, longùm exspecto : nec responsa dant,
 Alto loquela supprimunt silentio,
- 17 Linguaisque fistunt. Tempus est erumpere
 In verba, dixi, &, cæteris tacentibus,
 Vicibus loquendi propriis fungi juvat.
- 18 Mens nostra, vastâ plena rerum copiâ,
 Suadet profunda cordis arcana eloqui,
 Suadet latebras pectoris recludere.
- 19 Et noster uterus utris instar obtinet
 Novi, novello qui Falerno imbutus est,
 Cui ni patescat exitus, disrumpitur.
- 20 Ergò eloquemur, ergò apertè fabimur,
 Ut recreemus spiritum prælanguidum,
 Labella frenis nostra liberabimus.
- 21 Ego veritatem promam ab imo pectore,
 Falsâ nec ullum prosequar reverentiâ,

Titulis nec ulli blandiar fallacibus.
 12 Me namque rerum genitor è medio auferet,
 Et falce mortis diffecabit asperâ,
 Si fortè titulis blandiar fallacibus.

C A P. XXXIII.

Nunc te suppliciter precor,
 Aures consiliis nunc adhibe meis,
 Neu voces Aquilonibus
 Portandas vacuum trade per aëra :
 En ! jam libera, motibus
 Sese lingua rotat nostra volucribus,
 Per fauces saliens levi
 Cursu, nec tacitum diligit otium.
 Depromam medio in penu
 Quæ cordis latitant, & venerabilem
 Pandet lingua scientiam,
 Non fuco aut variis illita fraudibus.
 Ecce ! in ventre creaverat
 Artus arte meos mirificâ Deus,
 Et factis dedit artibus
 Alternos animæ ducere anhelitus,
 Olim lœtificans mihi,
 Vitali luteam lumine fabricam.
 Si defendere suscipis
 (Nec te vel pietas vel pudor abstrahit)
 Caussam tam malè consonam,
 Consiste in medio, verbaque protinus
 Produc in medium tua.
 Absentis vicibus judicis, en ! Dei
 Præsens ipse vicarius
 Fungar, quod toties antè cupiveras,
 Effictus fragili luto,
 Sicut gens hominum fingitur omnium.
 Non est, quòd tibi pectora
 Incassum pavido profiliant metu :
 Non te, non mea dextera
 Passim vulneribus figet atrocibus.
 Voces audieram tuas,
 Quas magno stolidus murmure fuderas,

Sic

- Sic tecum haud veritus loqui :
 9 Sum planè vacuus criminis impii :
 Sum purus scelerum omnium :
 Nec tincta est maculis nostra sequacibus
 Mens insons, manus innocens.
 10 En ! mecum immeritò jurgia suscipit
 Rerum conditor omnium,
 Hostili lacerans pectora verbere :
 11 Vinclis implicitum tenet
 Curarum, atque oculis denotat acribus
 Gressus assiduè meos,
 Cunctos dinumerans lumine lynceo,
 12 En ! hîc justitiae viam
 Transverso penitus tramite deseris :
 Responsum accipe debitum :
 Immortalis, enim robore, gloriâ,
 Princeps & sapientiâ
 13 Mortales superat. Cur miserum caput
 Armis objicis illius ?
 Nam nulli latebras pectoris intimi
 In lucem Deus exserit,
 Nulli significat quæ gerit omnia
 Per terram & mare naufragum.
 14 Bis terve Omnipotens alloquitur viros,
 Unum forsan & alterum,
 Haud quidquam reliquis percipientibus :
 15 Cùm nox templa per aurea
 Spargens purpureas undique lampades,
 Languescentia tristibus
 Curis corda levat membra laboribus :
 Cùm pennis sopor humidis
 Humanis oculis insinuatus est,
 Diversâ specie ferens
 Miranda in tacitis visa cubilibus.
 16 Tunc aures Dominus Deus
 Et mentes aperit, perque suos gradus
 Infundit sapientiam,
 Quam sensim cupidis auribus imbibunt:
 17 Conatus fugere impios,
 Sectari studio recta docet pio :
 Ne ventosa superbia
 Stultos fortè homines tollat in ardua,

- Lapsuros celeri gradu
In vastum barathri perpetui lacum :
 18 Ne fortè ante diem cadant
Obscurum in tumuli protinus aggerem :
Ne cum sanguine plurimo
Exspirent gladio in viscera condito.
 19 In lecto jacet impius,
Et pœnas scelerum sustinet asperas,
Ac totis dolor ossibus
Infusus miseris discruciat modis.
 20 Hinc vitæ miserum piget,
Vitæ tam rapidis æstibus obrutæ :
Hinc viëtum sibi denegat :
Gustus delicias tabidus abnuit.
 21 Succum corporis ebibunt,
Et carnem rapidis dentibus exedunt
Curæque & dolor intimus,
Dirarumque cohors lurida febrium.
 22 Jam tristis prope limina
Lethe terrificis unguibus imminet,
Jam jam funereas faces
Exspectans gelidis intremit artibus.
 23 At si quis tamen unicus
Inter tot populi millia venerit,
Siquis venerit unicus,
Qui reëtum doceat carpare tramitem,
Errorum & tenebris procul
Expulsis Dominum mente sequi Deum.
 24 Mox rerum Pater optimus
Languentem recreat robore vivido,
Placatusque ita fabitur :
Nunc mors atra procul, nunc procul aufuge :
Hic iram, hic furias meas
Lenivit precibus ceu pretio suis :
Ceu pœnas sibi debitas
Æternum Stygio penderet in lacu :
Namque inveni Hominem-Deum,
Qui vitam redimit morte vicariâ
Cunctis, qui scelus impium
Confessi ad Dominum mox redeunt Deum.
 25 Pallorque & senium grave
Mutata aufugient, & roseus color

- In vultu, & vegetus vigor,
Infantis faciem vincet amabilem,
Et vires alacres simul
In corpus venient, & cutis asperis
Rugis fœta novabitur,
In florem teneræ versa puertiæ.
- 26 Divinam prece supplice
Implorabit opem : nec Deus abnuet
Aures suppliciis, neque
Avertet faciem : pectora gaudio
Perfundet simul, & tui
Vultus restituet lumen amabile:
Atque amissa parentium
Reddetur veterum crimine sanctitas.
- 27 Nam curas hominum Deus
Latè fidereo prospicit à throno,
Et facti malè pœnitens
Si quis flebilibus sic loquitur sonis :
Ah ! fœdi sceleris piget :
Ah ! nulla utilitas hinc mihi provenit.
- 28 Mox illum facili manu
Horrendo relevat de barathri specu,
Vitam reddit amabilem,
Ac vitæ innumeris accumulat bonis.
- 29 Sic sanè omnipotens Pater
Sancto res hominum numine dirigit :
Hæc facti malè pœnitens
A rerum Domino munera suscipit.
- 30 Mox illum facili manu
Horrendo relevat de barathri specu,
Vitam reddit amabilem,
Ac vitæ innumeris accumulat bonis.
- 31 O nunc auriculam arrige,
Attentus monitis & tacitus meis !
Nain me nunc juvat eloqui,
Et recti dociles tradere regulas.
- 32 Sin fari modò tu velis,
Et postrema mihi dicta refellere :
Profer quas fieri quidem
Opto vindicias, sed dubito, tuas.
- 33 Si non : os inhibe tuum,
Linguæ vaniloquæ murmura supprime :

Nam mysteria nubilis
Exserta è tenebris maxima proferam.

C A P. XXXIV.

- Præterea Elichus sermonem extendere pergit,
Multisque largè differit rationibus.
2 Ea agendum! verbis aures intendite nostris,
Queis perspicacis est acumen ingenii:
Eja agendum! pendete omnes dicentis ab ore,
Quos ratio pennis evehit sublimibus.
3 Multa placent, sapido sordent quoque multa palato:
Sic verba doctis auribus distinguimus.
4 Ergò simul studio jam nos scrutemur honesto,
Acrique veram sanctitatem indagine:
5 Sanctus sum, scelerumque insons, (jactavit Iobus)
Surripuit animum quamlibet Deus meum.
6 Ergone falsa meæ effingam mendacia vitae?
Me vulnus atrox innocentem fauiat.
7 Ecquis in immenso, qui continet omnia, mundo
Pravis Iobo sit secundus moribus?
Qui scelerum innumeras inhianti gulture turmas,
Fraudumque, rivi limpidi instar ebit:
8 Qui scelerum cœtus blandè comitatur, & omnes
Amore pravos intiino complectitur.
9 Dixit enim quisquis Domini mandata revolvit,
Noctes diesque diligenter cogitans,
Nil sibi sic frustrà crucians sua peccata prodest,
Nec fructum arenam seminando colliget.
10 Ergò agendum verbis aures intendite nostris,
Queis perspicacis est acumen ingenii:
Absit ut Omnipotens sceleri laxari habenas!
Absit nefanda ut patret auctor omnium!
11 Humanos meritâ pensat mercede labores,
Remuneratur & pios & impios.
12 Nulla patrocinio defendit crimina falso,
Nec ille turpi affinis est injuria:
13 Ecquis perpetuis orbem regit alter habenis;
Mundi triformem temperatque machinam?
14 Si modò jam subitanè terris inferre ruinam,
Auræque gratum auferre vult anhelitum.

- 15 Omnia quæ vivunt, pecudes, volucresque, feræque,
Immota fient protinus cadavera :
Totaque gens hominum vitâ fugiente per aurâs
Peribit, atrum mox reversa in pulverem.
- 16 Tu modò, si sapias, animo mea dicta reconde,
Gratâque voces aure cunctas imbibe.
- 17 An permitta sibi retinacula juris haberet,
Qui jura legum injustus ipse neglit?
An tua damnabit Dominum sententia magnum,
Qui sempiternis frenat orbem legibus?
- 18 Adspice purpureos num lex regit ultra tyrannos?
Num bellicosos lex coercet principes?
- 19 Quis furor iste, (nefas!) quæ tanta insania lingua,
Deum deorum ut arguas, qui maximos
Nec reges reverenter habet, nec habere tenetur?
Qui nec potentes respicit, nec pauperes :
Nempe casam tenuem, pariterque palatia regum
Superba dextrâ fixit ille Dædalâ.
- 20 Cernis, ut insignes per plurima fecula gentes
Una hora sœpè vellicet radicitus?
Cernis, ut eximios populos latèque potentes
Mors subita raptet? perque noctem Iuridam
Pestis atrox, vel flamma ferox, tonitruque tremendum,
A stirpe totam diruat propaginem :
Divitiis licet ac numeroso milite freti;
Nullum undiquaque pertimerent impetum.
- 21 Perficit hæc Deus, ille Deus, vestigia vita
Qui nostræ acuto contuetur lumine.
- 22 Nulla tegit pravos tellus, latebrasque ministrat,
Nec atra mortis umbra condit impios.
- 23 Nulli plura tamen justo aut graviora ferendum est
Supplicia, culpam poena ne transcenderet:
Ne Dominum rerum nutu qui cuncta gubernat
Injuriarum injuriosus arguat.
- 24 Fastosum tumidumque premit, frangitque rebellem,
Transmittit aliis illius potentiam.
- 25 Sœpè illis, tacitæ per opaca silentia lunæ,
Infert ruinam tale nil sperantibus.
- 26 Sœpè etiam, ut roseum sol aureus extulit axem,
Exempla poenæ horrenda præbet omnibus.
- 27 Nempe quod à Domino gressus vertere profani,
Pedesque recta à semita deflexerant :

- 28 Et tenues pressere homines, inopesque salutis,
Quorum querelas hausit aure & lacrimas.
- 29 Quis turbare potest Domino faciente quietem?
At si tumultus concitabit bellicos,
Quis sibi tranquillæ promiserit otia pacis,
Vitamque curis liberam planè anxiis?
Seu furor in gentem latè grassabitur omnem,
Seu fortè in unum se refundet verticem.
- 30 Hæc facit Omnipotens, regni ne frena gubernet,
Venena diro qui recondit pectore:
Ne regat imperium falsi simulator honesti,
Ne plebs dolosis implicetur retibus.
- 31 Talibus implorâsse Deum, mihi crede, deceret:
Jam jure pœnas, jure reddo debitas:
Non ego te vijis post irritabo pudendis,
Severe Vindex & Pater blandissime!
- 32 Quæ lateant, oculis patefac scelera impia nostris,
Ne fortè scopolis irruam latentibus.
- 33 Si tibi pro ineritis merces numerata daretur,
Ut tu ore stulto sæpè concupiveras:
Ille tibi merito pensaret facta flagello,
Seu sponte ferres, seu coactus viribus:
Nunc vitam defende tuam, vitæque tenorem,
Et actiones singulatim singulas.
- 34 Jam videant, si quid nostro pravum excidit ore,
Aures acuti, mente cordatæ, viri.
Nam sine iudicio blateravit plurima Jobus,
Obmurmuravit vanitates impias.
- 35 Ille mihi attentas utinam nunc præbeat aures,
Suæ tenorem dum loquelæ persequor!
Rectum ego defendamque bonum, scelerisque pudendi
Defensiones impias redarguam.
- 36 Namque scelus sceleri cumulat, nec plaudere cessat,
Rerum parentem prosequens conviciis.

C A P. XXXV.

Pergit Elichus, reprehensionem
Longè continuans gravem.
An tibi puræ est amor æquitatis,
Qui sic dixeris: *Aequitas*

- Nostra prælustri jubare æquitatem
Exstinguit Patris optimi?
- 3 Hoc tuæ voces tacitè innuebant,
Cùm tu hæc murmura funderes :
Quid mihi prodest scelerum profundam
Evitâsse voraginem ?
Cur mihi mentem tenui manu[m]que
Omni crimine liberam ?
- 4 Ecce ! responsum tibi iam tuisque,
Responsum sociis dabo.
- 5 Adspicis claris radiata stellis
Cœlorum alta palatia ?
Adspicis celsas nebulas, propinquas
Campis ætheris igneis ?
- 6 Si manum fœdo scelere inquinabis,
Æterno noceas Deo ?
Sordibus si te maculas pudendis,
Id curare Deum putas ?
- 7 Sive te contrâ pietas juvabit,
Et mens & manus innocens :
Quam voluptatem sibi commodumve
Hinc rerum Pater hauriet ?
- 8 Si tibi virtus generosa mentem
Exornaverit inclitam,
Sortis humanæ reparare possis
Cladem munificâ manu :
Sive squalebis vitiis abundans
Possis lædere homunculum.
- 9 Dira vis multos premit innocentes,
Hinc mœstis ululatibus
Terra longinquo resonat boatu,
Multis humida lacrimis.
- 10 Non tamen mœstis Dominum querelis
Rerum sollicitant Patrem,
Qui per obscuram resonare noctem
Nobis carmina sufficit.
- 11 Qui dedit nobis animam sagacem ;
Subtilique scientiâ
Bestias terræ superare jussit,
Pictarum & volucrum genus ;
Quæ sub expanso volitant canopo,
Mulcentque aëra cantibus.

C A P. XXXVI.

363

- 12 Ergò dum fundunt miserias querelas,
Non rerum Dominum invocant;
Ut procul sese trahat impotentes
A vi & fraude potentium.
13 Respuit surdā Deus aure cunctos,
Quos vanus tumor elevat;
Quique se puros scelerum impiorum
Vano murmure jaētant.
14 Heu! Deus nullis oculis videtur,
Inquis pectore languido:
Sed tamen tandem Deus ille facta
Vindex puniet impia:
Debet hīc ergò fieri salutis
Spes, dum sors gravis intonat.
15 Hic tamen tu jam minimè reponis
Spem, dum sors gravis intonat;
Ergò te saevis agitat procellis,
Et mersum caput obruit:
Tu tamen curā vacuus metuque,
Non portum hunc petis unicum;
Ut tibi lassam statuat carinam
Fluctu & flamme liberam.
16 Hinc fit ut vanas sine mente voceſ
Vano murmure funderes;
Utque multorum strepitum cieres
Verborum absque scientia.

C A P. XXXVI.

- Dixit hæc, dixisse verò non sibi satisfacit,
Ni subinde oratione melleā concluderet,
Ora docta sic resolvens inclitis sermonibus.
2 Mentem & aures applicare quæſo ne mihi abnuas,
3 Te docenti, Quanta rerum conditor miracula
Patret orbe in universo, nil patrans injuriæ.
4 Namque falsis veritatem vocibus non obruam:
Nempe linguam ad te loquenter spiritu ipse dirigit;
Ipſe, cujus ampla metas respuit scientia.
5 Ecce! summus rector orbis flocci habebit neminem,
Quamlibet fit ille magnus inclitusque, quamlibet
Mente polleat sagaci, præpotenti dexterā.

6 Non

- 6 Non tuetur improbos in arduo discriminē,
Sed furoribus potentis impotentem subtrahit.
- 7 A bonorum gressibus non flectit orbes lumen:
Ille reges purpuratos inter illos collocat,
Et thronum dat occupare gemmā & auro splendidum,
Et manu sceptrum tenere, regna firmans undique,
Tuta ab omnibus periclis seculorum in secula.
- 8 Si dolore affligit ullos vinculis coērcitos,
Crura ferreā retentos circumactā compede:
- 9 Tunc aperta pandit illis criminum contagia,
Mens quibus manusque ab omni parte squalet obsita.
- 10 Utque gressum sanctitatis dirigant ad tramitem
Admonet, procul fugatis iinpiis erroribus.
- 11 Si libenter admonenti commodant aures Deo,
Tota vita transfigetur læta curis libera,
Et tenore sempiterno tota curret suaviter.
- 12 Si tamen tot undiquaque cladibus perterriti
Contumaces esse persistent, mox profundent spiritū
Ense pectus perforati, nec reperient exitum,
Arte callidā catisque machinati fraudibus.
- 13 Nam dolos quicumque fuco sanctitatis oblinunt,
Fervidum Dei fuorem provocant; at vinculis
Cūm dolorum circumacti complicantur fervidis,
Nesciunt clamare Regem Cœlitum ejulatibus.
- 14 Ergò mortui recumbent in juventæ limine,
Cūm juventam turpibus contaminārint fordibus:
Quæque velo impuritatem puritatis texerat
Inter impuras manebit umbra torta Erinnyas.
- 15 Pauperem in rebus vocantem liberabit asperis,
Et benignam advertet aurem rector orbis optimus.
- 16 Is tibi, si tu vocares, liberato angustiis
Latum iter mox panderet procul arduis angustiis:
Is tibi mensam tapetis fulgidam nitentibus,
Splendidè structam repleret ferculis lautissimis.
- 17 Tu piarum justa legum iussa cum contemseris,
Nonne meritō jam flagellat te severus arbiter?
- 18 Dum furoris jam tremendi fervet atrox impetus,
Supplica rerum Parenti voce lamentabili;
Namque merces nulla mortis liberabit faucibus:
- 19 Scilicet corrupta nummis atque gazis aureis
Te remittet? aut tuorum bellicosas militum
Copias videns minacem mors recondet cuspidem?

10 Ne tenebras esse tegmen crede factis impiis:
 Nam tenebris falce multos diffecat mors aspera.
 11 Ne libenter vanitates impias amplectere:
 Has probasti, at æquitatem non probasti vindicem.
 12 Ecce! cunctos rector orbis præpotenti dexterā
 Vincit, admiranda nobis exhibens miracula:
 Ecquis orbe in universo protulit mysteria
 Tam profunda, mentibusque prodidit mortalium?
 13 Ecquis huic vivendi ab ævo regulas præscripsérit?
 Ecquis exprobrarit illi perpetrata nequiter?
 14 Illius miranda facta mente tecum cogita,
 Ore lauda, debitisque prædica præconiis.
 15 Illius miranda facta tota gens mortalium,
 Quippe magna, quippe clara, quippe ocellis obvia,
 Intuentur; tota gens ab orbis oris ultimis
 Intuentur, & stupore stant ligati marcido.
 16 Sci. icet divinā nescit terminū potentia:
 Mentis aciem obnubilatam protinus præstinxerit,
 Se videre si labores irritos contenderet:
 Ecquis illumī comprehendit? ejus ampla antiquitas
 Obvoluta æternitate latitat inscrutabilis.
 17 Namque nubila in liquefentes scindit undæ gemmulas,
 Quas anheli pro vaporis densitate fumea
 18 Scissā fundunt, verticesque transeuntes verberant.
 19 Fulminis quis comprehendat ruptionem è nūbibus,
 Et sonora fulminis raucum strepentis murmura?
 20 Fulgorum splendore pellit nubium caliginem:
 Fulgorum splendore latè lustrat æquor vitreum:
 Fluctus ut flammæ videri possit esse pabulum
 Mox futurū, ni deorum Rex retundat impetum
 Ignis huic illuc vagantis lege non coërciti.
 21 Sic profectò rector orbis hos dolore debito
 Plecit, alteros amore amplectitur carissimo,
 Larga frugum subministrans fructuumque munera.
 22 Sæpè nubes ille cœlo luridas subtexit, &
 Lampadēm cœlum corusco permeantem lumine,
 Nubium inductis recondit undiquaque umbraculis:
 23 Quarum ut alvus igne foeta fervido dirumpitur,
 Intonans vasto fragore, nos tremore concutit,
 Et greges per arva sparsos fulminum iœtu percutit.

C A P. XXXVII.

- H**ic corda trepido palpitant nobis metu,
Et comminantur transfilire pectora.
- 2 Adeste, vocem audite Patris optimi:
Vocem, sonoro quam profundit murmure.
- 3 Per vasta cœli spatio convexi, Deo
Emissa, ruptis nubium repagulis,
Sinuosa flaminæ curvant volumina,
Et orbis oras terrant longissimas.
- 4 Dei per orbem vox deinde personat
Tonitu tremendo, quo polus dirumpitur,
Quo terra vasta quatitur; & vitreum falum:
Latèque rerum conditor plenâ manu
Globos refundit fulminum rotatiles.
- 5 Dei per orbem vox tremenda ut personat
Fragore rauco fulminum crepantium,
Splendore claro fulgurum micantium,
Aures & oculos occupat cunctos stupor:
Miranda Dominus perpetrat, quæ lumine
Mens nostra lippo non valebit assequi.
- 6 Nix cana molli vestit agros vellere;
Ilo jacentे & pluvia cœlo devenit,
Nunc parca tenui & tarda manans guttulas,
Et nunc profusis verberans tecta imbris.
- 7 Humana turc gens tota se confert domum,
Foreisque claudit, docta variis artibus;
Ut omnis unum noseat artificem Deum.
- 8 Tunc & ferarum tota gens silvestrium
Antri in recessus corripit gradum intimos,
Et clausa cæcis in cavernis deliter.
- 9 Auster feroçi sibilat cum murmure,
Gyroque stipalam flebit assiduo levem:
At membra Boreas stringit acri frigore.
- 10 Ab ore summi spirat aura numinis,
Brumæ rigorem quæ reducit asperum,
Et cuncta pigro stagna connectit gelu.
- 11 Nebulas aquosas depluendo diluit,
Et fulgurantes dissipat nubeculas.
- 12 Utrasque verò temperat rerum Parenſ

Sic, ut per orbem quidquid ille jusserit,
 Peragant in omnes nationes undique,
 Quaicumque clarâ percutit sol cuspide:
 12 Sive in catervas spargat ignes impias,
 Seu sicca lœtis arva inundet imbris,
 Seu signa amici det favoris, splendida
 Vel his vel illis exhibens miracula.
 14 Huc ergo, Jobe! intende mentis lumina;
 Hic sta, Deique facta miranda adspice.
 15 Nostine tempus, quo Creator omnium
 Sedem universis destinârit nubibus?
 16 Illasque claro purpurârit lumine?
 Illasque curvum in fornicem suspenderit?
 Nostine facta, quæ per orbis ultimas
 Oras potenti perpetravit dexterâ
 Rex ille, nutu cuncta qui regit suo?
 17 Aut membra vestis ut refota recreet
 Tepore blando veris adventu novi:
 Aurâ comantes vix movente fraxinos?
 18 Tune huic sodalis siderum palatia
 Convexa latis brachiis distenderas,
 Quæ firma semper permanent reddentia
 Vitri colorem fusilis christallinum?
 19 Ecquis loquendi formulam monstraverit
 Deo? loquendi formulam non cernimus,
 Obsessa tantâ est nostra mens caligine:
 Aut ecquis illi me loqui indicaverit?
 20 Nam si quis illum cœperit modò alloqui,
 Certè ille mox miraculorum millium
 Vasto voratus æquore absorbebitur.
 21 Nunc, ecce! fuscat squalidas fumi vapor
 Nubes, anhel's profluens ex ignibus,
 Massâque terræ, & æstuoso ex æquore:
 At has serenat ventus, & velocibus
 Pennis nigrantem dissipat caliginem.
 22 Jucunda septem emissa de trionibus
 Exhalat aura, spiritu & leni fluens
 Cœlum benignâ mitigat clementiâ.
 23 O quam verendus est Creator omnium
 Decore summo, dignitate, robore!
 O perspicaci mentis illum lumine
 Quis intueri sustinet! quem fulgida

A a a

Radius

Radiis adornat aureis potentia, &
Severitate temperata lenitas:
Qui nempe plectit neminem æquo durior.
24 Ergo universus orbis illum diligit,
Illum veretur, illum adorat unicè:
Non ille doctos more nostro amplectitur
Viros, acutâ præditos prudentiâ;
Ut quem piorum sola tangat gratia.

C A P. XXXVIII.

- Tunc Pater omnipotens sermone silentia rupit
Protinus, in medio resonanti murmure nimbo:
2 Quis jam consiliis tenebras obtendere rectis
Nititur? Insanasque terit fine fine querelas?
3 Eja age! si quid inest animi tibi, fortiter ensem
Cinge humeros audax, pariterque petamus arenam:
Jam mihi, si possis, referas responsa roganti.
4 Quis locus, aut quæ te sedes antiqua tenebat,
Cùm certo stabilita loco fundamina terræ
Disposui, sedemque dedi mortalibus unam,
Dic mihi, si rerum tibi tanta scientia constat?
5 Quis vastum spatiis numerorum incluserat orbem?
Dic, age! si nōris, exporrectaque rotundæ
Diametro dimensus erat latera ardua terræ?
6 Quâ primùm stabilita manu tam immobilis hæsit?
Quemve putas primas ejus fundâsse columnas?
7 Cùm lœtis tremuere sonis templa aurea cœli,
Angelico testante choro sua gaudia cantu,
Qui fulgent nitidis velut astra micantia flammis.
8 Quis vasti oceani sedavit molibus iras,
Cùm celeri lymphata gradu levis unda cucurrit,
E gremio terræ velut alvo egressa parentis?
9 Tunc nebulis undam cæcâ caligine mistis
Vestivi, & piceis glomeravi hinc inde tenebris.
10 Tunc vasti oceanî tenui vaga fluinina claustris,
11 Præcipiti spatiata gradu. Sic ora resolvens,
Hic furias mulcebo tuas: hic siste ruentem,
Ulterius ne tende rotam, ne currere pergas
Amplius, herbiferosque undis ne involvito campos.
12 An Titan, radiis insignis vertice claris,

- Te supplex humiliisque est deveneratus ab illo
 Tempore, quo fragiles rexit tibi spiritus artus
 Insistens statione suâ? sedemque dedisti,
 Unde citò emergens abigat fulgore corusco
 13 Purpureas aurora faces? Et manè recenti
 Dirigat in cunctas radiorum spicula terras,
 Quas hominum gens ulla tenet: ne scilicet ausit
 Concelerare manus injustâ cæde furentes
 Turba, sed in tacitas ruat ut scelerata latebras.
 14 Tunc diversam orbis facies diversa figuram
 Induit, & propriam capiunt sibi singula formam,
 Ut figuli arbitrio varios vas fictile vultus
 Accipit, aut varios vestis mentita colores.
 15 Ergo simul roseam sparsit fax aurea lucem,
 Impia turba latet, cæcis inclusa cavernis,
 Demissoque fugit pudibunda superbia vultu.
 16 An pede trivisti tumidi vada vitrea ponti?
 Spumeaque intrepidis penetrâsti in marmora plantis?
 17 An latè patefacta tibi est fera regia mortis?
 Haustisque tuis oculis quodcumque reposum
 Terra sinu tenuit, Stygiisque admoverat umbris?
 18 An tu porrectâ terræ super omnia normâ
 Jugera mensus eras sub utroque jacentia Phœbo,
 Dic mihi, si rerum tibi tanta scientia constat?
 19 Dic ubi lux habitet? vel nox ubi sidera condat?
 20 Quasque vias illis dederis calcare per ævum,
 Ut fugiant abigantque iterum se passibus æquis,
 Atque domos linquant proprias, repeatantque vicissim?
 21 Hæc ideò tibi nota patent, quia scilicet olim
 Enixa est utero genitrix te tempore in illo?
 Vel quia longævam tetigit tua vita senectam?
 22 An cæci patuere loci, patuere recessus,
 Unde ille ætherei magnus Regnator Olympi
 Mittit hyperboreas cum grandinis imbre pruinias?
 23 Quas, velut ex aliqua subitò prolata pharetra
 Spicula, turbatos passim jaculatur in hostes,
 Bella ciens, rabidasque ciens ad bella procellas.
 24 Quomodo fulmineæ sinuosa volumina flammæ,
 Et tonitru horrendum rapidos citò dissipat Austros
 Prorsus, ut omniparam circumflent turbine terram?
 25 Quis regit aërias animo prudente canales,
 Ut rapiant, sistantque gradum? dextrâque feroci
 A a a 2 Undique

- Undique flammiferas spargit per inane sagittas?
- 26 Ut nubes, pluviis alvo tumefacta caducis,
Fulmineo disrupta globo, deserta ferarum
Irriget, & steriles foveat sine semine campos?
- 27 Ut desolatas faciat revirescere terras?
Ut rupta tellure in luminis exserat auras
Herba comam viridem, surgensque è viscere terræ
Quercus in aërios tollat sua brachia campos?
- 28 Quem sibi de nebulis fusus levis imber aquosus,
Quemve patrem agnoscit sibi ros? qui lapsus ab alto
Manè novo tenui vestit dumeta liquore,
Prataque flumineis pingit viridiania gemmis?
- 29 Ex utero cujus glacies venit horrida matris?
Ecquis erat liquidis genitor genitrixve pruinis?
- 30 Bruma rigens, se se insinuans per stagna lacusque,
Sternit aquas, sternit fluviosque amnesque rapaces:
Unda gelu constricta jacet: vaga murmura fistit
Lympha in marmoreum sensim durata rigorem.
- 31 Tune novi veris, roseos cùm spargit odores,
Temperiem turbare potes, blandamque quietem
Imbribus & pluviis, rapidique ululatibus Austri?
- 32 Tune potes glaciem lento torpore ligatam
Solvere? perque vices, cùm tempora commoda poscum
Vitibus autumnum decorare, & frugibus æstum?
- 33 Totane fidere regio pulcerima cœli
Et nutus gestusque tuos observat acuto?
- 34 Lumine se solvens prægnans ex tempore nubes
Imperio subiecta tuo, quocumque vocâris,
- 35 Fundit aquas liquidas? Et fulmina rauca fragore
Horrifico trepidam quatunt crepitantia terram?
- 36 Unde hominum mentes rerum prudentia velox
Incolit? unde animo pectus mortale sagaci
Imbuit? & sedem elegit sine fine tenendam?
- 37 Quis poterit numero nubes comprehendere certo?
Quis liquidas suspendit aquas super ardua terræ?
- 38 Aëre libratas vacuo, dum gleba rigescat
Putris, & in solidam coalescant jugera massam?
- 39 Tune voles (sin fortè voles, tibi robora constant?)
Prædam alacri captare manu, & donare leoni
D' glutire gulâ ingenti, sobolique leonis
- 40 Horrifici, dum se latitantes rupe cavatâ
Abscondunt; si præda subit, lacerare parati

Ungibus, & ravidum mersare in corpore rostrum ?
 1 Quis dapibus largis corvo jejunia solvit,
 Cum tenero fœtu dum totum immurmurat agmen,
 Dum crocit, mœstisque replet juga nota querebis ?

C A P. XXXIX.

A N tibi quo pariant capreæ, quo tempore cervæ,
 1 Quemq; modum observent, nullo cum fine, sub una
 Lege per innumeris redeuntia secula seclis,
 2 Pro certo patet? Atque animo prudente notasti,
 Ambiguos quoties renovet fibi menstrua vultus,
 Luna abiens, rediens, turgentia pondera donec
 Ventre ferunt, gravido tumefactæ viscera fœtu?
 Quâque die primas mittant in luminis auras ?
 3 Cim sese incipiunt curvum deflectere in arcum,
 Enixæ teneros magno molimine natos,
 Pondere duro uterum, & nimiâ gravitate trementem,
 Solvunt, & veteres redeunt in corpora vires.
 4 Illarum soboles viridem per membra vigorem
 Accipiens, tumidas avido bibit ore papillas :
 Dens ubi jam crevit segetes demittit in alvum ;
 Ast ubi jam juvenes ætas adolevit in annos,
 Aufugiens patremque simul matremque relinquens,
 Non iterum redditura, suam, loca sola pererrat.
 5 Ecquem, cùm vasti tot agantur secula mundi,
 Fama virum tulit, aut visum testatur ocellus,
 Qui sibi compedibus jaëtat vinclisque solutum
 Esse onagrum, aut trepido excussit juga tristia collo ?
 6 Desertos amat ille locos viridesque recessus :
 7 Non populos urbesque colit, fumosaque tecta :
 Non pavet indomitas rigidi rectoris habenas,
 Infremitus non ille pavet, strepitumque flagelli.
 8 Per montes scopulosque & faxa impervia vobis
 Pascitur, & terrena saliens exsultat in herba.
 9 An fera, quæ in medio cornu mirabile vultu
 Gestat, & huc illuc temeraria currit in herbis,
 Se tibi subjiciet, stabuloque obscura manebit ?
 10 Servilique tuum collo suspendet aratum
 Constanter, ferroque tuum sulcabit agellum ?
 11 Scilicet hunc operis fidum tibi fortè ministrum

Tu

- Tu fore sperabis, vasto quia robore pollet,
Et dabis immensos illi exaurire labores?
- 12 Cùm subit autumnus, tunc plaustro ingente jubebis
Maturas portare & in horrea condere messes?
- 13 An tu flammiferis pavonibus undique pictis
Purpureas per colla juba, per corpora pennas
Fulgida sparsisti nitidas, caudamque decoris
Pinxit radiis, nitidum quæ transit in orbem,
Irida vel varios Phœbi simulando colores?
- An tibi formosis decorata est struthio villis
Femina, pennigeras inter stolidissima turbas?
- 14 Quæ simul ova parit calido sub pulvere condit,
- 15 In mediis incauta viis oblita patere,
Indomitis calcanda feris frangendaque plantis:
- 16 Haud aliter teneros spernit sua viscera natos,
Quàm foret externâ soboles ea matre creata;
Et vanum sine fruge terit, sine fraude laborem.
- 17 Nempe quòd haud illi Dominus præcordia fano
Confilio imbuerat, animique est peccatum inane.
- 18 At, sibi cùm geminas libravit corpus in alas,
Flammivomos contemnit equos, contemnit equorum
Rectores rigido minitantes aspera vultu,
Usque adeò intrepidas expandit in aëre pennas.
- 19 Tunc levi validos firmâsti robore nervos
Cornipedi, rauco qui fulmina mittit ab ore,
Horriscumque trahit vasto pulmone sonorem?
- 20 An sonitus trepidas minimas dum personat aures,
Territus aufugiet pavidae de more locusta?
- 21 Terribiles cùm bella vocant de naribus iras
Evomit, & trepidum pulsu quatit ungula campum,
Et celeres subito penetrat vigor acer in artus:
Corda veneniferis offert generosa sagittis.
- 22 Adspicit armatas gressum celerare phalanges,
Adspicit, & risum læto movet ore, manetque
Impavidus, ferroque negat dare terga rigenti.
- 23 Non clypeum squamis nitidum pavet ille, nec hastam
Claris fulgentem radiis, pharetramve sonantem.
- 24 Ore viam vorat, & subito pede currit in hostem,
Nec streperas stupet ille tubas; clangore tubarum
In medio exsultat, gestisque ciere cachinnum.
- 25 Eminus horrisoni sentit fera prælia belli,
Sentit adesse duces rabido simul q̄re tonantes,

- Dum cœlum terrasque alto clamore fatigant.
 16 Ali movet accipiter pennas te auctore volucres,
 Qui cùm prædæ inhiat, celeri secat aëra gyro,
 17 Turbine se ambiguo volvens? Aquilæque propago.
 Impériis instructa tuis petit astra volatu?
 Atque altum meditatur iter secura? secatque
 18 Aérias suspensa vias? & nubila scandit,
 Pennato subvecta gradu? Nidosque tenellos,
 Per montes scopulosque & saxa impervia vobis,
 19 Securos statuit? Prædam despectat ab alto,
 Atque oculis latè circumspicit undique claris:
 Siqua venit sequitur prædam, & subito terit uncis
 Ungibus, & teneros enutrit sanguine pullos.
 20 Cruda autem gelidæ quæcumque cadavera terræ
 Lapsa jacent, huc huc oculos intende; videbis
 Sanguineam tepido carnem divellere rostro.

C A P. XL.

- D Einde autem Omnipotens sic ora in verba resolvit,
 Post intermissæ non longa silentia linguæ.
 1 An si quis Domino tentat committere pugnam,
 Vincere se speret, clarumque auferre tropæum?
 Quin modò si, clarâ rationis lampade fretus,
 Mecum de dubia cupias contendere caussa,
 Mecum, age! contendas, tibi respondere parato.
 3 Ergo humilis tenui cum murmure vocis Iobus
 Sic rerum lacrimis Genitorem affatur obortis:
 4 Quid tibi jam referam? Labris verba impia claudam
 5 Impositâ, Pater alme! manu. Semel improba fudit,
 Bis stolidos mea lingua sonos: non tendere pergam
 Ulterius, cursumque meo jam fisto furori.
 6 Tunc Pater omnipotens sermone silentia rupit
 Protinus, in medio resonanti murmur nimbo.
 7 Eja age! siquid inest animi tibi, fortiter ensim
 Cinge humeros audax, pariterque petamus arenam,
 Jam mihi, si possis, referas responsa roganti.
 8 Ergone tu penitus mea jura evertere sancta,
 Justiamque abolere meam conabere pernix,
 Ne tibi laus pereat vita fine labe peractæ?
 9 Estne tibi validæ tam vasta potentia dextræ?

- An tu siderei facis aurea mœnia cœli
 Fulmineis trepidare globis, tonitruque tremendo?
- 10 Nunc, age! divini te majestate decoris
 Indue, & eximiæ præstans te gloria formæ
 Nunc radiis hinc inde suis exornet amictum.
- 11 Nunc furias diffunde tuas passim, undique vanos
 Elati fastus oculi preme, sterne superbos,
- 12 Sterne viros, stratosque in humum pede tunde cruento.
- 13 Illos coge suos maculofo pulvere vultus,
 Et nitidas foedare comas, altisque latere
 In tenebris, miserum testante rubore pudorem.
- 14 Hæc fac: jure tibi palmam debere fatebor,
 Dignaque magnificæ referam præconia dextræ.
- 15 En! intende oculos, Elephantum, en! adspice magnum;
 Non vestrâ regione procul per inhospita saxa
 Ambulat, & virides devestit gramine campos,
 Haud secus ac placidi qui tondent prata juvenci.
- 16 En! lumbos mediumque uteri vis prima vigorque
 Occupat amplexu, & reliquos hinc transit in artus,
 Insinuatque alacrem per cætera membra vigorem:
- 17 Huc illuc agitat caudam post terga decoram,
 More cedri, Zephyrus cui brachia quassit anhelus:
 Firma catenati circumdant inguina nervi.
- 18 Offa ligat compago tenax: offa horrida (tanto
 Robore sunt) solido simulant claustra invia ferro,
 Quæque arctant rigidas ærata repagula portas.
- 19 Ille feras inter reliquas latebroſa colentes
 Antra sedet princeps: illum Deus illius auctor
 Armatum instruxit gladio ceu dente feroci.
- 20 Ille inter montes viridanti gramine pictos
 Pascitur, innumerâ medium cingente catervâ,
 Quæ varias ducunt inter loca sola choreas.
- 21 Membra sub umbrosis fessus languentia silvis
 Sternit, & in mediis tectus latet undique kannis.
- 22 Et juvat umbriferas inter recubare cupressos,
 Et salices, ubi murmur aquæ crepitante lapillo
 Personat, æstiferi ferventia brachia cancri
 Arboreis fugat ille comis, & frigora captat.
- 23 Ebibit ingentem haud magno molimine rivum,
 Jordanis fluvium longè latèque vagantem
 Excipere immenso stomachi putat ille barathro,
 Ora simul reserat, vastoque attollit hiatu.

4 Sic avidis ruit ille oculis, vultuque capaci:
 Frustrà illi insidias, fruстрà venabula sternas,
 Insidias duroque terit venabula naso.

C A P. XLI.

Tune potes calamo salientein ducere parvo;
 In liquidis * Leviathan aquis dum incautus oberrat,
 Aut fune arreptâ trahere in tua retia linguâ?
 Tune potes nasum, faucesque utrimque cruentas;
 Aut stimulo spinæ aut ferro penetrare recurvo?
 An supplex tibi verba dabit? tibi supplice gestu
 Procumbet? placidoque adsternet corpora vultu?
 An tibi gaudebit placidum componere fœdus,
 Imperio parere tuo sine fine paratus?
 An tibi materiam Iusûs dabit ille jocique,
 Instar avis captæ, atque angusto in carcere clausæ.
 Quæ solita est blandis aures mulcere querelis?
 Aut erit ancillis ferratâ compede vinclus,
 Vel flammis tostus lentis, vel forsan aheno
 Coctus, ut appofitis hilaret convivia mensis?
 Aut, dum se mediis volvens finuatur in undis,
 Correptus, navisque ingenti inclusus in alvo,
 Per vaga diversas junget commercia gentes?
 Quæ poterunt unco penetrare hastilia ferro
 Squamigerum caput atque cutim? Nunc illius ergo
 Formam animo tecum reputa, vietusque recede:
 Neve iterum furiis miserum caput objice nostris.
 Ecquâ vir regione latet, quem continet orbis,
 Quin velut immotum jaceat mutuusque cadaver,
 Hoc viso, tremulosque horror citus occupet artus?
 Nemo adeò ferus est, adeò qui robore fidat,
 Ut velit huic vasto membris & robore monstro
 Conseruisse manus: ergo quis vivus in orbe
 Mecum fanguineas ausit committere pugnas?
 Quis me muneribus largis cumulavit amicus,
 Ut sibi amicitiae pensarem munera largæ?
 Nam pelagus quodcumque parit, vel terra, vel æther,
 In gremio fœcunda suo, mihi vendico totum.

B b b

12 Par-

* Vel Crocodilum.

- 12 Parva loquor: quin aure mihi fervere memento,
Atque intende animum: referam majora relatis:
Cur pulctam taceo formam, nitidamque figuram?
Cur taceo immensas immenso in corpore vires?
- 13 Ecquis onus lato incipiens superaddere dorso,
Sicut equo facitis portanda ad pondera nato,
Stragula composuit latum velantia dorsum?
- 14 Quis dentes referare potest ceu clave lupato,
Quorum utrumque latus junctis amplexibus hærens
Stat, geminas rigido valvas imitata metallo?
Quām formidandā dentes habet ille figurā,
Qui sic terribilem spiræ sinuantur in orbem!
- 15 Squameus est partes à vertice totus ad imas;
Squamis haud aliter jaētat, quām veste decorā
Gemmarum ac auri flammis radiante, catenā
Perpetuā connexa sibi compago ligatur
Squamea, ceu tabulæ cerā junguntur acernæ.
- 16 Nec tenues penetrare potest has spiritus auræ:
- 17 Usque adeò quod tangit idem est. Sic altera semper
Alterutram complexa tenet: non ullus in orbe
Vivit, qui medium potis est discindere nexum.
- 18 Et pulsat raucis cum sternutatibus auras,
Luce novâ expellit tenebras: te prævia lucis
Perspicuis aurora oculis simulare videtur.
- 19 Ardentein flammam scintillasque evomit ignis:
- 20 Ore suo egreditur geminis è naribus halans
Fumus, ut è calido quod concitat ignis aheno.
- 21 Igniferas passim jaculatur ab ore favillas
Spiritus, & quodcumque rapit populabile flamma:
- 22 Perstat in indomito robur non flexible collo,
Et procul anxiferos animo fugat ille dolores,
Semper in horrisonis gaudens resilire procellis.
- 23 Robore membra sibi constant ingentia, membra
- 24 Firma manent, immota manent: Cordisque rigori
Saxa vel æquorei cedunt horrentia ponti,
Et lapidem exsuperant præcordia dura mokarem.
- 25 Cùm caput horrendum, vultusque, oculosque feroces,
In liquidis attollit aquis, feseque videndum
Exhibit, extemp̄tō validorum membra virorum
Frigore solvuntur, gelidos pavor alligat artus:
Ac, trepido quatiente metu, purgare peractæ
Effusis precibus tentant scelerā impia vitæ.

- 16 Si gladius fortasse ferox, si missile ferrum,
Sive hasta illisa est, validos cute rejicit iectus,
Quæ secura manet squamâ clypeata rigenti.
- 17 Arma vocat stipulam ferro crepitantia densam,
Quam levis aura vehit; fabricata ex ære rigenti
Arma vocat, ligni, cariosæ dente senecta
Relliquis, vel dente tuo, fera blatta! pereſi.
- 18 Ille, velut stipulas super arva aurata caducas
Lædere quæ ignorant, balearis verbera fundas
Spernit, & emissas nervo stridente sagittas.
- 19 Ille, velut paleas agitatas flamine venti,
Ridet tela sibi passim volitantia, ridet
Siquis adest validâ vibrans hastilia dextrâ.
- 20 Äquoreas inter cautes, atque aspera faxa,
Membra super bibulas sternit defessus arenas;
- 21 Cùm leviter tumido sinuatur in æquore, cogit
Spumiferum fervere salum: sic torquet ahenum
Ignis odoriferos agitans ardore liquores;
Sic quoque anhelanti fervens salit olla camino.
- 22 Cùm vitreos trapare lacus libet, omnia longo
Tramite pressa tenet: sumimus vestigia fluctus
Omnia pressa tenet, spumantia marmora canis
Credideris squalere comis, torpere senecta.
- 23 Ecce! per omniparam latè circumspice terram;
Non illi similem peperit, non terra secundum:
Impavidus, liberque metu, trepidoque timore,
Nullo umquam anxiferis agitatur tempore curis.
- 24 Ille oculi fastus tumidi premit, ille superbos
Calcat, & in solio princeps sedet ipse superbo,
Vibrans magnifico sceptrum regale lacerto.

C A P. XLII.

ERGO humilis tenui cum murmure vocis Iobus
Sic Divum lacrimis Genitorem affatur obortis:
1 Jam vires, Pater alme! tua, tua robora nobis
Constant, & validæ veneranda potentia dextræ;
Jamque oculi non prendo tui, sed miror, acumen,
Qui potes arcanos animi penetrare recessus.
3 Quis jam consiliis tenebras obtendere rectis
Nititur? Insanasque terit sine fine querelas?

- Scilicet enixa est mea vox recludere multa,
 Multa oculis penitus penitusque impervia nostris,
 Cumque Dei æterni miracula pandere vellem,
 Obruta Cimmeriis jacuit mens nostra tenebris :
 Nempe quod eximius decor, insuperabile numen,
 Gloria, maiestas, splendor Rectoris Olympi,
 Præstinxere aciem radianti lumine nostram.
- 4 Da mihi te facilem, & verbis bonus annue nostris :
 Jam mihi, sed placidus, referas responsa roganti.
- 5 Ante quidem nostras abiit veneranda per aures
 Fama tui, sed nunc oculis te conspicor ipsis.
- 6 Jure igitur palmas, oculosque ad sidera tollens,
 Pulvereos inter cineres, te poplite flexo,
 Oro miser lacrimis veniam, Pater alme ! profusis.
- 7 Jam Deus omnipotens postquam sic ora reclusit,
 Substitit hic, & mox Eliphazum his vocibus orsus
 Agreditur : nunc me meritò furor incitat atrox :
 Non etenim, ut par est, nostro de numine, nec tu,
 Nec socii dixeré tui, sed inania verbis
 Fundere magnificis nullos studiisti in usus :
 Longè aliter famulus me concelebravit Iobus.
- 8 Ergo viros ovium septem, totidemque juvencos,
 Criminis horrendi captate * piacula : posthac
 Ad famulum properate meum (mora segnis abesto)
 Protinus, & rapidis adolete altaria flammis :
 Ille animo intenso, madidis me vultibus orans,
 Voce suā, manibus, volitabit ad astra, supinis :
 Illum ego respiciam : jam ne mea spernите dicta :
 Surgite, ne meritas referant scelera impia poenas :
 Non etenim, ut par est, nostro de numine, nec tu,
 Nec socii dixeré tui, sed inania verbis
 Fundere magnificis nullum studiisti in usum :
 Longè aliter famulus me concelebravit Iobus.
- 9 Protinus, enī properant, Eliphazus gente Temanus,
 Et Suchitarum Bildadus origine natus,
 Atque Namathites Zopharus, Dominique repente
 Jussa alacres peragunt, & sanctum numen adorant.
- 10 Ergo suum famulum facilis respexit Iobum,
 Et subito curis animumque & corpora morbis

Solv.

* Piacula scilicet typica & Christi præfigurativa, ^{no}
 Solus Christus est verum peccati piaculum.

Solvit, amicorum postquam prece supplice culpam
 Eluit, & duplices illi cumulavit honores
 Omnipotens, & quidquid opum possederat antè
 Conduplicat, magnoque redit cum fœnore nummus,
 Tum consanguinei, fratres, blandæque sorores,
 Conveniunt, & quisquis eum cognoverat antè,
 Junctus amicitia sociali fœdere longæ,
 Atque hilares positis celebrant convivia mensis;
 Deinde favent linguis, consolanturque ruinas
 Non exspectatas, exhortanturque videre
 Fortunam, casusque suos jam in prospera versos;
 Quisque dat argenti munus spectabile, gemmam
 Quisque dat auratam, extrema quæ pendet ab aure.
 Usque adeo omnipotens hominum Pater ultima vitæ
 Rettulit in melius: fato meliore beavit
 Summos ille dies, quām cùm juvenilibus annis
 Florait, eximiâ comitum cingente coronâ:
 Namque habuit pecudum, campi quæ gramina tondent
 Ad fluvios salientis aquæ, bis millia septem,
 Atque camelorum quoque bis tria robustorum.
 Millia, millesas asinino è semine matres,
 Ac totidem validos juga lassavere juvencos.
 Et pulcros genuit viridanti robore natos
 Septem, tres numero formâ præstante puellas.
 Maxima quæ natu est patri Jemima, sed illa
 Quæ medio generata loco est, dicenda videtur
 Kezia, diversum Kerenhappuca nomen habebat
 Tertia. Non illis ulla est prælata puellis,
 Quà Titan radiis oriens effulgit Eois:
 Has pater heredes fieri cum fratribus æquas
 Jussit, & æqualem patrimonii assumere sortem.
 Posthæc, centenos implevit suaviter annos
 Lætus, & octavum trepidavit claudere lustrum:
 Jamque suis oculis natos, jamque ille nepotes,
 Progeniemque nepotum, & qui nascuntur ab illis,
 Cara suæ sobolis spectavit pignora. Tandem,
 Corpore defesso tremulæ languore senectæ,
 Spiritus in tenues evanidus exiit auras,

F I N I S,

Ad

Ad amicum suum amantissimum,

D. Gulielmum Leach,

Bibliographum Anglum,

Cujus operâ multum adjutus est in hoc libello imprimendo, cuique multis nominibus magnam debet gratitudinem;

Decastichon Eucharisticon.

Gratia quanta tibi referenda est, dulcis amice!
Gratia si meritis redditur æqua tuis:
Tu misero flenti, & dura sub mole gementi,
Das dextram, atque opibus confilioque juvas.
Quod consanguinei nobis, quodque esse sodales,
Quod soror aut frater noluit, unus eras.
Unus in adversis prohibes succumbere rebus,
Et laceræ unus eraς anchora firma rati.
Digna tibi meritis utinam det præmia tantis,
Ille oculis justis qui pia facta videt!

Sic precatur

GULIELMUS HOGÆUS.

SATYRA

SATYRA SACRA,

S I V E
 PARAPHRASIS
 I N
 ECCL^ESIASTEN

P O E T I C A :

Auctore GULIELMO HOGÆO.

C A P. I.

HÆc tibi, posteritas seclis oritura futuris!
 Hæc relegenda tibi pulcerima scripta reliqui
 Jefiadæ genitus sublimi sanguine vates,
 Admonitor prudens animo, rerumque peritus,
 Ilacidis qui jura dabat diademate cinctus,
 Sceptraque magnifico temuit Solymæa lacerto.
 O curas hominum! O quantum est in rebus inane!
 Nil vanum nisi mundus habet, nil præter inane:
 Hoc pius admonitor, divino numine plenus,
 Stigmate cuncta notat radianti subdita Phœbo.
 Huc ades, huc aures avidamque advertito mentem;
 Quicumque es positi sub solis lumine mundi

Incola!

- Incola! qui carpis perituae gaudia vita:
Quid juvat innumeros toties subiisse labores?
- 4 En! hominum, en! etiam pecudum, pariterq; volantum
Secula perpetuis abeunt redeuntia seclis:
Sed quæ dat propriam cunctis animalibus escam
Firma manet tellus, longoque immobilis ævo.
- 5 Sol radiis illustre caput fulgentibus auro
Cum manè æquoreis emergens exferit undis
Progreditur, puroque accensam lumine flammarum
Dicit ad occidas constanti tramite metas:
Tum rapidum oceani rubro lavit æquore currum,
Et nostro adversum radiis illuminat orbem,
Eoique iterum rediens stat margine cœli.
- 6 Interdum in tepidos ventus deflectitur Austris,
Interdum in Scythici glacialia frigora ponti
Vertit iter; cursusque alios, aliosque recursus;
Integrat assiduo sua per vestigia gyro.
- 7 Omnia prona ruant licet in mare flumina vastum,
Non satiatur aquis marmor revolubile, postquam
Unde ortus habuere suos huc versa recurrent,
In gremiumque suæ fese effudere parentis.
- 8 Denique quidquid habet dives circumspice mundus,
Omnia pressa sua graviter sub mole laborant,
Et proprio lassata gemunt sub pondere; quantus
Omnia languor habet, nec lingua ostendere verbis;
Nec subtile queat complecti mentis acumen:
Quidquid in hoc oculus circumque infrâque supraque
Orbe videt, numquam satiabitur ille videndo:
Et licet audieris humanæ mella loquelæ,
Et varias pecudum voces, cantusque volucrum;
Murmuraque in querulis blandè resonantia chordis
Non tamen omnino cupidam satiaveris aurem.
- 9 Quidquid erit primis olim fuit antè diebus;
Factaque sunt seclis quæ sunt facienda futuris
Jampridem: & posthac oritura ætatis imago est
Præteritæ, vitamque refert ventura vetustam:
Lumina nil sub sole novum mortalia spectant.
- 10 An quidquam in latis terrarum est cernere regnis
Quod dici queat esse novum? jam define tandem
Insanire hominum soboles! Desiste superbè
Inventus jaçtare novos, artemque novatam;
Nec vanos tibi finge novæ virtutis honores;

Quid

- Quidquid enim tibi laudis inest hoc gentis avitæ
 Exemplum est, primoque patres ornaverat ævo:
 Sin quid fortè novi produxeris, illud ab usu
 Fit vetus; & pereunte citò novitate senescit.
- 11 En! quæ præteritos magna cum laude per annos
 Floruerant, jam ignota jacent; sic tempore nostro
 Quæ modò clara micant etiam sub nube latebunt
 Perpetuâ, longisque teget nox atra tenebris.
- 12 Neve tibi videar vanis impônere verbis;
 Quæ loquor hæc docuit longa experientia rerum:
 Ille ego qui Solymam magnâ ditione tenebam,
 Per populos qui jura dabam sacrata volentes,
 Consiliis opibusque potens, sceptrisque verendus;
 Nil mihi, si quidquam potuit, quod terra ministrat,
 Aut fortuna favens, hominem fecisse beatum,
 13 Defuit: His ego præfidiis instructus in imum
 Naturæ penetrale paro perducere gressum;
 Per terras hominesque vagor, per quidquid in orbe
 Cernitur humano studio flagrante ferebar:
 Me labot hic durus tenuit; quem Rector Olympi
 Omnibus in mundo comitem sociumque perennem
 Esse dedit; curis acuens mortalia corda.
- 14 Cuncta pererravi, quæcumque ex æthere spectat
 Siderei fax clara poli; quæcumque sub undis;
 Quæcumque in gremio latitant telluris opaco:
 Judicium jam quisquis aves cognoscere nostrum;
 Nil nisi quod vanum est ingens complectitur orbis,
 Multaque follicitis mentem exagitantia curis.
- 15 Quod claudum est nequit in rectam se vertere formam;
 Quod truncum est mutilumque nequit supplerier illud
 Viribus infirmis hominum: (quia scilicet arctis
 Finibus inclusa est) humana potentia multos
 Haud ullo reparare potest molim'ne casus.
- 16 Ergò oculis animi quisquis discernere certas,
 Quâ ratione queas traducere suaviter ævum;
 Huc adsis; memorique animo mea dicta reconde:
 Si bona summa putas rerum cognoscere caussas
 Abditaque in tenebris mysteria cernere cæcis,
 Falleris: en! ego sic tacito sub corde loquebar:
 Jam mihi collecta est vasta experientia rerum,
 Jam mihi perspectum est gremio quodcumque capac
 Terra vel unda tenent; & quæ natura negavit

Vifibus humanis oculis ea pectoris haufi:
 Jam mea transcendit cunctos sapientia reges,
 Quicumque in folio Solymæ federe superbo;
 Nec falso: nam cuncta, aliis quæ clausa jacebant,
 Ingenio patefacta meo emersere tenebris.

17 Et penetravi animo naturæ arcana sagaci,
 Quantum & stultitiae distet sapientia vidi;
 Non tamen hinc animum potui relevare dolentem;
 Hoc etiam de fonte dolor manabat acerbus,
 Multaque sollicitis mentem exagitantia curis.

18 Quisquis enim vigili studio mysteria mundi
 Intima scrutatur, tenebrisque obfessa recludit,
 Anxietate animi miserè vexatur amari,
 Ingenteinque premit mœsto sub corde dolorem,
 Magnaque tristitiae comes est sapientia magnæ:
 Nam licet ingenii penetravit acumine vasti
 Plurima, multa tamen superesse impervia cernit;
 Hinc magis atque magis sitis est accensa sciendi,
 Nec requie sinit illa frui: quin se quoque torquet,
 Foritan à vulgo stolido contemptus, & illi
 Fors meritum plebs ima negat virtutis honorem.

C A P. II.

JAmque ubi perspexi penitus, sapientia postquam
 Sustulit inque suo posuit me culmine, vitam
 Felicem procul esse tamen: tum talia mecum:
 Nunc, age! sepositis mea mens nunc incipe curis
 Ducere sollicitæ jucunda oblivia vitæ:
 Carpe voluptates varias, quas terra benigno
 Sufficit alma sinu; dulcemque amplectere toto
 Pectori lætitiam, ludis adaperta jocisque
 Porta sit, & laxis latè exspatientur habenis:
 Tunc mihi sollicitam mille oblectamina mentem
 Exhilarant, variâque animum dulcedine mulcent:
 Quid tamen inde boni tulerim si fortè rogabis;
 Deliciæque, jocique, & quæ tibi vita ministrat
 Gaudia cuncta simul, si congererentur in unum,
 Nil solidi his constat, sunt vana & inania prorsus,
 Sunt levibus ventis volucrique simillima somno.
 2 Ergò mihi meritò tacitâ sic mente loquebar:

Quid

Quid jocus est, stultæ nisi lœta insania mentis?
 Risus &, altifono distorquens ora cachinno,
 Quid facit? aut in quam properat contendere metam?
 Tot verò expertis requiem quærendo cupidam,
 Quamlibet haud usquam invenio, vastumque per orbem
 Nulla salutiferæ video compendia vitæ;
 Non tamen absisto vigili perquirere curâ,
 Quidquid auricomè spectatur lumine Phœbi:
 Et reperire paro tibi, gens mortalis! in orbe
 Quâ ratione queas traducere suaviter ævum,
 Et, stolidis curis animique angore remoto,
 Ducere sollicitæ jucunda oblia vitæ:
 Idcirkò laticum largè mea sumit honorem
 Dextera, lœtifico relevans mihi pectora vino:
 Non tamen ut multo stupeant sensumque relinquant
 Corda sepulta mero, sed acumen flamma ministret
 Vita, & accumulet nostrum insinuata vigorem.
 Immensæque etiam turres, ac tecta, minæque
 Murorum ingentes, æquataque moenia cœlo,
 Sunt opibus fabricata meis; ædesque decoras
 Extruxi, atque meâ plantata est plurima dextrâ
 Vitis, in immensum extensis diffusa racemis,
 Celsaque turrigeri transcendens culmina muri:
 Plantavi innumeris distinctos floribus hortos,
 Atque salutiferæ succis variantibus herbæ;
 Ut nares passim ambrosio vehementer odore
 Pellicerent, visuque oculos, gustuque palatum.
 Plena quoque arboribus statui pomaria cunctis,
 Ut sensus varium raperent generantia fructum,
 Defessumque sua refoverent corpus in umbra.
 Huc liquidos mea cura lacus & stagna coëgit;
 Arbor ut, ex imo fœcundo humore rigata,
 Frondentes latè ramos & brachia tendens
 Huc illuc, media ipsa ingentem redderet umbram.
 Innumerosque mihi famulos famulasque paravi
 Undique, vernarumque ingens mihi vulgus abundat,
 Ædibus in nostris queis primum infantia cœlum
 Hauserat; atque asinos & equos ad fortia natos,
 Atque laboriferi sobolem mea dextra juvenci,
 Lanigerasque acquirit oves, hirtasque capellas,
 Silvicolasque feras, numero quæ dicere non est:
 Quem qui scire velit, Libyçi velit æquoris idem

Discere quām multæ Zephyris agitentur arenæ;
Sic mea transcendit cunctos opulentia reges,
Quicumque in solio Solymæ sedēre superbo.

8 Et pariter nivei cumulum flavique metalli
Collegi ingentem, ut numerum cum pulvere adæquet;
Quid? quod ab Eois veniens cum classibus Indis
Mercator gravis ære domum mihi sæpè redibat:
Et vastas cumulavit opes regale tributum,
Quod mihi collectum est populi inter millia nostri,
Millia divitibus multum exundantia gazis:
Quin & sceptrigerum mihi toto ex orbe fluebat
Turba virum, quos fama mei præclara trahebat,
Virtutes visura meas; fastuque remoto,
Ante meos cecidere pedes, & supplice vultu,
Nec vacuâ venere manu; sed munera secum
Attulerant, ignotum argenti pondus & auri,
Et nitidas gemmas, Tyrioque nitentia succo
Tegmina, nostrum avidi fibi demeruisse favorem,
Atque aditus mollire suos, & tempora fandi:
Masculeique mihi generis cantare peritos,
Fœmineique simul generis cantare peritas
Conduxi innumeras, nec defuit ulla voluptas,
Quâ trahitur mortale genus: citharæque, lyræque,
Organaque, & numeris resonantia cymbala blandis,
Detinuere animum variâ dulcedine nostrum.

9 Sic mea sceptrigeros transcendit gloria cunctos,
Qui priscis diadema meum gessere diebus,
In portis, Solyma alta! tuis; nec pondere rerum
Tantarum mens fracta labat; sapientia nobis!
Prima manet, nec tantus opum proventus & usus
Debilitant vires animi, mutantve vigorem.

10 Nulla optata aberant: oculo quæcumque vaganti
Vidi, visa peto mihi mox, potiorque petitis:
Quoquò oculos verti, quoquò vestigia flexi,
Deliciis pars nulla vacat: mihi gaudia præbet,
Quidquid in humanis dulce est & amabile rebus:
Lætitiamque mihi variam mea faæta ministrant
Omnia, nam nostri fructus fuit ille laboris
Unicus auricomis subter vaga lumina Phœbi.

11 Post verò iminenſas, queis nocte dieque vacabam,
Tantarum impensas operum, tantosque labores,
Quos tuleram in posito sub solis lumine mundo;

Judicium

Judicium quicumque velis inquirere nostrum
 De cunctis quæ mundus habet, si credere fas est
 Usibus instructo, & multo assuetudine rerum,
 (Si quid forte docet longa experientia veri)
 Nil nisi inane, nihil, vastus complectitur orbis,
 Multaque pestiferis animum torquentia curis :
 Nil solidæ bonitatis habent, quæcumque videntur
 Sidereo subjecta polo : totum undique vanum est,
 Quidquid ab æthereo spectat sol clarus Olympo.
 12 Rursus ad antiquum studium, curasque priores
 Mens redit, & quid vera foret sapientia rimor,
 Quidque furor, quid mentis inops insania, claram
 Ingenio præbente facem ; nam Rector Olympi
 Tam puro nostram perfudit lumine mentem, ut
 Nullus in orbe queat melius discernere verum :
 Nec mihi præripiat palmam quicumque futuris
 Exititerit seclis hominum de semine cretus :
 Nam quid in humanis poterit gens postera rebus,
 Quod non præstiterit magni sapientia Regis,
 Divitiis, opibusque & festa pace virentis ?
 13 Tunc mihi stultitiam tantum sapientia cæcam
 Vincere visa fuit, variisque excellere rebus,
 Quantum præstiterit nigris lux clara tenebris ;
 Lux oculis pergrata tuis, lux apta labori,
 Expellensque metus animo, rebusque colores
 Restituens, rectoque regens in tramite gressum.
 14 Vir sapiens oculis non frustrè in fronte locatis
 Utitur, hujus enim rectrix prudentia mentem
 Instruit, errores abigit, circumspicit ecquid
 Forte mali immineat, ventura pericula vitat,
 Prævidet eventus operum, fructusque laborum :
 At contrà, stultus caret hâc duce, perque tenebras
 Ambulat, insanum peragit sine mente laborem,
 Currit in oppositas viduatus lumine fossas :
 Inter multa tamen discrimina convenit illud
 Inter utrumque, suam nequeunt defendere vitam
 Sortis ab adversæ laqueis, nunc surgit in altum
 Stultus, & in tenebras sapiens demergitur imas :
 Nunc rursum emergit sapiens, & stultus ab alto
 Præcipitat, summaque trahit de sede ruinam :
 Nunc hunc, nunc illum, placido fors lubrica vultu
 Respicit, atque iterum rapidis volat avia pennis :
 Usque

Usque adeò simili vita est obnoxia sorti
 Amborum, & dubios subeunt fine vindice casus;
 Præterea, metam pariter gens omnis in unam
 Incola Phœbæo positi sub fidere mundi
 Contendunt, gelidæque ruunt in limina mortis.

15 Ergò mihi meritò tacito sub corde loquebar:
 En! ego tam sapiens, stolidusque & mentis egenus,
 Sorte pari, ætheriâ, fruimur, dum vescimur aurâ,
 Et, cùm fata vocant, parili quoque morte cademus.
 Ergò ego cur isto sapientior esse studebam?
 Scilicet haud aliis minus est sapientia rebus
 Vana, nec hinc animo satis est solaminis ægro.

16 En! modò qui clarâ celebrantur laude per orbem,
 Et famâ super astra volant, mox infima tamquam
 Fæx populi, æternis venturâ ætate tegentur
 In tenebris, longaque diu sub nocte jacebunt;
 Et quâ morte cadit sapiens? quâ pectoris expers;
 Præcipites in fata ruunt mortemque tremendam
 Hic atque hic, gelidique latent sub mole sepulcri,
 Omnia consimiles; nec post sua fata resurgent
 Rursus præteritæ subeunda ad munia vitæ.

17 Ergò mihi miseræ venerunt tædia vitæ,
 Immensæque operum moles, vastique labores;
 Phœbææ sub luce facis quæcumque geruntur
 Omnia sunt nobis odio, nam evanida prorsus
 Omnia sunt, miseris animum lacerantia curis.

18 Et contemta mihi jacet omnis gloria mundi,
 Nam studiis opibusque meis quæcumque paravi,
 Incola Phœbæo positi sub fidere mundi,
 Hæc ego nascenti puero mox cuncta relinquam.

19 An verò hic sapiens, an inertí corde futurus,
 Dicere quis poterit, certisque ostendere signis?
 Qualiscumque tamen fuerit, quæcumque paravi,
 Incola Phœbæo positi sub fidere mundi,
 Consiliis opibusque meis, ea cuncta tenebit:
 O quantum est igitur cunctis in rebus inane!

20 Tunc ego ludibriis mihi stultè imponere vanis,
 Optatumque mei fructum sperare laboris,
 Scilicet omnino fieri sub sole beatum,

21 Abstiteram. Nam quis fugitivæ incommoda vitæ
 Enumerare potest? sunt qui noctesque diesque
 Ingentes tulerant multo sudore labores,

Justitiâ meritisque graves, mox dira sub umbras
 Mors abigit, cunctisque frui permittitur alter,
 Atque laboriferæ messem hanc abducere vitæ:
 Quâm vanum & miserum est tanto indulgere labori,
 Cujus ad auctorem nulla emolumenta redundant!
 12 Estè quid anxiferis cruciatum pectora curis
 Juvit? & innumeros toties subiisse labores,
 Quos tulit in posito sub solis lumine mundo?
 13 Quippe dies agitat cum sollicitudine cunctos,
 Cunctorumque operum multi sine fine dolores
 Assidui perstant comites, nec nocte quiescit
 In media, somnosque abrumpit cura salubres:
 Eheu! quâm vanum est tanto indulgere labori!
 14 His ita perpensis mihi justo examine, tandem
 Maturo sic judicio decernere visum est:
 Quamlibet in terris nihil omni ex parte beatum
 Posse videre datur, miseris nec libera curis
 Gens humana potest, requiemque indepta perennem;
 Ducere sepositam procul omni à turbine vitam;
 Maxima sollicitæ referam solamina mentis:
 Nil magis in misero dulce est & amabile mundo,
 Quâm si quis rapiat fugitivæ gaudia vitæ,
 Dum licet, & fessas frugum sibi munere vires,
 Cordaque lœtifico relevet languentia vino;
 Nec sinat ille suum fructu caruisse laborem:
 Si tamen hâc ullus valeat dulcedine vitam
 Exhilarare suam placidè, partisque fruatur,
 Hoc quoque divini mihi muneris esse patebat,
 15 Et supera de sede datum. Nam quotquot in orbe
 Sceptrigeri diadema gerunt, quis me magis ipso
 Deliciis vitæ innumeris, opibusque redundant?
 Non tamen his potior, magni nisi numinis adsit
 Ille favor, qui cuncta beat, qui cuncta secundat.
 16 Nam Pater omnipotens, miro pietatis amore,
 Sanctorum puro perfundit lumine mentes,
 Lætitiaque animos hilarat, sed corda malorum
 Impia sollicitis torquet trepidantia curis:
 Quasque sibi multo noctesque diesque labore
 Accumulavit opes, vel vi vel fraude, scelitus,
 Subtrahit, & puris animi rectisque ministrat;
 Datque laboriferæ messem hanc abducere vitæ:

Per

Perfruiturque pius quod gens scelerata laborat:
Hæc quoque res vana est; & acerbi plena doloris.

C A P. III.

- C**Arpe voluptates igitur quas vita ministrat
Innocuas, fructumque tui ne linque laboris;
Dum licet; exemplò fugit irrevocabile tempus:
Quidquid enim gremio tellus tenet alma benigno,
Quod refugo tenet unda sinu, quod mobilis aër,
Quodcumque immensum cœlum tegit, omnia surgunt
- 2 Per certas abeuntque vices: Sic tempore certo
Nascimur, in tenues iterumque relabimur auras:
Figimus omniparæ plantas modò viscere terræ,
- 3 Et modò convulsas rapimus. Modò corpora letho
Mittimus; interdum medicas ad vulnera præstat
Applicuisse manus, mortemque fugare propinquam:
Interdum ex imis tecta ardua fundamentis
Diruimus; vastamque trahit domus ampla ruinam,
Æquatasque solo penitus prosternimus urbes:
Nunc lapsas renovare domos, ædesque revulsas,
Et desolatas urbis reparare ruinas,
- 4 Tempora justa vocant. Nunc imbribus ora madescunt
Et nunc jucundo distendimus ilia risu:
Nunc plorare juvat, nunc prodere gaudia saltu;
Et lætos celebrare choros pede, carmine, vultu.
- 5 Commoda congerere; & lapides cumulare requirunt
Tempora, subvectare humeris cùm faxa necesse est
Conductas operas; seu fors cordi est tibi parvas
Ædificare casas, seu grandia condere tecta,
Et latè ingentes murorum attollere moles:
Nec minus abjecere & lapides dispergere tempus
Nos vocat, adversas aries cùm bellicos arces
Subruit, aut medios fundam evacuamus in hostes;
Aut cùm sulphureæ impellit violentia flammæ
Saxa, cavo inclusus quoties furit æstus aheno:
Est ubi, quos vinxit socialis tæda decenter,
Fœmina juncta viro blandis complexibus hærent;
Est ubi complexu decet abstinuisse jugali.
- 6 Cùm fors blanda favet, multi cumulantur acervi
Nummorum, at contrà multo congesta labore

Cop.

Copia lapsa ruit, Zephyrus cùm blandus in Austros
 Transit, & ambiguæ versa est rota lubrica sortis :
 Tempore sic certo bona parta tuerier æquum est,
 Frigora queis duramque famem depellere possis,
 Ne vitam orbus agas & inops : sic tempore certo
 Quæsitas dispergere opes fors dura requirit,
 Parcere nec partis : avidis sic ignibus ingens
 Cui domus ardescit, sibi dum fuga tuta supersit,
 Cetera non dubitat subitis permittere flammis ;
 Nec renuit medias merces effundere in undas
 Navita, cùm rapidis ratis est agitata procellis,
 Et damno leviore animæ dispendia vitat.
 Sic alias sarcire decet, sed rumpere vestem
 Tristior hora vocat : nunc ora resolvere verbis
 Libera, nunc tacitæ mandare silentia linguæ
 Alta decet, veluti diversa occasio rerum
 Postulat aut prohibet : vario fors iubrica vultu
 Munera pro variis vicibus diversa requirit :
 Si tibi sive tuis valeas prodesse, loquendum est ;
 Tunc tibi verba fluant, alias tacuisse juvabit,
 Atque loquendi avidam frenis constringere linguam.
 Nunc socius vero tibi complectendus amore est ;
 Nunc si degeneret penitus, si jura fidemque
 Negligat, & vitiis sese inquiet ille pudendis,
 Materia est odii meritò vita impia sancti :
 Tempora nunc poscunt armare in prælia dextram,
 Duraque sanguinei subiisse pericula belli
 Protinus, hostili pateant ne præda furori
 Patria, libertas, & quæ tibi cara supersunt
 Omnia, cùm nitido florentes ære phalanges
 Undique convenient in te, excidiumque tuorum :
 Alt alias, placidam dulce est & amabile pacem
 Amplecti, pacisque bonis impunè potiri.
 Ergò quid innumeris animum discerpere curis
 Gens humana juvat ? vel quâ ratione laboris
 Lenimen reperire potes, portumque doloris ?
 Nam quocumq; oculos, animumq; adverteris ægrum,
 Omnia languor habet, propria sub mole gravantur ;
 Nec genti humanæ veram reperire quietem
 Fas, haud ille finit superi Regnator Olympi.
 Tempore quidque suo pulcrum, vultuque decoro,
 Efficit ille Deus ; puerum puerilia certè

Facta decent indigna viro, gravitasque senilis
 Maximus ætatis decor est, viresque juventæ :
 Pax bello, & paci bellum contraria poscit
 Munera, diversum fors dura & læta requirit
 Officium, & varias animi variata figuræ
 Imperitat, seu torva oculis seu fronte serenâ
 Adveniat, lætumve premens, hilaransve jacentem:
 Sic verò ingenti quidquid contingit in orbe,
 Ludit in humanis divina potentia rebus,
 Disposuitque vices varias & tempora rerum,
 Ut nequeas ex præteritis præscire futura,
 Tam dubiâ subnixa rotâ fors omnia veriat.

12 Hæc igitur certè cunctarum est optima rerum,
 Carpere dum fas est fugitivæ gaudiæ vitæ :
 Utendum est ætate, cito pede labitur ætas,
 Invida quam spatio natura coercuit arcto :
 Multa ergò in paucis tua sint benefacta diebus,
 Neve infrugiferum transmittas turpiter ævum.

13 Carpe voluptates etiam quas vita ministrat,
 Jucundumque tui fructum ne linque laboris:
 Quid? quod ab æthereo venit hoc tibi munus Olympo.

14 Nam cur sollicitis cruciæ pectora curis
 Anxia, cum nequeas divinam vertere mentem?
 Namque Deus rerum Genitor, quodcumq; per orbem
 Evenit immensum, (res ò miranda relatu!)
 Illud ab æterno quondam decreverat ævo :
 Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur,
 Decreti sunt cuncta libro descripta perennis:
 Nec quidquam in vasto penitus contingere mundo
 Plusve minusve potest; facit hoc Pater ille perennis,
 Discat ut æthereum gens nostra tremiscere numen,
 Cujus ab arbitrio dependent omnia solo.

15 Hoc tamen interea memori tibi mente notandum est:
 Quod nunc est, primis olim fuit antè diebus;
 Factaque sunt, seclis quæ sunt facienda futuris,
 Jampridem: Omnipotens anteacta reducere gaudet,
 Antiquosque referre dies assuevit, & ævo
 Præterito similes venientis reddere casus.

16 Præterea, vigili studio dum singula rimator,
 Quidquid ineſt posito sub foliis lumine mundo,
 Erranti, passimque oculos per cuncta ferenti,
 Justitiæ sedes fraudis mihi plena dolosa;

Apparet, miserisque locus qui debet asylum
 Est, fuit miseris scopulus, sed portus inquis :
 Hic variæ scelerum facies, hinc dira cupido
 Æris, adulterium, rabies, mendacia falsi
 Oris, & innocuo manus oblita sanguine, regnant :
 Ast inopes juxtâ pariter jacuere gementes,
 Sedibus extorres peregrini, orbusque parente
 Orphanus, & caro conjux viduata marito.
 17 Hæc ego prospiciens, tacitâ sic mente loquebar :
 Jam regnant impunè mali, pietasque fidesque
 Sub pedibus contemta jacent, injuria dives
 Justitiam premit, & cunctis dominatur in oris :
 Non tamen hæc nullis oculis videt ille perennis
 Arbiter ; adveniet felix & amabile tempus,
 Præmia cùm referent sancti, poenisque premetur
 Impius, & meritâ præceps cadet ille ruinâ.
 18 Hoc quoque, perlustrans mortalia cuncta, notavi ;
 Quod Deus ante oculos facit effulgescere cunctos,
 Quamlibet avertat stolidum sua lumina vulgus ;
 Scilicet haud minimum brutis animantibus hilum
 Humanum differre genus : quod bobus, equisque,
 Accidit, & reliquo pecori rationis egeno,
 19 Hoc etiam nostro generi contingit. Acerba
 Cetera ceu mortis fatali lege tenentur,
 Sic quoque nos pariles vitæ quoque ducimus auras,
 Et pariter cinis atque umbræ mox simus inanes :
 Usque adeò brutas hominum de semine nati
 Nil superant pecudes : sic nos, atque omnia passim
 Cetera quæ innumeræ habitant animalia terras,
 Nascimur & morimur simili ratione ; nec usquam
 Præter inane, nihil, spatiofus continet orbis.
 20 Seriùs aut citius sedem properamus ad unam,
 Lumine vitali qui vescimur ; omnia surgunt
 E cinere, in cineremque iterum dilapsa recurrent.
 21 Sed tamen à seclis hominum fera secla ferarum
 Haud minimo distant discrimine : (sed quis in orbe
 Hæc animadvertis, pensatque examine justo ?)
 Spiritus humanus volat alta in sidera cœli,
 (Cœlesti veniens ab origine) mole solutus
 Corporeâ, sed viâ perit cum corpore brutis
 Vanida, & in tenuem fugiens dissolvitur auram,
 Terrenaque petit veniens ab origine terram.

¶ Hæc mihi sollicitæ pensanti incommoda vitæ,
 Quæ miseræ hominum mentes & pectora cæca
 Discruciant, requiemque negant, examine justo,
 Maturo sic judicio decernere visum est:
 Gens humana! tibi multo quæsita labore
 Arripe, dum fas est, pereuntis commoda vitæ,
 Quæ subitè fugitiva volant; raptimque prehende
 Quidquid in humanis dulce est & amabile rebus,
 Dum tempus, dum vita finunt: hæc optima rerum est.
 Ecquis enim ventura potest prædicere, visus
 Quæ procul humanos fugiunt & nocte teguntur?
 Quis scit, an adjiciet hodiernæ crastina vitæ
 Tempora Rex ille ætherius qui cuncta gubernat?
 Ergo animo læto præsentibus utere rebus,
 Jucundumque tui fructum decerpe laboris,
 Dum licet: exemplò fugit irrevocabile tempus.

C A P. IV.

R Ursus ab excelsa gazis opibusque tumentum
 Sede virûm flectens oculos, sub pondere duro
 Conspicio pressos inopes, quos dextra potentum
 Degravat, armatumque nefas: qui vindice nullo
 Afflicti vitam in tenebris lucuque trahebant;
 Qui frustrâ innumerâ miserandâ voce querelas
 Fundebant, miseris nullo auxiliante, perenni
 Rore rigante genas, singultuque ilia rupti.

- 2 Tristia ego hæc oculis cernens spectacula fixis,
 Ipsam tam miseræ mortem tum præfero vitæ:
 Quandoquidem his longè meliori sorte fruantur,
 Qui dudum in gelido clausi jacuere sepulcro,
 Et vacui curis taciturna in sede quiescunt.
- 3 At verò ambobus multò ille beatior istis,
 Judice me, miseræ qui nondum lumina vitæ
 Attigit, ut videat duros sub sole labores,
 Turbidaque anxiferis agitetur pectora curis.
- 4 Hinc quoque deflectens aciem, dum lumine fixo
 Artificum adspicio dextras, operumque labores
 Eximios, huc livor edax contenderat arcum,
 Telaque mortifero jaculatur tincta veneno,
 Et, quod non potuit reprehendere, lædere gestit:

Hanc laudem ingrati referunt à fæce popelli
 Quicumque inventas vitam excoluere per artes,
 Quique sui memores alios fecere merendo :
 Hæc quoque res vana est, & acerbi plena doloris.
 5 Hæc mala fors animam virtute absterret inertem,
 Quæ manibus junctis sedet averisque labori.
 6 Dumque suos morsu misero depascitur artus,
 Dum propriâ se carne replens tenuatur alendo,
 Sic sibi vesano loquitur sub pectori: Præstat
 Carpere jucundam tenui cum sorte quietem,
 Quàm si continuo noctesque diesque labore
 Immensas cumulâris opes, pulsâque quiete
 Pectora sollicitis agites trepidantia curis :
 Sic sibi blanditur, stolido sibi pectori plaudit,
 Stultitiamque fovet miseram, quasi re bene gestâ :
 Ast ô! quâm procul à verâ ratione recedit!
 Quid? quòd egestatem lethæa ignavia tristem
 Interea, diramque famem producit egestas,
 Quæque famem semper comitent mala dura sequuntur.
 7 Rursus, ab ignavis revocans mea lumina, vanum
 Auricomæ sub luce facis discerno laborem.
 8 Est quoque qui solus, socio semotus ab omni,
 Degat, nec minimam sobolem de stirpe virili
 Fæmineave habeat, nec fratrem, aut sanguine junctum,
 Cui bona discedens avidè congesta relinquit:
 Hunc tamen atra fames, & amor sceleratus habendi,
 Perpetuò exagitat, stimulatque cupidine vano :
 Hinc illum labor assiduus sine fine fatigat,
 Nec requiem dat cura brevem, nec lumen avarum
 Nummorum immensis umquam exsatiatur acervis,
 Nec secum interea sedato pectori fatur :
 Quid tantum insano juvat indulgere labori?
 Cui tantæ cumulantur opes? cui cuncta reservo
 Quæ mea dextra parat? peregrino? an forsitan hosti?
 Cur propriis me fraudo bonis? cur negligo partum
 Ipse laboriferæ fructum decerpere vitæ?
 En! qui divitiis soli incubuere repertis,
 Quâm vanum sine mente terunt, sine fruge laborem!
 9 Quanto igitur melius? quâm suavius exigit ævum?
 Gui comites adsunt, vitæ solatia tali,
 Divite, sejunctor à socio dulcique sodali,
 Immensas inopi inter opes? ingentia nostræ

Com.

- Commoda nempè ferunt comites & gaudia vita.
- 10 Si duo conjuncti maneant, cùm decidit alter,
Offensove gradu titubat, mox alter eumdem
Prolapsum subitò relevat, firmatve labantem:
Sic socius socium placidè solatur: at illi
Væ misero! rerum dura in discrimina solus
Qui cadit, ac dulci longè est semotus amico:
Nemo laboranti potis est succurrere soli,
Soli nemo potest sociam conjungere dextram.
- 11 Namque velut, rigidæ posuit qui in tempore bruma
Solus membra toro, vix pellit frigora; verùm,
Cùm duo concumbunt, rigidæ gelidissima noctis
Frigora mox abigunt, duplicantque augentq; calorem;
Sic unus nequit ingenti præstare labore,
Quod facilè expedient conjuncto robore bini.
- 12 Quòd si fortè aliquis succumbere cogitur hosti,
Cùm duo concurrunt numero, non viribus æqui,
Si comes accurrat comiti, superabitur hostis,
Inque fugam dabitur, numero majore subactus:
Quippe haud tergeminum facile est disrumpere lorum.
- 13 Hoc etiam humanæ reliqua inter inania vitæ
Lumine perspicio: Rex impius, obsitus ævo,
Qui negat aversam monitis prudentibus aurem,
Turpiter; infelix, miserabile transfigit ævum,
Huic puer impubes, sapiens, animoque sagaci,
Quamlibet obscura genitus de plebe Quiritum,
- 14 Anteferendus erit. Namque hic ad culmina rerum
Evehitur, claroque caput diadema cingit,
Tristibus eruptus tenebris & carcere cæco:
Ille autem, quamquam genus alto à stemmate ducat,
Sceptrigeris generatus avis ab origine prima,
Perdit opes, perdit veterum patrimonia Regum,
Remque simul regnumque trahit, patriæque ruinam.
- 15 Sed neque traducit vitam sine nube serenam,
Qui diadema gerit, licet omni à crimine purus
Vixerit: Infidum, inconstans, novitatis avarum est,
Vulgus, &, in senium patris vergentibus annis,
Optat ut in patrias soboles succedat habenas.
- 16 Gens hominum, quotquot nitidi fax aurea mundi
Adspicit, hoc animo est: orientem semper adorat
Illa, sed occiduum solita est contemnere Regem:
Nec minus hæc Regis soboles odiosa parente

Vive

Vivet, in Hesperiam senii cùm tendere metam
 Cœperit: hunc proles cupient oritura theatro
 Exire, inque novum pariter sua lumina Regem
 Conjicient: avidum rerum fine fine novarum
 Usque adeò est hominum genus & variabile: certè
 Hæc quoque res vana est, & acerbi plena doloris.

C A P. V.

Cernis ut innumeris hominum gens undique vitam
 Septa malis agit, variisque obnoxia dæmnis?
 Sed tamen hoc restat miseris mortalibus unum;
 Unum, quo valeant jucundum suaviter ævum
 Ducere, sepositis tranquillo pectore curis,
 Æternum venerare Deum, rerumque Parentem
 Supplicibus supera votis, precibusque fatiga;
 Ut tibi det veniam vultu non durus amico,
 Atque animum accipiat placidum, mentemq; benignam;
 Tu verò in primis curam hinc adhibere meimento,
 Ne frustrà vacuis implores æthera verbis,
 Deceptusque labor pereat, ceu cetera rerum
 Pectora sollicitis frustrà exagitantia curis:
 Ergò ubi sacratam Domini contendis in ædem,
 Libratas infiste vias, & tramite recto
 Cautum pone pedem, potiusque accingere promptus
 Audire ætherias subnissso pectore leges,
 Quam vanas cumulare preces, & fundere voces
 Ne quicquam innumeris: qui præstat talia, cultus
 Divini procul à verâ ratione recedit,
 Et falsâ specie & vanis deluditur umbris,
 Dumque Dei placare studet, tum provocat, iram.
 Ne verba ante Deum properata, sine ordine, raptim
 Ejice, præcipitis dictata improvida mentis:
 Nam Pater omnipotens summo sedet altus Olympo,
 Nutibus atque suis spatiōsum temperat orbem,
 Adspiciens oculis latè mortalia justis:
 Non latet hunc simplex probitas, & consona verbis
 Pectora, non latet hunc simulatæ gratia linguæ;
 Nec mercede caret pietas, & nescia fraudis
 Lingua, nec effugiet meritas hypocritica pœnas:
 Ergo cave nimia numen cœlestis loquelâ

Sollici-

- Sollicitare: preces puro de corde profusas
 Æstimat, haud numero vocum, sed pondere rerum.
- 3 Pectora nam veluti curis oppressa diurnis,
 Nocte sub obscura, falsa sub imagine somni
 Ludificant varijs simulacra evanida formis:
 Sic quoque stultorum promanant plurima ab ore
 Verba, sed in vacuos fugiunt evanida ventos.
- 4 Hoc quoque consilium memori tu mente teneto,
 Rebus in adversis Domini prece numen adorans,
 Si votis caput obstringas, violare caveto
 Quod tibi promissum est; superi Regnator Olympi
 Perfida vaniloquæ spernit mendacia linguae:
 Ergo quod, in dubiis clamans ad fidera rebus,
 Reddere pactus erae, i fortè optata potenti
 Annuerit Deus ipse, fidem servare memento,
 Vota nec aëriis rapiantur inania verbis.
- 5 Præstat enim haud dubiè nullis te obstringere votis,
- 6 Quam pactam violare fidem. Temeraria numquam
 Vox fluat ore tuo, nec te promittere cogat
 Cujus poeniteat, vel quod præstare graveris;
 Lingua nec in laqueos tua te trahat, & tibi culpæ
 Materiam stolidi præceps audacia voti
 Præbeat; unde Deo culpam fateare necesse est,
 Errorisque tui veniam prece supplice poscas,
 Quod vota aut violes, aut quod violanda voveres:
 Ergo, si sapias, malefanâ voce caveto
 Irritare Deum, calidâ ne concitus irâ
 Irruat, atque tibi multo bona parta abore,
 Et cunctas dispergat opes, inopemque relinquat.
- 7 Somnia seu varias noctu referentia formas
 Sollicitant animum falsa sub imagine, sed mox
 Cum somno fugitiva volant: sic prodiga linguae
 Improba garrulitas temeraria fundere gestit,
 Et falsâ specie & vanis deluditur umbris:
 Tu verò in primis rerum venerare Parentem;
 Sic linguam frenare tuam moderamine certo,
 Et precibus castis divinum flectere numen,
- 8 Addisces. Nec te moveat, nec tramite recto
 Abducat, si fors tenues tu vindice nullo
 Videris oppressos falsa sub imagine juris,
 Turbaque pestiferis inopum fit præda tyrannis:
 Nam Pater omnipotens superi Regnator Olympi

Unicus ille alios sub se premit altior omnes:
 Proximus huic, longo sed proximus intervallo,
 Spirituum Chorus ille sedet, qui cuncta potentum
 Sub pede colla premunt, Regis pia jussa perennis
 Dum peragunt, mundique amplis dominantur in oris:
 Non igitur semper pietas sine fine premetur,
 Nec semper dira impietas impunè sedebit
 Sceptra gerens, meritas referet pro crimine pœnas;
 Ergò verere Deum constanti peccatore: sed nunc
 Propositum repetamus iter. Quid præter inane
 Mundus habet? Quid opes prosunt? Quid præstat egeno
 Dives agris, dives positis in fœnore nummis?
 Quidquid enim fruitur vitali lumine viatum
 Sufficit, & gremio tellus fœcunda benigno
 Undique, communis pariter fovet omnia nutrix
 Viva, per innumeratas pariter fovet omnia terras:
 Secia hominum, pecudumque genus, vitæque volantum,
 Hinc sibi producunt pereuntis tempora lucis:
 Rex, æquè ac humiles tenui de plebe Quirites,
 Hinc alimenta capit, vitali & vescitur aurâ.
 Ergò quisquis avet nummos, & numinis instar
 Diligit, & nivei facti infectique metalli
 Immentis sine fine inhiat constanter acervis;
 Dira fames animi numquam satiatur avari,
 Sed vesana lucri crudeli tabe cupido
 Cor vorat, ut medio residens in peccatore vultur:
 Crescit & anxietas quantum ipsa pecunia crescit:
 Hæc quoque res vanâ est, levibusque simillima ventis.
 Præterea, hæc opibus plaga immedicabilis hæret;
 Si vastæ cumulantur opes, cumulatur edentum
 Turba vorax: Domino quidnam utilitatis ab illis
 Provenit, inde oculus nisi quod se oblectat avarus,
 Applauditque sibi, vastâ cum spectat in arcâ
 Candida cum croceis numero sine mista metallis.
 Quoque minus mireris opes gazasque potentum,
 Qui multo sudore diem transfigit, & horas
 Phœbæas operi dederat, si pellere duram
 Fortè famem valeat, taciturno in tempore noctis
 Jucundo relevat languentia membra sopore:
 Prædulcem hunc duri fructum capit ille laboris,
 Blanda laboriferæ requies comes addita vitæ:
 At dives, vastis numinorum obfessus acervis,

Pauperis alta quies refovet dum membra, tenebras
 Insomnes agit: Haud oculis aut pectori noctem
 Accipit, ingeminant curæ, rursusque resurgens
 Sævit amor nummi, & scelerata insania lucri.

13 Hæc quoque divitias aliquando incommoda vidi
 Dura sequi: Dominis multo sudore coactæ
 Exitium peperere suis vastamque ruinam:

Quid? quod, avaritiæ stimulante cupidine cæco,
 Filius ante diem longævi fata parentis
 Præcipitat, genero sacer est invisus avaro:
 Germanum germanus atrox, germana sororem
 Enecat, & maculat cognato sanguine ferrum:
 Nec socius socio, nec fida est nupta marito,
 Nec satis est hospes securus ab hospite: Tantum
 Dira famæ auri potuit suadere malorum.

14 Quàm misérè bona tot, longo congesta labore,
 Mox pereunt, celerem dominis properantia mortem!

15 Esto autem, placidum transigit suaviter ævum
 Dives, & in tumulum sine cæde & sanguine venit:
 Cuncta tamen soboli bona parta in morte relinquit,
 Nec quidquam in cava busta feret: (miserabile dictu)
 Nudus ut ex utero materno prodiit infans,
 Nudus & in terræ gremium post fata recumbet.

16 Ergò quid inde boni fructus tulit ille, laborans
 Comprensare suis simulacra fugacia palmis?

17 Sic miser in morte est: Quin &, dum vita manebat,
 Ætatem miseram in tenebris luctuque trahebat,
 Pectora sollicitis torquens trepidantia curis,
 Nonnumquam & miseris cruciatus corpora morbis:
 Insuper, & scelerum facies horrenda suorum
 Attonitos stetit ante oculos, semperque coegit
 Magnas inter opes inopem traducere vitam.

18 Ergò quod edidici, longo consuetus ab usu,
 Audi avidè, & monitis animos advertito nostris:
 Arripe, dum fas est, celeris bona lubrica vitæ,
 Quæ Deus ipse tibi dulci sub lumine solis
 Sufficit, & fessas frugum tibi munere vires,
 Cordaque lœtifico releva languentia vino,
 Jucundosque operum fructus ne linque tuorum;
 Nam dum vita manet, dum pectora spiritus urget,
 Dum fragiles vegetat morituri corporis artus,
 Cunctorum hæc merces superest tibi sola laborum,

Posse laboriferæ fructum decerpere vitæ.
 Atque ideo celsum tetigit qui culmen honoris,
 Remque, decusque sibi, divino numine cœptis
 Adspirante suis, peperit, partisque dat uti
 Posse Deus; si me audierit, fugientia vitæ
 Comoda ne abjiciat, pereuntia gaudia carpat,
 Atque suorum operum dulci mercede fruatur:
 Quid? quod ab ætherio venit hoc tibi munus Olympo.
 Namque tibi Omnipotens emollit tristia lœtis,
 Grataque sollicitis interserit otia curis,
 Ut possis animo durum sufferre laborem,
 Et placidos transire dies, blandamque quietem
 Carpere, jucundo cursu fugientibus annis.

C A P. VI.

Hoc quoque Phœbæa video sub luce dolendum,
 Perq; hominum mortale genus commune vagatur:
 Sunt, quibus ætherii magnus Regnator Olympi
 Immensas donavit opes, donavit honores,
 Cunctaque successu felici incepta secundat,
 Attamen haud partis uti, fructumque laboris
 Carpere jucundum patitur; sed surripit alter
 Quæ peperere sibi multo sudore: dolenda
 Hæc plaga est, animi plaga immedicabilis ægri:
 Tanta sequuntur opes aliquando incommoda. Sed tu,
 Si bona summa putas longævæ tempora vitæ,
 Canitiemque tibi & longos optaveris annos,
 Scilicet hinc speras fieri te posse beatum,
 Falleris, & procul à verâ ratione recedis:
 Squis fortè hominum spatiolum transfigat ævum
 Tristis, & ad tremulos senii pervenerit annos,
 Et sobolem, & sobolis sobolem, post fata relinquat,
 Interea si vixit inops, si vixit egenus
 Divitiarum, aut si patrio bona parta labore
 Prodigus effudit, vel avarus noluit uti,
 Sponte sibi miserae cumulans incommoda vitæ:
 Denique si, in tenues abiit cum spiritus auras,
 Funera nemo gemat, lugensve ad busta sequatur
 Tristia, nemo oculis abeuntem adspexerit udis,
 Fœtus abortivus media genitricis in alvo

E e e 2

Qui

- Qui periit, numquamque oculis radiata diei
Lumina conspexit, tali sene faustius exit:
- 4 Alter enim sensu caruit sub morte dolorum,
5 Venturisque malis fuerat praereptus: At alter,
Opprobrium cui vita fuit, Iudibria fatum,
Turpiter, infelix, miserabile duxerat ævum,
Inque cavum cecidit, nullo plorante, sepulcrum,
Nomen & obscuris tenebrarum obducitur umbris.
- 6 Quod si quis vitam exigeret bis mille ver annos,
Divitiis, opibusque virens, & flore juventæ,
Non tamen inde foret mortali è stirpe beatus:
Tandem etenim tenues vanescit vita per auras,
Par levibus ventis, volucrique simillima somno:
Atque suum, licet ipsa foret longissima, finem
Obtinet; in mortem pariter contendimus omnes,
Communemque domum petimus, cava viscera terra;
- 7 Nec minus insani animo, si forte labore
Exspectes aliquo vitam praestare beatam:
Nam labor humanus ventri se devovet omnis,
Sed tamen haud umquam ventris furiosa cupido
Desierit, certaque sibi praescribere metas
- 8 Noverit. Ergo opibus quid habent gazisque potentes?
Quod superent inopes? namque insatiabilis ardor
Torquet utrosque simul, parilique cupidine vexat:
Nec minus his illi miseræ mala plurima vita
Perpetiuntur, & in varios sine fine dolores
Præcipitant, umbrasque avidi amplectuntur inanes.
Nec metam tetigisse valent tam sèpè petitam,
Cùm nequeant animum satiare libidine raptum,
Optatumque sui portam reperię laboris:
Nec minus infelix sapiens est mentis egeno,
Obvius innumeris incerti casibus ævi,
Unde sibi nequeat veram spondere quietem:
Usque adeò studiis hominum genus undique vanis
Carpitur, & curis consumit inanibus ævum.
- 9 Disce, hominum genus! infanos compescere fluctus
Curarum, atque animi motus frenare rebelles
Indomiti, & potius praesentia carpere, quam si,
Heu! nimis incertis inhians sine fine futuris,
Turpiter amittas praesentis commoda vitae,
Ne tibi quæ præsto est mox copia distruat omnis,
Per medias elapsa manus, inopemque relinquat.

- 10 Quod fuit antiquis redivivum semper ab annis
Est homo, mortalique genus de stirpe creatum,
Et citè dejicitur lethali vulnere victus,
Robore si fidens tecum Rex ætheris alti
Dimicat, atque tuis miserum caput objicit armis.
- 11 Quando ergò innumeris hominum gens undique curis
Anxia torquetur, studioque indulget inani,
Tam variis frustrata modis, delusaque semper,
Quis sperare potest veram reperire quietem,
Dum levis hora fugit rapido velut umbra volatu?
- 12 Temporis eventus etenim Deus ipse futuri
Nocte premit, spissisque inclusum condidit umbris;
Omne sub auricom venturum lumine Phœbi.

C A P. VII.

QUAM tamen arte leves miseræ mala plurima vitæ,
Si mihi fortè velis aures adhibere, docebo:
Virtutum prælustris honos, & gloria clari
Nominis, unguentis pretio certantibus auro
Præstat odoriferis, & aromata dulcia vincit:
Nempè epulas inter, festivaque gaudia, sese
Spargit, & ambrosium latè diffundit odorem,
Unguentum, totamque domum dulcedine perflat,
Dum caput unius jucundo proliuit imbre;
Paulatim tamen, amissâ virtute, fatiscit
Dulcis odor, vacuas sensimque exspirat in auras;
At latè ingentem sese bona fama per orbem
Dissipat, oblectatque suo splendore tuentes,
Acceditque animos miro virtutis amore,
Nec moritur, sed clara viget post funeris umbras:
Mors quoque natali potior mihi ducitur horâ,
Nascitur ærumnis etenim gens nostra ferendis
Pluribus, & semper, velut unda supervenit undam,
Noxque diem, noctemque dies, sine fine sequuntur:
Sic nova præteritis superadvenientia damnis
Exagitant mortale genus, cumulantque dolores
Quotidie, numquam placidæ datur hora quietis,
Sed mors cunctorum meta est extrema malorum,
Quæ patitur gens nostra vago sub sole; sepulcrum
Perpetuam præbet requiem mortalibus ægris.

2 Hoc

- 2 Hoc quoque crede mihi, monitus nec rejice nostros:
 Funereas spectare faces, lacrimosaque busta,
 Vultusque exanimis, oculosque in morte natantes,
 Est longè utilius, quām si conviva recumbas
 Inter plena meri redimitus pocula fertis:
 Quid? quōd in alterius tendens tua lumina finem,
 Discis adesse tuum, properoque accurrere gressu,
 Communemque tibi moriendi incumbere sortem:
 Hoc tibi calcar erit venienti occurrere fato
 Instimulans, ut cūm moribundos deserit artus
 Corporis, atque suo coram se judice sistit,
 Spiritus, æterni superet radiantia mundi
 Mœnia, nec miseras Erebi descendat ad umbras.
- 3 Sic quoque sedato conceptus pectori mœror
 Pro scelere admisso, sceleris quoque cauta futuri
 Tristitia, est potior risu stolidisque cachinnis:
 Talis enim in vultu residens dolor efficit intus
 Cor melius, vanasque abigit de pectori curas,
 Quæ falsa specie multos & inanibus umbris
 Alliciunt, rectoque trahunt à tramite gressum.
- 4 Pectora prudentum non sunt aliena dolori,
 Crimina nam commissa gemunt, & omissa tremiscunt
 Officia, observantque suum cauto pede gressum,
 Perfunduntque suos lacrimarum flumine lapsus,
 Signaque divini trepidant prævisa furoris,
 Et vitare parant, lacrimis precibusque profusis:
 Pectora stultorum stolidis sunt dedita semper
 Atque addicta jocis, vitæ secura futuræ,
 (O stupor!) & vanâ tempus pretiosius auro
 Lætitia ludisque terunt, mœrore fugato.
- 5 Est satius monitus sapientum audire salubres,
 Quamvis increpitent vocum asperitate protervâ,
 Quām parasitorum blandæ confidere linguae,
 Fistula dulcè canit, volucrem dum decipit auceps.
- 6 Spinarum, en! veluti costis undantis aheni
 Subdita congeries flammarum luce coruscâ
 Fulget, & ingenti strepitu ferit aëra, sed mox
 Flamma simul strepitusque perit; sic gaudia stulti
 Ora auresque trahunt hominum, mox lapsa per auras
 Diffugiunt, & nulla sui vestigia linquunt:
 O fluxa! ô brevis! & subito peritura voluptas!
- 7 Si jaceat sapiens nūnio sub pondere pressus,

Deficit atque labat sapientia pectoris illi,
 Et dolor in rabidas cogit prorumpere voces,
 Præcipitemque nequit frenis inhibere furorem:
 Sic quoque prudentes alienant munera, nec non
 Fascinat ingenium grati spes blanda lucelli,
 Qualibet uique adeò lucri bonus est odor ex re.
 8 Ergò in propositam contendas lumina metam
 Quampetis, atq; animo numquam impatiens malorum
 Quærē fugam, nec flecte gradus à tramite recto,
 Calibus oppressus duris & forte malignâ:
 Nec tibi blanditiis imponant munera vanis,
 Seductosque trahant scelerum per devia gressus:
 Impatiens animo, Domini qui jussa relinquit,
 Sorte premente, suum cupiens relevare dolorem,
 Aggravat; at certè tandem, mihi crede, videbis
 Optatum patientem animo contingere finem:
 Quosque in principio tristi sub corde dolores
 Pertulit, eventus felix pensabit abundè.
 9 Præcipites iras inhibe moderamine certo,
 Ira odium generans stultorum in corde quietescit.
 10 Tu quoque divinum caveas reprehendere numen,
 Talia vaniloquâ fundens dicteria lingua:
 Secula præteritis cur non præsentia seclis
 Äqua fluunt? sortemque magis patiuntur iniquam?
 Aut cur præteritæ fuerat pars optima vitæ?
 Nunc fato sequiore fruor? si talia quæris,
 Stultus es, & procul à vera ratione recedis:
 Ergò absiste Deum fleti sperare querendo;
 Consiliis Deus ipse suis nam cuncta gubernat,
 Quæcumque in tota mundi regione geruntur,
 Optatumque facit sanctos contingere finem,
 Quamlibet innumeris pateant aliquando periclis.
 11 Plurima juncta opibus nostræ sapientia vitæ
 Commoda fert secum; quicumq; instructus utroq; est,
 Incola Phœbæo positi sub sidere mundi,
 Dulcem & frugiferam poterit traducere vitam,
 Atque sui memores alios præstare merendo:
 Hoc facit ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
 Utilis & bellorum & pacis rebus agendis.
 12 Quippe salutiferi tutum munimine scuti
 Protegit humanam mentis sapientia vitam;
 Sic quoque præstat idem numerorum copia præfens:

Attamen

Attamen hoc æquâ sibi plus sapientia parte
 Vendicat, interitum nequeunt avertere tristem
 Divitiae, duræque manum depellere mortis:
 At sibi devotis sapientia vera, timorque
 Numinis ætherii, felicem in secula vitam
 Perpetuat, mortisque gravi de lege triumphat.

13 Inclita facta Dei, nutu qui temperat orbem,
 Cerne oculis; ecquis, curvum quod reddidit ille,
 Corriget? illius nam legibus omnia parent:
 Ergo illius opus reprehendere velle caveto,
 Quandoquidem tibi nil poteris prodesse querendo,
 Nec fletu aut lacrimis divinam vertere mentem.

14 Si tua processus habeat fortuna secundos,
 Lætus & exsultans præsentibus utere rebus,
 Quæ tibi suppeditat cœli indulgentia; sed cùm
 Per mare nimbosum, turbantibus æquaora ventis,
 Carbasa terrificis tua sunt agitata procellis,
 Attento perpende animo, quæ caussa tumentes
 Excierit fluctus, pontumque armaverit irâ:
 An scelus admissis aliquod spatietur habenis,
 In te regna tenens, an amor furiosus habendi,
 An vana ambitio, aut carnis scelerata libido?
 Hoc vigil inquire, & quærendo detege crimen,
 Detectumque fatere Deo, fassusque relinque:
 Nec minus intentis oculis circumspice, tutum
 Quâ ratione queas reperire ac tangere portum:
 Commoda in ambiguis tibi cura hæc utraque rebus
 Hoc quoque perpensum memori tu mente teneto,
 Sortem utramque Deus vario discrimine mistam
 Temperat, ut nequeant mortali semine creti
 Eventura sibi certis prænoscere signis.

15 Omnia quæ eveniunt nitido sub sole notavi,
 Invida vita licet spatiis me incluserit arctis:
 Est qui iustitiam sequitur, mentemque manumque
 Criminis immunem retinet; sed cæsus iniquæ
 Victima fortunæ cadit: est qui sanguine dextram
 Polluit, & virtus totus scatet undique foedis,
 Et tamen ille trahit longævæ ad fera senectæ
 Tempora sepositam procul omni à turbine vitam.

16 Ergo tibi puro cum religionis amore
 Callida juncta regat vitam prudentia, zelo
 Sit cautela comes, serpens tē admixta columbae

Servet ab innumeris, salvâ pietate, periclis:
 Nam sâpè ipsa suam probitas temeraria vitam
 Abjicit, acceleratque fibi malè provida mortem:
 Nec, falsâ illusus pietatis imagine, vires
 Destrue corporeas, animive infringe vigorem,
 Nec nimio sermone sacrum tu numen adora:
 Cordis enim cernens penetralia Rector Olympi,
 Non prece prolixâ capitur, sed peâtore puro,
 Et gemitu, & lacrimis contrito corde profusis.
 Ne tamen impietas laxis grâfletur habenis,
 17 Dum trahis in pejus sensu mea verba finistro,
 O homo stulte! cave; pariter mentemque, manumque,
 Sordibus à scelerum vacuam servare momento;
 Ne mereare oculis fieri spectacula cunctis
 Tristia, carnificis dextrâ trabe nexus ab alta:
 Neve ardore gulæ, rapidove cupidinis æstu, (tam;
 Quamquam haud sponte, tibi properes abrumpere vi,
 Aut etiam scelerum furii agitatus acerbis,
 Occultum quatiente animo tortore flagellum,
 Sponte tuâ proprio fodias tibi peâtora ferro.
 18 Utile consilium tibi nunc, mihi crede, ministro:
 Hinc ne averte gradum, monitus nec rejice nostros,
 Inter utrumque tene, medio tutissimus ibis:
 Nam sincera Dei reverentia, firma salutis
 Anchora, & humanæ statio tutissima vitæ,
 Hæc docet: hoc fixum statuunt in tramite gressum,
 Qui castè pia sacra colunt, errore relieto.
 19 Plus homini longè sapientia roboris addit,
 Confirmatque animum cunctis in rebus agendis,
 Denorum quâm turba virûm fulgentibus armis,
 Ardua turrigeri tutans fastigia muri:
 Hæc facit ut raro titubent vestigia lapsu,
 Hæc facit ut labens iterumque iterumque resurgat.
 20 Nam lapsus vitare nequit, nec criminis expers
 Ullus in orbe suam potis est traducere vitam:
 Sed minimum peccant quibus est sapientia custos,
 Directrixque operum conservatrixque suorum:
 Illa salutiferæ monstrat compendia vitæ.
 21 Ne nimis attentas da verbis omnibus aures,
 Sicubi quis tacitis loquitur secreta susurris,
 Ne forte ipse tuum famulum tibi dira precantem
 Deprendas, rabidoque animum rapiare furore:

- Sæpè modò simili tua te mens conscientia novit
 Devovisse alios, & eodem crimine damnat :
 Cur aliorum ergò in vitiis tam cernis acutum ?
- 23 Cuncta hæc ipse equidem studio prudente notavi :
 Tunc ego celsa tuæ, dixi, sapientia ! sedis
 Culmina contingam : sed me mens vana fecellit.
- 24 Quis reperire tuam potis est indagine sedem,
 Tam vastis hominum spatiis, quæ gente remota es ?
- 25 Sed licet obscuris lateant tot clausa sub umbris,
 Non tamen abjicio meritem, studiumve relinquo,
 Nobilitas generosa animi non fracta labori
 Succubuit, cessitve malis : mysteria rerum
 Pergit & occultas avidè perquirere caussas,
 Quantaque stultorum teneat vesania mentes,
 Inflammaretque animos diro impietatis amore.
- 26 Tum verò inventum est aliquid mihi morte vel ipsa
 Fellis habere magis, mulier, quæ subdola corde est
 Blanditiisque suis juvenili retia turbæ
 Sternit, & in laqueos miserum seducit amantem,
 Seductum capit, captum quoque detinet : illam
 Effugiet, cuius Domini reverentia peccatus
 Incolit, ast illi sceleratus præda futura est :
 Hunc meretricis amor vinclis constringit ahenis,
 Stultaque mellifluis captivat pectora dictis.
- 27 Hoc quoque compertum est scrutanti singula rerum
 Lustrantique oculis passim mortalia fixis,
- 28 Ut numerum reperire queam, quem querere perso,
 (Dixerat admonitor) sed adhuc mens nescia veri
 Hæret, & ambiguo trepidat sententia motu,
 Unum in mille viris aliquem quandoque notavi,
 Peccatore sincerum, & veræ pietatis amantem,
 Sed non temineæ mihi tanto ex agmine turbæ
 Unica visa fuit, sincerâ prædicta mente,
 Intima corda gerens blandæ conformia linguae.
- 29 Non possum innumeratas scelerum comprehendere formas
 Nequitiaeque modos varios, fraudisque malignæ ;
 Hoc certè humanæ vincit molimina mentis :
 Qua tamen hæc prima veniant ab origine, nostros
 Eminent ante oculos manifesto in lumine, sexum
 Fecit utrumque Deus rectumque, & crimine purum
 Ambo tamen subito recto de tramite gressus
 Deflexere suos, Stygio serpentis ab astu

Seducti, legemque Dei sprevere verendam :
 Dumque umbras avidè stulti amplectuntur inanes,
 Se miseri, stirpemque suam, ferosque nepotes,
 Prolapsi subitâ simul involvère ruinâ.

C A P. VIII.

AN tibi pergratum est, si plebs tibi, vertice prono,
 Dicat, Ave ! & supplex Dominum te voce salutet,
 Adspectus venerata tuos, vultumque verendum ?
 Tunc fac, vera tuam decoret sapientia mentem,
 Quâ justum & rectum à pravo discernere possis :
 Pectora coelestis sapientia si colat, illinc
 Manat in externos decor & reverentia vultus,
 Exornatque humilis frontem veneranda Quiritis
 Gracia, regalemque oculis infundit honorem.
 Hoc quoque, quod moneo, memori tu mente teneto :
 Consilium ne sperne meum : parere memento
 Regibus, & leges augustas, juraque serva,
 Quando voluntati divinæ haud diffonna constant :
 Hoc jubet, hoc mandat, violatorique minatur,
 Sidereo lex missa polo, dux unica vitæ,
 Cui tua perpetuo lingua est obnoxia voto,
 Jurandoque tuum caput obstrinxisse fateris.
 Hinc verò utilitas ipsi tibi provenit ingens :
 Hâc ratione queas securam ducere vitam,
 Immunemque malis : nam cùm Rex voce tremenda
 Intonat, & rabidae jaculatur fulmina linguæ,
 Cùm fremit, irarumque omnes effundit habenas,
 Facta puta quæcumque jubet : Si dixerit olim,
 Præcipites famuli rapite hunc, cruciataque duris
 Corpora tormentis Stygiæ demittite morti :
 Protinus hi faciunt, stat pro ratione voluntas,
 Dictaque pondus habent, ubi dirum ac triste minatur :
 Ecquis enim Regem increpitet, sic ora resolvens ?
 Quid facis ? heus ! rabidum frenis inhibere furorem
 Incipe, cur tumidas adeò exardescis in iras ?
 Tutus aget vitam procul omni à turbine, quisquis
 Mandatis facilem dederit regalibus aurem :
 Cautus enim sapiens distinguit tempora rerum,
 Nec temerè ille caput regalibus objicit armis,

- Cùm Regi, pariterque Deo, parere licebit,
Regna nec ætherio pugnant pereuntia regno.
- 6 Non tamen usque ad eò duros sapientia casus
Effugit, at miseræ patitur mala plurima vitæ.
- 7 Quippe eventa latent densis obsessa tenebris:
Nescia mens hominum fati, sortisque futuræ,
Per præceps, per acuta, ruit, moderamine nullo,
Nec ventura oculis potis est discernere lippis:
Ecquis enim valeat certis prædicere signis,
Quæ fugiunt fragilem, sub nocte latentia, visum?
- 8 Hæc quoque communis pariter fors omnia misce
Morte pari rapitur, similique occumbere fato,
Cogitur, in solio residens Rex ipse superbo,
Et pauper, medio residens in stercore: turres
Augustas, tenuesque casas, discriminè nullo,
Pallida mors populat, mors sceptræ ligonibus æqua
Copia nulla fugæ: nec signa relinquere fas est,
Hæc ubi bella vocant: fraudis scelerumque ministri
Nequitiae qui cuncta suæ fore prona putabant,
Non tamen eludent rigidi jus triste sepulcri,
Retia terribilis nequeunt evadere mortis.
- 9 Hæc ego rimando nitidi sub lumine solis
Omnia perspexi: persæpè ad culmina rerum
Injustis crevissé datur: rapiuntque feruntque
Innocuos, ferroque necant vel fraude; sed illos
Exitium crudele manet: tolluntur in altum
- 10 Ut lapsu graviore ruant. Persæpè tribunal
Impius adscendit, quod asylum dulce piorum
Debuerat fieri: tunc vi gerit omnia passim,
Commaculatque suam justorum sanguine dextram
Sub pedibus jus fasque premit violentia, donec
Lethiferæ mors atra manu sine fine furentem
Corripiat, scelerique modum sic ponat: at ille
Protinus æternis, fato rapiente, tenebris
Obruitur, longaque jacet sub nocte sepultus,
Turbaror gravis ille jacet, quem cuncta tremebant;
O servare modum dominandi ignara cupido!
O vana! Ò fragilis perituri gloria sceptri!
- 11 Nempè quod haud subito culpam sua pœna coeret
Justitiæ quod signa suæ plectendo scelestos
Rara dat omnipotens magni Dominator Olympi:
Propterea gens cæca hominum violenter in omnem
Nequ

Nequitiam sine lege ruit; se accingit ad omnē
 Flagitium, laxisque furens bacchatur habenis
 Illa, nec æternam sibi pœnam instare tremiscit.
 Ne tamen, hoc viso, pietas labefacta fatiscat,
 Demittatve animum, sed spe caput erigat, altum:
 Namque impunè licet multos exegerit annos
 Impius absque metu, centenaque crima nullo
 Vindice perficiat, scelerumq[ue] in forde senescat:
 Felix ille tamen Domini qui i[n]numen adorat,
 Et Domini pia jura colit, legesque verendas:
 Post mortem nam corporeis mens libera vincis
 Scandet in ætherii radiata palatia cœli.
 At minimè felix erit impius, illius ævum
 Effugiet rapido veluti levis umbra volatu,
 Tum verò in Stygias mox præcipitabitur umbras:
 Hic sine fine luet sceleratæ crima vitæ,
 Hic lacrimas sine fine dabit, sine fine dolebit,
 Extendetque suos seclorum in secula fletus.
 Ergò animis vos este bonis, qui pectore puro
 Numen adoratis Domini, nec corda dolore
 Fracta cadant, durisque negent succumbere rebus,
 Quamlibet adversas moveat fortuna procellas:
 Sapè etenim in positis sub solis lumine terris
 Pressa jacet pietas, variisque obnoxia damnis:
 Et, contrà, impietas, blandæ super æquora vecta
 Prosperitatis, agit vitam sine nube serenam,
 Sed citò in aërios volat illa evanida ventos.
 Nunc igitur monitis animos advertito nostris,
 Ecquid enim potero melius suadere monendo?
 Quicumque haud ficto veneraris pectore numen,
 Incola Phœbæo positi sub fidere mundi,
 Accipe cum liquido Cerealia munera vino:
 Arripe, dum fas est, pereuntis commoda vitæ,
 Lætus & exultans animo: fugientia promptâ
 Gaudia carpe manu, cœlestibus utere donis,
 Dum licet: exemplò fugit irrevocabile tempus.
 Nam juvat insanos animi compescere fluctus,
 Æternique Patris nullum reprehendere factum,
 Quamquam adversa bonis aliquando, & læta scelestis,
 Obyeniant sub utroque polo degentibus; ipse,
 Ipse ego fiderei lustrabam facta Tonantis,
 Facta per immensum peragit quæ singula mundum:
 Hoc

Hoc studio traduco diem, traduco tenebras,
Pervigil, & placido caruerunt lumina somno.
 17 Non tamen illorum abstrusas indagine caussas
Detego, nec video densis obsessa tenebris
Divini consult^a animi, quò tendere pergant:
Tu verò reverere Deum, quem prendere nescis,
Nec modulo metire tuo, qui numine sancto
Unicus æternas orbis moderatur habenas,
Arbitrioque suo mortalia cuncta gubernat:
Non potes illius sensus aperire repositos,
Scilicet, hanc vastam ingenio qui tentat abyssum,
Oceani metitur aquas; quin mente sagaci
Præditus, huc penetrare parans spem nutrit inanem.
Nempè licet socias labor & sapientia vires
Contulerint, arcana Dei reserare nequibunt
Abdita, nec tenebris poterunt educere cæcis.

C A P. IX.

HÆc ego sollicitâ lustravi singula curâ,
Ut monstrarem aliis, tenebrisq; exserta docerem;
Nempè quòd immunes scelerum, fraudisq; pudenda,
Et verâ pietate graves, duce numine, cunctas
Res peragunt, pacemque gerunt & prælia, clavum
Divinâ retinente manu, circùmque gerente:
Nec tamen inde licet certis cognoscere signis,
Quem Pater omnipotens miro dignatur amore,
 2 Prosequiturve odio. Pariter sic omnia passim
Omnibus eveniunt: pariter pravumque piumque,
Insontem fontemque, immundum & crimine purum,
Cultoremque Dei contemtoremque perennis,
Nunc fors dura premit, vultu modò læta benigno
Respicit, ac dubiis venit & fugit improba pennis:
Impius & pietatis amans, nomenque verendum
Qui temerare Dei metuit, qui que ore profanat,
Lumine dum vitæ fruitur mortalis, uterque
Nunc mœrore gravi premitur, nunc pectore læto est,
Obvius ambiguis incerti casibus ævi.
 3 O hominum vita infelix! O subdita duris
Vita malis, quam nos agimus sub lampade Phœbi!
Injustos justosque locans discrimine nullo:

Impius

Impius atque pius parili nunc forte fruuntur,
 Atque idcirco caput tollens impunè vagatur
 Gens vesana hominum, scelerumque libidine rapti,
 Nequitia dant frena suæ, dant frena furori,
 Dum lux alma manet, tandem in cava busta trahuntur,
 Tum demum gelida taciturna in sede quiescunt:
 Quis furor iste fuit sceleratam ducere vitam,
 Quæ subito aufugiens miseros inopesque reliquit!
 Jamque jacent, nec spe fortis melioris aluntur.
 Quisquis enim vivos inter vitalibus auris
 Vescitur, in duris sibi læta ac dulcia rebus
 Eventura putans animum spe sustinet ægrum;
 Maxima sollicitæ sunt hæc solamina vitæ:
 Nam canis exanimum præcellit viva leonem.
 Quisquis enim fruitur vitali lumine, mortem
 Jam jam instare videns, venienti occurtere fato
 Ille parare potest; ut, cum sua membra reliquit,
 Spiritus ætheriam scandat, novus incola, sedem,
 Angelico plaudente choro; non corpore functæ
 Hoc præstare valent animæ; nec, quidquid in orbe
 Humano geritur, nōrunt, nec noscere curant:
 Mercedem exacti nitido sub sole laboris
 Jam tulerunt; spes nulla aliud mercedis habendi.
 Horum fama etiam sociorum è mentibus omnis
 Exsulat, horum etiam mœrores, gaudia, livor,
 Blandus amor, flagrans odium, cum flamine vitæ,
 Cuncta simul tenues abeunt fugitiva per auras:
 Nec rerum aurato nitidi sub lumine Phœbi
 Gestarum hinc ullam datur his attingere partem.
 Quid facias igitur? bona tu pereuntia capta,
 Dum finit hora fugax: reparent Cerealia vires
 Munera, læticum relevet tibi pectora vinum:
 Hoc decet, ætherei probat hoc Dominator Olympi.
 Unguenta exhilarent caput, & tibi corpora cingat
 Vestis hyperboreas imitans candore pruinæ.
 Cum consorte tori, dulci cum conjugé, lætus
 Exige sepositis ævum irreparabile curis:
 Dum fragilis tibi vita manet sub lumine Phœbi,
 Dum fragilis tibi vita manet, Regnator Olympi
 Quam tribuit: merces etenim tibi sola laboris
 Illa datur nitidi rutilo sub lumine Phœbi.
 Quod tibi contingit faciendum, hoc perfice totis
 Viribus;

- Viribus:** Ah! gelido, tua quò via ducit, in antro
Ingenii fax nulla micat, sapientia nullum
Præstat opus, nulloisque parit solertia fructus.
- 11 Hoc quoque conspexi rutila sub lampade Phœbi,**
Non semper celer in cursu, nec fortis in armis,
Victor abit, lauroque caput vi|trice coronat;

Nec semper sapiens incommoda pellere novit
Importuna famis, nec acervos mente sagaci
Nummorum accumulat, opibus nec semper abundat,
Nec benè promeritos secettatur gratia cunctos:
Tam dubiâ subnixa rotâ fors omnia versat.
- 12 Nescia gens hominum fati, fortisque futuræ;**
Squamiger incautis ut cùm secat æquora pinnis
Armatos rapit ore cibos, ærique recurvo
Fixus abire fugâ nescit, pendetque prehensus:
Et velut ex alto volucris levis æthere pennâ
Remige fertur, & in solida vestigia terra
Cùm posuit, laqueos citò præcipitatur in arctos:
Sic citò gens hominum, venturi improvida, duris
Illaqueata malis hæret: fuga nulla malorum est.
- 13 Hæc quoque conspecta est oculis sapientia nostris**
Auricomæ sub luce facis, sapientia nostro
- 14 Ingens visa animo:** Fuit urbs tenuissima, paucis
Culta viris, nullis instrueta paratibus: Hanc Rex
Maximus innumeris equitum peditumque petebat
Agminibus, densaque illam obsidione premebat:
- 15 Hic pauper tamen unus erat;** cui quamlibet esset
Res angusta domi, longè tamen omnibus unus
Ingenii virtute sui præluxerat; ille
Consiliis urbem prudentibus eruit; at non
Urbs illi acceptam referebat grata salutem,
Nec lauro & meritis redimibat tempora fertis.
- 16 His, ego, conspectis, dixi, sapientia præstat**
Viribus, at pauper sapiens contemnitur; ejus
Verba abjecta jacent; placidamque his abnuit aurem
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
- 17 Si tamen illius placido quis peccore verbis,**
Intentaque piis monitis se præbeat aure,
Hunc magis alliciet placido vox illa susurro,
Murmura quam stolidæ latè resonantia linguae:
- 18 Et magis hostiles frangit sapientia vires,**
Fortia quam nitido radiata hastilia ferro:

Sed tamen unius vitio quandoque scelesti
Fabrica, quam doctâ sapientia condidit arte,
Destruitur, subitamque trahit convulsa ruinam.

C A P. X.

Sicut ab exanimis mutantur aromata muscis,
Artifici composta manu, dulcedine captæ
Suavibus unguentis cùm immersa cadavera linquunt,
Ac liquidi fœtore gravi fœdantur odores:
Sic quoque stultitiae minimum, sapientia claros
Quos facit, exiguae maculatos criminē labis
Dedecorat, celebres nebulis obducit honores.
¶ Vir sapiens peragit feliciter omnia; sed qui
Mentis inops res aggreditur facit omnia pravè,
Successuque carent acti sine mente labores.
¶ In mediis ubicumque viis malesanus oberrat
Stultus, & in plateis vestigia figit apertis,
Stultitiam celare nequit, manuumque pedumque
Motibus hæc oculis manifesta est undique cunctis,
Nec minus hanc prodit turbati insania vultus.
¶ Ira magistratus ubi te premit aspera, numquam
Officio discede tuo; sed, Iesus ab illo,
Fer paciente animo; rabidas patientia mentes
Lenit, & horribilem vinclis premit illa furorem.
¶ Hoc quoque spectandum nitidi fax aurea mundi
Luminibus nostris dederat miserabile, sed quod
Fluxit ab insanī stulto moderamine Regis:
¶ Stultitia excelsum conscendit culmen honoris,
Dejiciturque gradu sapientia. Lumina sæpè
Hoc mea viderunt fieri, per rura, per urbes:
Mentis inops, magnâ famulûm stipante catervâ,
Quadrijugis invectionis equis, in se ora trahebat
Undique spectantis populi, dum divite juxtâ
Præditus ingenio, quia sola pecunia defit,
Solus inopsque suum, comitante satellite nullo,
Carpit iter, spretoque premit vestigia gressu.
¶ Qui puteum fodit, alterius qui retia vitæ
Clam struit, ille sibi interitum parat ipse, suisque
Implicitus laqueis, nullo auxiliante, jacebit:
Qui verò irriguos septum perrumpit in hortos,

Per scelus atque nefas, rabido mox dente petetur
Serpentis, media taciti latitantis in herba.

9 Saxa loco quicunque movet, lædetur ab illis;
Nec facile evadit, findit qui ligna securi,
Quin iectu sua crura petat, sibi vulnera figat:
Sic, aliis nocumenta parans, sibi noxius ipse est;
Sic &, amicitias alienas rumpere quisquis
Tentat, sese odiis aliorum exponit acerbis.

10 Si tibi ferri acies viduatur acumine, nec tu
Hanc reparas, tritoque facis juvenescere saxo,
Quid tibi restat adhuc? tunc vi majore securim
Imprime, tunc geminas plagæ superaddito vires:
Sic tibi si ingenii, vel opum, sit parva facultas,
Quod deest ingenii vel opum, ne cœpta relinquas,
Hoc labor assiduus, duplicataque cura, rependat:
Hoc docet innumeris quæ se sapientia rebus
Didit, & ad varios variè se accommodat usus.

11 Dira beneficij serpens licet infacia, membris
Vulnera tabifico figit lethalia morsu:
Haud aliter lethum dat inevitabile, sævo
Vulnere, garrulitas rabidæ temeraria linguæ.

12 Sicut enim sapiens, recto moderamine linguæ,
Utilis ipse sibi est, aliis quoque multa ministrat
Commoda; sic stultus, frenis inhibere loquaciam
Nescius, ingentes aliisque fibique dolores
Parturit, at verò in primis sibi noxius ipse est,
Obrutus ipse suæ perit ille voragine linguæ.

13 Stultitiam effutit, fari simul incipit, at cum
Progreditur sermonis iter, prorumpit in omne
Flagitium, laxisque furens bacchatur habenis.

14 Mos quoque stultorum est multas effundere voces,
Verbaque vaniloquâ cumulatæ improvida linguâ,
Speque futurorum stolido sibi pectori plaudunt
Ambiguâ, cum nemo sciat mortalis in orbe
Quid ferat hora sequens; latitant sub nocte futura:
Ecquis enim tenebris valet hæc educere cæcis?

15 Stultorum genus, incassum, frustraque, laborat,
Semper & in curis consumit inanibus ævum,
Nam veram quærendo nequit reperiæ quietem.

16 Væ tibi, terra! tuas ubi Rex qui traetat habenas
Est puer, indulgentque gulæ, qui jura ministrant,
Manè, ubi sol liquidis primum caput exserit undis.

- 17 Felix terra! tuas ubi Rex qui tractat habenas,
 Regali ingenio est, & qui tibi jura ministrant,
 Officii numquam immemores, ubi munia regni
 Sunt obeunda, cibis onerant sua membra, sed apto
 Tempore discumbunt epulis, & corpora duris
 Fessa ministeriis mulcent, reparantque labori,
 Non ut luxuriæ laxentur frena pudendæ,
 Vribus at vegeti præscripta ad munia surgant.
- 18 Paulatim occultis, domino torpente, ruinis
 Tecta cadunt, luit has meritò socordia pœnas,
 Atque minutatim terræ dilapsa recumbunt.
- 19 Festivis sunt apta jocis convivia, vinum
 Cor levat, at solus respondet ad omnia nummus,
 Solus & ad cunctos pariter se accommodat usus.
- 20 Sacrilegis clauso lacerare in pectore verbis
 Illum, qui diadema gerit regale, caveto,
 Aut vomere in proceres rabidæ mala toxica linguae,
 Interiore domûs residens in sede; hominum gens
 Si tacet, aëriæ referent tua verba volucres:
 Ad pœnam, aligero populo prodente, trahēris.

C A P. XI.

NE dubita liquidis panem committere lymphis,
 Post multos redit ille dies, cum fœnore multo:
 Non quæ præteritis vidit benefacta diebus
 Omnipotens, neglecta jacent, nec fruge carebunt:
 Nec qui sidereum precibus pulsavit Olympum,
 Pectore contritus, vacuus mercede manebit,
 Sera licet veniat, veniet, mihi credito, tandem.
 2 Munificas memor esto manus extendere septem
 Pauperibus, nec tu, veniat si octavus ad ædes
 Fortè tuas, occlude fores, inopemve remitte:
 Scilicet humanæ fugiunt te incommoda vitæ
 Plurima, quæ variis adeo est obnoxia damnis,
 Et tantum in levitate sua constare videtur.
 3 Nubila se in liquidas solvunt prægnantia guttas,
 Lataque lætifico perfundunt arva rigatu:
 Tu quoque, ut à mutis capias documenta magistris,
 Nubis ad exemplum gravidæ, quæ sponte liquentes
 Prodiga fundit aquas fitibundæ in guttura terræ,

Dives opum sis largus opis, nec durus egenum
 Rejice, sed miseros aliorum respice casus,
 Respectos miserare animo, miseransque coruscum
E loculis deprome tuis ac sparge metallum
In viduas, vetulos, puerosque parentibus orbos:
 Hoc decet, hunc æquum est mortali insistere callem:
 Indomitas nam sæva manus mors omnibus æquè
 Injicit, & pariter dites inopesque prehensos
 Arripit, & moestas Erebi detrudit ad umbras:
 Hic sua quemque manet merces, prout vita peracta est:
 Præmia digna bonis veniunt hic, poena scelestis
 Debita, cum sævo fati illacrimabilis ense
 Procubuere; velut quercus, cum cæsa securi
 Congemuit, traxitque jugis ayulsa ruinam,
 Sive cadat tepidos frondenti vertice in Austros,
 Seu cadat in Scythici Borealia frigora ponti,
 Quà cadit illa manet; nec sese attollit in altum
 Rursus, & in solito pandit sua brachia truncō.

4 Qui metuit ventos, non audet semina terræ
 Credere; nec referet messem lœtatus opimam,
 Qui timet imbriferi minitantia hubila cœli.

5 Quà ratione animus teneros infantis in artus
 Insinuatus eat, seque per omnia spargat
 Membra, sed humani fugiat spectacula visus,
 Te latet hoc; nec te minus hoc latet, ossa tenella
 Quà ratione suum, media genitricis in alvo,
 Nutrimentum habeant, sensimque increscere pergent,
 Atque minutatim prægnantis viscera tendant:
 Sic quoque divinæ tibi facta ingentia dextræ
 Sunt ignota; tuæ fugiunt hæc lumina mentis:
 Non potes hæc oculis penetrare impervia lippis.

6 Ex oriente die, fementem credere terræ
 Incipe, nec, liquidas ubi sol descendit in undas,
 Define; quis poterit certis prædicere signis,
 An tibi nocturnus labor, an tibi forte diurnus,
 Ex voto cessurus erit, vel forsan utrumque?

7 Lux oculos splendore rapit, lux aurea Phœbi
 Pellicit humanos animos, & pectora palpat

8 Lætitiam. Sed tu spatijsæ tempore vitæ
 Si frueris, longumque trahis feliciter ævum,
 Donec ad occiduæ venias extrema senectæ,
 Mente tamen reputa longæ venientia noctis

Tempor

Tempora, sub gelido tibi traducenda sepulcro:
Nil nisi quod prorsus vanum est tibi vita ministrat.
9 Lætitia exulta, juvénis! juvenilibus annis,
Et tua sepositis hilarentur pectora curis :
Carpe voluptates varias, genioque libenter
Gratificare tuo : nullâ dulcedine, nullis
Illecebris, quascumque oculis animoque requiris,
Abstineas ; at mista tamen sint seria lætis :
Judicis ad magni tandem rapiēre tribunal.
10 Ergo absistē animum studiis corrumpere pravis,
Nec tua flagitiis maculentur membra pudendis,
Namque juventa fugax rapido volat ocior Euro.

C A P. XII.

Auctoris menor esto tui jam in flore juventæ
A Purpureo, firmata suis dum corpora nervis
Saha vigent, solidæque suo stant robore vires :
Dum tibi tempus abest tristis lugubre senectæ,
Dum tibi decrepitæ procūl absunt tædia vitæ,
Lingua nec in miseras senii languore querelas
Solvitur : Ah! cur fatâ gradum tardata morantur ?
Hei mihi ! vivendi quodd adest jam nulla voluptas !
; Dum tibi luna suum referunt fraterque nitorem,
Nocturnæ nec flamma facis, nec flamma diurnæ,
Altrisque fuscantur nitidos caligine vultus,
Nubila nec pluviis redeunt tenebrosa fugatis.
; Scilicet, occidui in duriis languoribus ævi
Custodes, queis cura domûs commissa tuendæ,
Debilitate simul, gelidoque horrore, tremiscent;
Atque viri curvos validi flectentur in arcus ;
Versantesque molam, numero pereunte suorum,
Absistent assueto operi, tenebrisque tegentur
Qui geminum geminis caput exseruere fenestris.
; Cunctaque per plateas claudentur limina cunctas,
Dum sonat exiguo mola circumflexa susurro,
Mollis & ex oculis pariter cum voce volucris
Cristatæ sopor aufugiet, corpusque monebit
Inviso relevare toro ; tenuique crepabunt
Murmure suavisonæ labefactâ voce puellæ.
; Tunc miseris quodcumque yident sublime timorem

In-

Injiciet, terrorque viam spargetur in omnem,
 Fervida cùm rapidos circumvehit ungula currus :
 Tum grave vel minimam fuerit portare cicadam,
 Atque cupido, animum solitus stimulare, relinquet :
 Jamque domum genitus mortali è stirpe perennem
 Ingreditur, plateasque tegunt pia turba dolentum,
 Exanimum comitans ad tristia busta cadaver,
 Et luteam gelido massam impositura sepulcro.

- 6 Auctorem ergò tuum colito nunc, dum tibi dulcis
 Vita manet, nec dum nivei compago metalli,
 Jucundo religans animam cum corpore nexu,
 Solviatur, atque leves penitus yanescit in auras :
 Nec globus ille, oleum vitai lampadi subdens,
 Aureus, affiduo contorquens vortice flumen
 Sanguinis, & liquidum faciens in corpore gyrum,
 Rumpitur, ut nequeat solitos iterare recursus :
 Nec fracta est medio fontis salientis in alveo
 Urna, nec ut liquidas rota flexilis extrahit undas.
- 7 Cisterna, Cinis in cinereum tunc versus abibit :
 Tum verò æthereum repetet mens ipsa parentem,
 Unde ortus tulit illa suos : ut præmia vitæ
 Digna ferat post facta suæ ; sedemque tenebit
 Sidereum, aut Stygias fugiet damnata sub umbras.
- 8 O curas hominum ! O quantum est in rebus inane !
 (Sic pius admonitor clamat) nil præter inane
- 9 Mundus habet. Pius admonitor, quia mente sagaci
 Prædictus ipse fuit, populum præclara docebat
 Plurima, constanterque pio sermone monebat ;
 Multaque collegit vigili proverbia curâ,
 Solerti intentus studio, collecta locavit
- 10 Ordine cuncta suo : Quin & lectissima verba
 Quæsivit, quæsita typis mandavit, ut omnes
 Justitiam, rectique viam, servare doceret.
- 11 Assimilare queas sapientum dicta flagellis,
 Vitare errores, rectumque capessere callem,
 Instimulauit ; clavos referunt hæc ipsa trabales,
 Artificum fixos manibus, qui prorsus ab uno
 Principe dependent ; etenim sic verba virorum
 Prudentum defixa animis constanter inhærent.
- 12 Hinc tibi desumas monitus, dulcissime fili !
 Queis vitam moderere tuam, ne tramite recto
 Devius error agat : hominum per secula gentem

Scriben:

Scribendi sine fine libros innata cupido

Instimulat, quos nemo valet percurrere cunctos,

Quamlibet immenso feso ille labore fatiget,

Continuans luci tenebras, lucemque tenebris.

¹³ Jam mihi dictorum repetenda est summula, tuque

Audi avidè, & monitis animos advertito nostris,

Sensibus hæc imis, res est non parva, reponas :

Fac vereare Deum sincero pectore, nec non

Divinis faciles adhibe tu legibus aures :

Hic scopus, humanæ meta est hæc unica vitæ,

Quam spectare decet senium cum flore juventæ,

Et pueros, cum virginibus, matresque, nurusque.

¹⁴ Quidquid enim mundi factum est ab origine, quidquid

Fiet ad extremo radiatum lumine solem,

Cùm chaos antiquum, mundo pereunte, redibit,

Singula librabit trutinâ Deus ipse severâ,

Seu pia, seu, contrâ, sint impia ; five tenebris

Obruta, five diem videant manifesta serenum.

F I N I S.

CAN.

CANTICUM MOYSIS,

(Exstat Exodi Cap. XV.)

*Quod cecinerunt Israëlitæ, ubi ex mari rubro e-
vaserunt ; hostibus, qui ab tergo insequebantur,
repentino undarum recursu obrutis :*

Latino Catmine redditum.

Eodem GULIELMO HOGÆO Auctore.

A Ternum celebrabo Deum, rerumque Parentem
Laudibus attollam meritis super æthera; namq;
Prostravit rabidos validâ virtute tyrannos,
Æquoreo submersit equos equitesque profundo :
Materiam ille mihi dulcem se in carmina præbet,
Dum vires ad bella meas horrentia firmat,
Et salvum horrifici revocat me à faucibus Orci :
Est etiam Deus ille meus, patrumque meorum ;
Illum igitur cantabo, illique habitacula fingam.
2 Armorum bellique potens est ille perennis
Arbiter, & primam meruit bellando coronam
Fortiter, æternumque tenet per secula nomen.
3 Pharonem, & Pharios submersit gurgite currus,
Magnanimosque duces rubri maris æquore vasto
4 Obruit. Indomitis mersi jacuere sub undis,
In fundum oceani, lapidis de more, ruerunt.
5 O Pater omnipotens ! latè tua dextera factis

Clar

Clara per attonitas fundit miracula terras,
 Corpora sanguineo tibi nunc inimica flagello
 Strata jacent, latosque procul dispersa per agros.
 6 Tu surgens, animo meritas ubi concipis iras,
 Sternis humi, trepidosque fugâ citò disjicis hostes:
 Hinc penitus consumta jacet vis hostium inanis,
 Ut stipula in medias ubi decidit arida flamas.
 7 Afflatu, Pater alme! tuo, maris æquora rubri
 Præcipiti coière gradu, labentia latè
 Flumina concurrere simul, sublataque in altum
 Mox Scythicâ tamquam glacie durata rigebant.
 8 Persequar, & prædam arripiam, (sic impius hostis
 Dixerat) & spoliis subitò ditabor opimis;
 Et vastas adipiscar opes, ferrumque recludens,
 Insequar, & medias feriam mucrone medullas.
 9 At flabris, Deus alme! tuis postquam æquora torques,
 Mox hostes rabida unda tegit; plumbi gravis instar,
 Protinus in medio mersi jacuere profundo.
 10 Quem Tellus, Pater alme! tibi? quem præferet æther?
 Sanctius, aut æquè sanctum, quid terra vel æther
 Protulit? aut tantam meruit quis laude coronam?
 Aut quis tam validâ faciat miracula dextrâ?
 11 Te dextram tendente tuam, mox terra resorpsit
 Agmina terrificæ ferro radiantia turbæ.
 12 Tu populum, Rex magne! tuum, bonus atq; benignus,
 Eductum penitus, sævoque ex hoste receptum;
 Custodis, validâque manu perducis ad usque
 Intemerata tui tutum sacraria templi.
 Multorum attonitas populorum hic rumor in aures
 Terribilis veniet subitò, timor obruet ingens
 Regna Palestinæ, quatietque ferociibus horror
 13 Corda viris, trepidoque animi terrore liquefcent,
 Quam latè indomiti tellus patet ampla Moabi:
 Regnaque diversis Cananeïa subdita sceptris,
 Tunc & Idumæi parili quoque more stupebunt.
 14 Illis membra novus solvet formidine torpor
 Protinus, immotique simul, mutique jaceount,
 Ceu versa in rigidum fuerint sua corpora saxum,
 Dum populum transire tuum, Rex maxime Regum!
 Dum populum transire facis de morte redemptum.
 15 Ilacidas, Deus alme! tuos, tua dextera ducet,
 Adductos quoque plantabit super alta Sionis

- Culmina, delectam tibi cuncta in secula sedem,
Templa tibi & solido fundata sacraria faxo.
- 17 Omnipotens, qui templa habitat radiantia cœli,
Imperium sine fine tenet, Regesque superbos
Ante suos recubare pedes, & lambere terram,
Cogit, & attonitos caput inclinare tyrannos:
- 18 Nam modò jam Phariæ soboles fævissima terræ
Sectata Isacidas, & equis & curribus audax,
Progrediens, medias rubri maris ivit in undas:
At subitò Deus ille manum protendit, & undam
Impulit; illa Noto citius redit, atque ita turbam
In vires redeundo suas mox obruit omnem:
Sed genus Isacidum, securum, expersque pericli,
Interea, ducente Deo, processit, & audax
Arida tunc mediis vestigia pressit in undis.

F I N I S.

CAN

CANTICUM MOSIS,

Quod continetur DEUTER. Cap. xxxii.

Latino carmine redditum :

Eodem GULIELMO HOGAO Auctore.

A Udite, ô Cœli! quæ nunc ego verba profundam;
 Et voces, ô terra! tuam demitte per aurem
 Mellifluas, quas ipse canam dulcedine mirâ.
 Magna canam, miranda feram, memoranda recludam,
 Quis, gens Isacidûm! cupidas si advertitis aures,
 Efficient virtute animum florescere, tamquam
 Cœlestis cadit imber aquæ, quo gramina surgunt,
 Ac veluti ros manè novo descendit in herbas,
 Indeque purpurei revirescit gloria prati.
 Nam sanctum celebrabo Deum, rerumque Parentis
 Jure ego doctiloquâ referam præconia linguâ :
 Vos quoque facta Dei linguis celebrate disertis.
 Ille velut rupes medio est firmissima ponto,
 Quæ fremitus salientis aquæ contemnit inanes;
 Propositis non ille suis frustrabitur umquam :
 Ille sibi constat semper, justique tenorem
 Et veri rectique colit servatque perennem,
 Flagitium, fraudisque dolos exosus iniquæ.
 Ah! genus Isacidûm! quid prisco à sanguine vitam
 Degenerare tuam, & morum splendore coëgit,
 Avertitque tuos patrum de tramite gressus ?
 Siccine, gens insana! animique & pectoris expers,
 Sic benefacta Dei magna & præclara rependis?
 An non ille tuus Genitor, qui à cæde redemptam
 Restituit, mortisque truci te à fauce revulsit ?
 Et stabilem jussit fieri, in solidoque locavit?

- 7 Mente memor veterum reputa nunc secla dierum,
 Ætatesque animo intentus perpende priores,
 Inquire in patres, & avi rogitentur avorum,
 Hæc uno, tibi quæ narro, simul ore docebunt.
- 8 Cùm Pater omnipotens sibolem dispersit Adami
 Per terras, variosque locos habitare coëgit,
 Sic varios habitare locos, diversaque regna
 Fecit, ut Isacidum fuerit memor ille suorum.
- 9 Nam Deus hanc gentem elegit, lectamque dicavit
 Hanc sibi, ceu privam patrimonii in secula sortem.
- 10 Hanc olim invenit Arabum per inhospita saxa,
 Antraque silvicolum latebris horrenda ferarum:
 Hanc circumduxit placide, vitæque beatæ
 Instituit servare vias, oculique tenella
 Ceu fuerit pupilla sui, tutatus ubique est.
- 11 Sicut inest aquilæ pullorum cura suorum,
 Queis superincumbit, pansisque supervolat alis,
 Attollitque humeris gestans per inane, docetque
 Aërias tentare vias, & scandere nubes:
- 12 Sic populum Deus ille suum, Deus ille foyebat,
 Non dii, quos animi fingunt deliria vani:
- 13 Monstravitque viam cultas quæ ferret ad urbes,
 Divitis, opibusque, & festâ pace virentes:
 Luxuriantis agri segetes ut pasceret almas,
 Ut fluerent illi faxorum è viscere mella
 Dulcia, florentique filex undaret olivo.
- 14 Ut vaccæ butyrum, & uti lac dulce ministrent
 Ubera lanigerarum ovium, atque ut (qualia passim
 Pulera Baianæos tondent animalia montes)
 Delicias placidi pinguis cato præbeat agni,
 Trux aries, hirtus caper, & bona copia frugum,
 Uvarumque etiam biberet de sanguine puro.
- 15 At simul increvit luxusque, & copia rerum,
 Ingratâ jam mente Deum contempsit avorum,
 Rejiciens penitus sanctarum dogmata legum:
 Sicut equus, qui colla negat submittere freno
 Sævus, & in dominum furit atque recalcitat ipsum,
 Haud aliter certè gens hæc malefana rebellans
 In patrium movet arma Deum, donaverat illis
 Qui vitam, totiesque datam de morte redemit.
- 16 Nam falsos coluere deos, & numinis iram
 Atrocem idolis irritavere profanis:

17 Dæmoniisque litant inferna in sede sepultis,
 Non Regi ætherio, qui sidera celsa gubernat;
 Et sacris placare focis nova numina tentant;
 Numina, non umquam patribus venerata vetustis,
 Numina, non audita aut visa prioribus annis,
 Quæ nuper commenta hominum mens impia finxit,
 18 Usque adeò, Abramidæ! vobis de mente profana
 Excidit æternus mundi Rectorque Parenſque,
 Qui vos, ò quoties! miro dignatus honore est.
 19 Hæc populi malefacta sui spectavit ab alto
 Omnipotens, natosque suos, natasque rebelles,
 Degenerare videt penitus: Pater ergo perennis
 Jure fuit calidâ graviter succensus ab irâ.
 20 Hæc igitur secum: nostri nunc lumina vultus
 Abscondam: quæ dura, ſciet, fortuna sequatur,
 Me vultum condente meum, gens ista rebellis,
 Quæ præscripta ſibi pariter promissaque ſpernit.
 21 En! me stirps rabidas Jacobi accendit in iras
 Impia, dum in varias ſimulacra excifa figuras,
 Marmoraque, piætique colit ludibria trunci:
 Quæ mercede igitur gentem pensabo rebellem?
 Facta ego cum patribus diſſolvam fœdera, & illam
 Rejiciam, gentesque alias mihi fœdere jungam
 Perpetuo, ac lenis placidusque amplectar: at illi
 Hæc adſpectanti ſtimulis præcordia pungam
 Invidiæ, luſtuque animos tabescere cogam.
 22 Namque furore meo fera flamma accensa, repente
 Descendens, terram, ac fructus, alimentaque terræ,
 Et pariter vastos in fulmum atque aëra montes
 Vertet, & horrificæ penetrabit ad ima gehennæ.
 23 Degener Ifacidum ſoboles! ego jure dolores
 Accumulabo tuos, plagi tua membra cruentis
 Dilacerabo, unum faciam de corpore toto
 Vulnus, & innumeris feriam tibi corda sagittis.
 24 Consumet te flamma ferox, inopinaque ſtrages
 Opprimet, immisſæque truces te dente vorabunt
 Terribilesque feræ, & morsu lethale necabunt
 Pulvere te saturæ, rapientque in fata, lacertæ.
 25 Imperiosa fames urbem prædabitur intus,
 Exterius medios gladio bacchante per agros:
 Hinc pulcri juvenesque ſimul, mixtæque puellæ,
 In fera fata ruent, & matris ab ubere vulſos

Mors

- Mors rapiet pueros, senibus quoque vulnere sanguino
Cædet olorinas imitantia tempora plumas.
- 26 An non & patriâ ejectos vos undique cunctos
Dispergam in populos, penitusque à stirpe revellam?
- 27 Hæc facerem, nisi jam vulgi male credulus error,
Diraque sacrilegæ revocet me insania linguæ:
Ni fortè hostilis rabies, hâc clade tumescens,
Viribus assignare suis foret ausa, quod ipse
Præstiteram, stolidis jactans sua robora dictis.
- 28 Hæc me caussa movet bilem compescere, & iram
Lenire, & populo, stolidoque & mentis egeno,
Parcere, præcipitemque animi frenare farorem.
- 29 O si jam tandem gens ista, huc usque rebellis,
Jam sapere incipiat, jam recta capescere discat!
Et vitæ de fine suæ fine fine revolvat,
Posset ut exultans venienti occurrere fato!
- 30 His ita me studiis sibi devinciret amore,
Unus ut ex illis hostes vel mille fugaret,
Millia dena duo facerent dare terga trementes:
Sed quia non veterum sequeris vestigia patrum,
Degener Isacidum soboles! Deus ille perennis,
Ille Deus, patrum decus & tutela tuorum,
Te plecit, meritasque tuo de sanguine poenas
Expedit, obsecsamque omni te ex parte lacepsit.
- 31 Nam Domini notum est, populo vel teste profano,
Robur: & ille deos sub se, longè altior, omnes,
Quos alii stolidâ placant ceu numina curâ,
Deprimit, & splendore suæ virtutis obumbrat.
- 32 Et quicumque deos alios malesanus adorat,
Contemto te, mundi Opifex! cædet ille repente
Præcipitans, mortemque feret fugitiva voluptas:
Nempè bibet Sodomæ vitem infamisque Gomorræ,
Vitem, uvas quæ felle magis producet amaras:
- 33 Nam cùm viña bibt, cupidâque recondidit alvo,
Aspidis hinc virus rabidum generatur, & atri
Serpentis furiale malum, & per viscera serpit.
- 34 Hoc mihi consilium est; miseros hæc fata manebunt,
Haudquaquam fugienda, Deo, quicumque, relicto,
Numina vana colunt, animi commenta profani.
- 35 In dextra vindicta mea est: me vindice, si quis
Sculptilibus dans tura deis tollatur in altuin,
Mox lapsu graviore ruit, mortique dicatus

- Mox perit, & subitâ meritò cedit ille ruinâ.
 36 Si tamen ille miser populus resipiscere tandem,
 Omnibus exhaustus prope cladibus, omnium egenus,
 Et vitæ melioris iter jam insistere discat:
 Mox vultu meliore Deus spectabit, amicâ
 Gaudebit relevare manu, & miserabitur ultrò.
 37 Tunc illis Pater omnipotens sic ora resolvet:
 Quò dili nunc abiére tui? tua numina quò se
 Proripuere tibi, & miseris te in rebus egenum
 38 Undique deseruere? Tui queis turis honore,
 Cæsarumque boum fibris, persæpè litaſti,
 Donaque cum liquido dederas Cerealia vino:
 Jam faciles furgant ad opem promptique ferendam,
 Cultorem si fortè suum tutarier ausint.
 39 En ego! nonne vides? ego sum qui in rebus egenis
 Auxilium tibi ferre queam, tibi subdere vires:
 Non alii, quoſcumque deos male credulus error
 Fabricat: en! pariter vitæque necisque potestas
 Me penes est unum; pariter quoque vulnera fano,
 Vulneraque infligo, nec se mihi subtrahet ullus,
 Deprensuum quemcumq; hominum mea dextra tenebit.
 40 Attollam si fortè manum, si fortè libebit
 Per vitam jurare meam, mox, enſe recluso,
 41 Procedam, mihi crede, tuos violentus in hostes,
 Et meritas pœnas scelerato ex sanguine sumam,
 Diraque fatifero rumpam præcordia ferro.
 42 Pectora sanguineis configam inimica sagittis,
 Et meus hostili gladius ſe carne replebit:
 Abramidæ miseriſ namque implorare querelis
 Ut numen cœpere meum, scelerumque ſuorum
 Pœnituit, vitæque piget tam turpiter actæ:
 Tum gentem antiquam amplectar, facilisque, bonusq;
 Tum regere, & diræ incipiam subducere morti,
 Hostilesque premam furias ego vindice dextrâ.
 43 Ergò alacres, quocumque loco, quocumque sub axe,
 Cum populo gaudete meo, atque applaudite, gentes!
 Tot servis ferroque meis flammâque peremtis,
 Stragis ego vastæ cumulos ulciscar abundè,
 Cordaque sanguineis penetrabo hostilia telis,
 Et populum, terramque meam, servabo benignus.

E J U S D E M
C A R M I N I S

Alia Paraphrasis Poetica:

ANDREA MELVINO Autore.

VOs æterni ignes! & conscia lumina mundi!
Palantesque polo flaminæ! vos humida regna!
Aëriique supèr tractus! campique jacentes!
Et cœlum! & tellus! (ego vos nunc alloquor) aures
Arrigite: & celsas dicenti advertite inentes.
Qualis rore fluens gemmanti argenteus imber
Plurimus, arentes maturis solibus agros
Temperat undanti rivo, glebasque subactas
Evocat in florem, & viridantes elicit herbas;
Instauratque novos opulentí ruris honores:
Talis ab ore fluit sacro vis laetitia fandi:
Tale polo veniens numeris liquestibus aureum
Divitis eloquii flumen manabit in artus,
Ossaque: perque imos sensus, perque alta pererrans
Pectora, nectareos læto feret ubere fructus:
Et gazam æthereâ cumulabit messe perennem.
Quippe Dei pango nomen, cœlique verendum
Concelebrabo numen. Vos ergo Dei venerandum
Et nomen celebrate, & numen pangite nostri.

Non tam fixa arbos altis radicibus hæret,
Non rupes immota manet, nec robora ferri
Dura, nec æternæ solidò ex adamante columnæ;
Quām divina suum veri constantia numen
Firmat, & æternū virtute & mole suâ stat.

Quod

Quod facit, est niueris expletum, est partibus aptum:

Undique perfectum tenuem tornatur ad unguem.

Sat pacti sincera fides. Rex magnus Olympi

Labe caret, culpæque exsors; & criminis expers,

Exemplum recti, norma æqui, regula veri.

At proles corrupta patris vestigia liquit

Degener, & scelere obstrinxit mentemque, manumque,

Infelix. Quæ tanta animo dementia crevit?

Siccine pro meritis grates malè grata rependis?

Non Rex ille tuus, qui te sævo hoste tyranno

Eripuit? lethique vias & vincula rupit?

Non Genitor? non ille auëtor? non conditor? ecquid

Fixit humo fragiles artus; pietamque polivit

Effigiem, membrisque dedit mentique vigorem,

Et lensem æthereum, & libatam cœlitùs auram?

Tene sibi cunctis prælatam gentibus unam

Selegit? nunc secla animo complectere, tecum

Nunc reputa annales: primæque ab originis ævo

Præsa memor pervolve: tuos affare parentes,

Percontare senes: 'pater hîc te temporis acti

Instruct exmplis: quoruim est maturior ætas,

Cuncta renarrabunt, atque ordine singula pandent.

Principio, cœlum ac terras qui confidit altas,

Arbiter, ut gentes habitandum immisit in orbeim,

Et genus humanum varias disjectit in oras,

Externis posuit metas & regna colonis,

Pro numero Isacidūm: non ille oblitus & iætum

Fedus, & æternum, quo se devinxit, amorem;

Namque Jovæ fors una, Jovæ pars una Jacobi

Progenies: quæ sola quidem, sed cara parenti.

Hanc deprehensam olim vidua cultoris in ora

Per loca fenta situ, per dumis aspera duris

Tesqua, per horrendos saltus & inhospita faxa

Duxit inerrantem; non, quæ via proxima, calleui

Difficilem, rupesque altas, aditusque malignos,

Traduxit: longos ac circumflectere cursus

Cessantem: & metas Arabum lustrare remotas

Constituit. Non ulla moræ dispendia tanti,

Quin tecli incedant tutò; ceu pupula, corsiu

Quam vitreo murus cingit crystallinus: & quam

Non secus ac vallo, teneri munimen ocelli

Opit utrimque pilis: celsaque crepidine surgunt

I i i

Hinc.

Hinc atque hinc geminæ duo propugnacula molēs:
Ut benē tuta cavos condantur lumina in orbes.

Ac velut alituum princeps, fulvusque Tonantis
Armiger, implumes & adhuc sine robore nidos
Sollicitā refovet curā: pinguisque ferinæ
Indulget pastus: mox ut cum viribus alæ
Vesticipes crevere, vocat si blandior aura,
Expansâ invitat plumâ: dorsoque morantes
Excipit, attollitque humeris: plausuque secundo
Fertur in arva, timens oneri natat impete presso,
Remigium lētans alarum: incurvaque pinnis
Vela legens, humiles tranat sub nubibus oras:
Hinc sensim supera alta petit: jam jamque sub astra
Erigitur: cursusque leves citus urget in auras,
Omnia peryolitans latè loca, & agmine foetus
Fertque refertque suos vario: moremque volandi
Addocet: illi autem longâ assuetudinē docti,
Paulatim incipiunt pennis se credere cœlo
Impavidi. Tantum à teneris valet addere curam.

Haud aliter, si æterna licet conferre caducis,
Numinis immensi larga indulgentia teētos
Abramidas tutò per tot discrimina rerum
Duxit, eos patria cum sollicitudine curans,
Incolumes: non dīs, non adjutoribus usq,
Nec duce, nec comite externo: nihil indigus horum
Omnipotens Genitor. Deserta per avia solus
Rexit oberrantes: solus subvexit in altos
Pinguis Idumeæ campos: lætoque fruendam
Ubere tellurem dedit, & proventibus auxit.

Ecquid odorato referam sudantia ligno
Balsamaque, & succos virides liquefiantis olivi
E silicum venis? rumpuntur cautibus amnes
Nectarei mellis, & fluminâ lactis inundant.

Quid memorem armenti prolem? quid pingua narr
Pascua? multiplicesque greges, oviumque, carparum
Et tenerum pecus, & lautis obsonia mēnsis
Hoēdos, & pingues vitulis cum pinguis agnos?

Quid messes frugum immensas, & adorea farra
Commemorem? & gravidos Cereali mergite culmos
Sanguineasne legunt bullis turgentibus uvas?
Purpurcone bibunt spumantia pocla Falerno?

Egregia intereā gens hæc, tua clara, Jacobe!

Progenies, stirps sancta, satur jam ac farta, refertaque
Ei differta nimis, denso distentaque pingui,
Ecce! ferox (ut equus crassâ farragine corpus
Cui tumet, & surgunt animi, sufflante faginâ)
Calcitrat, & crebro dominum pede verberat, iustum
Congeminans: fontemque suæ rupemque salutis
Rejicit: externos ritus, peregrinaque sacra,
Omnigenumque Deum monstrâ, ac ludibria cœli,
Suppliciter venerans accedit numinis iram,
Et justo livore Dei ciet æmula corda.

Eloquar, an fileam? scelere atque immanibus ausis
Informes laxata sinu, ut adultera, passim
Instituit sese incestis Cacodæmonis atri
Cultibus: & supplex aris mactavit honores.

Demens, quæ cœli atque suum numenque patremque
Objecit: patremque Deum, numenque paternum:
Ut patribus nec culta, sibi nec cognita, nuper
Nata, nefas! portenta colat, vereatur, adoret.

Sicilicet hæc pietas? sic vitæ dona reponis?

Ebene apud memorem veteris stat gratia facti?
Ergo ubi siderea Genitor sublimis ab arce
Holpexit, prolemque suam, gentemque superbam
Pejus ruere: & sese jam fæpè repulsum:

Signa, indigna pati: vitiis infensus, & irâ
Terribilis, tales erumpit pectore voces:

Heu gens prava! mihi proles malefida! quid ultrâ
Moror? hinc placidam pacati luminis auram
Reflectam: & vultum subducens ora recondam.
Curus spectabo manent quæ fata rebelles.

Ali me divis irritavere profanis:

Accendere meum numen per inania rerum.

As mihi, fas inquam (nam fert ita corde voluntas)

Emula per vanam succendere pectora gentem,

Ergo mea subito candenti ignescet ab ira

Lumina vorax: terræque vias, Orcique latebras,

Attareosque lacus imus pervaserit ardor:

Gelidos tractus, & subterranea regna,

Tellurisque solum, & ruris populabit honores:

Debunt montes, eversaque fundamenta,

Flammis absymta, leves minuentur in auras.

Jamque novò fessos cumulabo mole malorum:

Quaque missa manu torquebo protinus omnia

Exhaustâ pharetrâ, ac consumtis cominus armis,

Dura fames dirâ macie, sitiis arida febre

Ardenti, funesta lues feralibus auris,

Depascet vitam, exuret membra, atteret ossa:

Languentesque animas sensu torquebit amaror,

Dum necet atra dies & funere mergat acerbo.

Nec satis: immitam rictus & rostra ferarum,

Alituumque truces rabidis cum dentibus unguis

Ceu pecus in tenerum: immanes mandentque, trahentq;

Diripientque artus impastæ, & viscera carpent.

Addam angues: addam liventi armata veneno

Agmina, vipereum virus genus acre draconum:

Ut gentem infandam morsuque iectuque trucident.

Parva loquor: jam ferri aciem mucrone corusco

Disstringam infensus: sternentur inertia passim

Corpora, perque domos & compita. Tristis ubique

Terror, ubique pavor, & plurima mortis imago.

Ferro occumbet flosque virûm, roburque juventæ,

Et formæ decus atque ævi, sanctusque serenæ

Virginitatis honor: ferro cadet aureus infans,

Et qui reptat adhuc, & adhuc qui pendet ab almo

Ubere: tarda gelu, felisque effœta, senectus

Caniciem immundo turpabit pulvere verrens.

Hæc ego cum siccis oculis tua vulnera cernens,

Sic mecum: Extremas, excussum sede, per oras

Sparsissim, excisamque domum cum stirpe tulisse:

Ni me operis tanti vesana ferocia crudi

Hostis, & insultans sine more superbia, laude

Fraudaret: primosque sibi raptaret honores:

Atque manu magnâ atque invictis viribus illud

Diceret omne suis confectum, haud numine nostro.

Est genus inconsultum, & mentis lumine cassum,

Quale pecus tardum ingenio, & rationis egenum.

Si vel tantillum saperent; si quæ ante pedes sunt

Prospicerent, rerum interitus, sua fata viderent.

Quinara, age! disjectos premat unus mille, duove

Dent decies millena fugæ palantia terga:

Ni vis illa, suos cui quondam cura tueri,

Addictos hosti in prædam, inclusosque dedisset

Armorum bellique potens. Non hostica sicut

Numina, sic aut victa jacent, aut fessa quiescunt

Tandem nostra, nec increpitans hoc dixerit hostis.

Nam quales trudit gemmas Sodomæa propago,
 Et Gomorrhæis livescunt collibus uvæ,
 Talis ab hac radice mali densissima silva
 Erupit: scelerumque ferax labrusca racemos
 Fert tristi infames succo. Non fellis amari
 Noxia vis, non dira aconitæ, aut quidquid acerbi
 Anguis alit venis, aut ictu vipera sœvo
 Crudescens jacit, illorum contendat acerbis
 Fructibus, aut baccis vitiorum certet amaris.
 Nonne hæc cuncta meæ conservant condita cellæ,
 Obsignantque seræ? mihi fas depromere soli:
 Misere undantem pateram: de face bibendos
 Porgere lethales succos: unde impius omnis
 Hauriat exitium, & fundo se proluat imo:
 Dum titubata ruunt dubio vestigia lapsu.
 Instat summa dies, instat, fera fata propinquant.

Quippe suos, post tot clades ac dira cadentum
 Funera, post varios bellique fugæque labores,
 Arbiter ætherius folio placatus ab alto
 Respiciet fessos: &, opis miseratus egenos,
 Jura dabit scelerum vindex, ultiorque suorum.
 His hostem incessit dictis: Ubi numina tandem,
 Numina magna Deum? quibus & spes vestra, fidesque
 Nixa fuit? quorum dapibus, cum flore Lyæo,
 Pinguibus expleti, tauros mactastis ad aras
 Ingentes, paterisque metum libastis & auro?
 Exsurgant, in bella ruant: glomerentque sub armis
 Auxilia: obtentuque sui vos numinis umbrent.

Me, me, adsum qui feci, in me convertite vultus,
 Oraque, & attentas intento lumine mentes:
 Cernite me, mea vis omnis: nihil ista nec ausint,
 Nec poterint. Deus, ecce Deus! qui vulnera figo
 Dura manu, atque eadem, quamquam lethalia, sano.
 Solus ego fontes animas ad tristia trudo
 Tartara: rursus & infernis ego solus abi umbris
 Pallentes revoco dulces in' luminis auras.
 Do vitam, tolloque: & lumina morte resigno:
 Nec quisquam hanc dextram, quæ vi, quæ fraude, potentem
 Effugiat. Dextram attollens ad sidera fabor:
 Sic æterna mihi longum stet vita per ævum,
 Si gladii fulgentis acutæ cuspidæ lamnam
 Cudero fulmineam, & populis dare jura vocatis

Cœpero:

Cœpero : mox hosti infesto, atque osoribus ultrò
 Persolvam grates dignas : & præmia reddam
 Debita : mox mea cæsorum de sanguine fuso
 Ebria tela dibent : & inexsaturabile ferrum
 Obvia quæque vorans absumet corpora letho.
 Libratum intorquens, defixumque altius, ensem
 Captorum in jugulo, ductorum in corde recondam.

Vos variis dispersi oris, & födere sancto
 Disclusæ gentes, gentem sub födere sancto
 Tollite sublimem læto super æthera cantu !
 Namque Parens rerum, & superi Regnator Olympi,
 Sanguinis ille quidem fusi, cædisque suorum
 Horrendæ memor, hostili de sanguine poenas
 Ille suis, terræque suæ placabitur ultrò.

DAVIDIS *Canticum*

In mortem

SAULIS & JONATHANIS.

GEntis sacratæ dulce decus tuis
 Ergò sacratis corruit in jugis ?
 Ergò feroci Marte fortis
 Turpe solum tetigere mento ?
 Ne cladis atræ nuntius aut Gathum,
 Aut Ascalonis compita personet :
 Ut ne Palestinæ profanas
 Concelebrent choreas puellæ.
 Vos celsa montis culmina Gilboe !
 Vos juncta cœlo culmina Gilboe !
 Ne roris almi gutta roret,
 Ne pluviæ riget imber undæ.

Hic, heu ! virorum scuta valentium
Transfixa, scutum tergore multiplex
Saulis peremti, cui sacratus
Malabathro maduit capillus.
Fuso à cruento, à sumine pinguium
Impastus arcus, dum Jonathan stetit,
Non retrocessit, nec recessit
Saulis acitiacis incruentus.
Hunc inter atque hunc mutuus, ac piis
Jucundus, arsit fomes amoribus,
Dum vita mansit, nunc sub atra
Nocte nefas dirimi sepultos.
Non sic Tonantis fulminat armiger
Pennis coruscis, non leo viribus
Præpollet æquè, ut Saulus acri
Vi, & Ionathas, volucrique plantâ.
Lugete Saulem Istralides piæ !
Lugete regem, qui Tyrianthinis
Vestibat ornans vos, & auro,
Deliciasque super refundens.
Ergo virorum mascula fortium
Virtus duelli hoc pulvere sordido
Prostrata procumbit, tuisque
In tumulis Jonathan peremtus?
Te propter ingens me (Jonathan!) premit
Mi frater ! angor ; dulcis amor tui
Mi lucis instar : vicit in me
Femineos tuus ardor ignes.
Ergo virorum mascula fortium
Virtus retuso concidit impete?
Telumque duri Martis omne
Occidit indecora ruinâ ?

F I N I S.

DECA.

DECALOGUS, sive LEX DEI:

Latinis versibus perscripta :

PATRICIO ADAMSON^o Scoto, Sancti Andreæ in
Scotia olim Archiepiscopo, Auctore.

Adverte, Israël ! inemorique hæc mente repone.
Sum Dominus, Deus ille tuus, qui Ægyptia solvi
Vincula, qui Pharii eduxi tellure Tyranni:
Ante oculos aliena meos ne numina habeto.
Sculptile ne faxis ullum, simulacrave rerum,
Quæ sunt in cœlo suprà, aut tellure premuntur
Inferiùs, liquidove animans sub marmore serpit.
Ne coram inclines, nullo dignabere cultu :
Namque ego sum æternus vester Dominusque Deusque;
Zelo ardens, Patrum in natos delicta rebelles
Ulciscor : quæ me soboles, pro more parentum,
Oderit, in terno & quarto luet ordine poenas.
At quem cepit amor nostri, legisque lubenter
Obsequitur monitis, ejus millesima cernet
Progenies, quam larga adsit clementia nobis.

Ne sume incassum Jehovæ venerabile nomen;
Nam contemtorem Dominus non linquit inultum.

Sabbata sanctificato, memor : sex ritè diebus
Indulgeto operi : Jehovæ lux septima magni est
Sacra quies : nullos illâ exercere labores
Fas esto, tibi, nec nato, natæ, famulove,
Ancillæve, bovine, asinove, aut jure recepto
Hospitii : nam sex terræque polique diebus
Machina conflata est : septenâ luce quievit,
Sacratique diem ventura in secla beatum.

Patrem prosequere & Matrem reverenter honore,
Longævam ut felix possis traducere vitam,
In sanctâ Jehovæ concessâ munere terrâ.

Ne quemquam occidas. Alieni fœdera lecti
Ne violes. Furto abstineas. Ne testis iniquus
Vicino sis innocuo. Nec tecta propinquai
Concupias, junctamve toro, famulumve ministrum,
Ancillamve, bovem, aut asinum, aut quod dicere possit
Jure suum : nullo illius flagrabis amore.

F I N I S.

Poet.

Poeticum Duellum :

S E U

GEORGII EGLISEMMII

C U M

GEORGIO BUCHANANO

Pro dignitate Paraphraseos Psalmi
CIV. certamen.

Cui adnectitur

GUL. BARCLAI^I, amœniorum Artium &
Medicinæ Doctoris, de eodem certamine
judicium ; nec non consilium Collegii
Medici Parisiensis de ejusdem EGLISEM-
MII maniâ, quod carmine exhibuit AR-
CTURUS JONSTONUS M. D.

NON VIOLANDI MANES.

Subjunguntur etiam ejusdem PSALMI aliæ Para-
phrases Poeticæ sex, auctoriibus totidem Scotis :

Juxta optima quæque earamdem Paraphraseon ex-
emplaria expressæ.

E D I N B U R G I :

Apud THO. & WALT. RUDDIMANNOS, 1739.

GULIELMI BARCLAYI

A D

G. EGLISEMMIUM

E P I G R A M M A.

MUltis note diebus, Eglisemmi!
Et annis mihi valde amate multis :
Habet me malè, non pudet fateri,
Scribendi cacoëthes hujus ævi.
Hoc te crimine liberum putaram,
Donec venerat in manum libellus,
Quo tu præcipuum Triaricium
Ad certamen es ausus evocare.
Sed oh! quot dabis omnibus, quot unis
Dabis Parisiis, amice ! pœnas :
Qui non forte, sed optione, Judex,
Pararunt tibi in arce Tullianum.
Ergò opprobria tempori recanta,
Et manus dato manibus Poëtæ :
Aut in carcere quadrupes peribis.

G. BAR.

G. BARCLAIUS,
MEDICINÆ DOCTOR,
GEORGIO EGLISEMMIO,
Medico Regio, amico suo
S. P. D.

PSalmos, materiem publicam, & in medio positam, poëticâ paraphrasi expressit eleganter Buchananus, poëta, si temporis, si sermonis ratio habeatur, interioris notæ. Ante eum, idem argumentum aliquot, post eum, plurimi tractaverunt. Nemo tamen inventus est, qui auderet palam cum eo de lauru contendere, præter te, amice Eglisemmy! cuius versus tam cupide legi, quam incautè scripsisti: exspectabam ab illo ingenii tui arvo molles violas & purpureum narcissum: sed ut video;

Carduus & spinis surgit paliurus acutis.

Succenso, nescio an dicam, temeritati tuae; sed succenso tibi, in medio Doctorum, in conspectu doctissimi Principis, anso revocare in arenam jam diu rude donatum, & quasi quemdam, ut ita loquar, lanistam Poëtarum. Tuli, ingenuè fateor, acerbè hoc certamen, & certè sèpius hæc mecum, Quid dicent cis citraque Alpes Literati? Nempe,

Certent & cygnis ululæ, sit Tityrus Orpheus.

Quis non stringet in te calatum? Scotia te persequetur, cuius fuit proles; Parisini exsilibunt, quorum fuit alumnus; Burdegalenses deridebunt, quos eruditivit; Quid te fiet?

Cui neque apud Danaos usquam locus: insuper ipsi Dardanidæ infensi.

Censeo (ut primus omnium eruditorum impetus comprimitur) carmen tuum domi verbis, non dicam verberibus, castigandum. Sic sine dolo malo exteri minus duriter te excipient. Hoc officii genus, ego vero, ac lubens suscepit, & tuæ, & patriæ, & poetæ caussâ. Carmen tuum ergo reddam includi, te, ut decet, & ut debeo, multam amabo. Vale,

PARAPHRASIS

PSALMI CIV.

Auctore GEORGIO BUCHANANO,
Præceptore Regio.

- T**E rerum, Deus alme! caniam Dominumq; Patremq;
Magne Parens! sanctâ quâm majestate verendus,
Ætheris æternas Rector moliris habenas!
- 2 Te decor, auratis ambit te gloria pennis,
Et circumfusum vestit pro tegmine lumen.
Tu tibi pro velo nitidi tentoria cœli,
- 3 Et liquidas curvo suspendis fornice lymphas:
Et levibus ventorum alis per inania vectus,
Frenas ceu celeres volitantia nubila currus.
- 4 Apparent accinctæ auræ flammæque ministrae,
- 5 Ut jussa accipiunt. Stat nullo mobilis ævo
Terra, super solidæ nitens fundamina molis,
- 6 Pollenti stabilita manu: terra obruta quandam
Fluctibus, ut fuso super ardua culmina velo:
- 7, 8 Sed simul increpuit tua vox, tonitruque tremendo
Insonuere auræ, paullatim adscendere montes
Cernere erat, sensimque cavas subsidere valles,
Inque cavas valles trepidas decurrere lymphas.
- 9 Neve iterum immissa tellus stagnaret ab unda,
Limitibus compressa suis resonantia plangit
Littora, præscriptas metuens transcendere metas.
- 10 Tum liquidi fontes imis de collibus augent
Flumina, per virides undas volventia campos:
- 11 Unde sitim sedent pecudes, quæ pinguis tondent
Pascua, quique feris onager faxa invia silvis
- 12 Incolit: hîc levibus quæ tranant aëra pennis,

PARAPHRASIS

PSALMI CIV.

Auctore GEORGIO EGLISEMMIO,
Medico Regio.

*M*ENS, age! depositâ curarum nube, canoras
Pange Deo laudes. O inviolabile numen!
Imperio penetrans magni sacraria mundi,
Te niveæ cinctum radianti lucis amictu
Splendor, & aurato velamine gloria vestit.
Tendis ut aulæum rutili flammantia cœli
Culmina, mobilibus cœnacula ponis in undis.
Temones densisque rotas è nubibus aptans.
Ventorum alato peragras sublimia currunt.
Servitum properat flamma comitante voraci
Spiritu pennata cohors. Ne sedibus umquam
Pulsa datis abeat tellus, compage solutâ,
Libratur gravitate sui; ceu ueste fluenti
Alta superfuso velante cacumina ponto,
Delituit quondam; tua vox ubi sacra profundum
Increpuit, tonitruque poli sonuere fragosa
Murmura, præcipites fugiunt in cœrula fluctus.
Conspicui nudata levant fastigia montes,
Subidente cavis humili cum vallibus agro,
Labitur ad priscos aqua per declivia fines,
In varios collecta sinus, transvolvier illinc
Nescia, plangendo resonantia saxa laceffit,
Ne liquido rursum latitet sub marmore tellus.
Fontibus è nitidis valles, argenteus, implet
Per tumidos rivus flectens vestigia colles.
Libabit latices campis quæcumque vagatur

Bellua

- Per virides passim ramos sua tecta volucres
 Concelebrant, mulcentque vagis loca sola querel;
- 13 Tu, Pater! aërios montes, camposque jacentes
 Nectare cœlesti saturas, fœcundaque rerum
 Semina vitales in luminis elicis oras.
- 14 Unde pecus carpat viridis nova pabula fœni:
 Unde olus humanos geniale affurgat in usus:
- 15 Quæque novent fessas Cerealia munera vires,
 Quæque hilarent mentes jucundi pocula vini,
 Quique hilaret vultus succus viridantis olivi.
- 16 Nec minùs arboribus succi genitabilis humor
 Sufficitur: cedro Libanum frondente coronas,
- 17 Alitibus nidos: abies tibi confita surgit,
 Nutrit ubi implumes peregrina ciconia foetus.
- 18 Tu timidis montes damis; cava faxa dedisti,
 Tutus ut abstrusis habitaret echinus in antris.
- 19 Tu lunæ incertos vultus per tempora certa
 Circumagis: puroque accensum lumine solem
 Ducis ad occiduas constanti tramite metas:
- 20 Inde superfusis cuncta involventibus umbris,
 Per tacitas spargis nocturna silentia terras.
- 21 Tum fera proreperit latebris, silvisque relictis
 Prædator vacuis errare leunculus arvis
 Audet, & è cœlo mugitu pabula rauco
- 22 Te Patrem exposcit: dein rursus, sole renato,
 Abditur occultis prædatrix turba cavernis:
- 23 Inque vicem subeunt hominumque boumque labor
 Donec fera rubens accendat lumina vesper.
- 24 Sic, Pater! in cunctos didis te commodus usus.
 Nec tantum tellus, Genitor! tua munera sentit,
- 25 Tam variis fœcunda bonis: sed & æquora ponti
 Fluëtibus immensas circumpleteætentia terras,
 Tam laxo spatiofa sinu: tot millia gentis
 Squamigeræ tremulâ per stagna liquefientia caudâ
- 26 Exsultant: tot monstra ingentia & horrida visu
 Veliferas circum nant puppes: grandia cete
 Effingunt molles vitreo sub marmore lusus.
- 27 Atque adeò quæ terra arvis, quæ fluëtibus æquor
 Educat, à te uno pendent, Pater optime! teque
 Quæque suo proprium poscunt in tempore victum
- 28 Te magnam pandente manum, saturantur abundè
- 29 Omnia: te rursus vulsum condente, fatiscant.

nullus, qui silvis onager se tristibus abdit
 limat ille sitim: volucris quæcumque strepenti
 labere pennarum vacuas nitetur in auras,
 hospitio frondente toros structura loquaces,
 dulcat hic vocum tremulo discrimina cantu.
 ambrofio montes irrorant astra liquore,
 luneribus satiata tuis, pecoriique virisque
 aptas obsequiis, alimentis dulcibus aptas.
 Promit humus teneris, gemmantes floribus herbas,
 Empineos animis nectentes gaudia succos,
 ibi baccas oleæ fragrantis ut ora serenent,
 Cererem valido firmantem corda vigore.
 liboreos foetus, tineis impervia cedri
 labora tu saturas, Libani que confita celso
 nitice, progeniem volucrum nidosque tuentur.
 Nec minus est felix abies, hac vimine texta
 Pendula castra novat clangente ciconia rostro.
 At lepori silices, pavidis juga senta recessum
 concilias damis: constanti temporis ortu
 inconstans lunare decus renovare figuras,
 Occiduoque jubes pelago decumbere solem.
 Tida soporiferos piceâ caligine vultus
 Nubila diffundis tacitam ducentia noctem.
 Proruit interea speluncis acre ferarum
 agmen, & auxilium cœlestè leunculus escam
 In predam exorans, rugitibus æthera pulsat.
 Sole recens orto latebrofis invia dumis
 Autra subit: remeant alacres ad planstra coloni,
 Donec purpureus det sera crepuscula vesper.
 Sancte opifex! quanto moliris cuncta decore,
 Confilioque struis! Moles terrena tuarum
 Dives opum exultat; latè circumsonat ingens
 Oceanus; seu parva lubet, seu magna ciere
 Corpora squamigerum, vitrea complectitur alvo
 Innumeræ pinna fluitantes remige turbas.
 Pandentes levibus naves cita carbasa ventis,
 Marmoreoque finis balænas gurgite passim
 Carpere jucundos placido molimine saltus.
 In te, summe Parens! haec inclinata recumbunt
 Omnia, temporibus victim poscentia certis.
 Te dante accumulant, dextram laxante renident
 Exsaturata bonis, vultum celante pavescunt.

- Te tollente animam, subitò exanimata recurrent
 30 In cinerem: inspirante animam te denuò, surgit
 Illicò fœcundæ sobolis generosa propago,
 Et desolatas gens incolit aurea terras.
 31 Sic eat! ò nullo regnet cum fine per ævum
 Majestas divina: suumque in secula lætus
 32 Servet opus Deus! ille Deus, quo territa tellus
 Concutiente tremit, montes tangente vaporant,
 Fumiferâ trepidum nebulâ testante pavorem.
 33 Hunc ego, dum vivam, dum spiritus hos reget artus;
 34 Usque colam: tantùm ille meas facilisque bonusque
 Accipiatur voces: nempe illo oblector in uno.
 35 At verò impietas planè extirpetur ab ima
 Radice, & scelerum stirps nulla repullulet: ac nos
 Te rerum, Deus alme! Patrem Dominumque canemus.

Vitales resecante moras animæque nitorem;
Protinus in tenuem vertuntur pulveris umbram.
Adperso rediviva tuo spiramine surgunt,
Squalentique redit facies latissima terræ:
Compleat æterno venientia secula plausu
Fama Jovæ! Caras operum monumenta suorum
Delicias Rex usque vocet, cui visa repente
Terra tremit: rupes, tactâ radice, vacillans
Exsudat refugos dorso fumante vapores.
Carmen erit Deus iste mihi, quoad ultima vitæ
Linea succedet, mihi pars quoad ulla superstes,
Illi sacra canam memori præconia cultu:
Dulce melos meditatus ei, lætabor eodem:
Rapta sed in nihilum terras gens prava relinquat.
Pange Deo laudes positis mens libera curis!

GUL. BARCLAYI

Amoeniorum Artium & Medic. Doct.

JUDICIUM

D E

Certamine Poetico G. EGLISEMMII
cum G. BUCHANANO,

Pro dignitate Paraphraseōs

PSALMI CIV.

VATABLUS.

BENEDIC, Anima mea! Jehovæ: Jehova Deus mi! magnificatus es vehementer, gloriam & honorem indutus es.

BUCHANANUS.

*Te rerum, Deus alme! canam Dominumque Patremque:
Magne Parens! sanctâ quam Majestate verendus,
Ætheris aeternas Rector moliris habenas!*

Te decor, auratis ambit te gloria pennis.

Poëtarum nostri seculi longè Princeps, elegantissimus Buchananus, cùm superasset æquales suos omnes, & plurimos majorum, ceteris poëmatiſ, hoc tandem poëmatiſ superavit ſeipſum. Cos ingeniorum, Poëtarum lima, fig.

elegant

De POETICO DUELLO.

431

lius Scaliger sic judicavit, & judicium limatissimo Epigrammate pronunciavit:

*Felix Georgi! lacteæ venæ Pater,
Quæ ditar immensum mare.*

*Quid Barbarorum voce squalentem absonâ,
Merisque nugis obsitum,* *descendam*
*Inepturientem non ferendis artibus,
Audire memet postulas?*

*Plectrumne Phœbo temperante, Marsyas
Tentabit ictum pollicis?*

*Amabiles Thalia si faciat modos,
Garrire pica gestiet?*

*Te natum ad alta Pegasi cacumina,
Tepente susceptum finu,*

*Regina sacri magna Calliope soni
Liquore non noto imbuit:*

*Deditque palmam ferre de tot gentibus,
Latina quot colit cohors.*

*Puris beatâ voce tessellis nitor
Perstringit aures candidas,*

*Flexuque ducta vena dulcis aureo
Quam sustulit, iterat sitim.*

*O me superbum mole sublatum novâ,
Te Literatorum Deo!*

*Desideratum abesse me, ut scribis doles,
Quod aliquid esse me putas:*

*Te te ipse contemplator, in quo cuncta sunt,
Et vota lenies tua.*

Vulgò cantatum breve carmen *Caroli Utenehovii*, sed acutum, sed acceptum, tollit omnem spem æquandi gloriam *Buchanani*:

*Tres Italos Galli senos vicere, sed unum
Vincere Scotigenam non potuere novem.*

Tres Galli, *Michael Hospitalius*, *Françiaë Cancellarius*, *Adrianus Turnebus*, *Regius Græcarum Literarum apud Gallos Professor*, *Joannes Auratus*, *Poëta Regius*. At qui viri? *Soles* sui soli. Sex Itali, *Accius Sincerus Sannazarius*, *Hieronymus Fracastorius*, *Doctor Medicus*, *Marcus Antonius Flaminius*, *Marcus Hieronymus Vida*, *Andreas Naugerius* & *Petrus Bembus Cardinalis*. Quæ lumina? *Lunæ* sui cœli. Horum nomina potuissent deterrete vulgare ingenium.

L 112

Ad

Ad rem. Hæc paraphrasis, non Latina solum, non solum concinna, & cincinnis plena Poëtarum, sed tam Divina, tam Theologica, tam curiosè copiosa est, ut paucum Commentatorum clarius aperteuerint mentem Prophetæ Examinemus singula.

Benedic, Anima mea! Jehovæ. Animat, ut ita dicam, Animam suam Propheta ad benedicendum, mox excitata alacritate Anima prorumpit in hæc verba, *Jehova Deus mi! magnificatus es vehementer.* Quid? Potestne major fieri Deus? Minimè gentium; sed apud homines tanto major fit, quanto notior ex operibus. Hæc omnia fuscè facilèque exprimit Poëta:

Te rerum, Deus alme! canam Dominumque Patremque.

Quoniam ineffabile nomen quatuor literarum, quo utitur Propheta, exprimi non potest ullâ aut cogitatione, aut voce: sapientissimus Poëta quatuor ponit epitheta, *Deum Alnum, Dominum, Patrem.* Pergit:

Magne Paren! sanctâ quam Majestate verendus!

Majestas enim à magno dicitur: & qui tam magnus est, ut dici nequeat, certè verendus est ob Majestatem, & confessione ignorantiae cognoscendus. Ob quam fortasse causam, Græca translatio εξορθόσης, id est, confessionem subjungit.

Ætheris æternas Rector moliris habenas!

Huic versui in textu quod respondeat, non est quidquam apertè positum. Sed ut nomen Jehovæ toties repetitum in hoc Psalmo, semel describeret multis notis; tandem vocat hîc *Rectorem*: aut certè hoc versu illustrat ea verba, *magnificatus es vehementer!* quoniam major fit Deus tantum in cognitione nostra, quam cognitionem Cœlum intuentes omnes homines capiunt.

Gloriam & decorum indutus es.

Té decor, auratis ambit te gloria pennis.

Hîc Poëta, ut graviorem Heroicum versum faceret, translationem Prophetæ & non videtur retinere, & retinet. Non videtur, quia Deum circumdat gloriæ pennis, non vestibus. Retinet tamen, quoniam verbum *induendi*, si amplius sumatur non excludit etiam pennas. Jam videamus quam appositiè:

— *Auratis ambit te gloria pennis.*

Gloria, si credimus Ciceroni, est frequens de aliquo forma cum laude. Et alibi, *Est illustris & per vulgata multo*

rum & magnorum, in omne genus hominum, fama meritorum. Ergo famæ pars quædam gloria est. At famæ quis nescit esse pennas? Superest unica ratio illustrandi carmen Divini hujus Poëtae: si subiectamus versus *Egli-*
semmit, ut tamquam Aethiopes jubeant nostrates Europæos apparere candidiores.

EGLISEMMIUS.

*Mens, age! depositâ curarum nube, canoras
Pange Deo laudes.*—

*Mens, age! Quantum hoc principium ab illa Majestate?
Te, rerum Deus alme! canam.*—

*Consulat qui volet aures, maluissem ego,
Eia age! depositâ curarum nube.*—

*Quid hîc curæ? quid nubes? Propheta non suggescit,
Poëta non præavit. Malum omen curarum mentio in ipso
limine lætitiae.*

—*O inviolabile numen!*

Imperio penetrans magni sacraria mundi.

*Inviolabile, Nec huic rei, nec huic loco convenit.
Non rei: quia & Spiritus & Cœli inviolabiles. Non loco: quia toto Psalmo canitur gloria Dei ex operibus,
quæ amorem excitent, non timorem incutiant, non vim,
non vulnera, non violentiam loquantur. Scio Simonem
dixisse.*

—*Et non violabile vestrum Testor numen.*---

Imperio penetrans magni.—

*Hunc versum Propheta si viveret expungeret: & exi-
stimo auctorem ipsum brevi inducturum, memorem nihil
tale in textu prosaico inveniri.*

VATABLUS.

2 Qui operit se lumine, tamquam vesti-
mento: qui extendit Cœlum tamquam cor-
tinam.

BUCHANANUS.

Et circumfusum vestit pro tegmine lumen.

Tu tibi pro velo nitidi tentoria Cœli.

*Nota, quam eleganter vestiat orationem luminibus elo-
quentiæ:*

quentiæ : quām prop̄e Circumfundat lumen : quām do-
Etē appelle tentoria Cœli, alludens ad vulgatam Editio-
nem, ubi legitur, Extendens Cœlum sicut pellēm, quia an-
tiquitū tentoria ex pellibus siebant.

EGLISEMMIUS.

*Te niveæ cinctum radianti lucis amictu
Splendor, & aurato velamine gloria vestit.
Tendis ut aulæum rutili flammantia Cœli
Culmina.*—

Si quis è discipulis meis fudisset hæc talia, certè qui-
dem non abiisset impunitus. Nam *splendor vestit te cin-*
cum radianti amictu niveæ lucis : nonne idem est, ac si
dicas, *Splendor vestit te vestitum splendore splendoris* ?

Interpretemur candidè per synonyma ; *Splendor vesti*
te cinctum, id est, *vestitum* : *radianti amictu*, id est, *splen-*
dore : *niveæ lucis*, id est, *splendoris*. Pergamus :

*Tendis ut aulæum rutili flammantia Cœli
Culmina.*—

Nego equidem doctè dici, *Culmina Cœli* : credimusne
Cœlum

Pauperis & tuguri congestum cespite culmen?

Atqui si *culmen* à *culmo* est, ut asserunt Grammatici,
non sine periculo legimus *flammantia culmina*, nisi for-
tasse mutuum accepit hoc nomen ab illa parte Astrologia,
quæ judiciaria vocatur, cuius Professores Senatusconcul-
to saxo dejiciuntur, *Genus hominum potentibus infidum,*
sperantibus fallax.

VATABLUS.

3 Qui contignat aquis superiora sua, qui
ponit nubes currum suum, qui ambulat su-
per alas venti.

BUCHANANUS.

Et liquidas curvo suspendis fornice lymphas,
Et levibus ventorum alis per inania vectus,
Frenas ceu celeres volitantia nubila currus.

Dele voculam, corrumpes sententiam : adde voculam,
sententiam corrumpes. Loquitur Poëta noster mēm̄em
Pro-

Prophetæ, non circumloquitur. Examina singulatim :
suspendit ; nihil potest Latiniū dici : *Lymphas*, ut miracu-
lum appareat, *liquidas* ; *curvo fornice*, Quid potest nar-
tari ornatius ? Quid paucioribus clarius ?

EGLISEMMIUS.

— *Mobilibus cœnacula ponis in undis,*
Temones, densisque rotas è nubibus aptans.
Ventorum alato peragras sublimia curru.

Undæ significant aquas aliquando : sed præter *Lucre-*
tium nemo homo est, qui pluvias aquas vocet *undas* : &
ille quidem *aërias undas*, vocat nubes potius quàm plu-
vias. Quæro ex te, an aptans temones peragret sublimia ?
quod otium aptandi paulò antè defuerit : cùm solum e-
um, aut otiosum meritissimè nos Christiani negemus.

VATABLUS.

4. Qui facit Angelos suos Spiritus, mini-
stros suos ignem flammantem.

Quoniam hic versus negotium faceſſit Theologis, ex-
primit Poëta ſenſum veterum Hebræorum, quem haufe-
runt à R. Salamone. Reliquit controverſiam intactam,
quam verè & eleganter diremit Theodoreetus.

BUCHANANUS.

Apparent accinctæ auræ, flammæque ministræ,
Ut jassa accipient. —

Non potuiffet ipsum Latinum Latinius loqui. Ponde-
remus verba. *Apparent*, Quàm propriè ? Apparitorum
enim eſt ad eſſe officii cauſa. *Accinctæ*, hæc vox auget
proprietatem præcedentis. Quàm oppidò paratæ ſunt, quæ
non ſolum *apparent*, ſed *accinctæ apparent* ?

EGLISEMMIUS.

Servitum properat, flammâ comitante voraci,
Spirituum pennata cobors. —

Bone Deus ! quid tenebræ cum illo lumine ? non
ſic loquebantur Romani. Non nescio *Virgilium* ceci-
niffe,

— Ans

— *Aut Grais servitum matribus ibo.*

Non facile tamen invenies *servitum properare*: Romani properare Romam, Properare in urbem, Properare ire, scribere, non itum, scriptum: nullum probum auditorem habet haec formula loquendi.

VATABLUS.

5. Fundavit terram super bases suas, ne moveat se in seculum & in seculum.

Descendit jam Poëta ab aëre in terram: in qua paulo diutius moratur, tamquam in sede hominibus, & noctâ diu, & habitatâ.

BUCHANANUS.

— *Stat nullo mobilis ævo*
Terra super solidæ nitens fundamina molis;
Pollenti stabilita manu.

Prosa oratio, *Ne moveat se in seculum & in seculum*. Versu, *Stat nullo mobilis ævo terra*. Si Propheta fuisset Latinus loquutus, usus fuisset his verbis aut similibus. *Fundavit terram super bases suas*. Duæ caussæ sunt propter quas terra tota non movetur: altera à centro petitur, in quo graviora cuncta conquiescunt: altera à jussu Dei, cuius jussa non capessere, planè contra naturæ jus est. Utramque caussam eruditissimus Paraphrastes complectitur:

— *Super solidæ nitens fundamina molis,*
Pollenti stabilita manu.

EGLISEMMIUS.

— *Ne sedibus umquam*
Pulsa datis abeat tellus, compage solutâ,
Libratur gravitate sui. —

Ovidius in eadem materia iisdem penè verbis aliter proferebat,

Nec circumfuso pendebat in aëre tellus,
Ponderibus librata suis: Non sui.

Si quis ita loqueretur ex iis qui nondum aëre lavantur ad Coemeterium Divi Pauli, haud dubiè non effugeret ferulam.

VATA

VATABLUS.

6 Voragine tamquam vestimento operueras eam, super montes steterant aquæ.

Familiare fuit Prophetæ, aquam, nivem, vestibus, lanæ comparare. Alibi, *Qui dat nivem sicut lanam.*

BUCHANANUS.

— *Terra obruta quondam*

Fluctibus, ut fuso super ardua culmina velo.

EGLISEMMIUS.

— *Cen veste fluenti*

Alta superfuso velante cacumina ponto,

Delituit quondam. —

Hic desidero gluten, quo hæc adhærent superioribus. *Buchananus* repetitâ voce *terra*, eleganti figurâ, reddidit orationem plenam. Hic, omisâ particulâ *quaæ* aut *hæc*, aut *aliâ* simili, reliquit in oratione abyssum, qualem describit. *Præterea vox velante*, meo animo, superflua est.

VATABLUS.

7 Et tamen ab increpatione tuâ fugerunt,
sonitu tonitrui tui festinaverunt.

BUCHANANUS.

Sed simul increpuit tua vox, tonitruque tremendo
Insonnere auræ. —

Nonnè auditur quoddam artificiosum tonitru in istis verbis, quo Poëta ipsam quodammodo videtur adquare naturam? Audiamus jam *Eglisemmium.*

EGLISEMMIUS.

— *Tua vox ubi sacra profundum*

Increpuit, tonitruque poli sonnere fragosa

Murmura; præcipites fugiunt in cœrulea fluctus.

Audiuntur in verbis *Buchanani* quasi nubes ipsæ diffidentes: In istis, — *Vox*

Auditur fractos sonitus imitata tubarum:

M m m

Certè

Certè benè cœpit currere, sed præ copia claudicavit.
Virgilio, Deo Poëtarum, satis fuit Intonuere poli. Huius,
 — *Tonitruque poli sonuere fragosa*
Murmura.

Cur non vereris

— *Crudeles dantem Salmonea pœnas?*
Dum flamas Jovis & sonitus imitaris Olympi.

VATABLUS.

8 Tunc adscenderunt montes, descendenterunt valles ad locum suum, quem fundasti iis.

BUCHANANUS.

— *Paulatim adscendere montes*
Cernere erat, sensimque cavas subsidere valles,
Inque cavas valles trepidas decurrere lymphas.

Omni melle dulcior oratio, Indicæ succo cannæ suavior. Nescio an Romana lingua meliores umquam versus viderit. Sed obviam fit difficultas, quam scilicet portionem Psalmi exprimant hæc verba :

Inque cavas valles trepidas decurrere lymphas.

Id difficultatis paucis sic infringō. Doctissimus Poëta sequutus *Francisci Vatabli Psalmorum interpretationem*; quem Parisiis Hebraicæ linguæ Professorem habuit summè amicum & familiarem. Itaque consulēbat curiosè fontes ipsos, & linguam, quā Psalms cecinit Regius Propheta. Unde deducit aliquando plus sententia quām appareat in vulgatis Editionibus. *Tremellius* hunc versum intelligit de aquis ipsis cùm ait, *Conscenderunt per montes, descenderunt per valles, in locum quem fundasti ipsis.* Et non malus interpres : *Adscenderunt, inquit montes aquarum, & descenderunt campi aquarum, dum ab increpatione timentes aquæ, magno fremitu, attollunt fluctus suos, & deponunt, donec ad locum sibi paratum perveniant.* Nam & Poëta dixit,

— *Quanti montes volvuntur aquarum !*

EGLISEMMIUS.

Conspicui nudata levant fastigia montes,
Subidente cavis humili cum vallibus agro,

Labi.

Labitur ad priscos aqua per declivia fines.

Primus hic versus potest esse cuiuslibet Poëtæ: si decem fila talia intertinxisse totum hoc aulæum, fuisset planè dignum Aulâ. Subsidit tota elegantia secundo versu, nugationeque & tautologiâ corruptitur;

Subidente cavis humili cum vallibus agro.

VATABLUS.

9 Terminum posuisti iis quem non pertransibunt; non revertentur ad operiendum terram.

Hic tria quærenda sunt: Quis fixit terminos maris? Dens, Job. cap. 38. vers. 10. *Circumdedi illud terminis meis, & posui vectem & ostia, & dixi; Usque huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes flumus tuos.* At qui sunt termini? Arena: Hier. 5. ver. 22. *Qui posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum quod non preteribit.* Si præceptum est sempiternum, cur redierunt aquæ in diluvio? Redierunt jussu Dei: hoc autem non est violare præceptum, obedire præcipienti.

BUCHANANUS.

*Neve iterum immissa tellus stagnaret ab unda,
Limitibus compressa suis resonantia plangit*

Littora, præscriptas metuens transcendere metas.

Hæc vel Virgilio dignissima carmina, videamus quo artificio imitatur

EGLISEMMIUS.

In varios collecta sinus, transvolvier illinc

Nescia, plangendo resonantia saxa lacefit,

Ne liquid, rursum latitet sub marmore tellus.

Hæc Discipuli sunt, illa Præceptoris: hæc pueri, illa vii. Quid aio? Hæc Versificatoris, illa Poëtæ, & Poëtæ quidem Principis. Jam quid ad mentem Prophetæ?

In varios collecta sinus.—

Plus continet quam Prophetæ dicit.

—*transvolvier illinc.*

M m m z

Inaudita

Inaudita phrasis, quæ quodammodo implicat, ut dicant dialecticè, contradictionem: nam *trans* includit transitionem hinc illuc, ut *Trans mare currit*. Itaque *transvolvier* illinc, nullo sensu dicetur. At dubito an Latini usi fuerint voce *transvolvier*.

VATABLUS.

io Qui emittit fontes in convallibus
inter montes ambulant.

BUCHANANUS.

*Tum liquidi fontes imis de collibus augent
Flumina, per virides undas volventia campos.*

Hi versus reddunt me memorem *Maronis*, ponuntque ante oculos locum illum sèpè mihi cantatum:

*Non scopuli rupesque cavae, atque objecta retardant
Flumina, correptos undâ torquentia montes.*

ECLISEMMIUS.

*Fontibus è nitidis valles argenteus implet
Per tumidos rivus flectens vestigia colles.*

Quàm híc turbidos fontes emisisti, qui valles totas inundant & impleant? Hi faciunt, ut ne sint rivi argentei (ut vis) sed cœnosi. Si intuereris tua carmina meis oculis, subito exclamares:

*Eheu! quid volui misero mihi? floribus Austrum
Perditus, & liquidis immisi fontibus apros.*

VATABLUS.

ii Potum dat omnibus bestiis agrestibus,
frangunt onagri sitim suam.

BUCHANANUS.

*Unde sitim sedent pecudes, quæ pinguis tondent
Pascua, quique feris onager saxa invia silvis
Incolit.*

Epitheta natura ipsa dictavit. *Pinguis pascua à Pa-*
tre Poëtarum accepit. Tondent, feris silvis, saxa invia;

his adjunctis naturam onagri planè exponit, quam Propheta tacitè tantum ponit.

EGLISEMMIUS.

*Libabit latices campis quæcumque vagatur
Bellua, qui silvis onager se tristibus abdit,
Eximat ille sitim —*

In primis; nulla particula negat hanc orationem superiori. Quam egregiè Buchananus, *Unde sitim sedent?* Tum quod addit de onagro, à Buchananano surripuit. Nam in facro contextu non dicitur onager silvas incolere, aut silvis se abdere.

VATABLUS.

12 Juxta eos fontes volucres Cœli habitant, inter frondes dant vocem.

BUCHANANUS.

*Hic, levibus quæ tranant aëra pennis,
Per virides passim ramos sua tecta volucres
Concelebrant, mulcentque vagis loca sola querelis.
Concelebrare tecta, didicit à Lucretio: ego planè suspi-
cio quot voces, tot Margarita.*

EGLISEMMIUS.

*Volucris quæcumque strepenti
Verbere pennarum vacuas nitetur in auras,
Hospitio frondente toros structura loquaces,
Mulceat hic vocum tremulo discrimina cantu.*

Frustra hīc moneam cæmentum deessē, quod apud hunc nusquam est. Sed operæ pretium est advertere animum, quanto hīc verborum apparatu aviculam in sublime levet, & id quidem ut nidum faciat: hoc enim volunt verba, structura toros loquaces. Exspectabam hīc alaudam entem alarum remigio in nubes, ut canorā voce aures mortalium oblectaret: sed frustra fui, nam omnis hic volandi conatus instituitur ad structuram nidi, quod eo etiam est absurdius, quia multæ aves humi nidificant, ut ad eam rem haud opus sit volatu. Longè deterius est, quod de omnium avium cantu subjicit, nam naturā dictante intellegere

ligere debuit plures esse aves non cantatrices. Addo particulam *quæcumque* totam orationem falsitate vitiare: certè periculo plena est Paraphrasis, quæ Spiritus Sancti oncula falsa facit.

VATABLUS.

i3 Qui irrigat montes de superioribus sis, de fructu operum tuorum satiabitur terra.

Propheta hoc versu addit aliam & admirabilem prudentiam, & videtur mihi, hoc loco, ipsum carmen cum materia surgere. Præter enim flumina & fontes, quibus non possunt irrigari montes & altiora loca, Deus pluit ex nubibus, veluti ex Cœlestibus quibusdam fontibus, ut nulla pars terræ non sentiat opem, & tempestivè irrigetur. Sed audiamus quām inimitabiliter hæc canat Caledonius noster:

BUCHANANUS.

*Tu, Pater! aërios montes, camposque jacentes
Nectare Cœlesti saturas, fœcundaque rerum
Semina, vitales in luminis elicis oras.*

Narrant Oppianum Poëtam Græcum pro singulis versibus singulos aureos ab Imperatore accepisse. Certè haec tria Buchanani carmina plus habent eloquentiæ, plus materiæ, plus sapientiæ, plus arcanæ Theologiæ, quām multa carmina Græcorum Poëtarum (sed quid præmii mereantur, decernere non magis meum est, quām dare.) Examina si placet. *Aërios montes*, quid dici potest altius? *Campsque jacentes*, quid addi potuit spatiösius? *Nectar Cœlesti saturas*, Hæc sapiunt Nectar & Ambrosiam. *Fœcundaque rerum semina*: quām facundè? *Vitales in luminis elicis oras*: Quām diu hic sol lucebit, tam diu hæc verba vivent, & volitabunt viva per ora virūm.

EGLISEMMIUS.

*Ambrofio montes irrorant astra liquore,
Muneribus satiata tuis, pecoriisque virisque
Aptas obsequiis, alimentis dulcibus aptas:
Promit humus teneris gemmantes floribus herbas.*

Conatus

Conatus est primo versu imitari Nectar illud *Buchanani*, sed satis est. Intueamur propriū. *Nectar* potus Deorum fuit; *Ambrosia*, cibus. Non ergo tam propriè irrigantur montes Ambrosiā quām Nectare. Ad hæc non existimō alia irrorare montes: nam et si Cœlum capiatur pro aëre, alia non item capiuntur. Si *humus*, quod verbum longè sequitur, jungatur cum *satiata*, nihil legi potest obscurius. *Pecorique virisque aptas obsequiis*: Quo auctore didicisti sic Latinè lequi contra leges Grammaticorum? *Aptas obsequiis viris*: Virorum dicendum erat. *Debes Prisciano penas*: quanto dixisses emendatiūs, *pecorumque virumque apas obsequiis*.

VATABLUS.

14 Qui germinare facit fœnum pro jumentis, & herbam ad usum hominum, & educit panem de terra.

BUCHANANUS.

Unde pecus carpat viridis nova pabula fœni:

Unde olus humanos geniale assurgat in usus:

Quæque novent fessas Cerealia munera vires.

Si præter hos versus nihil umquam Buchananī vidisse, esserem certè hæc esse & summo judicio viri, & maximo ingenio Poëtæ carmen. Quām Apolline digna sunt, *Viridis nova pabula fœni?* quām eleganter, *olus pro herba?* & apponit ex interiori Philosophia, *geniale*. Tùm pro *pan*, *Cerealia munera*: tam Heroicè, ut nihil suprà: Uno verbo, quæ vocula sine pondere?

EGLISEMMIUS.

Promit humus teneris gemmantes floribus herbas.

Propheta hoc versu dicit tria, *Eglisemmius* unum. Propheta ponit fœnum, herbam & panem; fœnum jumentis, panem hominibus, & ne deesset obsonium, herbam. *Eglisemmius* existimans panem & fœnum abundare, exprimit solūm herbas. Ne utar pluribus, certè manca est hoc loco Paraphrasis. Sed quid ad fœnum? quid ad herbas cibarias hæ geminæ? hi flores? Nam herbæ sæpenumerò pulcherrimorum florum non eduntur.

VATABLUS.

15 Et vinum quod lætificat cor hominis,
ut faciem nitere faciat præ oleo, & panem
qui cor hominis fulcit.

BUCHANANUS.

*Quæque hilarant mentes jucundi pocula vini;
Quique hilarat vultus succus viridantis olivi.*

Longè consultiùs hīc omittitur sine culpa iterata men-
tio panis; quām in superiori versu, quoniam facile est eum-
dem versum repetere, nec indecorum fuisset eundem re-
petere. Sed quid de hoc sentiam, alibi:

EGLISEMMIUS.

*Pampineos animis nectentes gaudia succos,
Et baccas oleæ fragrantis ut ora serenent,
Et Cererem valido firmantem corda vigore.*

Primo versu sermo non exprimit sensum Prophetæ, &
ipsa sententia non promit vinum. Probo. *Pampinei succi*
nectunt gaudia animis, non significant *lætificare cor*. De-
inde, *Pampinei succi* non sunt *vinum*; aut si pro vino ca-
piantur, dura locutio est, & plurium figurarum:

VATABLUS.

16 Saturantur arbores excelsæ, cedri Li-
banon quas plantavit.

BUCHANANUS.

*Nec minus arboribus succi genitabilis humor
Sufficitur, cedro Libanon frondente coronas,
Alitibus nidos.* —

EGLISEMMIUS.

*Arboreos fœtus, tineis impervia cedri
Robora tu saturas, Libani quæ confita celso
Vertice progeniem volucrum nidosque tuentur.*

Agnosco numeros, & verba, &c, ut sic dicam, stamen
Virgilii, *Arboreos fœtus*: ceterum agnosco subtegmen Tex-
toris, qui conficit centonem in usum incipientium puer-
rum,

nam, ex veterum, & suis epithetis, quasi versicoloribus quibusdam filis; hinc subsecuit *Eglisemmius*, *Tineis impervia cedri*. Cedrus enim (inquit puerorum Pædonomus Textor) lignum habet jucundi odoris & tineis impervium. Ad hæc, quis umquam legit *robora cedri*? Eodem jure dicam fagos *cedri*; platanos *cedri*, fraxinos *cedri*: quæ locutiones dignissimæ sunt robore & rubore.

VATABLUS.

17 Ut ibi aves nidificant, Ciconiæ abies sunt domus.

BUCHANANUS.

Abies tibi confita surgit;
Nutrit ubi implumes peregrina Ciconia fatus:

EGLISEMMIUS.

Nec minus est felix abies, hæc vimine texta
Pendula castra novat clangente Ciconia rostro.
Cum quâ confortur arbore felicitate abies? Ut non minus sit felix: Quæ tandem est hæc felicitas? An quod saturatur rore Cœlesti? an quod ibi aves nidificant? At certè arborum felicitas hæc nulla est, est potius *avium*. Deinde, quis docuit *Ciconiam castra sua vimine texere*?

VATABLUS.

18 Montes excelsi ibicibus, pétrae hospitium leporibus.

BUCHANANUS.

Tu timidis montes damis, cava saxa dedisti,
Tutus ut abstusus habitaret echinus in antris.

EGLISEMMIUS.

At lepori silicēs, pavidis juga senta recessum
Cenciliās damis: —

Et tot sententiis interpretum elegit Buchananus honestiss-

N n n

fima

fima nomina, ut res videretur ab ipsa natura depingi; sic
timidi damae amant montes, echini antra. Certè non dis-
putabo cum lingua Hebraicæ peritis: sed maximè fuge-
rem sententiam interpretum, qui struunt lepores. Ratio.
Timidum animal lepus est, & ideo dicitur dormire apertis
oculis, totamque vitæ spem in pedibus & fuga ponere;
hinc *lepus quasi levipes.* Jam saxa, silices & montes re-
tardant lepores fugientes. Itaque aperta æqua & cam-
pos amant lepores.

VATABLUS.

19 Fecit lunam in tempora, sol novit oc-
casum suum.

BUCHANANUS.

*Tu lunæ incertos vultus per tempora certa
Circumagis, puroque accensum lumine solem.
Ducis ad occiduas constanti tramite metas.*

Ipse hypercriticus ille Cæsaris nihil carperet in istis
versibus, ubi *luna* tot figuris, & *sol* tam puro lumine illu-
strat orationem.

EGLISEMMIUS.

*Constanti temporis ortu
Inconstans lunare decus renovare figuras,
Occiduoque jubes pelago decumbere solem.*

Nescio quo merito luna visa est favere his versibus, e-
osque spongiæ subtrahere. Imitatio est Buchanani: ille
incertos, certa: hic constanti, inconstans.

VATABLUS.

20 Ponis tenebras & est nox: in ipla re-
ptat omnis bestia silvestris.

BUCHANANUS.

*Inde superfulsis cuncta involventibus umbris,
Per tacitas spargis nocturna silentia terras:
Tum fera prorepit latebris.* —

Prope-

Prorepit exprimit Hebraicæ dictionis vim; hi versus obscuram noctem clarè depingunt.

EGLISEMMIUS.

*Tecta soporiferos piceâ caligine vultus,
Nubila diffundis tacitam ducentia noctem:
Proruit interea speluncis acre ferarum
Agmen. —*

Ut melius exprimeret noctem, versus fecit plenos tenebrarum. *Diffundis nubila ducentia tacitam noctem:* Minimè gentium: *nubila non ducunt noctem.* Nam fudo & sereno cœlo, & non nubilo, fit aliquando nox: Atque sæcum numero interdiu nubila. Alter totus versus est superflus, & Ovidii ad verbum, i. Met.

*Madidis Notus evolat alis,
Terribilem piceâ tectus caligine vultum.*

VATABLUS.

21 Leunculi rugiunt ad prædam, & ad quærendum à Deo escam suam.

BUCHANANUS.

*Silvisque relictis,
Prædator vacuis errare leunculus arvis
Audet, & è Cœlo mugitu pabula rancor
Te Patrem exposcit. —*

EGLISEMMIUS.

*Et auxilium Cœlesti leunculus escam
In prædam exorans rugitibus æthera pulsat.
Sanè non poscunt feræ escam in prædam, sed prædam in
escam,*

VATABLUS.

22 Oritur sol, congregant se; & in habitaculis suis accubant.

BUCHANANUS.

*Dein rursus, sole renato,
Abditur occultis praedatrix turba cavernis.*

EGLISEMMIUS.

*Sole recens orto latebrosis invia dumis
Antra subit.*

VATABLUS.

23 Tunc egreditur homo ad opus suum,
& ad culturam suam, usque ad vesperam.

BUCHANANUS.

*Inque vicem subeunt hominumque bouisque labores,
Donec sera rubens accendat lumina vesper.*

Artificii est fundere Virgilii versus tamquam suos.

EGLISEMMIUS.

*Redeunt alacres ad planstra coloni,
Donec purpureus det sera crepuscula vesper.*

Multa erant longè honestiora opera, quibus exprimeretur sententia Prophetæ; qui non nominatim, sed generatim, producit hominem *ad opus*, tu *planstrarium facis*. Non paulò civilius Buchananus *opus* vertit labores. Ne objicias *culturam*, aio, *culturam* comprehendere plurima mundiora *planstro*. Virg. docet in Georg. Miror cur non sum seris Virg. versum, quem poteras eodem jure, quo ille nisi crederes te meliorem facturum.

VATABLUS.

24 Quām multiplicata sunt opera tua, Je-hova? Omnia ipsa in sapientia fecisti: completa est terra possessionibus tuis.

BUCHANANUS.

*Sic, Pater! in cunctos didis te commodus usus:
Nec tantum tellus, Genitor! tua munera sentit,
Nam variis fœcunda bonis.*

EGI

EGLISEMMIUS.

*Sancte Opifex! quanto moliris cuncta decore,
Consilioque struis! moles terrena tuarum
Dives opum exultat.—*

Agitur, ut ego sentio, non Spiritu Poëtico hic auctor, sed motu naturali; qui semper velocior est in fine, ut hic Poëta melior in postremis versibus. Ego tamen non apposuissestruis, nec adjecissemoles, nec dixissesexultat, nam struis & moliris idem. Moles verò & moliris fastum potius quam figuram loquuntur. Et exultat quod Buchananus tripudiantibus piscibus adscribit benè, adscribit hic non benè terræ.

VATABLUS.

25 Hoc mare magnum & latum locis: ubi reptilia, quorum non est numerus, & bestiæ pusillæ cum magnis.

BUCHANANUS.

*Sed & aquora ponti,
Fluctibus immensas circumpleteant terras,
Tam laxo spatiofa sinu: tot millia gentis
Squamigeræ tremulâ per stagna liquefiantia candâ
Exultant.—*

EGLISEMMIUS.

*Latè circumsonat ingens
Oceanus, seu parva lubet seu magna ciere
Corpora squamigerum, vitreâ complectitur alvo
Inumeras pinnâ fluitantes remige turbas.*

VATABLUS.

26 Ibi naves ambulant, & Leviathan iste, quem formasti ad ludendum in eo.

BUCHANANUS.

*Tot monstra ingentia & horrida visu
Veliferas circumnant puppes, grandia cete*

Effe-

Effingunt molles vitreo sub marmore lusus.

EGLISEMMIUS.

*Pandentes levibus naves cita carbasa ventis,
Marmoreoque finis balenas gurgite passim
Carpere jucundos placido molimine saltus.*

Non intelligo quid sit, *Sinis naves pandentes cita car-*
basa. Nec sensus bonus est, nec syntaxis: ego scripsissen-
pandere.

VATABLUS.

27 Universa ipsa in te sperant, ut des es,
cam ipforum in tempore suo.

BUCHANANUS.

*Atque adeò quæ terra arvis, quæ fluctibus aquor
Educat, à te uno pendent, Pater optime! Teque
Quæque suo proprium poscunt in tempore victimum.*

EGLISEMMIUS.

*In te, summe Parens! hæc inclinata recumbunt
Omnia, temporibus victimum poscentia certis.*

Hæc ergò omnia non recumbunt in Deum, nisi incli-
nata, jacentia & debilitata? Falsum, & contra mentem
Prophetæ. Immò hæc omnia erecta, integra, & firmis
viribus in Deum sperant, à Deo pendent. Phrasis Vir-
giliana detorsit calamum tuum in hoc diverticulum ex
12 Æneid.

— Domus inclinata recumbit.

VATABLUS.

28 Das iis, colligunt: aperis manum tu-
am, saturantur bono.

BUCHANANUS.

*Te magnam pandente manum, saturantur abunde
Omnia* —

EGLI

EGLISEMMIUS.

*Te dante, accumulant; dextram laxante, resident
Exsatnata bonis.* —————

VATABLUS.

29 Abscondis faciem tuam, turbantur:
aufers Spiritum eorum deficiunt, & in pul-
verem suum revertentur.

BUCHANANUS.

*— Te rursus vultum condente, fatiscunt:
Te tollente animam, subito exanimata recurrent
In cinerem.* —————

EGLISEMMIUS.

*Vultum celante, pavescunt:
Vitales resecante moras animaque nitorem,
Protinus in tenuem vertuntur pulveris umbram.*

Vitales resecare moras, id est, morti addicere, privare vi-
tae. Non vulgaris certè phrasis, petita ex additionibus lo-
quendi formulis, fortè obscurorum virorum Epistolis.
Praterea, subjunxit aliam phrasin longè deteriorem, rese-
care nitorem animæ, quod quid sit ne Sybilla quidem in-
terpretur. Deinde, *vertuntur in pulveris umbram*: hoc
corruptionis genus ignoravit Aristoteles. Umbra enim
privatio est, in quam nulla res vertitur. Sanè frustrà,
non dicam ineptè, plus dicimus quām Propheta: ille, *In*
pulverem suum revertentur: hic, *In tenuem vertentur pul-
veris umbram*.

VATABLUS.

30 Mittis Spiritum tuum, creantur: & in-
novas faciem terræ.

BUCHANANUS.

*Inspirante animam te dennò, surgit
Illicò fecundæ sobolis generosa propago,
Et desolatas gens incolit aurea terras.*

EGLI:

Effingunt molles vitreo sub marmore lusus.

EGLISEMMIUS.

*Pandentes levibus naves cita carbasa ventis,
Marmoreoque sinis balænas gurgite passim
Carpere jucundos placido molimine saltus.*

*Non intelligo quid sit, Sinis naves pandentes cita carbasa.
Nec sensus bonus est, nec syntaxis: ego scripsisse
pandere.*

VATABLUS.

27 Universa ipsa in te sperant, ut des eam ipsorum in tempore suo.

BUCHANANUS.

*Atque adeò quæ terra arvis, quæ fluctibus æquor
Educat, à te uno pendent, Pater optime! Teque
Quaque suo proprium poscunt in tempore victimum.*

EGLISEMMIUS.

*In to, summe Parens! hæc inclinata recumbunt
Omnia, temporibus victimum poscentia certis.*

Hæc ergo omnia non recumbunt in Deum, nisi inclinata, jacentia & debilitata? Falsum, & contra mentem Prophetæ. Immò hæc omnia erecta, integra, & firmi viribus in Deum sperant, à Deo pendent. Phrasis Vigiliana detorsit calamus tuum in hoc diverticulum
12 Æneid.

— Domus inclinata recumbit.

VATABLUS.

28 Das iis, colligunt: aperis manum tuam, saturantur bono.

BUCHANANUS.

*Te magnam pandente manum, saturantur abunde
Omnia — .*

EGL

EGLISEMMIUS.

*Te dante, accumulant; dextram laxante, renident
Exsaturata bonis.* —————

VATABLUS.

29 Abscondis faciem tuam, turbantur:
infers Spiritum eorum deficiunt, & in pul-
verem suum revertentur.

BUCHANANUS.

— *Te rursus vultum condente, fatiscunt:
Te tollente animam, subito exanimata recurrent
In cinerem.* —————

EGLISEMMIUS.

— *Vultum celante, pavescunt:
Vitales resecante moras animaeque nitorem,
Protinus in tenuem vertuntur pulveris umbram.*

Vitales resecare moras, id est, morti addicere, privare vi-
ti. Non vulgaris certe phrasis, petita ex abditiōribus lo-
quendi formulis, fortè obscurorum virorum Epistolis.
Pratereā, subjunxit aliam phrasin longè deteriorem, rese-
care nitorem animæ, quod quid sit ne Sybilla quidem in-
terpretur. Deinde, vertuntur in pulveris umbram: hoc
corruptionis genus ignoravit Aristoteles. Umbra enim
privatio est, in quam nulla res vertitur. Sanè frustrā,
non dicam ineptè, plus dicimus quām Propheta: ille, *In*
pulverem suum revertentur: hic, In tenuem vertentur pul-
veris umbram.

VATABLUS.

30 Mittis Spiritum tuum, creantur: & in-
novas faciem terræ.

BUCHANANUS.

— *Inspirante animam te denuo, surgit
Illicè fœconde sobolis generosa propago,
Et desolatas gens incolit aurea terras.*

EGLI:

EGLISEMMIUS.

*Adsperso rediviva tuo spiramine surgunt,
Squalentique redit facies latissima terræ.*

Ex hac paraphrasi unius versiculi facile erit decernere; quot stadiis præcurrat *Buchananus* non hunc, quem piget nominare, sed omnes Poëtas, præter incomparabilem Maronem. Hoc ut clarè intelligamus, interpretemur exactè versiculum Prophetæ; *Mittis Spiritum tuum creantur: & innovas faciem terræ.* Principiò, creantur non accipitur propriè, ut Theologi capiunt, pro eductione ex nihilo, sed pro eductione in genere & procreatione individuorum, in diversis rerum speciebus. Itaque quamvis potest Deus Opt. Máx. *mittere Spiritum suum*, & vitam reddere iis quibus abstulit, etiam in individuo; ut ver faciet tandem in resurrectione omnium hominum: tamen Propheta h̄c loquitur de missione Spiritus vitalis in animantium genera per novam generationem, quo sensu rectissimè *renovat faciem terræ*; cùm, post varios casus & occasus animalium, iterum replet orbem novo fœtū per generationem. Jam videamus quām peritè, quām facundè, quām poëticè, hæc omnia cecinerit olor noster Caledonius:

—*Inspirante animam te denuò, surgit*

Illico fœcundæ subolis generosa propago.

Hoc est, *Mittis Spiritum tuum, creantur. Pergamus, & innovas faciem terræ.*

Et desolatas gens incolit aurea terras.

O verba planè aurea! O Regem Poëtarum! Agis Theologum, dum interpretaris: agis Poëtam, dum fundis ista mella. Mallem esse auctor horum trium carminum quām Rex Togatulorum. Audiamus jam strepitum verborum Eglisemmi:

Adsperso rediviva tuo spiramine surgunt,

Squalentique redit facies latissima terræ.

Hæc paraphrasis videtur interpretari Prophetam de renovatione faciei terræ: quæ sit quotannis; cùm induit novam quodammodo vestem, & herbescensem diffundi viriditatem, ut ait Tullius; quæ an sit ad mentem Prophetæ, judicent alii: hoc tamen non duxi prætermittendum, quòd *Spiramen* vel Dei Spiritum, tamquam liquidum quid foret, vel ut oleum, adspergi dicat.

VATABLUS.

31 Erit gloria Jehovæ in seculum, & lætabitur Jehova in operibus suis.

BUCHANANUS.

*Sic eat! Et nullo regnet cum fine per ævum
Majestas divina, suumque in secula latus
Servet opus Deus!*

EGLISEMMIUS.

*Compleat æterno venientia secula plausu
Fama Jovæ! Caras operum monumenta suorum
Delicias Rex usque vocet.*

Primo versu, non illaudatà profectò paraphrasi, sensum Prophetæ reddit. Conferamus.

Erit gloria Jehovæ in seculum.

*Compleat æterno venientia secula plausu
Fama Jovæ!*

Secundo versu paulò obscurior est, & nemo homo sic loqueretur.

Lætabitur Jehova in operibus suis.

*Caras operum monumenta suorum
Delicias Rex usque vocet.*

VATABLUS.

32 Qui adspicit terram, & tremit: tangit montes, & fumant.

BUCHANANUS.

*Ille Deus, quo territa tellus
Concutiente tremit, montes tangente vaporant:
Fumiferá trepidum nebula testante pavorem.*

EGLISEMMIUS.

*Cui visa repente
Terra tremit: rupes, tactâ radice, vacillans
Exsudat refugos dorso fumante vapores.*

O o o

Rursus

Rursus bellè incipit, & bellè loquitur. Conferamus
cum contextu.

Qui adspicit terram, & tremit.

— *Cui visa repente*
Terra tremit. —

At quæ sequuntur verba planè tremunt. Cur ais? *Tatā radice.* Nihil tale habet Propheta: sed dicit, *Tangit montes, & fumant.*

Lector amice! peto hīc vehementer attentionem. Hoc versu Propheta alludit ad montem Sinai, quem describit Moyses, Exod. 19. his verbis: In cuius verticem descendit Dominus, & vocavit Maysem in cacumen ejus: *Totus autem mons Sinai fumabat, eo quod descendisset Dominus super eum in igne, & adscenderet fumus ex eo, quasi de fornace.* Ergo descendit in verticem, non ad radicem.

Adneātit:

Exsudat refugos dorso fumante vapores.

Qui sunt refugi hi vapores? Certum est fumos adscendere, scribitque Moyses, *Et adscenderat fumus ex eo: quomodo ergo refugiant?*

VATABLUS.

33 Cantabo Jehovæ in vita mea: psallam
Domino meo quamdiu ero.

BUCHANANUS.

*Hunc ego dum vivam, dum spiritus hos reget artus,
Usque colam.* —

EGLISEMMIUS.

*Carmen erit Deus iste mihi, quoad ultima vitæ
Linea succedat: mihi pars quoad ulla superstes,
Illi sacra canam memori praconia cultu.*

Videtur Eglisemmius extendere sententiam horum versuum ad laudes, quæ post hanc vitam ab anima superfite fundentur, quod est contra interpretes & mentem Prophetæ.

VATA

VATABLUS.

34 Dulce erit ei eloquium meum: ego latabor in Jehova.

BUCHANANUS.

*Tantum ille meas facilisque bonusque
Accipiat voces: nempe illo oblector in uno.*

EGLISEMMIUS.

Dulce melos meditatus ei: latabor eodem.

Carmen hoc & humile est, & tantum abest ab Heroici carminis majestate, ut oleat solutam pueri orationem. Jure merito subjungam:

Turpe est Doctori cum culpa redarguit ipsum.

VATABLUS.

35 Consumentur peccatores de terrâ, & impii ultrà ne sint.

BUCHANANUS.

*At verò impietas planè extirpetur ab ima
Radice, & scelerum stirps nulla repullulet.* —

EGLISEMMIUS.

*Rapta sed in nihilum terras gens prava relinquat.
Reliquam versiculi Prophetæ partem reliquit lectoribus per apofiosin supplendam. Expressit ornatissimus Buchananus:*

Et scelerum stirps nulla repullulet.

VATABLUS.

36 Benedic, Anima mea! Jehovah. Alleluia!

BUCHANANUS.

Ac nos

Te rerum, Deus alme! Patrem Dominumque canemus.

O O O 2

EGLI-

EGLISEM M I U S.

Pange Deo laudes positis mens libera curis!

Nihil habetur in textu quod curæ significant, nisi fortasse sit illud *Alleluya*. Ego certè quidem fateor Hebraicè me minimè esse doctum; sed accepi à Præceptoribus *Alleluya* lætitiae vocabulum esse, non curarum. Quoniam puduit tam lætum, tam lautum Psalmum tam tristis versu claudere, subjeci iterum ultimum *Buchananii* plenum urbis & elegantiarum.

Te rorū, Deus alme! Patrem Dominumque canemus.

F I N I S.

G. EGLIS-

G. EGLISEMMII

D E

BUCHANANÆA PSALMI CIV

Poetica Paraphrasi

JUDICIU M.

Quisquis Buchanani genium ritè noverit, ejusdem in Musas tyrannicæ licentiæ defendendæ gratiâ, profosiam ab illo exaratam animadvertiset; non minùs quam Historiam Scotorum ad dialogos de jure Regni perperam confirmandos. Adeò tamen in arte sua cœcutiit ut erroribus om̄ni excusatione majoribus nihil solidè potuerit umquam prætendere.

In primis, syllabam illustrium omnium (obscurores n̄ moror) Grammaticorum regulis longam, hic insulse corripuit, nempe ultimam in *denuò*, à nomine (puta de nō) deductam.

Secundò, Solœcismum turpiter commisit his versibus;
Neve iterum immissa tellus stagnaret ab unda,
Limitibus compressa suis resonantia plangit
Littora, præscriptas metuens transcendere metas.

Si enim epithetum (*compressa*) attribuat telluri, falsam reddit orationem: & ut loquitur *Julius Scaliger*, solœcismus erit in *Philosophia*. Sin attribuat *undæ*, solœcon dabit in *Grammatica*, subiectum & substantivum collocans in obliquo casu, epithetum in recto. Nec licebit ei se defendere subaudiendo subiectum repetitum in recto, sola enim impersonalia hoc admittunt.

Tertiò, carmina solutam potius orationem quam Heroï-

ci

EGLISEMMIUS.

Pange Deo laudes positis mens libera curis!

Nihil habetur in textu quod curæ significant, nisi fortasse sit illud *Alleluia*. Ego certè quidem fateor Hebraicè me minimè esse doctum; sed accepi à Præceptoribus *Alleluia* lætitiae vocabulum esse, non curarum. Quoniam puduit tam lætum, tam lautum Psalmum tam tristì versu claudere, subjeci iterum ultimum *Buchananum* plenum urbis & elegantiarum.

Te rerum, Deus alme! Patrem Dominumque canemus.

F I N I S.

G. EGLIS.

G. EGLISEMMII

D E

BUCHANANÆA PSALM I CIV

Poetica Paraphrasí

JUDICIUM.

Quisquis Buchanani genium ritè noverit, ejusdem in Musas tyrannicæ licentiæ defendendæ gratiâ, profodiam ab illo exaratam animadvertiset; non minus quam Historiam Scotorum ad dialogos de jure Regni perperam confirmandos. Adeò tamen in arte sua excutit ut erroribus omni excusatione majoribus nihil solidè potuerit umquam prætendere.

In primis, syllabam illustrium omnium (obscuriores nil moror) Grammaticorum regulis longam, hic insulsè corripuit, nempe ultimam in *denuò*, à nomine (puta *de novo*) deducatam.

Secundò, Solœcismum turpiter commisit his versibus;

Neve iterum immissa tellus stagnaret ab unda,

Limitibus compressa suis resonantia plangit

Littora, præscriptas metuens transcendere metas.

Si enim epithetum (*compressa*) attribuat telluri, falsam reddit orationem: & ut loquitur Julius Scaliger, solœcismus erit in Philosophia. Sin attribuat *undæ*, solœcon dabit in Grammatica, subjectum & substantivum collocans in obliquo casu, epithetum in recto. Nec licebit ei se defendere subaudiendo subjectum repetitum in recto, sola enim impersonalia hoc admittunt.

Tertiò, carmina solutam potius orationem quam Heroi-

ci

ci versus Majestatem redolentia effudit ibidem, hæc sci-
licet:

Pollenti stabilita manu terra obruta quondam, &c.

Veliferas circumnант puppes, grandia cete, &c.

Exsultant tot monstra ingentia & horrida visu, &c.

Nec non ista,

Te tollente animam subito exanimata recurrunt

In cinerem: Inspirante animam te denuo, surgit, &c.

Et illa,

At verò impietas planè extirpetur ab ima

Radice, & scelerum stirps nulla repullulet, ac nos.

Nec urgebo admodum carmina quām proximè ad ridi-
culam leoninorum naturam accendentia, quorum medio
& penthemimeri finis resonat. Nam et si non invenusta si
quandoque literæ unius resonantia, ut:

Fluctibus ut fuso super ardua culmina velo,

Item,

Nevè iterum immissa tellus stagnaret ab unda:

Tamen quò plurimum literarum & quò pluribus versi-
bus hæc resonantia fit, ed deformius carmen redditur. An
qui venustatem assequi potest, nevis gaudebit ejusmodi?

Aetheris æternas Rector moliris habenas, &c.

Te decor, auratis ambit te gloria pennis, &c.

Littora, præscriptas metuens transcendere metas, &c.

Pascua, quique feris onager saxa invia silvis, &c.

Tutus ut abstrusis habitaret echinus in antris, &c.

Ducis ad occiduas constanti tramite metas, &c.

Inde superfusis cuncta involventibus umbris, &c.

Prædator vacuis errare leunculus arvis, &c.

Abditur occultis prædatrix turba cavernis, &c.

Fluctibus immensas circumplectentia terras, &c.

Squamigeræ tremulâ per stagna liquentia candâ, &c.

Quæque suo proprium poscunt in tempore victum, &c.

Et desolatas gens incolit aerea terras, &c.

Sapiunt hæc ferè incultum id seculum quo senes & cir-
culatores rythmicas hexametris unicè delectabantur; cu-
jusmodi celebratur illud marmoreæ cathedræ Westmona-
sterii appensum:

Ni fallat fatum, Scotti quocumque locatum

Invenient lapidem, regnare tenentur ibidem.

Quarqd, conjunctiones &, atque, que, ac, toties itera-
tas posuit, nempe 34, ut nauseam pariant: ut Dominum-

que,

ne; patremque, & circumfusum, & liquidas, & levibus,
flammeaque, tonitruque, inque, quique, mulcentque, silvisque,
camposque, forcundaque, quæque, quaque, quique, puroque;
& è cœlo, inque, hominumque, boumque, sed & aquora, &
horrida, atque adeò, teque, quæque, & desolatas, suumque,
facilisque, bonusque, & scelerum, ac nos, Dominumque.

Quintò, elisiones plures (puta 35.) in carmine polito
parciūs usurpandæ sunt, ut ventorum alis, accinētæ auræ,
jussa accipiunt, terra obruta, insonuere auræ, cernere erat,
neve iterum immissa, saxa invia, unde olus, geniale assur-
gat, quæque hilarent, quique hilaret, ubi implumes, luna
incertos, puroque accensum, cuncta involventibus, Patrem
exposit, monstra ingentia & horrida, atque adeò, à te u-
no, tollente animam, subito exanimata, in cinerem, inspiran-
te animam, suumque in secula, tantum ille, nempe illo oble-
gor, ut vero impetas, planè extirpetur, radice & scelerum.

Inter quas omnium durissimæ sunt quæ in quintum pe-
dem proximè incident; ut,

Terra obruta quondam,
Saxa invia silvis.

Sextò, concessit omnia supplementa miserè laborantis
ingenii, nempe, tum, tantum, sic, unde, inde, tam, tot,
tu, te, tibi. His locis, tum liquidí fontes, tum fera prore-
pit, nec tantum, tantum ille, sic Pater, sic eat, tam variis,
tam laxo, tot millia, tot monstra, unde sitim sedent, inde
pecus, unde olus, inde superfusis, te rerum, te decor, tu ti-
bi, tu Pater, tu timidis, tu luna, te Patrem, te didis, à te
uno, te magnum, te rursus vultum, te tollente, teque, quæ-
que, &c. Quæ ab elegantia iterationis poëticæ longè di-
stant, ob multorum carminum moram interjectam.

Septimò, nugationes, ut, *dein rursus sole renato*, item,
nullo cum fine per ævum. Patrem, Paren, Pater, Pa-
trem, Genitor, Pater, & Pater optime, denique Patrem.

Ut phrasium duarum priorum nugationes perspicuæ red-
dantur, observetur particulam (*re*) in vocum composita-
rum structura idem penitus designare, quod *rursus*. Ergò
renato, id est, *rursus nato*: proinde cum dixit, *dein rursus*
sole renato, idem prætitit ac si dixisset, *dein rursus sole rur-*
sus nato. Similiter, *nullo cum fine* idem valet quod *per æ-*
vum. Idcirco dum protulit; *nullo cum fine per ævum*, sen-
su perinde est ac si protulisset, *per ævum per ævum*. De-
inde *per ævum*, id est, *nullo cum fine*; quare qui dixerit

nullo

*nullo cum fine per ævum, perinde loquetur, ac si diceret,
nullo cum fine, nullo cum fine.* Cetera seipſis patent.

*Quinimò, eorumdem epithetorum reiteratio & diversis
subiectis applicatio exſibilanda est in tam exiguo Poëmate.
Per virides campos, virides ramos, viridis fæni, viridantis
olive, fœcunda ſemina, fœcunda tellus, levibus aliis, levibus
pennis.*

Octavò, resonantia literarum finalium in vocibus ſimi-
liter definentibus in (a) indigna eſt eruditio Poëtā. Ut in
hoc poëmate aliquoties, nempe,

Squamigeræ tremulâ per stagna liquentia caudâ.

Item,

Exultant tot monſtra ingentia & horrida viſu.

Et in æ,

Apparent accinctæ auræ, flammæque miniftrae.

Nond, integrorum penè versuum, in aliis auctoribus,
& in ipſo alibi positorum, mutuatio egestatem denotat, ut
horum:

Ætheris aternas Rector moliris habenas.

Item,

Donec ſera rubens accendat lumina vefper.

Denique, digressiones à ſenſu textūs, & omissiones par-
tium textūs, miñus rectam arguunt Paraphrasin, ut colla-
tione versuum eum ſacro codice liquido conſtabit.

Alia verò plurima Buchanani errata caſtigatione digni-
ſima, ipſis tyronibus pulverem Grammaticum versantibus
obvia, ut *planget*, *ne stagnaret*, item *rugitus leunculi*, & ſi-
milia, lubens prætero; cuncta hæc limatissimo Celeber-
rimæ Parisiensis Academiæ judicio ſubmittens; hæc enim
utrique noſtrum benigna fuit Parens ſtudiorum.

*His peractis obſervatiunculis, de illius & noſtro Poë-
mate juſdicet qui volet; ſi qui volet, juſdicio valeat incor-
rupto.*

F I N I S.

G U L.

GUL. BARCLAYI

Amœniorum Artium & Medic. Doct.

JUDICIUM

D E

Judicio G. EGLISEMMII, quo damnat BUCHANANUM & laſſæ Latinitatis, & violatæ Poëtices.

Principiò, præfiscinè, pronuncio magis esse atdum in *Buchanani* Poëmate invenire verius non bonos, quam in *Eglisemmi* non malos. Clara res est consideratè legenti.

Deinde, quæ objicit maximo & clarissimo Poëtæ, omnia sunt aut evidenter falsa, aut ridiculè puerilia, aut perperam intellecta. Sed ordinar altius, & quid peccatum sit, & h̄c, & ibi, judicio meo, sine odio, & sine amore, palam proferam. *Eglisemmi*, quasi Doctori, dabo primas: *Buchanano* secundas, ut tantum docto. Scriptum suum ergò vocat *Duellum*, Anglicè potius, quam Latinè. Nam *Duellum* idem est quod *Bellum*: at bellum duarum partium quidem est, sed non duorum solum. Vocassim *Certamen* potius, quod inter duos fit frequenter. Crede Maroni:

Et certamen erat Corydon cum Thyrside magnum.

Epigraphe peccat iterum in *Decertantibus*. Certè non decertat jam *Buchananus*, nisi fortasse cum *Orpheo*, in campus Elysiis: ob quod certamen vocat forte *Eglisemnius laſſatos ejus Manes*, in Epistola ad magnum Regetm.

In toto Poëmate tantum octo sunt five versus five

P P P

¶¶¶

Phrases, secretioris literaturæ mystis tolerabiles: scilicet

Ventorum alato péragras sublimia currunt:

Conspicui nudata levant fastigia montes:

Per tumidos rivus flectens vestigia colles:

Sole recens orto latebris invia dumis

Antra subit: ——————

Innumeras pinnā fluitantes remige turbas:

Illi sacra canam memori præconia cultu.

Phrases.

Cœnacula ponis in undis.

Per tumidos colles.

Solæcismos, impropiè dicta, mancas paraphrases, non hærentia membra, obscura, superflua, notavi in *judicio de Paraphrasi*.

Hic locus cogit contundere manifestas calumnias, quibus famatur nobilis Poëta eruditio. In primis, inquit *Eglisemius*:

Syllabam Grammaticorum omnium regulis longam hic insulsè corripuit: nempe ultimam in *denuò*, à nomine puta *de novo* deductam.

Haud dubiè ineptum esset contendere cum *Mathematico* de nominum genesi: sed de quantitate syllabarum soleo, non *Genethliacos*, sed *Grammaticos* consulere. Inter quos *Victorinus* affirmat *denuò* esse daëtylum. E quoniam agimus cum *Scoto*, de *Scoti* eruditione, non erit absurdum, testem etiam *Scotum* producere: is est *Sedilius*, locuples admodùm & religiosus testis, qui floruit circa annum quadringentesimum trigesimum. Ejus hic versus est:

Vox Domini superexstat aquas, vox denuò verbum.

Ergò Grammatici & Poëtae nobis adsunt. Videamus an argumentis vincat. Putat ideò ultimam in *denuò* produci, quia à nomine deducta est: quid igitur amodò, sedulò, mutuò, citò, quorum ultimas licet corripere? An non & ea à nominibus derivantur? Tandem accipiamus legem, quam ipse tulit: sint talia longa omnia; cur ille tuæ legis immemor, corripuit priorem in voce *quoad*, nempe à nomine *quo* deductam? & quod mirandum est, à nomine priùs correptam?

Secundò, subjungit *Eglisemius*:

Solæcismum turpiter commisit his versibus *Buchananus*:

Neve iterum immissa tellus stagnaret ab unda,
Limi

Limitibus compressa suis resonantia plangit

Littora, præscriptas metuens transcendere metas.

Si enim epithetum *compressa* attribuat telluri, falsam reddit orationem; &, ut loquitur Scaliger, solœcismus erit in Philosophia: si attribuat *unda*, solœcon dabit in Grammatica, subiectum & substantivum collocans in obliquo casu, epithetum in recto: non licebit ei se defendere subaudiendo subiectum repetitum in recto, sola enim impersonalia hoc admittunt.

Existimo esse præter officium Medici morbos orationis sanare: sed arbitror esse è re literaria docere orationem vegetam, valentem & satis superque sanam, non ægrotare. Hi versus *Buchanani*, non vitali solùm calore, sed vivido colore pleni, nihil habent quod jure carpat vel *Invidia*. *Eglisemmius* taxat duo: *Plangit ne stagnaret, & Ab unda, limitibus compressa suis.*

Hac formulâ loquuntur excellentissimi auctores: Grammatici vocant *Syllepsim casus*. Linacer sic definit; *Syllepsis est, cum dissimilibus clausulis commune aliquid, quod in una ponitur mutatum aliquatenus, in alia desideratur*. Confer hanc definitionem cum verbis *Buchanani*:

Neve iterum immissa tellus stagnaret ab unda,

Limitibus compressa suis. —

*Unda ergò est aliquid commune duabus clausulis, quod priore versu ponitur, & mutatum aliquatenus, scilicet in casu, sequenti versu desideratur. Satin' clarè? Intellexistin' *Eglisemmi*? Quæso disce candidè loqui de viris doctis, & modestè de mortuis. Auctores Latinæ linguae non semel utuntur eâ formulâ sermonis: Cornel. Tacitus, 2 Annal. *Quem auctorem utriusque regni, si sperneretur, vindicem metuebat*. Non est tibi Dictatori inter Grammaticos opus, ut arbitror, Commentatore: Salust. Linguae Latinæ quasi quidam atavus, De ordinanda Repub. *Ad pecuniam, quā, cuique liber, viā nititur*. Eutrop. lib. 8. *Præpterea quod à Trojano victa Daciā, ex toto orbe Romanorum infinitas eō copias hominum transtulerat*. Lac laeti non est similius, atque hæc oratio *Buchanani* verbis. Hic enim subauditur in nominativo, quod antè ponebatur expressè in ablative. Sed pudeat repuerascere. Pergerem ad viriles & robustas, ut sic dicam, objectiones, nisi me paululum moraretur illa regula de *Impersonalibus*, quam, bonâ fide, pec intelligo, nec lego apud Grammaticos.*

Tertiò, ita infit *Eglisemmius*:

Carmina solutam potius orationem quam Heroici versus Majestatem redolentia effudit ibidem: hæc scilicet,

Pollenti stabilita manu, terra obruta quondam.

Veliferas circumnunt puppes, grandia cete.

Exultant tot monstra ingentia & horrida visu.

Nec non & ista,

Te tollente animam subito exanimata recurrunt

In cinerem: Inspirante animam te denuo, surgit.

Et illa,

At verò impietas plane extirpetur ab ima

Kadice, & scelerum stirps nulla repullulet, ac nos.

Hos versus ut infelia lolia, ut steriles avenas, ut vitia quædam carminum libens eruncaret: Quos tamen nemo vel mediocriter Poëta non intuetur ut lilia, non exsculatur ut rosas. *At solutam orationem redolent.* Si vocat solutam orationem, carmen grandi & regio gradu incedens, quamquam ordo Grammaticæ compositionis non turbetur: ipse Virgilius solutas fudit tales orationes:

O formose puer! nimium ne crede colori.

Humida solstitia atque byemes orata serenas.

Vix è conspectu Siculae telluris in altum

Vela dabant lati. —

Defatigaret lectorum repetitio mille versuum, quorum ipsa simplicitas virtus est, non vitium. Fortasse vocat illam orationem tantum carmen, quæ turbido & temulento passu gradiens, & ordinem confundit, & rem obscurat. Qualem orationem Eglisemmii paraphrasis suppeditat.

Ambrofio montes irrorant astra liquore,

Muneribus satiata tuis, pecoriisque virisque

Aptas obsequiis, alimentis dulcibus aptas:

Promit humus teneris gemmantes floribus herbas.

Hæc oratio vel Oedipum cruciaret.

Pergit Eglisemmius:

Nec urgebo admodum carmina quam proximè ad ridiculam Leoninorum naturam accedentia: quorum medio & penthemimeri finis resonat.

Paucis interpositis.

Sapiunt hæc ferè incultum id seculum, quo senes & Circulatores rhythmicis hexametris unice delestantur. Cujusmodi celebratur illud marmoreæ cathedræ Westmonasterii appensum.

*Ni fallat fatum, Scotti quocumque locatum
Invenient lapidem, regnare tenentur ibidem.*

Antagonista h̄ic definit Leoninum versum, & ponit exempla: utrumque male. Nam qui damnat Buchanani carmina virtute definitionis, is necessariō absolvit eadem vi exemplorum. Si, ut cum Philosophis loquar, essentia Leonini versus consistit in sono ultimae syllabæ, reiterante quodammodo postremam syllabam penthemimeris: certè versus Leoninos admisit quoque Virgilius:

Quæ regio in terris nostri non plena laboris?

Nusquam amitterebat, oculosque sub astra tenebat.

Jam verò exempla docent contra descriptionem, non ultimæ syllabæ rationem habendam, sed penultimæ.

Ni fallat fatum, Scotti quocumque locatum.

Ad hanc regulam nulla sunt carmina Buchanani. Atque etiam si talia carmina senum tantum sunt & Circulatorum: Circulator Ovidius est: sic enim ille in Arte;

Quot Cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas.

Circulator Virgilius est, qui 10. Æneid.

I nunc! & verbis virtutem illude superbis!

Quartò, Increpat conjunctiones toties iteratas. Miror: illæ enim sunt, sine quibus poëticum opus ædificari nequit. Ad ornatum aliquando ponuntur, aliquando ut expleant, etiam sine necessitate.

Nam neque Parnassi vobis juga, nam neque Pindi.

Multa quoque & bello passus.—

Atque hinc atque illinc numeros ad vulnera durant.

Molemque & montes.—

I nunc, fodes! Virgilium increpa.

Quintò, Elisiones numerat, nempè triginta quinque: tot equidem ornamenta, sine quibus carmina non parum suæ magnitudinis amitterent. Opponam unum hemistichium adversus tot testes, obtorto collo, huc à te ductos.

Phyllida amo ante alias.—

Ubi quatuor verba, tres elisiones.

Sextò, Congessit (inquit Eglisemmius) *omnia supplementa misérè laborantis ingenii, nempè tūm, tantūm, sic, &c.* Numquam legit Eglisemmius, ut appareat, Patrem Poëtarum Homerum: in cujus decem versibus obiter occurribus, plures non necessariæ particulæ leguntur, quam in sexaginta versibus Buchanani. Architecti, haud dubiè, te præfectum non admittent; immò mittent potius

tiùs in latomias lapidarias ; qui parietem fine calce, si-
ne cōmento, eodem jure ædificandum censeret, quo
Poëma sine particulis, quæ tamquam fibræ continent
membra orationis, & continuam faciunt sententiam.
Itaque tales voculæ, non sunt supplementa miserè labo-
rantis ingenii, sed signa acerrimi judicii, periti artificis,
& indicia perfectissimæ orationis.

Septimò, accusat *nugationes*, & ponit exempla :

Dein rursus sole renato.

In primis, hunc versum non intelligit : Sermo est de
feris quæ noctu vagantur ; Sole verò orto, sese recipiunt.

Tum fera proreptit latebris.—

Quando ? Cùm

Per tacitas spargis nocturna silentia terras.

Dein, rursus, Sole renato,

Abditur occultis prædatrix turba cavernis.

Construe, si placet, *Dein, Sole renato, prædatrix turba
rursus abditur.* Sed fac dixisse *rursus renato Sole.* Quid
tum ? an non Latinè ? an non eleganter dicitur ? Sapè,
vel decima Musa Plautus non est Latinè loquutus. Pæ-
nul, Prolog. *Reverte rursus.* Bacchid. *Rursum recipere.*
Cistellar. *Rursum recurrere.* Petron. Arbiter. *Rursum*
me ad bibendum revocavit. Suet. *Rursum repetitâ Bitby-
niâ.* Nugari est his nugis respondere. Academia Pari-
sienfis, quam judicem elegit, facile crederet Ellebori
jugere insanabilem esse hæc talia serio dicentem.

Octavò, Verba sunt Eglisemmii, *Resonantia literarum
finalium in vocibus similiiter definitibus in (a) indigna est
eruditio Poëta:*

Tremulâ per stagna liquentia caudâ.

Tot monstra ingentia & horrida visu.

Non est ergò eruditus Ovidius :

Cetera cum charta dextra loquuta mea est

Parce laboranti pictâ, Dea ! leta pharetrâ.

Vanescat culpa culpa repulsa tuâ.

Et riget amissâ spina relicta rosâ.

Decepta est opera nulla puella meâ.

Non est eruditus Virgilius, qui canit :

Bella, horrida bella,

Nonò, *Integrorum penè versuum, in aliis auctoribus, &
in ipso alibi positorum, mutuatio egestatem denotat ; ut ho-
rum :*

Ætheris

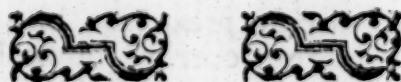
*Ætheris aeternas Rector moliris habenas. Item,
Donec sera rubens accendat lumina vesper.*

Hoc eodem argumento accusat Homerum, accusat Virgilium, & plerosque Principes Poëtas. Cogor hīc calatum abjicere, & saniorem precari *Eglisemmo* sanitatem, ne valetudine abutatur scribundis ægris operibus. Ne videar tamen iniquus judex, magnum opus aggredi, & audebō versus etiam Buchanani censoriā virgulā notare. Ut sentiant Lectores Eglisemnum præterisse locos, qui præferebant speciem peccati ; animadvertisse in innocentes. Pronunciabo ego quidem sententiam meis verbis, non meam, sed Momi, qui superstitione curiosus ait tertium versum superfluum, & dictionis quasi impetu natuſſi.

Ætheris aeternas Rector moliris habenas.

In judicio nostro de paraphrasi respondimus.

Deinde, cūm sermo habetur de sententia ejus versus, --- *Apparent accinctæ aure : Surgit ille & ait, Apostolum clarè, & sine dubio, versum illum interpretari de Cœlestibus Spiritibus, qui ab officio dicuntur Angeli : Cujus interpretationem decet nos Christianos venerari & sequi. Non inficior : Poëta tamen sequutus videtur veterum Hebræorum sensum, qui hunc locum de ventis & igneis meteoris exposuerunt. Sed, pace tuâ, Mome ! verba Prophetæ utramque interpretationem admittunt, & Theodoretus utramque conjunxit : Qui facis Angelos tuos Spiritus, & ministros tuos ignem urentem : id est, facis ut Angeli ministri tui habeant velocitatem Spirituum, hoc est, ventorum ; & efficaciam ignis urentis : atque ita sint veluti quidam Spiritus in discurrendo, & veluti quidam ignes Divini in operando.*

Arcturi Jonstoni, Scoti, M. D.

Hypermorus Medicaster:

S I V E

Consilium Collegii Medici Parisiensis
De Mania G. Eglisbemii quam prodidit scripto,

Cui titulus :

Duellum Poëticum pro dignitate Parapbræseds
PSALMI CIV.

DECERTANTIBUS

G. { Eglisbemio *Medico* } Regio;
 Buchanano *Pædonomo*

Quod Parisiensis Academiæ judicio submisit.

QUæ Buchanan.eis Medicaster crima Musis
 Objicit, & quo se jactat inane melos,
 Vidimus : & quotquot tractamus Pæonis artes;
 Hic vates, uno diximus ore, furit.
 Est furor hic, sed non qualis solet esse Poëtis,
 Pectora Pierio cùm caluere Deo.
 Hic Athamanteas furias, hic cernis Orestæ :
 Thyas Hypermorum vel Corybantes agunt.
 Atra sedens illi circum præcordia bilis
 Aestuat, & cerebrum corripit omne lues.
 Transversum rapitur mens hoc infecta veneno ;
 Et, quæ vix audet fabula, monstra parit.
 Se regem putat upilio, bellumque minatur
 Horridus, & trepidas fulminat inter oves :
 Sceptrum est vile pedum, sunt hirtæ purpura pelles;
 Est casa parva domus regia, rapa dapes.

Hic

Hic tacitus captat, sibi visus aranea, muscas;
Hic, tritici granum se ratus, horret aves.
Sunt vitreum, sunt qui credant sibi fictile corpus,
Occursumque hominum, compitaque ipsa timent.
Vidimus & qui se vitales crederet aurae
Liquisse, & Stygias jam penetrasse domos.
Non illi conjunx, non illi pignora curae;
Nec fas humanas vel tetigisse dapes.
Talis Hypermori furor est: sese ille Poëtam
Credit, & Aonium pulsat ineptus ebur.
Non aliter dulces interstrepit anser olores,
Aut patulo cornix cum vocat ore Notos.
Suavius æra sonant Corybantia, suavius illo
Arcadicum posset pleætra movere pecus.
Blanditur tamen ille sibi, non ipsa *Maronis*
Carmina, Mæomidae non putat æqua suis.
Nec furor has intra potuit consistere metas,
Ipsa sed indignis conspuit astra modis.
Te vatum, *Buchanane!* decus, quem suspicit orbis;
Præsca cui assurgunt secula, dente petit.
Ille tuis audet demens oppedere Musis,
Quodque nequit livor perdere, rodit opus.
Vatis Jeffiadæ cultu donata Latino
Carmina sunt, illo judice, digna foci.
Hæc linit, hæc radit, nec sævos abstinet unguis,
Cuncta abolens, numeros substituitque suos.
His Rex quæsus patronus, *Gallia* judex,
Testes, quot populos maximus orbis habet.
Proh pudor! excusis vesana licentia frenis
Jam ruit, & scelus est quod fuit antè furor,
Spernitur & foedis violatur charta lituris,
Quam pinxit radio Cynthius ipse suo.
Quodque Deo cecinit pleætro meliore Camœna;
Impia nunc audet radere lima melos.
Rex facer exutum queritur se Regis amictu,
Et Jeffæa suo pleætra carere sono.
Nec monstrum hoc parcit patriæ, patriæque Parenti,
Ista quibus demens scripta legenda dedit.
Si qua Caledonio facta est injuria vati,
Scotia! te, Regem tangit & illa tuum.
Te penes illius sunt incunabula, ab illo
Parva licet, magnum, *Scotia!* nomen habes.

Nil tuba Mænidæ, nil magni Musa Maronis
 Furta Deûm præter cantat, & arma virûm.
 Inspirat melior *Buchanani* pectora *Phæbus*,
 Et facit ut puro nectare vena fluat.
 Ille Dei æterno modulatur carmine laudes,
 Aptat & *Hebrææ* plectræ Latina *Lyræ*.
 Eruit è tenebris idem tua gesta, ducesque,
 Queis Latium, queis nil *Græcia* majus habet:
 Tuque, Parens patriæ! nisi deliquisset in uno,
 Quid te de vatem non meruisse putas?
 Imbuit ille animum studiis, & Regibus olim
 Invia Pieridum per juga rexit iter.
 Finxit & os tenerum puerò, quo pectora mulces,
 Quosque regis populos non finis esse feros.
 Os dedit, & dignos formavit principe mores,
 Et docuit quæ vos sæpè latere solent.
 Quid Rex privato, quid distet Rege tyrannus;
 Quid populus Regi debeat, ille Deo.
 Hoc duce tu fœlix; ut Rex sis, sanguinis auctor;
 Ut Reges inter maximus, ille dedit.
 His tamen obtrectat meritis latrator Anubis,
 Mixtaque vipereo felle venena vomit.
 Est furor hic certus, sunt certi signa furoris:
 Quis referat tanti quæ sit origo mali?
 An quibus armatur flamas objecit Erinnys,
 Et quod *Gorgoneo* sibilat angue caput?
 An saniem eructans infecit membra veneno
 Tartareas monstrum quod cubat ante fores?
 Forfitan incautum rabie canis acta momordit,
 Aut fera quæ molli stamine velat aquas.
 Forsan equæ lendum quod stillat ab inguine virus,
 Forsan Echidnæum caussa furoris erat.
 Aut curæ vigiles, aut dulcis copia Bacchi,
 Aut qui corda ferus sæpè venenat amor.
 Fortè etiam tetigit mala gramina; fortè viator
 Aridus insano proluit ora lacu.
 Vel gelidus duro concrevit frigore sanguis,
 Vel miser æstivo sub cane fecit iter.
 Distrahit in partes animum vis cæca furoris,
 Hæc tamen est vero proxima caussa mali.
 Fortè canis rabidi Batavus puer ore petitus,
 In rabiem infelix actus & ipse fuit.

Vidit Hypermorus, Batavis tunc hospes in oris,
Et medicā sœvam depulit arte luem.
Fama volat: Medici ad limen fluit undique vulgus;
Undique lymphati, turba timenda, ruunt.
Eaud aliter circum glomerantur tecta volūcres,
Non exspectato cūm ruit imbre Notus.
Pars fremit ante fores, pars intra limina, terror
Hinc atque hinc, horret tota furore domus.
Furia *Lycaonij* ruinpuntur tecta tumultu,
Jurares Stygias hīc habitare canes.
Quācumque ingreditur, rabie gens effera semper
It comes, & medici claudit utrumque latus.
Ec ululat, latrant alii, fluit omnibus ater
Ore crux, passim ferrea vincla crepant.
Enc est prima mali labes, hinc prima furoris
Semina, contracta est transfiguratio lues.
Sic lepra, sic diræ spargunt contagia pestes,
Et scabiem toti fert ovis una gregi.
Tange luem, Veneris quæ turget nomine, tactus
Damna dabit; lippos adspice, lippus eris.
Nec morbi quid signa juvat, quid dicere caussas,
Pæoniā tolli si nequit arte malum?
Proh dolor! ista lues non est medicabilis herbis,
Ipsa suum quamvis mitteret Ida nemus.
Cum subeunt, pelli possunt medicamine morbi:
Tollere nascentes quælibet herba potest.
At ubi facta mora est, sumunt à tempore vires;
Nil tum dictamnus, nil panacæa juvat.
Nec quamvis esset caput hoc sanabile succis,
Annueret medicæ Cynthius auctor opis.
Quam patitur vates, facta est injuria *Phæbo*;
Hic memor, & forsitan criminis ultior erit:
Non impunè tulit vati quod fecit Atrides,
Et didicit longas Numinis esse manus.
Non tamen hic, quamquam spes est exclusa salutis,
Æger Apollineam spernere debet opem.
Quas miser exspirat, fugientes naufragus auras
Captat, & in mediis brachia jactat aquis.
Tollere si tantos nescit medicina furores,
Ne possit virus crescere, forte dabit.
ERGO, age! Hypermori curam qui suscipis, omnem
Tolle moram, & promptam, si potes, adfer opem.

Nil tuba Mæonidæ, nil magni Musa Maronis
 Furta Deûm præter cantat, & arma virûm.
 Inspirat melior *Buchanani* pectora *Pbœbus*,
 Et facit ut puro nectare vena fluat.
 Ille Dei æterno modulatur carmine laudes,
 Aptat & *Hebrææ* pleætra Latina *Lyræ*.
 Eruit è tenebris idem tua gesta, ducesque,
 Quæis Latium, queis nil *Gracia* majus habet:
 Tuque, Parens patriæ! nisi deliquisset in uno,
 Quid te de yatem non meruisse putas?
 Imbuit ille animum studiis, & Regibus olim
 Invia Pieridum per juga rexit iter.
 Finxit & os tenerum puero, quo pectora mulces,
 Quosque regis populos non finis eise feros.
 Os dedit, & dignos formavit principe mores,
 Et docuit quæ vos sæpè latere solent.
 Quid Rex privato, quid distet Rege tyrannus;
 Quid populus Regi debeat, ille Deo.
 Hoc duce tu fœlix; ut Rex sis, sanguinis auctor;
 Ut Reges inter maximus, ille dedit.
 His tamen obtrectat meritis latrator Anubis,
 Mixtaque vipereo felle venena vomit.
 Est furor hic certus, sunt certi signa furoris:
 Quis referat tanti quæ sit origo mali?
 An quibus armatur flamas objecit Erinnys,
 Et quod *Gorgoneo* sibilat angue caput?
 An saniem eructans infecit membra veneno
 Tartareas monstrum quod cubat ante fores?
 Forsitan incautum rabie canis acta momordit,
 Aut fera quæ molli flamine velat aquas.
 Forsan equæ lendum quod stillat ab inguine virus,
 Forsan Echidnæum caussa furoris erat.
 Aut curæ vigiles, aut dulcis copia Bacchi,
 Aut qui corda ferus sæpè venenat amor.
 Fortè etiam tetigit mala gramina; fortè viator
 Aridus insano proluit ora lacu.
 Vel gelidus duro concrevit frigore sanguis,
 Vel miser æstivo sub cane fecit iter.
 Distrahit in partes animum vis cæca furoris,
 Hæc tamen est vero proxima caussa mali.
 Fortè canis rabidi Batavus puer ore petitus,
 In rabiem infelix actus & ipse fuit.

Vidit Hypermorus, Batavis tunc hospes in oris,
Et medicā fævam depulit arte luem.
Fama volat: Medici ad limen fluit undique vulgus;
Undique lymphati, turba timenda, ruunt.
Haud aliter circum glomerantur tecta volucres,
Non exspectato cūm ruit imbre Notus.
Pars fremit ante fores, pars intra limina, terror
Hinc atque hinc, horret tota furore domus.
Parva *Lycaonio* rumpuntur tecta tumultu,
Jurares Stygias hīc habitare canes.
Quācumque ingreditur, rabie gens effera semper
It comes, & medici claudit utrumque latus.
Ec ululat, latrant alii, fluit omnibus ater
Ore crux, pax sim ferrea vincla crepant.
Iuc est prima mali labes, hinc prima furoris
Semina, contracta est transitione lues.
Ec lepra, sic diræ spargunt contagia pestes,
Et scabiem toti fert ovis una gregi.
Inge luem, Veneris quæ turget nomine, tactus
Damma dabit; lippos adspice, lippus eris.
Id morbi quid signa juvat, quid dicere caussas,
Paoniā tolli si nequit arte malum?
Ioh dolor! ista lues non est medicabilis herbis,
Ip̄sa suum quamvis mitteret Ida nemus.
Nam subeunt, pelli possunt medicamine morbi:
Tollere nascentes quælibet herba potest.
Et ubi facta mora est, sumunt à tempore vires;
Nil tum dictamnus, nil panacea juvat.
Ec quamvis esset caput hoc sanabile succis,
Annueret medicæ Cynthius auctor opis.
Nam patitur vates, facta est injuria *Phæbo*;
Hic memor, & forsan criminis ultor erit:
Non impunè tulit vati quod fecit Atrides,
Et didicit longas Numinis esse manus.
Non tamen hic, quamquam spes est exclusa salutis,
Eger Apollineam spernere debet opem.
Non miser exspirat, fugientes naufragus auras
Captat, & in mediis brachia jaetat aquis.
Collere si tantos nescit medicina furores,
Ne possit virus crescere, forte dabit.
RGO, age! Hypermori curam qui suscipis, omnem
Tolle moram, & promtam, si potes, adfer opem.

Quadrupedem primò constringens, vincula centum
 Injice, captivi qualia ferre solent.
 In facinus ruit omne furor, nisi compede frenes;
 Non leo, non tigris plus feritatis habet.
 Ipsa furens natum discerpfit *Penthea* mater;
 Te patris obtrivit, parve *Learche!* furor.
 Se quoque *Leucosoe* cum nato perdidit, *Ajax*
 Ipse suo demens sanguine tinxit humum.
 Nec vinclis pressisse satis: nocet halitus oris,
 Deterius nullum virus Echidna vomit.
 Abde catenatum semoti carceris antro,
 Lux ubi nulla micat, vox ubi nulla sonat.
 Ipse Deus superis Furias fecrevit ab oris,
 Mersaque sub terras tecta, laremque dedit.
 Expedit & tortis humeros & terga flagellis,
 Et latera & geminas sœpè secare nates.
 Quod caput infestat virus dolor omne revellit,
 Corrigit & mores, & fera corda domat:
 Hic facit ut sœvæ mitescant tigridis iræ,
 Et sua crudelis fulmina ponat aper.
 Protractum è tenebris interduim merge profundo,
 Ut lavet insanum sœpius unda caput.
 Conspectum nomenque horret lymphaticus undæ,
 Hic tamen illius sœpè levatur ope:
 Ferro etiam cohibenda lues: incidere venas
 Ne dubita, nec te pigra moretur hiems.
 Hac ope, quo turgent, membris expellere virus,
 Aut oneris saltam parte levare potes.
 Vulnere tergemino cubitus tundatur uterque,
 Ut fluat ex omni viscere tetra lues.
 Sed quia summa petens mentis furor occupat arcem,
 Præ reliquis ferrum postulat iste locus.
 Quæ frontem dirimit medianam tibi vena secanda est,
 Et quæ ponè latens nomine puppis habet.
 Quæque oculis simul exspirant & naribus ignes,
 Et cava quæ circum tempora utrinque mieant:
 Hæc quoque quæ linguam succo loqiginis atræ
 Imbuit, auxilium non leve secta dabit.
 Si quid adhuc mixtum terrenâ fæce superstis,
 Hoc procul è cerebro virus ad ima trahe.
 Quæ latet in gemino tundatur poplite vena,
 Quæque pedes imos malleolosque rigat.

Præ reliquis aperire juvat, quæ sponte tumentes
Virus ab extremo podice sæpe vomunt.
Has resera ferro, vel amaris illine succis,
Vel mordace cutem pumice sæpe frica.
Aut si fortè latent, exfugat hirudo cruem,
Aut aloes æger pocula plena bibat.
Quinetiam extremis quadrant extrema, furorem
Tollere si ferro non potes, igne doma.
Ure locum capiti cervix ubi jungitur, ure
Brachia, mox geminum crus & utrumque femur.
Sic grave septeno manabit flumine virus,
Et quod non possunt singula, multa dabunt.
Sunt hæc magna quidem; verum est præsentius istis
Auxilium, quoties mens agitata furit.
Sponte sua nemorum siccis in collibus herba
Naſcitur, Aoniis non malè nota jugis.
Huic folium platani, radix cepæ æmula, caulis
Est ferulæ, cnici semina, flosque rosæ.
Hæc, reliquas cùm condit hiems, Aquilonia ridens
Frigora, brumali sub nive surgit humo.
Grata peregrinis est coturnicibus esca;
Creditur & ventrem sæpè ciere capris.
Repperit hanc primùm, si vera est fama, *Melampus*;
Factus & est medicus, qui modò pastor erat:
Hac ope, cum furerent sœvæ Junonis ob iras
Prætides, hunc mentem restituisse ferunt.
Hæc animi instaurat vires, hæc frena furori
Injicit, & toto corpore virus agit.
Helleborum Graiis, Veratrum est dicta Latinis,
Et sua qui invenit nomina ferre dedit.
Quod nigra sit radix, nigrum cognomine dicunt:
Cetera, queis radix albicat, alba vocant.
Hinc ægro quærenda salus: Quibus undique vectes
Helleboros, centum sub juga coge boves.
Silva Caledoniacæ lustranda, & *Grampius* ingens;
Vix, quot opus, plantas insula tota dabit.
Omnia vestiga loca, radicesque potentes,
Et folia & flores, seminaque ipsa lege.
Cuncta manu medicâ miscens simul exprime succos,
Quos bibat ægrotus, nec sine face bibat.
Huic cyathos, seu tristis hiems, seu torreat æstas,
Tres veniente die, tres abeunte dabis.

His

His sine nec Cererem libet, nec quas dabis undas;
 Et quascumque capit, condiat inde dapes.
Auribus hos etiam instillet, vel mansitet ore
 Radicem, & fumos naris obesa trahat:
Nil opus hic tentare caput fuligine pæti;
 Hellebore fumus quām magis aptus erit?
Hic dabit auriculis (si quas habet æger) inaures,
 Hic, quæ promeruit carmine, ferta dabit.
Et dabit armillas, & longa monilia collo;
 Ne tamen his seſe strangulet ille cave.
Quod si cura comæ est, veratri pulvere crines
 Spargat; odor florum si juvat, inde petat.
Farciat hic capitis malesani tegmina pulvis,
 Et vestem, & si quæ stragula lectus habet.
Denique Hyperimorum circumque, infraque, supraque,
 Helleboros præter nil patiare meros.
Miscendum nisi fortè illis Cereale papaver,
 Quæque natat mediis alga palustris aquis.
Aut quæ Lethæo liventia poma veneno
 Educat, & stirps est vertice, subtus homo.
Helleborusve alter, vel alyssum & ruta canina,
 Et faba quæ porci fertur, & uva lupi.
Et cerebri quodcumque potest restinguere flamas,
 Quidquid & in somnum lumina fessa trahit.
 Sed si fortè caput non est sanabile succis,
 Quos creat Arctoo terra sub axe jacens.
Quod juvet, externis æger sibi quærat in oris,
 Luce quibus Titan dat meliore frui.
Hinc procul, Herculeo perquam vicina sepulcro,
 Objacet Euboicis insula parva jugis:
Insula parva quidem, sed facta potentibus herbis:
 Sponte suâ hic felix omnia fundit humus.
Hic ver assiduum; non urunt frigora terras,
 Nec canis Icarii rusticus ora timet.
Mens vegeta indigenis, hilaris frons, corpora sana,
 Nulla lues illis, nulla venena nocent.
Non canis hos rabidus, non lædit aranea morsu;
 Vipera nec vitam quo tueatur habet.
Anticyram dixerunt olim; ditissima tellus
 Helleboro; has solas insula jaçat opes.
Huic noster facie est similis, sed viribus impar;
 Virus abest, nostro quod solet esse comes:

Non senibus, non ille nocet puerilibus annis,
Nec canis hunc, gemino cum furit igne, vetat.
Cetera si vincit rabies, has æger in oras
 Naviget: est ipso fonte levanda sitis.
Quæ nullo expelli poterat medicamine, Druso
 Herculeam tellus depulit ista luem.
Hic quoque qui magni Zenonis scripta refellit,
 Helleborum prudens non semel antè babit.
Atque utinam his æger purgasset pectora succis;
 Ante Deo sacrum quām violasset opus!
Liquisset mentem furor, aut moderatior esset;
 Hei mihi! nunc seram ferre paramus opem.
Impia crescendo cœpit dementia vires,
 Vix tribus Anticyris cederet iste furor.
Ne tamen hīc animum desponde: vota supersunt:
 Quæ dare non possunt cetera, posce Deos.
Est locus Ardenna in media, secretus ab omni
 Voce, nisi si quæ murmura fundat avis:
Desuper horrendus nigrā formidine lucus
 Imminet, & totum surripit umbra diem:
In medio veteri circumdatur area muro;
 Hīc stat in exigua ligneus æde Deus:
Huberti cognomen habet. Non parva potestas
 Numinis, hīc quamquam marmora nulla vides.
Res hominum varias sustentans Jupiter olim
 Ingemuit, dorso cùm grave sensit onus.
Tum primum reliquis, ad se in tecta vocatis,
 Partem oneris fertur distribuisse Diis.
Cunctis dat quod agant: Latio hic favet, alter Iberis;
 Tutelare Getes numen, & Indus habet.
Sunt quibus artificum curæ est genus omne; patronum
 Fur habet, & leno sacrilegusque suum.
Abluit hic strumas, alter collyria lippis
 Illinit, hic dentes eruit, ille polit.
Et canis & vulpes & habet sua numina porcus;
 Suntque quibus curæ musca, cicada, pulex:
Singula quis numeret? Nemo indotatus abivit,
 Munera restabant distribuenda duo.
Nemo qui viduas thalamis prohibere secundis,
 Nemo qui rabiem pellere posset erat.
Hæc dum detrectant omnes, Hubertus asello
 Vectus adest, huic mox optio facta seni est.

Elico posterius, labor hic minùs improbus, inquit,
 Utiliorque aliis, utiliorque mihi.
 Ex illo Huberti passim increbescere numen,
 Dignaque cœperunt surgere templa Deo.
 Hic patria, hic fides, hic magni numinis ara
 Inter inhumanos conspicienda lupos.
 Undique dona ferens secum genus omne furentum
 Huc ruit, & multa cum prece poscit opem.
 Non tamen extemplò linquit furor, antè sacerdos
 Ter caput irrorans crimina lustrat aquis.
 Ter niveam indutus vestem procumbit ad aram,
 Raucaque ter mussans murmura farre litat.
 Tunc ante ora Dei vinclis circumdatus æger
 Sternitur, & supplex oscula figit humo.
 Hic fovea est vicina Deo, caput abdit in illam;
 Pars latet anterior, posteriora patent.
 Hæc fecat antistes virgis, & verbere denso:
 Tota venenato terra crux madet.
 Hinc ubi protractus supplex advolvitur aræ,
 Terque Deum inclamat, ter tremit ara sono.
 Tum crucis adspicies signari stigmate frontem,
 Sindone quam purâ turba verenda tegit.
 Hæc stola sacra Dei est, nullo violabilis ævo,
 Secta licet toties, quæ fuit antè manet.
 Interea tolerare miser jejunia venter
 Cogitur, herba famem pellit, & unda sitim.
 Hæc ubi sustinuit rabidus, mirabile dictu!
 Mens & judicium, quod fuit antè, redit.
 Hæc & Hypermoro quamvis via longa terenda est,
 Hoc sanare caput numina sola queunt.

VIRTUS NOS ORNAT.

AD

A D

D. G. Barclayum Poetam, Medicum,
Med. & Philologiæ Professorem,

Philopoetæ Scoti.

Admonuit si fortè tuum deponere plectrum
Phœbus, & ad medicæ te vocat artis opus;
Hoc facit is metuens proprium ne perdat honorem,
Cùm tanti tua sit æmula lingua Dei.
Sume igitur citharam, cùm sis jam factus Apollo
Noster, & invidiam sperne dolosque Dei.

In Eundem.

BEZA & Turnebus, Scaliger Pater atque Josephus
Te, Buchanane! super fidera laude locant.
Frustrè igitur verbis famam detraxerit ullus
Nec Graio tintæris Ausoniove sale.
Quid Stephanum referam? Tastæum? quidve Melissum?
Quidve Europa alios quos spatioſa tenet?
Quis erit æternum Buchanani nomen honestum,
Fulgens Phœbæis ob meritum titulis.
Hi Buchanano omnes vivo numerantur amici,
Dum valuit felix reddere dona manu.
At, Barclare! manes obitum post fidus amicus,
Abstergens nitido crima falsa stylo.
Nec tantum egregius sentit tua munera Vates:
Sed cara avertis dedecus à patria.
Romulus & Cossus, vel non Marcellus opimis
Ornati spoliis te potiora gerunt.
Tollica perpetuo domus est celebranda canore,
Ex qua tam docti profiliere viri

JACOBUS BÆLLIOLUS.

In Eundem.

HOc vetus est dictum, Medici! præbete medelam
Vos yobis, maniam non levat arte suam

Rrr

Doctor

Doctor Eglissemius: Medicastrum quis putet arte
 Præstare in medicâ? quis feret alter opem?
 Rem magnam aggreditis; Medicorum gloria! gentis
 Et decus, & Clarii gloria magna chori,
 Mi Barclaye! tuâ poteris medicabile vulnus
 Arte levare, animi quis levet arte luem?
 Tolleris si poteris, fueris mihi magnus Apollo,
 Fama perennis erit, si potis arte leves.
 Ad limam revocas incondita carmina Mævî,
 Qui tentat Davidis ore ciere modos:
 Ad vivum resecas; proprio te armabit Iambo,
 Si perget rabidus rodere dulce melos
 Dente Theonino: si interstrepat anser olores,
 Morte Lycambæa crimina tanta luet.

G. W. Neaberdeanus.

Ad GEOR. EGLISEMMIUM.

TUnè sacros audes infensâ voce Poëtas
 Spernere, Pierio non benè grata choro?
 Saxa, ferasque truces cantu Rhodopeius Orpheus,
 Et potuit Stygium perdomuisse canem.
Captus Arioniâ Delphin dulcedine vocis,
 Illæsum placido tergore vexit onus.
 Mellifluo Tyrios Amphion carmine montes
 Transtulit, & Lyricâ mœnia struxit ope.
 At tu si pergis Vates contemnere, dicam;
 Caucaleis saxis durior, esque feris.

In Eundem.

Quem Galli, Hispani, Germana ac Itala tellus
 Vincere non poterant, tentat Eglissemius:
 Impar congressus, dum Aquilam certare Leoni
 Cernimus implumem: mox subit inde pudor.

Imparilias.

Ut sublimè volans tenuem secat aëra Falco;
 Ut pascuntur humi Graculus, Anser, Anas:
 Sic summum scandit super æthera Buchananus:
 Sic scit humi tantùm serpere Eglissemius.

In Eamdem.

Longævum, priscisque parem, summumque Poëtam,
 (Illiū opposito nomen in orbe viget)
 Imberbis Medicus, qui non prius induit arma,
 Horrida (quid referam?) Martis ad arma vocat.
 Sed fuge: te insequitur magni levis umbra Poëtæ:
 Si sapis, ista manu tela tremente cadant.
 Dum fugis hanc pleno vocem da pallidus ore,
 Imberbi Medico parce, Poëta! tuo.

*In Geor. Buchananum Scotum**EPITAPHIA & POEMATA.**Josephi Scaligeri Epitaphium.*

Postquam laude tua patriam, meritisque besti,
 Buchanane! tuis solis utrumque latus:
 Contemtis opibus, spretis popularibus auris,
 Ventosæque fugax ambitionis, obis.
 Præmia quina quater Pisæ functus olivæ,
 Et linquens animi pignora rara tui:
 In quibus haud tibi se anteferent quos Itala Vates
 Terra dedit: nec quos Gallia mater alit,
 Æquabunt genium felicis carminis, & quæ
 Orbis habet famæ conscia signa tuæ.
 Namque ad supremum perducta Poëtica culmen
 In te stat, nec quod progrediatur habet.
 Imperii fuerat Romani Scotia limes:
 Romani eloquii Scotia finis erit.

Andreae Melvini in Eamdem.

Ergo silent magni Buchanani in funere Musæ?
 Nec Vatem Aonidum flet pia turba suum?
 An secum Buchananus habet montem, unde Camœnæ
 Devolvunt mœstos murmura trunca modos?
 An secum Buchananus habet fontem, unde Poëtæ
 Pieris poti collacrimantur aquis?

Rrr 2

Aonio

Aonio frustrà quæruntur vertice Musæ:
 Castilio frustrà è fonte petuntur aquæ.
 Pro monte est Cœlum, pro fonte est Christus: utrumque
 Et Christum & Cœlum nunc Buchananus habet,
 Haufisti hinc sacros latices, Divine Poëta!
 Fudisti hinc summo carmina digna Deo.
 Hauriat hinc quisquis Buchanani in funere mœret;
 Ut Vatuum fundat carmina digna Deo.

Joannis Jonstoni in Eudem.

SCOTIA quem genuit, fovit, cum Pallade Musa
 Diva beat, tanto sese hospite Gallia jaçtat,
 Ingensque ingentem Tellus miratur & Æther,
 Seu canit Historiam, seu grandi carmina plectro:
 Quem decorant Reges, qui ipsos decorat quoque Reges
 Et Solymæ & propriæ gentis: Quique entheus almi
 Facta Dei, laudesque virûm, qui sidera dixit;
 Exiguo magnus sub cespite Buchananus
 Hic Vates recubat. Nomen viget alite famâ,
 Atque orbem immensum complet. Jamque arduus ipse
 Cœlum habet, & gaudet permistus Cœlitibus Diis.

** Joannis Adamsoni de cœpitiis Georgii Buchanani tumulo Carmen.*

MArmoreæ cur stant hic omni ex partæ columnæ,
 Signaque ab artificum Dædala facta manu?
 Ut spectent oculis monumenta insignia vivi,
 Per quæ defunctis concilietur honoris.
 Talia nonne etiam debet Buchananus habere;
 Doctius aut melius quo nihil orbis habet?
 Gloriolas vivus qui contemnebat inanes;
 An cupiet Divus se decorent Iapides?
 Illis fas pulcrè nomen debere sepulcro;
 Qui nil quo melius nobilitentur habent.
 Per te olim tellus est nobilitata Britanna,
 Et decus es tumulo jam, Buchananæ! tuo.

Julii

* Ejus curâ Buchananæ Cranium de sepulcro erutum in Bibliotheca Academica Edinburgensis adseratur; rotundius quidem & tenuius, ut lux pç id transpareat. D. Rob. Sibbaldus, Com. in vñtam Buch. pag. 62.

Julii Cæsaris Scaligeri de Georgii Buchanani carminis venustate poëma.

H_Eri legebam nuper allatum mihi
Sapidum, tenellum, molle carmen, aureum,
Intelligendum vel puellis omnibus ;
Si splendor, atque puritas, decus, nitor,
Animum subire luculentum ullum queat :
Intelligendum non facilè doctis Viris,
Nisi mentis excitetur ardor efficax,
Sententiarum propter ardorem merum,
De me ut loquaris, ut ego de me ipso loquar,
Intelligebam primulūm ut simplex puer :
At ubi Vir esse, ubi esse volui intelligens,
Vocis serenā luce perculsus tuæ,
De intelligenti intelligens nihil fui.

Hoc te volebam sic monere : ne petas
Me velle respondere. Non enim audeo.
Hocque esse respondere, non respondeo,

Joannes Rayus, Ludimagister Edinburgensis, imitatus Scaligeri de Virgilio versus, Buchananus Divinitatem inacceſſam admiratur hoc carmine.

M_Irande Vates ! fons beati carminis !
Latina Siren ! patriæ
Illustre decus ! & mel leporis Attici !
Doctissime Nepos Romuli !
Latinæ Athenæ ! Flacce duplex ! & triplex
Homere ! mens Poëseos !
O absque vitio monstrum ! & absque fluctibus
Pontum profundum ! nubibus
Cœlum absque purum ! o posteris miraculum !
A fonte Musas Pegasi
Primus canoras qui advocasti ad inclitæ
Sionis hymnos aureos :
Venamque ditem Cœlitum qui Principi
Laudando sic indulseris.
Calore mentis Cœlum oberrans entheo,
Solis labores, sidera,

Luna,

Lunæque cursus, indicâsti ut indiges
 Mortalis inter Cœlites.
 Sic prorsa, vorsa fundis auspice alite,
 Aptans cothurnos socculis,
 Ut artium omnium Deus & auctor unicus,
 Et meta naturæ cluas.
 Te voce qualis, quantus es depingete,
 Nemo potest nisi Deus.
 O si perenni fons benigni fluminis
 Fluore nostrates riget!
 Rerum ut Parentem ter beato carmine
 Cum laude, teque concinant.

*Joannis Posthii Archiatri Palatini in Buchanani
 Paraphrasin Psalmoram Carmen.*

SIdereum adscendit nuper Buchananus Olympum,
 Vocante Rege Cœlitum:
 Mistus ubi sanctis jam Vatibus, aurea templa
 Cantu suorum carminum
 Mellifluo replet, cœtu admirante piorum,
 Stupente & ipso Davide:
 Qui, meritò Superis, ait, ista probantur & orbi;
 Ter maximi laudes Dei
 Clariùs ac meliùs referentia, quam mihi quondam
 Modulata Hebræâ barbito.

Pauli Melissi Franci Carmen de Eadem.

DIversos multi variè elicuere sonores;
 Aptando Latiæ plectra Syrissa lyræ.
 Barbiton hic, citharæque fides, chelyn increpat alter;
 Et suus ex merito quemque secutus honos.
 Quod, Buchananæ! canis, modulamina cetera vincit;
 Ceu reliquas liquidæ Daulia vocis aves.
 Et quisquam dubitet, plenis edicere buccis;
 Hæc superat cunctas buccina clara tubas?

Henrici Stephani de Eadem.

Ecce ! Caledonia Maro, Naso & Flaccus in ora,
Pro Jove nunc discunt posse sonare Jovam!

Eiusdem de Eadem.

Davidis h̄ic corpus, sed tectum veste Latinā,
Quæ picta est Flacci, picta Maronis acu.

Incerti Auctoris de Eadem.

Ludicra Christicolæ ponant: Æneide majus
Exit opus, celebri majus & Iliade.

Theodori Bezae in Georgium Buchananum Car-
men.

Audieram Gottos, & quos Septentrio quondam
Barbarus immanes ultricem in numinis iram
Effudit populos, sceleratae mœnia Romæ,
Et quæcumque prius spoliato ex orbe sacrârunt
Imperii fastusque sui monumenta Quirites,
Partim æquâsse solo, partim injecisse voraci
Consumenda rogo : ut quæ olim fastigia Cœlis
Intulerat, septem attollens in nubila montes,
Nunc prostrata suis celebretur Roma ruinis.

At non ingenium solers, linguamque disertam,
Æternis quibus illa opibus tot secula felix
Roma olim cunctas inter caput extulit urbes:
Hæc, inquam, reliquis longè anteferenda tropæis,
Non equidem audieram Gottosve, aliasve feroceſ
Quas procul Oceanus gentes glacialis inundat,
Noscere, mirari nedum potuisse : rapaces
Barbarus ut prædæ istius dulcedine captus
Injiceret Musis unguis, quas deinde rigenti
Captivas sic diligenter coleretque sub Arcto,
Ut medias inter glacies Boreæque sonori
Pectora nata gelu Musarum ardore calerent.
Attamen hoc factum si quis dubitaverit, idem

Vel

Vel medio lucere die Titana negārit,
 Vel te virtutesque tuas ignorat ineptus,
 Aonidum immortale decus, Buchanane ! sororum.
 Namque tibi extremæ propè nato ad littora Thules,
 Os tenerum Aonides sic formavere puellæ,
 Sic Graio pariter melle illevere labella,
 Peitora Romano sic implevere sonore,
 Ut te Roma, licet Scotorum ad littora natum,
 Æquoreas inter cautes atque horrida Cete,
 Tamquam urbe in media civem sibi vindicet ortum;
 Inde autem magni te Mantua clara Maronis
 Juret stirpe satum; at, contrà, Verona Catulli :
 Afferat hinc Venustinus, & hinc Paignus : & inde
 Corduba te repeatat: repeatat quoque Bilbilis inde:
 At Vatem interea Buchanianum Scotia jactet
 Una tuum, felix tantis natalibus una.
 Maëste quoque ingenii tantâ virtute, Georgi !
 Æternum, & Latii spoliis ornatus opimis,
 Invidiâque omni major, Buchanane ! triumpha,

Andreas Melvini Carmen in Eundem.

MUltum oro Phœbi numen, doctrasque sorores;
 Dent mihi dem quæ te carmina digna tibi.
 At Phœbus nequidquam audit, mutæque sorores,
 Et concreta rigent mollia corda gelu.
 Nil Phœbus sine te, sine te nil turba sororum,
 Unus tu des te carmina digna tibi.

Incerti Autoris in Eundem.

Illic imperium fore ja&tavere Quirites,
 Eset ubi sedes, Scipio magne ! tua.
 Illic Pierides, illic erit alma poësis,
 Illic Phœbus erit, quæ Buchananus erat.
 Cernis ut ad Scotos migrant, Helicone relicto,
 Laurigeræ tanti Vatis amore Deæ ?
 Neque ullo ūditus spes ævo est : Ergo vocabo
 Scotum, Heliconiadens, anne Caledoniden ?

F I N I S.

P S A L.

PSALMI CIV.

Paraphrases Poeticæ sex :

Auctoriis totidem SCOTIS.

Psalmi CIV. Paraphrasis Poetica :

Auctore DAVIDE HUMIO Theagrio.

+
Ela! ahima ingentem Jehovam cane: sidera supta
Aurea, supra apices densos atque ardua rerum,
Te qualis, te quantus agis, Deus! ò cecus alnum!
O majestatem indutum! tu lucis amicius
Lumen inaccessæ: tu cœli aulæa superiæ
Picta, decorem altum & rutilas spirantia flamas
Infinuas, curvasque cavum testudine in arcum.

Tum subtus liquidis signat cœnacula lymphis
Aëra per vacuum; celeres ubi nubila cursu.
Ceu currus frenatque agitatque, Eurique sonantis
Alis vectus ovat: volat ille faceffere promitus
Imperium, totumque ruens quatit imbris orbem.

Non rapidæ flammæ, non mistus fulgere turbo,
Non grando, incanæque nives, nimbi que fonori,
Cassa ministeriis: certant maria æther & ignes
Obsequium properare sūm. Stat mole suâ vis
Immensæ telluris, & inconcussa per ævum
Fundamenta premit, vastam quam gurgite quondam
Incubuit super unda premens collesque tenebat:
Cum fœta imperiis vox majestate tremendâ
Intonat, & pontum gravis increpat: ilicet ille
Accelerare fugam perque alta cacumina montium,
Perque cavae valles, jusso & se condere claustro.
Nunc stupet oppositis metis, frenuunque tremisicit

S f f

Con-

Conscius, & fremitu ciet indignantia longè
Æquora, terrarumque minax frustrà imminet orbi.

Interea cæcis laxans è fontibus amnes
Vallibus immittis : illi in declivia lapi
Gramineos inter montes & amoena vireta
Volvunt agmen aquæ dulcis : quo secla animautum,
Edoctusque onager silvas, daimæque fugaces,
Ponit & ipse sitim leo. Juxtâ personat ingens
Per ramos turba alituum, raucisque fluentis
Responsant streperæ & certantia faxa laceſſunt.

Nec minùs & furvis glomeratos nubibus imbreſ
In riguos paſſim colles saturataque rura
Desuper infundis : gravidâ tum protinus alvo
Semina turgescunt arvis, fœtusque sub auras
Herbarumque ferunt ſegetumque : hinc pabula læta
Armentis gregibusque : hinc fœcundissima messis
Uſibus humanis : ſpumat vindemia mustum
Plena domans curas, pinguique nitescit olivâ
Vultus, ac alma famem fugat & multo ægra labore
Corda fovet ſeges, atque animos vitesque refulcit.
Quæque per intactos ſaltus nec jufſa ſub auras
Frondoso ſurgit Libano cedrusque, cupressusque,
Et domitura abies pontum : nunc plurima ramis
Tecta avis, ingentes poſuitque ciconia nidos.
Hinc gibbosa altum tollentes culmina montes
Frondosum ſupra Libanum cedrosque comantes,
Quantum illæ corylos ſuperant lentasque geniftas.
Rupicapris habitata rigas, præruptaque echino
Saxa cavas latebras, tutis horrentia dumis.

Luna vices rerum variataque tempora jufſu
Fertque refertque tuo, notumque iter auricomus ſol
Decurrit, tritumque ſua in vestigia volvit.
Atque adeò, ut furvam terris nox intulit umbram
Humida, prorepit latebris fera, & acer in iras
Insurgens prædæ infrendet leo, murmuraque ore
Dat rauco ſupplex cœlo poſcentia viētum :
Aſt, ubi ſol retulitque diein radiisque reluxit,
Conduntur filvis, iuftroque immania membra
Componunt : redit in campos operamque reſumit
Turba hominum : juvat heſternos instare labores,
Molirique novas curas : dum rursus Olympum
Volvat & invitox adducat vefpera ſomnos.

Sed

Sed quis tanta & tot manuum hæc opera alta tuarum
 Exæquare queat fando? tu cuncta profundo
 Prudens consilio libras: tibi fœta bonis tot
 Stat tellus. Ipsum hoc ingens quod cernimus æquor
 Porrigerem liquentia brachia campos
 Pinnigerum ostentat pecus: hinc repentina densos
 Trudunt se parva in cuneos, hinc vasta per undas
 Tolluntur pavidiisque adnant animantia nautis:
 Nautis veliferas ausis armare carinas,
 Et versare undas remis & currere vento.
 Hic manibus fabricata tuis balæna, ferarum,
 Et quot marmoreo visuntur monstra profundo,
 Informi exsultat lusu, regina: videre est
 Findere spumantique iterum se volvere fulco
 Nerea, lambentem famulis vestigia lymphis.

Jamque solum quodcumque fovet, latèque liquenti
 Æther & unda sinu, diffusique ambitus orbis,
 Suspicit, atque polo paſtum exspectantia figit
 Lumina maturum poscens: tu scilicet unus
 Cùm das, colligere illa: tibi ut manus ampla benignè
 Panditur, impleturque bono & saturata quiescunt.
 Sin vultum paulò avertas, turbata fatiscunt.
 Si revocas animam, exspirant priscoisque redacta
 In cineres abeunt. Iterum per membra per artus
 Miscet ubi insinuans dix se spiritus auræ,
 Quam multâ rediviva propagine semina rerum
 Fœcundas! senii squalorem abstergis, & orbi
 Restituis viridesque annos lætamque juventam.

Ergò Deum sua facta canant, laudemque per ævum,
 Quam vultu accipiat lætus dignetque sereno,
 Dent generis memorem, magnæque haud inscia dextræ!
 Ni faciant, tremit adspectu conterrata tellus
 Vindice, diffugiunt montes nubemque voluant
 Fumiferam cœlo pavidi, & juga pinea nutant.

Illum ego, dum vitam indulget, dum spiritus artus
 Almus agit, dum spirat adhuc, quiscumque locus me,
 Quæ me cunque trahit spes aut fortuna, sub astra
 Usque feram, nomenque ingens, laudemque, decusque,
 Jultiam, canamque fidem, largumque, bonumque
 Mirabor, primusque canam: rapit acer Olympo
 Ardor, & audaci sistit super æthera plantâ.
 Jam contemnere opes libet & fastigia rerum,

Subque pedes dare: jam solum te pectus anhelum
Spirar, agens dulces curas: tibi gestit & uni
Exsultans fovet in trepidis cor gaudia fibris.

At scelerum turbas, invisa exosaque cœlo
Nomina, quâ latis exsultant impia regnis,
Mecum aude exitio diræque adscripta ruinæ
Credere, nec lectura suis vestigia terris,
Quisquis es: immensumque Deum cole magnus: & illi
Immensas grato mecum fer pectore laudes.

Psalmi CIV. Paraphrasis Poetica :

Auctore THOMA RHÆDO.

EIa! age, divinos, mea mens! celebremus honores!
Nulla tuas æquant, Genitor! præconia laudes:
Te tua majestas, te formæ æterna juventa,
Dives inaccessæ vestit te purpura lucis.

Tu gemmata tibi tendis conopea cœlos,
Penilibusque hærere jubes cœnacula nimbis.
Tu nubes auriga premis, ventosque jugales
Circumagis, vastumque truces per inane fatigas.
Nunciat aura levis tua iussa, sed impiger ignis
Exsequitur, lictorque sacras ulciscitur iras.

Stat tellus immota loco, ne concidat in se
Undique nixa cadit: fuit olim mersa profundo,
Lugubri montes pallâ cùm texit abyssus.
Sed tua vox disjecit aquas, tonitruque paventes
Desiluere jugis: stagnat convallibus humor,
Ima petens: spumæ rorantia littora quassant,
Ne redeant terraque tegant, hîc terminus hæret.

Tu trahis illimes montana ab origine fontes,
Quos pecudes & prata bibant & secla ferarum:
Hîc ubi natales mulcetis carmine ripas,
Et viridi celatis, aves! sub tegmine nidos.
Quinetiam montes, te dante, è nubibus almo
Rore madent: te fassa Patrem parit omnia tellus,
Gramina jumentis, ægris mortalibus herbas,
Et dulces genus omne cibos: ut pectore curas

Vina fugent, pinguique oleo frons lœta nitescat,
Et gustata Ceres fessos corroboret artus.

Te plantante, virent silvæ: domus alta volucrum
Cedrus, odoratâ Libanum quæ protegit umorâ,
Cuique piam credit sobolem crotalifria pinus.
Perfultat, duce te, rupes, fraudesque sequentâm
Cerva fugit, dicitque histrix sub pumice somnos.

Tu stata multiplici designas tempora lunâ,
Quadrifidumque rotas solis decursibus annum.
Ut verò astrifero texit nox omnia peplo,
Destituunt sua lustra feræ, catulique leonum
Te, Deus alme! vagis prædam rugitibus orant.
Mane novum pellit saturos conditque latebris,
Et vocat è stratis avidos ad aratra colonos.
Fervet opus donec jubeat discedere vesper.

O decor! ò cunctis lucens sapientia factis!
Plena tui tellus, rerum Sator! æquora plena:
Æquora squamigerâm domus ingens, hospita nautis.
Vela tremunt Zephyri: balæna è naribus undas
Evomit, & tardo molitur corpore saltus.

In te, magne Pater! quæ spirant omnia sperant;
Tu tempestivam præbes orantibus escam.
Te spargente legunt, satiataque diyite dextrâ
Exsultant, marcentque tuo defœcta favore:
In cineres redeunt, vitæ cùm dulce reposcis
Depositum, jussuque tuo de pulvere surgunt.
Tum nova vernat humus subitisque arridet alumnis.

O regnes sine fine bonus! sine fine beatus!
Quæque creas ea latus ames! Te vasta minante
Terra tremit, fumoque metum juga celsa fatentur.
Tu mihi carmen eris, Genitor! tu sola voluptas:
Tu desiderium: rumpet mors unica vocem.
At cadat impietas, imaque à stirpe recisa
Arefcat, justâque levet formidine terras.
Eia! age, divinos, mea mens! celebremus honores!

Psalmi CIV. Paraphrasis Poetica:

Auctore D. G U L. S T U A R T O Ochiltro.

Expleto nondum anno ætatis decimo quinto.

Eia! Patrem cane, pange Deo præconia laudum,
Mens cognata polo! quem majestate serenat
Oris honos, redimitque sacris circumflua pennis
Gloria, fidereo trabeatum lucis amictu.
Ille sibi ætherii subsellia firma theatri
Imbriferis contignat aquis, & celsus in axe
Nimbijugo dat lora volans, vehiturque quadriga
Aëriâ, ventos frenans auriga jugales.
Aura levis promtis mandata capeſſere pennis,
Flamma voraxque sacras ulcisci accingitur iras.
Fulta suæ molis ſolido fundamine tellus
Stat nullâ violanda manu: quondam obruta tellus,
Aequora cæruleo tegerent cum culmina velo:
Voce tuâ rumpente moras, varioque tumultu
Horrifono reboante polo, stupefacta repente
Fulmineas tremuere minas, teſtante pavorem
Terrificum refugo præscripta in mœnia fluctu.
Cernere erat venis montes juga nuda ſolutis
Tollere, & ad positas valles descendere metas,
Et laceros undare ſinus, vallesque per imas
Irruere è mediis argentea flumina faxis.
Neve iterum terras perruptis undique clauſtris
Hauiat indomití diuifa licentia ponti,
Comprimis instabiles reſono molimine fluctus.
Perque humiles paſſim ſinuoso tramite valles
Præcipites volvuntur aquæ, prærupta fecantes,
Quas onagri pecudæſque bibant: hîc temige pennâ
Veſta per alticomæ ſpatiantia brachia filvæ
Implumem fovet ore larem, ramosque frequentans
Avia mulcet avis tremuli discriminè cantûs.
Montibus imbibitur gelidis argenteus humor
Neclaris ætherii: ſenſim & cum fœnore multo
De terræ locuplete penu genialia ſurgunt
Semina, vitales animanda vigoris in uſus:
Unde avidæ fœnum pecudi, mortalibus herbæ,

Et

Et munus Cereale datur, mente inque gravatam
Bacchi animans genialis honos, & succus olivæ
Exhilarans rutilum diffuso lumine vultum.
Nec minus & fœtus animat vegetabilis humor
Arbores. Libani cedro sua tecta virenți
Concelebrat pennata cohors: tibi pinea surgit,
Cui sobolem creditque pios crotalistria nidos:
Sic silices lepori, sed echino concava faxi
Indulgent facilem tranquillâ pace quietem.
Tu lunare decus stabili das temporis ortu
Instabiles lunare vices, & sidus Eoum
Clara renascentis referans spiramina lucis
Hesperio recubare toro: tunc, cùm urget in astra
Præcipitem lux prona diem, cava tecta relinquit
Quadrupedum silvestre genus, catulique leonum
Ore fremunt, poscuntque vagis alimenta querelis.
Cum croceis invecta rotis aurora resurgens
Sparserit in totum radiis nova lumina mundum;
Cæca cavernosi subeunt penetralia faxi:
Fervet opus, semperque hominum manus emicat ardens,
Dum ruit & fuscis nox terram amplectitur alis.
Mens mundi, rerumque Parens, quām mira patrâsti,
Cuncta movens, mota amplectens, amplexa gubernans!
Dædala nec tantum fentit tua munera tellus,
Omnigenis diffusa bonis, sed & undique fluctu
Æquora, quæ medias lambunt circumsona terras,
Tam patulo complexa sinu: quæ remige pinnâ
Concelebrat pinnata cohors, fulcantque per undas
Fluctivagæ vada salsa rates: ubi grandia cete
Humida spumificis turbant crystalla choreis.
Incumbunt hæc cuncta tuæ, Pater optime! curæ,
Temporibus fatienda suis: te dante renident,
Et dextram pandente legunt, condenteque vultum
Prorsus in obscuris tabescunt cuncta tenebris.
Te vitam tollente, fugit modò corporis artus
Spiritus, & tenues sensim vanescit in auras:
Vitales afflante auras, generosa resurgit
Progenies, tacitasque novat gens aurea terras.
Gloria perpetuâ Domini renovanda juventâ
Floreat, æternamque operi det ferre coronam!
Quo radiis fulgente vagis, conterrata tellus
Intremuit, trepidisque fluens de montibus ater

Undabat

Undabat tangente vapor. Te prosequar usque
 Laudibus, hæc luteæ dum putris fabrica massæ
 In cineres resoluta cadat: fatalis at imâ
 Impietas de stirpe ruet sine semine: sed mens
 Eia Patrem cane, pange Deo præconia laudum!

GUL. STUARTUS *Ochiltrius:*

Psalmi CIV. Paraphrasis Poetica;
Auctore D. HENRICO HENDERSONO,
Ab ELVINGSTONE, M. D.

MENS fer ad astra Deum! Isacidum columenq; decusq;
 Transcendit cunetas tua magna potentia metas:
 Te veneranda tegit majestas, gloria cingit
 Lucis inaccessæ radiorum tegmine amictum.
 Ta cœli expandis radiantes luce tapetes.
 Plusquam marmoreis tua regia fixa columnis
 Fidit aquis: nubes reddis moderamine currus.
 Ventorum aligeros agitas temone jugales:
 Spirituum æthereæ legiones usque ministrant:
 Ignes & flammæ tua jussa capessere gaudent.
 Ponderibus librata suis stat in aëre tellus
 Immota, exigui fundata statumine puncti.
 Hanc olim undifoni maris obduxere procellæ,
 Oceanusque furens super alta cacumina terræ:
 Horribili sed voce tuâ cecinere receptum
 Æquora, terribili tonitru fugiuntque repente
 Attonitæ residentque imis in vallibus undæ.
 Scandere se simulant montes, descendere valles,
 In proprias sedes fixit quas Conditor orbis.
 Comprimis iratum pelagum, furibunda repellens
 Murmura, seu valido spuma itaque ora capistro
 Littoribus frenas, undisque repagula monstras,
 Ne velut antè fremens tellurem absorbeat unda.
 Tu salientis aquæ rivos, tu flumina aquarum
 Dejicis in valles circumlabentia montes.
 Unde armenta sitim, pecudes, onagerque, feræque,
 Largius epotis possint compescere lymphis.

Ad

Ad rivos habitant volucres; ramisque canentes
Oris blandiloqui concentibus aëra mulcent.
Ipse rigas montes destillans æthere ab alto,
Fructu operum imprægnata tuo tellusque resulget.
Pabula tu pecori rorantia gramina profers:
Usibus omnigenas hominis tu porrigis herbas.
Exhilaras animos vino, curisque mederis,
Efficis & nitidos oleo splendescere vultus,
Pane tuo fragiles reparasque in corpore vires.
Vivifici arboribus locuples data copia succi,
Cedrifero in Libano Domini quas dextra serebat.
Hic turmæ aligeræ fabricant sua frondea tecta,
Hic vernatque abies ubi grata ciconia degit.
Barbigeris capris tribuis juga celsa petrarum,
Rupibus in mediis quæruntque cuniculus antrum.
Per lunæ instabilem stabilis tua tempora cursum:
Tu rapidum Hesperias solem convolvis in undas.
Jussa tegit terras tunc nox velamine opaco,
Egreditur filvis furiataque turba ferarum,
Magnanimus poscit supplexque leunculus escam,
Te Dominum agnoscens: rugit, regioque pavescit.
Sol simul Eois roseum caput extulit undis,
In latebras & lustra redit truculenta caterva:
Tunc ad opus se accingit homo, alternosque labores
Fert, donec tenebrosa nigris nox incubet alis.
Ampla tuæ laudis quot facta illastria prostant!
Singula & in proprios usus sapientia finxit.
Luxuriansque tuis opibus terra undique gestit.
Sic pelago hoc magno vastoque potentia grandis
Lucet, ubi undigenæ gentes regna uda pererrant:
Innumerae reptant immanes mole feræque
Et parvæ, piscesque natant saliuntque per undas.
Hic & fluctivagæ sulcant vada falsa carinæ,
Et iudit liquidis magnus leviathan in undis,
Exstans supremi mirandum plasma Parentis.
Quæque fallo, quæcumque folo generantur ubique,
Te spirant, sperant, venerandum & nūnen adorant,
Et poscunt dulcem opportuno tempore pastum.
Cuncta legunt escas tribuis quas providus ipsis,
Teque manum expandente bonis satiantur opinis:
Si vultum abscondis sunt consternata pavore:
Si revocas animam subito mors occupat atra,

Inque suum vilem cinerem resoluta faceffunt:
 At rediviva creas validus si spiritus inflat,
 Et decorat mundi faciem renovata juventa.
Gloria florebit Domini per secula seclum:
 Ille triumphabit gestis, lætabitur actis.
 Cujus ab adspectu tellus concussa tremiscit:
 Cujus contactu montes ad sidera fumant.
 Dum fervet calidus circum præcordia sanguis,
 Dumque superstes ero recinam Dominumque, Deumque.
 Dulce erit eloquium mihi, quod penetralia cordis
 Effundent: erit ille mihi mea sola voluptas.
 Funditus excisi pereant cum stirpe scelesti,
 Lumina nec solis turba umquam impura revisat!
 Mens fer ad astra Deum, Isacidum columenque decusque!
 Cuncta creati Deum totum celebrate per orbem!

Psalmi CIV. Paraphrasis Poetica:

Auct. *NINIANO PATERSONO, V.D.M.*

D E U S G L O R I O S U S.

Accipe nostrarum, Genitor! præconia laudum,
 Qui super excelsi sinuosa volumina cœli
 Lucis inaccessæ splendens, venerandus amictu
 Majestate sedes augusta, quiqe capefis,
 Quidquid id est, mundi jure inferioris habenas.
 Tu superi convexa poli tentoria figis,
 Atque tibi liquidis regalia ponis in undis
 Tecta habitanda: levi raptos super axe jugales
 Nubila divinis cogis servire lupatis:
 Invecta adspirat Zephyrus famulantibus alis.
 Ocius angelici, flammæ per inane volante,
 Turba chori levibus tenuem secat æthera pennis.
 Libratumque suis valido suspendis ab axe
 Ponderibus mundum, moles ne tanta vacillet:
 Quam, velut injecto circumvelamus amictu
 Corpora, sic cumulus quondam subtexit aquarum,
 Usque adeò ut guttis juga celsa inspersit amaris.
 At simul increpuit tua vox, subitoque fragore

[Inton.]

Intonuere poli, perterrita montibus altis
Mox delapsa ruunt per apertas flumina valles.
Neve iterum effuso stagnaret ab æquore tellus,
Arctus ab appositis limes disterminat arvis.
Hinc, alta de rupe cadens convallibus imis,
Volvitur obliquus per faxa humentia rivus:
Unde per incultos relevant errantia campos
Bruta sitim, siccique onagri vaga flumina libent.
Hic levis æthereas quæ nititur ales in auras
Suspendit ramis (operosa cubilia) nidos,
Ingeminans suaves ruris solatia cantus.
Defluus incumbit scopulis ardentibus imber,
Cultaque labentes potant fitientia lymphas.

Alma parens frugum tellus tua munera sentit,
Quæ partu fœcunda suo gemmantia reddit
Gramina, quæ viðtumque homini pecudique ministrant:
Quæque crient alacres turbato in pectore motus,
Prodit odorati fragrantia munera Bacchi,
Quique hilarat vultum succum viridantis olivæ
Sufficit, & Cererem reparandis viribus aptam.
Hinc fœtu largo saturatis prodiga fibris
Arbor fundit opes: Libani celeberrima cedrus
Gloria diffundit spatiantia brachia ramos,
Altibus nidos: thalamos procera pudicos
Hospitiumque abies tibi, grata ciconia! præbet.
Gaudet inaccessis capra montibus hirta, cubile
Gaudet in umbrosis fodiisse cuniculus antris.
Cura eadem aëri tractus tibi: nam tibi lunæ
Incertæ certo deducitur orbita motu.
Tu solem auricomum, emensem spatia omnia cœli,
Ducis ad hesperium constanti lege cubile.
Ergò feræ, obscuris dum nox amplectitur alis
Tellurem, effusæ latebris grassantur opimæ
Spe prædæ, & saltus latè populantur opacos.
Ipsaque torvorum proles truculenta leonum,
Tristia dum vacui stimulant jejunia ventris,
Mugitu supplex viðtum tua numina poscit.
At simulac radiis teðtum patefecerit orbem
Mundi oculus, trepido repetit sua lustra meatu
Turba rapax, fessosque sopor complectitur artus.
Sic genus humanum assuetum labor urget in orbein,
Intentumque operi tenet à Pallantidos ortu,

Dum referunt tacitam rubicunda crepuscula noctem.
 Quām patet amotis sapientia provida metis,
 Summe Deus! Vel quanta tuæ miracula dextræ,
 Magne Opifex rerum! Quot numinis undique prostant
 Argumenta tui! Tibi vastæ climata terræ
 Quām sis dives opum testes: teletatur & unda
 Circumfusa tuis immenso gurgite terris,
 Quam variæ rerum facies & muta natantum
 Agmina ubique colunt: illic exposta procellis
 Horrissonis salis alta ruit temeraria puppis.
 Illic terribilis mole & vasto impete priftis
 Fluctibus insultat, lusuque indulget inani.
 Quæ mare, quæ tellus, vel quidquid parturit aér,
 Seu pecudum volucrumve genus, sive agmina in undis,
 A te uno pendent, Pater alme! & pabula cunctis
 Sufficis, & propriam præbes poscentibus escam:
 Quæ das cumque avido ore legunt, alimentaque aperta
 Debent quæque tuæ saturata animantia dextræ.
 Contrà, salutiferum dum condis languida vultum,
 Tabescunt, animamque potens dum subtrahis ægris
 Artibus, heu! cineres veterem labentia in ortum
 Quæque suos repetunt: hoc volvitur ordine fatum.
 Ast ubi vitales, Genitor bone! luminis haustus
 Indulges superi, vegetantia semina cœli,
 Mox nova progenies certatim assurgit in auras
 Æthereas, fœtuque beat sua secla recenti.
 Sic tua perpetuis celebretur gloria seclis,
 Rerum æterne Parens! Sic delectere tuorum
 Mole operum, læto diffundens gaudia vultu!
 Namque tibi solo (tua tanta potentia) nutu
 Terra tremit, tactuque levi juga nubis opacæ
 Umbra horrens furvo subtexit ardua velo.
 Ipse ego, dum incertæ peragam spatia ultima vitæ,
 Dum fruar æthereâ luce & vitalibus auris,
 Insigni te laude feram: mihi suaviter iæ
 Materies eris una lyræ, venerabile Numen!
 Dulce tui eloquium mihi: tu mihi sola voluptas,
 Demulcens alacres purâ dulcedine sensus.
 At verò intereat prorsus cum stirpibus imis
 Eruta conteinxix superi turba impia sceptri!
 Tu, nostræ interea capiens decora inclita laudis,
 Magne Patens! festo semper celebrabere plausu,

Psalmi CIV. Paraphrasis Poetica:

Auctore *ARCHIBALDO PITCARNIO, M. D.*

DExteram invictam canimus Jovemque,
Qui triumphatis hominum & deorum
Præsidet regnis, animatque magnam
Numine molem.

Quam tuæ virtus tremefecit orbem,
Juppiter! dextræ: Sacra tu sereni
Pandis, immensum veluti volumen,
Atria cœli.

Orbis, ac uni tibi nota summa
Orbium, & nantes per inane vastum
Vi tuâ terræ, Jovis esse clamant
Omnia plena.

Tu domos priscae penetras abyssi,
Tu rotis nubes vehis inquietis,
Et manus ventis tua dædaleas
Assuit alas.

Jura tu brutis facilesque leges
Rebus imponis, quibus antra parent
Æoli, parent rapidæ fluenta
Fervida flammæ.

Illa, quam nobis patriam dedisti,
Nobilem, tellus, hominum stativis,
Fert tuas laudes per aprica nostri
Littora solis.

Tu jubes illam placitâ revolvi
Orbitâ, gyros sibi constitutos
Audeat ne quo violare quondam
Avia saltu.

Tu salo vietiis dominante ripis
Merseras terras hominesque, ut omnis
Vicerit montis juga vis aquarum,
Iraque ponti.

Voce sed magnâ monitæ Tonantis
In suas undæ recidere sedes,
Et minas ponti domat infrementis
Redditæ tellus,

Illa, dejectis moderanter undis,
 Vox, salutari penitus ruinâ,
 Montium nasci juga valliumque
 Æquora jussit.

Arduum fævis marium procellis
 Littus opponis, tumidumque arenæ
 Aggerem, quem non superabit æstu
 Unda rebelli.

Attamen dulces latices in omnem
 Depluis vallem, tibi quos ab alveo
 Phœbus excivit maris, atque nubes
 Traxit ad altas:

Quos bibunt densæ pecorum catervæ,
 Quos feræ potant, aviumque turmæ,
 Quis sitim pellunt onagri colentes
 Invia tefqua.

Tu doces lætas volucrum cohortes
 Ramulos parvis onerare tectis,
 Et levi propter latices morari
 Otia cantu.

Proluit sicciam pluvialis æther
 Barbam & arentes humeros Atlantis,
 Thureis prægnans opibus Sabæas
 Ornat arenas.

Ebria epotis alacrisque tellus
 Nubibus gramen pecori dicatum,
 Divitem, humani pretium laboris,
 Sufficit herbam.

Vita frumentis alitur, Falerno
 Redditur vivax, oleo nitescit
 Frons, & ultrices jubet exsulare
 Pectore curas.

Siderum invadit patriam propago
 Arborum potis animosa rivis,
 Et caput cedrus Libani voluptas
 Nubibus infert:

Cedrus incertis avium catervis
 Dat lares dulces, abies pelargum
 Accipit civem piceo salubris
 Grataque succo.

Cuncta divini regit ordo fati:
 Montium damis juga destinantur,

Inter & rupes latebras echinus
Invenit aptas.

Tu statu lunam reditu fatigas,
Solis alternis radiis corusci
Objicis terras, retrahisque furvæ
Noctis in umbram.

Eripis soli, tenebrisque terras
Tradis erectas : fera tum, relictis,
Ut famis suasit rabies, cavernis,
Territat orbem.

Ille prædonum leo sævientum
Rex, & ipsarum domitor ferarum,
Inverecundo licet ore, supplex
Te rogat escam.

Sol, ut aversæ redière terræ,
Cogit occultis stabulis leones,
Tum levant turmæ pecorum diurno
Corpora somno.

Tum quoque ipsorum domitor leonum
Excudit somnos homo, tum labores
Impiger poscit, reficitque sero
Membra sopore.

Quanta solerti monumenta dextræ
Eminent ! dextræ, freta quæ facesque
Siderum, & terras moderatur omni
Sole calentes :

Quæ per immensas pelagi paludes
Piscium mutos populos, pecusque
Sole vix utens regit, & profundo
Gurgite versat.

Hic volant puppes, choreasque cete
Improbas campo celebrant in udo :
Humidum vulgus stupet, & per imas
Diffugit undas.

Quæ foveat tellus, fluidumque regnum
Tethyos, turmas miserans egenas,
Tu foves solus, recreasque dulci
Munere vitæ.

Dividis seclis alimenta, dextram
Laudat altricem tribus omnis, & te
Exigit vitæ variam statutæ
Auspice sortem,

Tu relegatas animas in orcum
 Trudis, & vitæ rubicunda rumpis
 Stamina, occlusis adytis viisque
 Sanguinis almi.

Ast ubi fibris residem ciere
 In suos flexus placuit cruento,
 Tum ferox natis subitò renidet
 Terra colonis.

Omnis hunc tellus colet, omnis ætas
 Dicet æterno celebrem triumpho :
 Ipse lustrabit placido beatas
 Lumine terras.

Illius nutu trepidare magnus
 Orbis, excelsi trepidare montes,
 Et metum mistâ tremulo favillâ
 Prodere fumo.

Juppiter carmen mihi semper : illum
 Nostra clarabit lyra, dum nec anni
 Denegant vires, neque sanguis arti
 Tardior obstat.

Juppiter solus mihi Rex & auctor :
 Illi ego inducam choreas ovantes
 Victor, Eois numeris peritus
 Pangere carmen.

Ipse det terrâ pietas ut omni
 Regnet, & virtus rediviva cœlo
 Äquet humanum genus : illud à te,
 Juppiter ! ortum.

F N I S.

